

CABINET

CYNGOR GWYNEDD

DYDDIAD	Dydd Mawrth, 14eg Mehefin, 2022
AMSER	1.00 y.h.
LLEOLIAD	Hybrid - Siambr Hywel Dda, Swyddfa'r Cyngor, Caernarfon / Rhithiol drwy Zoom
PWYNT CYSWLLT	Annes Siôn 01286 679490 cabinet@gwynedd.llyw.cymru

AELODAU CABINET CYNGOR GWYNEDD

Aelodau	
Dyfrig Siencyn	Arweinydd y Cyngor
Nia Wyn Jeffreys	Dirprwy Arweinydd
Craig ab Iago	Aelod Cabinet Tai
Beca Brown	Aelod Cabinet Addysg
Berwyn Parry Jones	Aelod Cabinet Priffyrdd a Bwrdeistrefol a YGC
Dafydd Meurig	Aelod Cabinet Amgylchedd
Dilwyn Morgan	Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant
Elin Walker Jones	Aelod Cabinet Plant a Phobl Ifanc
Ioan Thomas	Aelod Cabinet Cyllid
Menna Jones	Aelod Cabinet Cefnogaeth Gorfforaethol

RHAGLEN

	Eitem	Cyflwynir gan	Swyddog	Tud.
1	YMDDIHEURIADAU			
2	DATGAN BUDDIANT PERSONOL			
3	MATERION BRYD			
4	MATERION YN CODI O DROSOLWG A CHRAFFU			
5	COFNODION CYAFARFOD A GYNHALIWDYD AR 29 MAWRTH 2022			3 - 10
6	ADRODDIAD PERFFORMIAD CYNGOR GWYNEDD 2021/22	Cyng. Dyfrig Siencyn	Dewi Wyn Jones	11 - 143
7	CYFRIFON TERFYNOL 2021/22 - ALLDRO REFENIW	Cyng. Ioan Thomas	Dewi Morgan	144 - 170
8	RHAGLEN GYFALAF 2021/22 - ADOLYGIAD DIWEDD BLWYDDYN (SEFYLLFA 31 MAWRTH 2022)	Cyng. Ioan Thomas	Dewi Morgan	171 - 179

Y CABINET DYDD MAWRTH, 29 MAWRTH 2022

Yn bresennol-

Y Cynghorwyr: Dyfrig L Siencyn, Dafydd Meurig, Craig ab Iago, Gareth Griffith, Nia Jeffreys, Dilwyn Morgan, Ioan Thomas, Gareth Thomas, Catrin Wager a Cemlyn Williams.

Hefyd yn bresennol-

Dafydd Gibbard (Prif Weithredwr), Morwena Edwards (Cyfarwyddwr Corfforaethol), Iwan Evans (Pennaeth Cyfreithiol), Dewi Morgan (Pennaeth Cyllid) a Lowri Haf Evans (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth).

Eitem 7 ac 8: Marian Parry Hughes (Pennaeth Adran Plant a Theuluoedd)

1. YMDDIHEURIADAU

Ni dderbyniwyd unrhyw ymddiheuriad

Croesawyd Aelodau'r Cabinet a Swyddogion i'r cyfarfod.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Dim i'w nodi.

3. MATERION BRYS

Nid oedd unrhyw faterion brys.

4. MATERION YN CODI O DROSOLWG A CHRAFFU

Nid oedd unrhyw fater yn codi o drosolwg a chraffu.

5. COFNODION CYAFARFOD A GYNHALIWDYD AR 8 MAWRTH 2022

Bu i'r Cadeirydd dderbyn cofnodion y cyfarfodydd a gynhaliwyd ar 8fed o Fawrth 2022 fel rhai cywir.

6. PENODI UWCH GRWNER ARDAL GOGLEDD ORLLEWIN CYMRU

Cyflwynwyd yr eitem gan y Cyng. Nia Jeffreys

PENDERFYNWYD

- a) Dirprwyo'r hawl i'r Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol i baratoi manylion swydd a phersonol ynghyd a threfn benodi ar gyfer swydd Uwch Grwner a threfnu i hysbysebu**
- b) Sefydlu Panel yn cynnwys y Prif Weithredwr, Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Phennaeth Adran i'w ddynodi gan y Prif Weithredwr er mwyn tynnu rhestr fer a chyfweld ymgeiswyr, ac i benodi Uwch Grwneriaid yn ôl yr angen**

TRAFODAETH

Cyflwynwyd adroddiad yn amlinellu trefniadau ar gyfer penodi Uwch Grwner parhaol ar gyfer Gogledd Orllewin Cymru.

Yn dilyn ymddeoliad Mr Dewi Pritchard Jones (cyn Uwch Grwner) ym mis Tachwedd 2020, rhoddwyd trefniadau interim ar waith wrth ystyried priodoldeb uno ardal Crwner Gogledd Orllewin Cymru gydag ardaloedd eraill y rhanbarth. Yn dilyn trafodaethau rhwng Adran Llysoedd a Thribiwnlysoedd Llywodraeth y DU a Chynghorau Gwynedd a Dinbych (sef yr awdurdod perthnasol ar gyfer Ardal Gogledd Cymru (Dwyrain a Chanolog), penderfynodd y Prif Grwner na fyddai bellach yn chwilio am uno'r ardaloedd Crwner yma ac y dylid penodi Uwch Grwner parhaol ar gyfer Ardal Gogledd Orllewin Cymru (Gwynedd a Môn)

Tynnwyd sylw at y drefn ffurfiol o benodi Uwch Grwner gan Ddeddf Crwneriaid a Chyfiawnder 2009, a gan Ganllawiau'r Prif Grwner sydd yn nodi y dylai pob penodiad gael ei gymeradwyo gan y Prif Grwner a'r Arglwydd Ganghellor gyda'r angen hefyd i'r Prif Grwner gymeradwyo'r broses benodi.

Adroddwyd mai Cyngor Gwynedd yw'r awdurdod perthnasol ar gyfer Ardal Gogledd Orllewin Cymru, sydd yn golygu bod dyletswydd statudol ar y Cyngor i gwrdd â'r costau sy'n gysylltiedig â rhedeg y gwasanaeth. Amlygwyd bod angen i'r awdurdod perthnasol (Gwynedd) ffurfio Panel fydd yn derbyn cyngor gan Reolwr Priodoldeb ac Etholiadau a chynrychiolydd y Prif Grwner, i dynnu rhestr fer, i gynnal y cyfweiliadau ac i benderfynu ar y penodiad. Mater i'r awdurdod yw cyfansoddiad y panel, ond gall y Prif Grwner neu gynrychiolydd fynychu'r cyfweiliadau. Nodwyd, gydag Ardal y Crwner yn cynnwys mwy nag un awdurdod bydd rhaid i'r awdurdod perthnasol ymgynghori gyda'r awdurdod arall cyn penodi Uwch Grwner. Yn yr achos yma, bydd Cyngor Sir Ynys Môn yn cael eu cynnwys yn y broses fel sy'n briodol.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth

- Croesawu cadw Gwynedd a Môn fel un ardal
- Bod angen i'r drefn ddechrau cyn gynted â phosib
- Yr Iaith Gymraeg yw prif iaith Cyngor Gwynedd a Môn – hyn yn allweddol bwysig yng nghyd-destun cyfathrebu

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â chynnwys Conwy yn yr Ardal, nodwyd bod Cymru a Lloegr wedi eu rhannu yn ardaloedd crwnerol ac mai dwy ardal yn unig sydd ar gyfer Gogledd Cymru - nid oes bwriad newid hyn. Mewn ymateb i'r sylw am ddefnydd o'r iaith Gymraeg, nodwyd bod hyn yn ofyn hanfodol yn yr hysbyseb swydd.

7. STRATEGAETH DIM DRWS ANGHYWIR

Cyflwynwyd yr eitem gan y Cyng. Dilwyn Morgan

PENDERFYNWYD

Derbyn y strategaeth ‘Dim Drws Anghywir’ fel y cyfeiriad strategol ar gyfer datblygiadau ar gyfer y dyfodol ym maes plant a phobl ifanc ynghyd â chefnogaeth i’w weithredu yn lleol yng Ngwynedd fel rhan o gynllun rhanbarthol ehangach.

TRAFODAETH

Cyflwynwyd yr adroddiad gan nodi bod y strategaeth yn ymateb i adroddiad gan Comisiynydd Plant Cymru (Mehefin 2020) yn galw i drawsnewid y ffordd y mae gwasanaethau yn gweithio gyda’i gilydd i gefnogi plant a phobl ifanc sydd angen cefnogaeth. Mynegwyd fod prosesau a systemau presennol yn llawer rhy gymhleth gyda thystiolaeth bod plant a phobl ifanc yn syrthio rhwng stolion gwahanol, yn aros ar restrau aros am gyfnodau hirfaith ac yna yn cael gwybod eu bod ar y rhestr anghywir neu’n cnocio’r drws anghywir. Ystyriwyd bod y strategaeth ranbarthol yma yn cynnig datrysiaid i wella gwasanaethau i’r plant a’r bobl ifanc rheiny drwy sicrhau fod gwasanaethau yn creu timau o amgylch y teulu i gyfarfod a’u hanghenion yn hytrach na disgwyl i deuluoedd ffitio i’r hyn sydd ar gael.

Datblygwyd y strategaeth yn ystod Haf 2021 yn dilyn adolygiad o’r sefyllfa gyfredol yng Ngogledd Cymru, gan gwmni allanol a gomisiynwyd gan Benaethiaid Plant y chwe awdurdod ac arweinwyr iechyd. Cwblhawyd y gwaith drwy ddefnyddio methodoleg Ymchwiliad Gwerthfawrogl a oedd yn cynnwys gweithio gyda rheolwyr gweithredol ar draws y rhanbarth; ymchwilio i arfer da yng Nghymru a thu hwnt; cynnal cyfres o weithdai aml asiantaethol ar draws y rhanbarth, cynnal sesiynau cyfranogi gyda phlant a phobl ifanc oedd wedi cael cyswllt gydag un neu fwy o asiantaethau, ac yna datblygu’r strategaeth drwy ddull byw gan ddefnyddio adborth gan uwch reolwyr ar y cynnwys. Ategwyd nad oedd modd cynnwys cynrychiolwyr o ysgolion yn y gweithdai oherwydd y pwysau gwaith ar adrannau addysg dros y cyfnod, ond gan eu bod yn bartner creiddiol i lwyddiant y gwaith bod trafodaethau lleol wedi sicrhau eu bod yn rhan allweddol o’r datblygiad ar gyfer y dyfodol yn lleol.

Mynegwyd bod y strategaeth yn cynnig adolygiad a newid radical yn y trefniadau cyfredol ac yn cynnig model uchelgeisiol o gydweithio gyda’r nod o wella canlyniadau iechyd meddwl a llesiant plant a phobl ifanc hyd at 25 oed - byddai’n adeiladu ar gryfderau’r system gyfredol ac yn cael ei llunio i ymateb i ofynion lleol. Gyda chydabyddiaeth fod iechyd meddwl a llesiant plant a phobl ifanc angen cefnogaeth o fewn fframwaith cymhleth o wasanaethau ac ymyraethau niferus, nodwyd bod gan y strategaeth oblygiadau ar gyfer pob asiantaeth a phartner sydd yn cyfrannu tuag at ganlyniadau iechyd a llesiant plant a phobl ifanc er mwyn eu cefnogi i gael y gorau allan o fywyd. Nodwyd y byddai rhaid i bob asiantaeth ddadansoddi eu systemau, eu strategaethau a’u polisiau i gyd-fynd a’r strategaeth.

Nodwyd bod y strategaeth yn cyd-fynd gydag egwyddorion Ffordd Gwynedd ac yn gorwedd o fewn trefniadau’r Adran Plant a Theuluoedd yng Ngwynedd ar gyfer datblygu’r ffordd y mae’r gwasanaeth yn cryfhau’r trefniadau drws ffrynt, y mynediad at wasanaethau ac ymyraethau cynnar ac arbedol i osgoi problemau waethygu. Mynegwyd bod y gwasanaeth yn hyderus bod yr adeiladwaith a’r sylfaen briodol i

ddatblygu'r gwasanaeth i gyfarfod a'r disgwyliadau mewn lle ac eisoes yn gweithredu un drws ffrynt sydd yn cyfuno gwasanaethau statudol, ymyrraeth gynnar a chefnogi teuluoedd drwy ddefnyddio model tîm o amgylch y teulu. Ategwyd bod 'Hwb Teulu Gwynedd' wedi ei sefydlu ers sawl blwyddyn bellach gyda threfniadau atebolrwydd a llywodraethu clir. O ganlyniad, ystyriwyd bod y Gwasanaeth yn cychwyn o safle manteisiol.

Eglurwyd na fyddai datblygu'r cynllun yn gost niwtral ac anodd fyddai rhagweld ar hyn o bryd beth fydd y costau o gyfarch y disgwyliadau i wireddu'r cynllun. Awgrymwyd y gellid edrych ar ddefnyddio cyfran o'r arian trawsffurfio a'r RIF (ICF yn flaenorol) i osod cyfeiriad a datblygu ymhellach.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth

- Er bod yr adroddiad yn swmpus, bod y cysyniad yn un dealladwy
- Croesawu cydnabyddiaeth o weithio mewn partneriaeth
- Croesawu trafodaethau gyda Swyddogion Addysg
- Bod buddsoddiad i wasanaethau ymyraethau cynnar yn allweddol
- Bod creu un mynediad at wasanaeth i'w groesawu - hyn yn osgoi rhwystredigaeth i'r defnyddwyr ac yn allweddol i lwyddiant y strategaeth
- Bod y strategaeth yn cynnwys egwyddorion Ffordd Gwynedd

8. TREFNIADAU CYDWEITHIO CENEDLAETHOL AR GYFER GWASANAETHAU MABWYSIADU A MAETHU (AWDURDODAU LLEOL) CYMRU

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Cyng. Dilwyn Morgan

Amlygodd, wrth sefydlu Maethu Cymru, bod yr Iaith Gymraeg yn derbyn statws eilaidd heb unrhyw gyfeiriad at y Gymraeg yn y brandio nac mewn dogfennaeth berthnasol. Yn dilyn pwysau a pherswâd Morwenna Edwards a Marian Parry Hughes, sicrhawyd bod yr iaith yn cael lle teilwng yn y trefniadau - diolchwyd i'r ddwy am eu gwaith.

PENDERFYNWYD

- a) Mabwysiadu trefniadau ar gyfer datblygu'r trefniadau llywodraethu ar gyfer Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol ar gyfer Cymru wrth iddo gymryd cyfrifoldeb am Faethu Cymru.**
- b) Cytuno bod yr awdurdod yn llofnodi'r Cytundeb y Cydbwyllgor ar gyfer y Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol a Maethu Cymru a sefydlu'r Cyd Bwyllgor Cenedlaethol**
- c) Penodi'r Aelod Cabinet dros Blant a Chefnogi Teuluoedd i gynrychioli'r Awdurdod ar y Cyd Bwyllgor**

TRAFODAETH

Cyflwynwyd adroddiad yn nodi'r angen, yn unol â chyfarwyddyd gan Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC), i roi sail ffurfiol i'r cydweithrediad rhwng awdurdodau lleol Cymru er mwyn i'r Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol gymryd cyfrifoldeb dros Maethu Cymru a gweithredu'n effeithiol ar ran pob un o'r 22 awdurdod.

Yn unol â dymuniad CLILC a Chymdeithas Cyfarwyddwyr Gwasanaethau

Cymdeithasol Cymru (CCGCC) byddai hyn yn digwydd drwy gydbwyllgor Cenedlaethol. Nodwyd bod y gwaith o sefydlu Cydbwyllgor Cenedlaethol, wedi parhau ac yn barod i'w weithredu - bydd y Cydbwyllgor arfaethedig a'r cytundeb sy'n sail iddo wedi'u hymestyn i gynnwys Maethu Cymru yn yr un modd â'r capasiti a'r swyddogaethau ar gyfer galluogi a chydweithio'n genedlaethol drwy Dîm Canolog cyfunol. O ganlyniad, bydd y Cydbwyllgor cenedlaethol, ar ran y 22 Awdurdod Lleol yng Nghymru, yn arfer ei bwerau i ddarparu'r trefniadau cydweithredol ar gyfer Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol Cymru ac ar gyfer Maethu Cymru. Bydd yn cynnwys aelodau'r Cyngor ac yn cyfarfod ddwywaith y flwyddyn.

Amlygwyd bod cyfreithwyr CLILC wedi drafftio Cytundeb cyfreithiol ar gyfer y Cydbwyllgor i'w lofnodi gan bob un o'r 22 awdurdod lleol ac y byddai cytuno ar y cynigion a lofnodi Cytundeb y Cydbwyllgor yn ffurfioli cydweithrediad Cyngor Gwynedd yn y trefniadau llywodraethu. Ategwyd y byddai rolau a chyfrifoldebau ar gyfer cynnal a chyflawni swyddogaethau cenedlaethol sy'n cefnogi ac yn galluogi awdurdodau lleol i gyflawni eu cyfrifoldebau mabwysiadu a maethu hefyd yn cael eu ffurfioli drwy fabwysiadu'r drefn.

9. ADRODDIAD BLYNYDDOL PANEL DIOGELU

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Dilwyn Morgan

PENDERFYNIAD

Derbyn yr adroddiad a nodi'r wybodaeth am waith y Panel Strategol Diogelu ar gyfer y flwyddyn 2021-22.

TRAFODAETH

Cyflwynwyd adroddiad a oedd yn cynnwys trosolwg o waith y Panel Strategol Diogelu dros y cyfnod Ionawr 2021 - Mawrth 2022, gan roi darlun clir a theg o'r gwaith a gyflawnwyd ynghyd a chyfeiriadau at adroddiadau neu sylwadau gan archwilwyr allanol ar y gwaith. Nodwyd bod gofyn i'r Cyfarwyddwr Statudol adrodd yn gyson a rheolaidd i Aelodau ar waith y Panel ar ddiogelu, a'u bod yn gallu bodloni eu hunain bod y Panel wedi ymgymryd â'r gwaith sydd ei angen yn drylwyr a chydwybodol.

Atgoffwyd yr Aelodau mai nod y Panel Strategol Diogelu yw sicrhau bod trefniadau a gweithdrefnau addas yn eu lle ar lefel gorfforaethol ar draws y Cyngor er mwyn sicrhau diogelwch plant, pobl ifanc ac oedolion. Ers 2017/18 mae'r Panel hefyd yn gyfrifol am drosolwg o faterion diogelu ehangach ar draws Gwynedd.

Tynnwyd sylw at rai o'r rhwystrau gan adrodd bod sicrwydd ymatebion a thystiolaeth fod pob adran yn ymateb ac yn dilyn i fyny ar unrhyw bryderon yn amserol.

- bod yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd yn ei chael yn anodd recriwtio a

chadw staff cymwysedig. O ganlyniad, comisiynwyd unigolyn i wneud darn o waith yn y maes, a gobeithir cyflawni'r gwaith hwn erbyn Ebrill 2022.

- bu pryder am y gwasanaeth DoLS (trefniadau diogelu wrth amddifadu o ryddid) yn ystod y flwyddyn gan fod 550 ar y rhestr aros ar un pwynt. Fodd bynnag, cafwyd bid llwyddiannus am £100,000 gan y Llywodraeth i gyfarch y rhestr aros (sydd bellach oddeutu 336)
- dewis rhai rhieni i barhau i addysgu eu plant gartref pan fu i'r ysgolion ail agor. Er bod y niferoedd yn gymharol isel, gwelwyd cynnydd ymysg teuluoedd bregus - mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu deddfu'r angen i gofrestru plentyn os ydynt am dderbyn addysg o gartref
- bod angen gweithredu'n adweithiol a mynd i'r afael â'r diwylliant misogynistaidd ymysg bechgyn er mwyn mynd i wraidd problemau maes aflonyddu rhywiol mewn ysgolion yn sgil dyfodiad gwefan *'Everyone's Invited'*
- bod data gan yr Heddlu yn dangos cynnydd yn y niferoedd o droseddau domestig yng Ngwynedd yn ystod y ddau chwarter diwethaf – y mater yn cael blaenoriaeth yng nghyfarfodydd nesaf y Bartneriaeth, er mwyn sicrhau bod digon yn cael ei wneud i gael negeseuon allan i'r cyhoedd

Diolchwyd i'r Cyng. Dilwyn Morgan am gadeirio'r panel ac i ymrwymiad swyddogion ac Aelodau i'r gwaith gwych sydd yn cael ei wneud yn y maes diogelu a hynny yn ystod cyfnod heriol - yn bennaf yn sgil Covid-19 a'r heriau sy'n ymwneud â'r feirws. Er gwaethaf hynny, nodwyd bod y Panel Strategol Diogelu wedi parhau i gynnal cyfarfodydd ar-lein a symud yr agenda yn ei flaen. Ategwyd bod bwriad hefyd i adlewyrchu ar drefniadau gweithio'r Panel Strategol a'r Grŵp Gweithredol er mwyn sicrhau gweithredu effeithiol - bydd y gwaith yn cael ei wneud yn gynnar yn 2022, gan gyflwyno unrhyw newidiadau i weithrediad y grŵp a'r panel erbyn cyfarfodydd Haf 2022 ymlaen.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth

- Awyddus i edrych i mewn i'r nifer o rieni sydd yn parhau i addysgu eu plant yn y cartref – hyn yn peri pryder o ystyried, yn nodweddiadol, bod plant sydd yn datgysylltu o wasanaethau, yn fregus
- Croesawu'r weledigaeth o ddiogelu merched mewn ysgolion a cheisio newid diwylliant misogynistaidd ymysg bechgyn.

10. EFFAITH COVID 19 AR GYLLIDEB 2022-23 CWMNI BYW'N IACH

Cyflwynwyd yr adroddiad gan Cyng. Ioan Thomas

PENDERFYNIAD

- a) Awdurdodi'r Pennaeth Cyllid i ymestyn y cyfnod o sicrwydd a rhoddwyd eisoes i gwmni Byw'n Iach Cyf hyd at ddiwedd y flwyddyn ariannol 2022/23 gan gadarnhau pe bai'r argyfwng Covid-19 yn parhau fod Cyngor Gwynedd am gefnogi'r cwmni yn ariannol o leiaf hyd at 31/03/2023.
- b) Bod adolygiad llawn o gynllun busnes y cwmni yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet ymhen 6 mis

TRAFODAETH

Cyflwynwyd yr adroddiad gan amlygu mai mater technegol cyfrifeg oedd sail yr adroddiad. Eglurwyd, yn unol â gofynion safonau archwilio rhyngwladol mae'n rhaid i archwiliwr allanol fynegi barn annibynnol am allu cwmniâu i barhau i fasnachu am o leiaf 12 mis. Yng nghyd-destun Byw'n lach, sydd yn gwmni cyfyngedig, mae'n ofynnol i'r archwiliwr allanol roi sicrwydd busnes hyfyw wrth roi barn ar gyfrifon y cwmni.

Adroddwyd, wrth ystyried yr opsiynau, bod cynnal cwmni hyd braich dan reolaeth y Cyngor i redeg cyfleusterau hamdden y Sir yn parhau i fod yr un mwyaf synhwyrol ar hyn o bryd o safbwynt ariannol, a hynny yn bennaf oherwydd manteision ardrethi annomestig. Er hynny, amlygwyd nad oedd dim byd yn y cytundeb gweinyddu rhwng y Cyngor a chwmni Byw'n lach yn nodi y byddai'r Cyngor yn rhoi indemniad awtomatig i'r cwmni rhag colledion ariannol - ni fyddai hyn yn ddisgwyliedig gan fod disgwyl i'r cwmni gynnal ei hun mewn cyfnod arferol.

Nodwyd mai dyma'r trydydd adroddiad o'i math i'w gyflwyno i'r Cabinet ers cychwyn y pandemig ac amlygwyd bod Cronfa Caledi Llywodraeth Cymru a Chynllun Seibiant Swyddi Llywodraeth San Steffan wedi cefnogi Byw'n lach yn ariannol dros y ddwy flynedd ddiwethaf. Ar gyfer 2022/23, bydd angen i Cyngor Gwynedd ysgwyddo'r baich ariannol ein hunain oherwydd bod cynlluniau'r Llywodraeth wedi/yn dod i ben.

Mynegwyd bod y Cyngor, wrth gymeradwyo Cyllideb 2022/23, wedi cymeradwyo ychwanegu £1.4m i gronfa i ymdopi â sgil effeithiau'r pandemig (er nodwyd ar y pryd nad oedd disgwyl i hynny fod yn ddigonol ohono'i hun). Ategwyd bod Cronfa Adfer Covid hefyd wedi ei sefydlu wrth gau cyfrifon 2020/21 i'r perwyl hyn ynghyd a gwneud defnydd o'r Gronfa Strategaeth Ariannol pe byddai angen. Er na ellid rhoi ffigur am y gofyn am gymorth, disgwyliid iddo fod yn sylweddol is na chyfraniad 2021/22.

Nododd y Pennaeth Cyllid ei fod yn argyhoeddedig, ar hyn o bryd, mai'r argyfwng Covid-19 oedd y rheswm o fod angen cefnogi Byw'n lach ac wrth i swyddogion Cyllid gydweithio â swyddogion y cwmni ar ragolygon ariannol ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod, amlygodd bod nifer defnyddwyr gwasanaethau Byw'n lach yn parhau'n is nag yr oeddynt yn union cyn y pandemig. Ategwyd, wrth gynllunio ar gyfer y flwyddyn ariannol newydd, y bydd hyder y cyhoedd, ac felly nifer y defnyddwyr, yn cynyddu'n raddol yn ystod y flwyddyn. Pwysleisiwyd nad oedd disgwyl y byddai cyflwyno adroddiad fel hyn yn dod yn drefniant blynyddol - byddai hynny yn codi cwestiynau am hyfywdra hirdymor y cwmni - mewn cyfnod arferol y disgwyliad y byddai archwiliwr y cwmni yn gallu rhoi sicrwydd busnes hyfyw i Byw'n lach ar sail cadernid eu cynllun busnes heb yr angen am rwyd diogelwch gan y Cyngor.

Petai'r argymhelliad yn cael ei gymeradwyo, byddai'r Pennaeth Cyllid yn ymgynghori gyda Phennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol a Phennaeth Economi a Chymuned i lunio llythyr cyn ei anfon i Gadeirydd y Cwmni.

Sylwadau'n codi o'r drafodaeth

- Effaith covid yn amlwg
- Bod angen adfer hyder defnyddwyr Canolfannau Hamdden

- Bod Byw'n Iach wedi gorfod goroesi effeithiau covid sylweddol wedi un flynedd o'i sefydlu
- Bod y Canolfannau Hamdden bellach ar agor a'r defnydd yn cynyddu
- Derbyn bod angen peidio cymharu yn ôl i ddyddiau cyn pandemig – rhaid derbyn bod newid sylweddol i ymddygiad cymdeithasol
- Awgrym i addasu cynllun busnes blwyddyn 1 i gyd-fynd a'r newid – ystyried gweithgareddau awyr agored ac ymarferion campfa ar-lein
- Awyddus rhoi sicrwydd ariannol i Byw'n Iach

Dechreuodd y cyfarfod am 13:00 a daeth i ben am 14:00

CADEIRYDD

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

Dyddiad y cyfarfod:	14eg Mehefin 2022
Aelod Cabinet:	Y Cyngorydd Dyfrig Siencyn
Swyddog Cyswllt:	Dewi W. Jones, Rheolwr Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor
Rhif Ffôn Cyswllt:	32233
Teitl yr Eitem:	Adroddiad Perfformiad Cyngor Gwynedd 2021/22

1. Y PENDERFYNIAD A GEISIR

- 1.1. Cymeradwyo Adroddiad Perfformiad Gwynedd 2021/22 ac argymhell i'r Cyngor Llawn ei fod yn ei fabwysiadu

2. Y RHESWM DROS YR ANGEN AM BENDERFYNIAD

- 2.1. Yn unol â chyfundrefn rheoli perfformiad y Cyngor, cyflwynir Adroddiad Perfformiad Gwynedd 2021/22 i'r Cabinet yn gyntaf am gymeradwyaeth.

3. CYFLWYNIAD

- 3.1. Mae'r adroddiad hwn yn darparu gwybodaeth ynghylch y cynnydd yn erbyn yr hyn a nodir yn Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-23. Y bwriad yw darparu adroddiad cytbwys, sy'n rhoi sylw i'r agweddau na lwyddwyd i'w cyflawni yn ogystal ag i'r agweddau llwyddiannus.
- 3.2. Mae adrodd yn rheolaidd yn ofyniad monitro hanfodol o fewn trefniadau rheoli perfformiad y Cyngor. Rydym yn monitro ein perfformiad yn rheolaidd mewn cyfarfodydd herio perfformiad Adrannol ac yn cyflwyno adroddiadau perfformiad Aelodau Cabinet unigol i gyfarfodydd o'r Cabinet ar gylch yn ystod y flwyddyn yn osgystal a llunio'r adroddiad hwn i werthuso cynnydd.
- 3.3. Mae Adroddiad Perfformiad Cyngor Gwynedd 2021/22 (Atodiad 1) wedi ei strwythuro er mwyn adlewyrchu fformat Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-23. Yn y rhan gyntaf canolbwyntir ar berfformiad prosiectau Blaenoriaethau Gwella Cynllun y Cyngor tra mae'r ail ran yn edrych ar ein gwaith dydd i ddydd fesul adran.
- 3.4. Mae'r prif fesurau wedi eu cynnwys o fewn corff yr adroddiad fel eu bod yn rhan o gyfleu'r stori n hytrach nag o fewn tabl mesurau ar wahân.
- 3.5. Er mwyn cwrdd â gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol mae angen i ni adrodd ar yr hyn yr ydym wedi ei wneud i gyfrannu tuag at egwyddorion y Ddeddf

ac yn benodol yr amcanion llesiant sydd wedi eu mabwysiadu gennym. O ganlyniad, fe welir bod yr amcanion llesiant y mae prosiectau a gwaith dydd i ddydd yr Adrannau yn cyfrannu tuag atynt wedi eu hamlygu yn yr adroddiad.

3.6. Mae trefniadau adolygu ac adrodd ac asesu ar berfformiad y Cyngor wedi bod yn destun newid deddfwriaethol drwy drefniadau Rhan 6 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Mae hyn yn gofyn i'r Cyngor fesur ei berfformiad yn erbyn tair agwedd sef;

- (a) Ei fod yn cyflawni ei swyddogaethau yn effeithiol
- (b) Ei fod yn defnyddio adnoddau yn economaidd, effeithiol, effeithlon a
- (c) Bod ei drefniadau llywodraethu yn effeithlon yn cyflawni hyn.

Mae ein trefniadau ar gyfer gweithredu'r gofynion yma yn datblygu ac mae'r adroddiad yma yn ymateb i'r gofynion newydd yma.

3.7. Ceisir adborth ar gynnwys yr Adolygiad Perfformiad Blynyddol drafft hwn ar gyfer 2021/22, cyn i'r Cyngor gymeradwyo'r ddogfen derfynol ym mis Gorffennaf.

4. CAMAU NESAF AC AMSERLEN

4.1. Bydd y Cyngor yn trafod ac yn derbyn, neu beidio, yr adroddiad yn ei gyfarfod ar 23ain o Orffennaf 2022. Pan fydd yr adroddiad terfynol wedi'i gymeradwyo gan y Cyngor bydd yn cael ei gyhoeddi.

4.2. Trefnir hysbysu'r cyhoedd o'r adroddiad drwy gyfathrebu'r adroddiad a'r prif lwyddiannau yn weledol ar gyfryngau cymdeithasol, yn ogystal â thrwy argraffu a rhannu copïau drwy gyfryngau a lleoliadau arferol y Cyngor e.e. llyfrgelloedd.

Barn y Swyddogion Statudol

Y Swyddog Monitro:

Mae adroddiad ar berfformiad yn rhan o gyfundrefn llywodraethu priodol. Mae hefyd yn cyfarch dyletswydd y Cyngor i adrodd yn flynyddol ar berfformiad ac ar gyrhaeddiad yn erbyn yr Amcanion Llesiant fel y nodir yn yr adroddiad. Fodd bynnag mae'n briodol hefyd nodi fod y gyfundrefn yma wedi newid gyda trefniadau newydd ar gyfer adrodd ac ymgynghori ar berfformiad yn sgil Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Y Pennaeth Cyllid:

Rwyf wedi cydweithio gyda'r awdur i baratoi'r agweddau a ffigyrau ariannol sy'n yr Adroddiad Perfformiad a'i atodiadau, ac rwy'n cadarnhau cywirdeb y cynnwys perthnasol. Credaf fod yr Adroddiad yn adlewyrchiad teg o berfformiad y Cyngor yn ystod 2021/22.

Adroddiad Perfformiad Blynyddol Cyngor Gwynedd 2021/2022

Tud. 13

	Tudalen
Rhagair Arweinydd Cyngor Gwynedd	3
Uchafbwyntiau'r flwyddyn	4
Cyflwyniad	6
Ein Gwariant	9
Rhan 1 - Blaenoriaethau Gwella	
Blaenoriaeth Gwella 1: Creu economi hyfyw affyniannus	11
Blaenoriaeth Gwella 2: Pob disgybl yn cael y cyfle i gyflawni ei botensial	23
Blaenoriaeth Gwella 3: Lleihau anghydraddoldeb o fewn y sir	33
Blaenoriaeth Gwella 4: Mynediad at gartrefi addas	42
Blaenoriaeth Gwella 5: Byw bywydau trwy gyfrwng y Gymraeg.	48
Blaenoriaeth Gwella 6: Helpu pobl sydd angen cefnogaeth i fyw eu bywydau fel y dymunant	53
Blaenoriaeth Gwella 7: Rhoi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud	63
Blaenoriaeth Gwella 8: Ymateb i'r argyfwng newid hinsawdd.	71
Rhan 2 - Adroddiadau Perfformiad Gwaith Adrannol	
Addysg	74
Oedolion, Iechyd a Llesiant	79
Plant a Chefnogi Teuluoedd	88
Economi a Chymuned	91
Prifffyrdd a Bwrdeistrefol	96
Tai ac Eiddo	103
Amgylchedd	109
Ymgynghoriaeth Gwynedd	116
Cyllid a Thechnoleg Gwybodaeth	119
Cefnogaeth Gorfforaethol	124
Gwasanaeth Cyfreithiol	130

Os ydych chi angen y ddogfen yma mewn iaith neu fformat arall ffoniwch 01766 771000 neu ebostiwch cydraddoldeb@gwynedd.llyw.cymru

Os ydych chi angen mwy o wybodaeth am yr Adroddiad hwn cysylltwch â Thîm Cefnogi Busnes y Cyngor drwy ffonio 01766 771000 neu cynlluncyngor@gwynedd.llyw.cymru

Mae'n bleser gen i gyflwyno'r adroddiad hwn sy'n disgrifio a mesur y gwaith yr ydym fel Cyngor wedi ei gyflawni yn ystod y flwyddyn. Bu 2021/22 yn flwyddyn anodd arall gyda chysgod Covid-19 yn parhau ar ein cymunedau gan effeithio ar fywydau trigolion y Sir ond er hynny mae'r Cyngor wedi parhau i ddarparu gwasanaethau.

Mae'r adroddiad yn adlewyrchu ar y blaenoriaethau a osodwyd o fewn Cynllun y Cyngor, gan gynnwys sawl prosiect newydd yn 2021/22 mewn ymdrech i fynd i'r afael â sgil effeithiau'r pandemig. Braf yw edrych yn ôl a gweld fod rhai o'r cynlluniau trawsadrannol a roddwyd mewn lle bryd hynny wedi llwyddo i amddiffyn cymunedau, busnesau a thrigolion Gwynedd. Gallwn ymfalchio hefyd yng ngwaith y Gwasanaeth Profi, Orlhain a Diogelu sydd wedi parhau i gysylltu â chynghori dros 85,000 o bobl yn ystod 2021/22.

Er gwaethaf cyfnod anodd dros ben, mae ymdrechion arwrol ein staff unwaith eto yn fater i ymfalchio ynddo ac nid yn unig eu bod wedi parhau i gynnal gwasanaethau ond maent hefyd wedi cwblhau nifer o brosiectau dylanwadol eraill. Un o'r uchafbwyntiau eleni oedd cyhoeddiad Unesco, gyda Thirlun Llechi Gogledd Orllewin Cymru bellach wedi ei arysgrifio fel Safle Treftadaeth Byd - y pedwerydd safle i ennill yr anrhydedd drwy Gymru. Rwy'n edrych ymlaen at weld y gwaith yn parhau rŵan i gynnal y safle, drwy gyd-weithio gyda'r holl bartneriaid sydd wedi bod yn greiddiol i lwyddiant y prosiect yma.

Os cofiwch, bu i'r Cyngor ddatgan argyfwng Newid Hinsawdd ym Mawrth 2019. Erbyn hyn rydym wedi mabwysiadu Cynllun Newid Hinsawdd sy'n golygu fod camau yn eu lle er mwyn adnabod lle'r ydym yn cael yr ardrawiad mwyaf ac i leihau ein heffaith ni fel corff i'r argyfwng byd-eang. Rhywbeth arall i fod yn falch ohono yw ein bod wedi mynd gam ymhellach yn ein hymdrech i sicrhau bod ein cymunedau yn rhai glan a thaclus. Mewn ymateb i negeseuon gan gymunedau ar draws y Sir, rydym wedi sefydlu pum tîm cymunedol fydd yn gallu ymateb i faterion glanweithdra stryd yn adweithiol gan gymryd i ystyriaeth anghenion lleol.

Yn ystod 2021/22 mae'r Adran Tai ac Eiddo hefyd wedi ail-gydio yn y gwaith o uwchraddio Ysgolion gydag estyniadau i adeilad Ysgol Glancegin ym Mangor, Ysgol Bethel ac Ysgol Glan y Môr, ym Mhwlheli wedi eu c cwblhau. Mae hyn oll yn gam pwysig fydd yn cyfrannu at ein hamcan o sicrhau fod pob plentyn yn derbyn addysg o'r radd flaenaf. Mae'r un peth yn wir am ein cartrefi gofal ac mae gwaith adnewyddu bellach wedi ei gwblhau yng nghartrefi preswyl Hafod Mawddach yn Bermo, Cefn Rodyn yn Nolgellau a Than y Marian ym Mhwlheli.

Er y llwyddiannau, heb os mae pwysau cynyddol sydd wedi codi yn sgil Covid-19 yn parhau i fod yn amlwg. Un dangosydd yw'r ôl-groniad gwaith sydd yn parhau gan nifer o wasanaethau ac mae cynlluniau bellach mewn lle i fynd i'r afael â hyn yn ystod 2022/23. Gwelwyd hefyd heriau recriwtio staff mewn sawl maes ar draws y Cyngor sy'n effeithio ar ein gallu i gynnal gwasanaethau allweddol. Rydym bellach yn gweithio yn drawsadrannol er mwyn ceisio mynd i'r afael a'r broblem ac mae'n un o brif flaenoriaethau'r Cyngor am y flwyddyn i ddod.

Yn olaf fe hoffwn ddiolch i'r gweithlu am eu hymdrechion a'u hymroddiad i ddarparu'r gwasanaethau sydd eu hangen er mwyn gwneud gwahaniaeth gwirioneddol i fywydau trigolion a chymunedau Gwynedd. Yn dilyn yr etholiadau ym mis Mai bydd y Cyngor newydd yn gosod eu blaenoriaethau ar gyfer y 5 mlynedd nesaf gan edrych i adeiladu ar yr hyn sydd eisoes wedi ei gyflawni.

Uchafbwyntiau'r flwyddyn

Isod gweler crynodeb weledol sy'n rhoi ciplun o brif gyflawniadau'r Cyngor dros y flwyddyn a fu. Mae'n cynnwys gwaith sydd wedi ei gyflawni gan amrediad o wasanaethau ar draws adrannau'r Cyngor.

64%

o wastraff cartrefi Gwynedd yn cael ei ailgylchu, ailddefnyddio, neu ei gompostio.

Agorwyd hybiau iechyd meddwl newydd i bobl ifanc ym Mhwllheli, Blaenau Ffestiniog a Chaernarfon.

Yr Uned Digartrefedd wedi helpu 1,126 o bobl (o gymharu â 945 yn y flwyddyn 2020/21).

87,000

o bobl wedi derbyn cyngor gan y Gwasanaeth Profi, Olrhain a Diogelu

Sefydlu Cynllun Awtistiaeth i Wynedd ar y cyd gyda'n partneriaid

90%

o enedigaethau yn cael eu cofrestru o fewn 5 diwrnod (o gymharu â 51% yn ystod 2020/21)

6,255

o geisiadau Cynllun Tanwydd Gaeaf wedi eu prosesu rhwng Rhagfyr 2021 a Chwefror 2022.

Sefydlu 'Tîm Tacluso Ardal Ni' er mwyn taclo blerwch a sicrhau cymunedau glan a thaclus.

95.7%

o breswylwyr Cartrefi preswyl y Cyngor wedi derbyn eu brechiadau Covid-19 (yn cynnwys y 'booster')

Penodi 13 Prentis a 7 Hyfforddai Proffesiynol newydd i feysydd blaenoriaeth ar gyfer cynllunio'r gweithlu i'r dyfodol.

7,210

o geisiadau Cynllun Taliadau Hunan Ynysu wedi eu prosesu

1,770

o deuluoedd wedi derbyn cymorth drwy Gronfa Taliadau Tai Dewisol (DHP)

14,080

wedi agor cyfrif hunanwasanaeth o'r newydd, sydd yn 2,500 yn fwy na wnaeth hynny yn 2020/21

229 o bobl Gwynedd yn cael eu cefnogi i waith.

Cronfa Cefnogi Cymunedau'r Cyngor yn ariannu 21 o brosiectau eleni gan ddenu £206,000 o arian i'r sir.

7,136 o deuluoedd wedi derbyn gwybodaeth, cyngor, cymorth a/neu gofal

Cyhoeddi Strategaeth Ddigidol Addysg er mwyn helpu athrawon a plant ysgolion Gwynedd

Cynhaliwyd etholiadau Senedd a Chomisiynydd yr Heddlu o dan gyfyngiadau Covid-19 a rheoli 136 o orsafoedd pleidleisio a dwy ganolfan gyfrif.

186,222

o fenthyciadau llyfrau (sydd yn 140% o gynnydd yn ffigurau 2020/21)

Cychwyn datblygu hen adeilad Ysgol Glan Wnion, Dolgellau, yn unedau i gefnogi'r digartref.

Cyhoeddi ein 'Cynllun Newid Hinsawdd' i amlygu'r hyn rydym yn bwriadu ei wneud i ymateb i'r argyfwng.

Cyhoeddodd y Cyngor 'Gynllun Cyngor Gwynedd 2018-2023' ym mis Mawrth 2018 sy'n gosod ein huchelgais a'n blaenoriaethau ar gyfer y bum mlynedd dan sylw. Rydym wedi adolygu'r Cynllun bob blwyddyn ers hynny er mwyn ei gadw'n gyfredol ac felly mae'r adroddiad hwn yn darlunio sut aethom ati i wireddu uchelgais 'Cynllun Cyngor Gwynedd 2018/2023: Adolygiad 2021/22'. Mae hefyd yn cynnwys gwybodaeth am weddill gwaith 'dydd i ddydd' y Cyngor a'n gwariant am y flwyddyn.

Mae Rhan 1 yr adroddiad hwn yn adrodd ar ein perfformiad fesul Blaenoriaeth Gwella, sef y meysydd ble roedd angen i ni roi sylw penodol iddynt. Mae Rhan 2 yn disgrifio weddill ein gwaith, a cheir penodau unigol ar gyfer bob un o adrannau'r Cyngor. O fewn yr adroddiad rydym hefyd yn diweddarau'r gwaith ar y Blaenoriaethau Lleol a gafodd eu hadnabod gan yr aelodau etholedig wrth ymgynghori ar flaenoriaethau ar gyfer Cynllun y Cyngor 2018-23.

Fel yr amlinellwyd yn yr adroddiad perfformiad blynyddol diwethaf bu 2020/21 yn flwyddyn o gyfnodau clo maith gyda chyfyngiadau llym ar hawl pobl i adael eu cartrefi. Cafodd y cyfyngiadau effaith enfawr ar wasanaethau'r Cyngor, ac mae Covid-19 wedi parhau i gael effaith arnom yn ystod 2021/22. Er bod cyfyngiadau wedi llacio yn raddol dros y misoedd diwethaf, mae effaith Covid-19 dal yn weladwy heddiw mewn sawl maes. Mae hynny'n glir o'r nifer o brosiectau newydd sydd yn cael eu cynnwys yn yr adroddiad eleni e.e. Strategaeth Dysgu Digidol, Gagendor Lles a Chyrhaeddiad Plant a Phobl Ifanc ayyb.

Roedd Adolygiad 2021/22 o Gynllun y Cyngor yn cynnwys nifer o brosiectau yr oeddem wedi eu hadnabod er mwyn cyfarch anghenion trigolion Gwynedd fel rhan o'r adferiad o'r pandemig.

Bu 2021/22 yn flwyddyn arall o ansicrwydd, a gwelsom risgiau anrhagweladwy yn codi yn ystod y flwyddyn megis amrywiolion newydd o Covid-19, argyfwng ffoaduriaid Wcraïn a'r argyfwng costau byw. Mae hyn wedi gorfodi'r Cyngor i ddargyfeirio adnoddau ac addasu gan ymrwymo i waith a phrosiectau newydd nad oedden wedi eu rhagweld na chynllunio ar eu cyfer mewn ymdrech i gefnogi'r rheini sydd wedi cael eu heffeithio.

Does dim amheuaeth bod cyfnod y pandemig wedi arwain at lawer o newid i Gyngor Gwynedd, ac wrth i'r cyfyngiadau lacio ymddengys y bydd llawer o wersi i ddysgu o'r cyfnod hwn. Yn yr Adroddiad Perfformiad Blynyddol 2020/21 roedden yn manylu ein hymateb i'r pandemig yn fanwl yn y bennod 'Effaith Covid-19'. Erbyn hyn, mae ymateb i anghenion trigolion Gwynedd yn sgil y pandemig yn rhan o waith dydd i ddydd sawl un o'n hadrannau, felly bydd yr adrannau yn cyfeirio at effaith y pandemig ar eu gwaith mewn mwy o fanylder yn eu hadroddiadau unigol yn Rhan 2.

Mae Cyngor Gwynedd wedi gwireddu dros £32.8 miliwn o gynlluniau arbedion rhwng 2015/16 a diwedd 2021/22. Ar gyfer 2021/22, derbyniodd y Cyngor gynnydd yn y grant gan y Llywodraeth o £6.4m. Roedd hyn yn ddigonol i gyfarch chwyddiant, ac yn setliad mwy teg na fu mewn blynyddoedd cyn 2020/21, ond roedd angen cynyddu ein gwariant o £10.6m er mwyn cadw'r un lefel o wasanaethau. Felly, bu'n rhaid cymryd penderfyniadau i ariannu'r pwysau trwy gyfuniad o wireddu arbedion a chynyddu'r dreth. Serch hyn, erbyn diwedd y flwyddyn, roedd y Cyngor wedi derbyn nifer o grantiau pellach gan Lywodraeth Cymru, gan gynnwys arian o gronfa caledi Covid-19, a fu'n gymorth amlwg i ddygymod â'r bylchau ariannol oedd y deillio o wariant ychwanegol pellach a gostyngiad mewn incwm.

Adroddiad ar ddiwedd y flwyddyn ariannol yw hwn, ond mae'r gwaith o fesur llwyddiant ein gwaith, a herio ein perfformiad ein

hunain, yn digwydd gydol y flwyddyn. Yn ystod 2021/22 bu i ni ail gyflwyno'r drefn o gynnal cyfarfodydd herio perfformiad yn dilyn saib yn 2020/21 oherwydd y pandemig. Mae'r cyfarfodydd hyn yn rhoi cyfle i'r Aelod Cabinet adolygu cynnydd yr adrannau ar eu prosiectau Blaenoriaethau Gwella a'u gwaith dydd i ddydd, gyda chefnogaeth y Prif Weithredwr neu'r Cyfarwyddwr Corfforaethol.

Mae'r Adroddiad Perfformiad Blynyddol hwn yn seiliedig ar ganfyddiadau cytbwys y cyfarfodydd herio perfformiad a fu'n cael eu cynnal yn rheolaidd trwy'r flwyddyn. Mae'r adroddiad yn tynnu ar brif negeseuon y cyfarfodydd yma ynghyd ag unrhyw wybodaeth ariannol/perfformiad darparir yn ystod y flwyddyn. Mae'r adroddiad yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet ac i'r Cyngor Llawn ar gyfer ei gymeradwyo.

Gyda dyfodiad Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015) (Y Ddeddf) mae'n rhaid i gyrrff cyhoeddus penodedig weithio'n unigol a chyda'i gilydd i wella llesiant Cymru.

Yn unol â gofynion y Ddeddf, yn 2018/19 mabwysiadodd y Cyngor saith o Amcanion Llesiant sy'n cyfrannu tuag at y saith nod llesiant cenedlaethol, ac mae'r rhain yn parhau'n gyfredol. Mae'r amcanion yn seiliedig ar yr asesiad llesiant a wnaed gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ar gyfer Gwynedd a Môn ynghyd â sesiynau ymgysylltu a gynhaliwyd wrth ddatblygu'r Cynllun.

Nodir hefyd yr angen i weithredu yn unol â'r pum egwyddor datblygu cynaliadwy gan

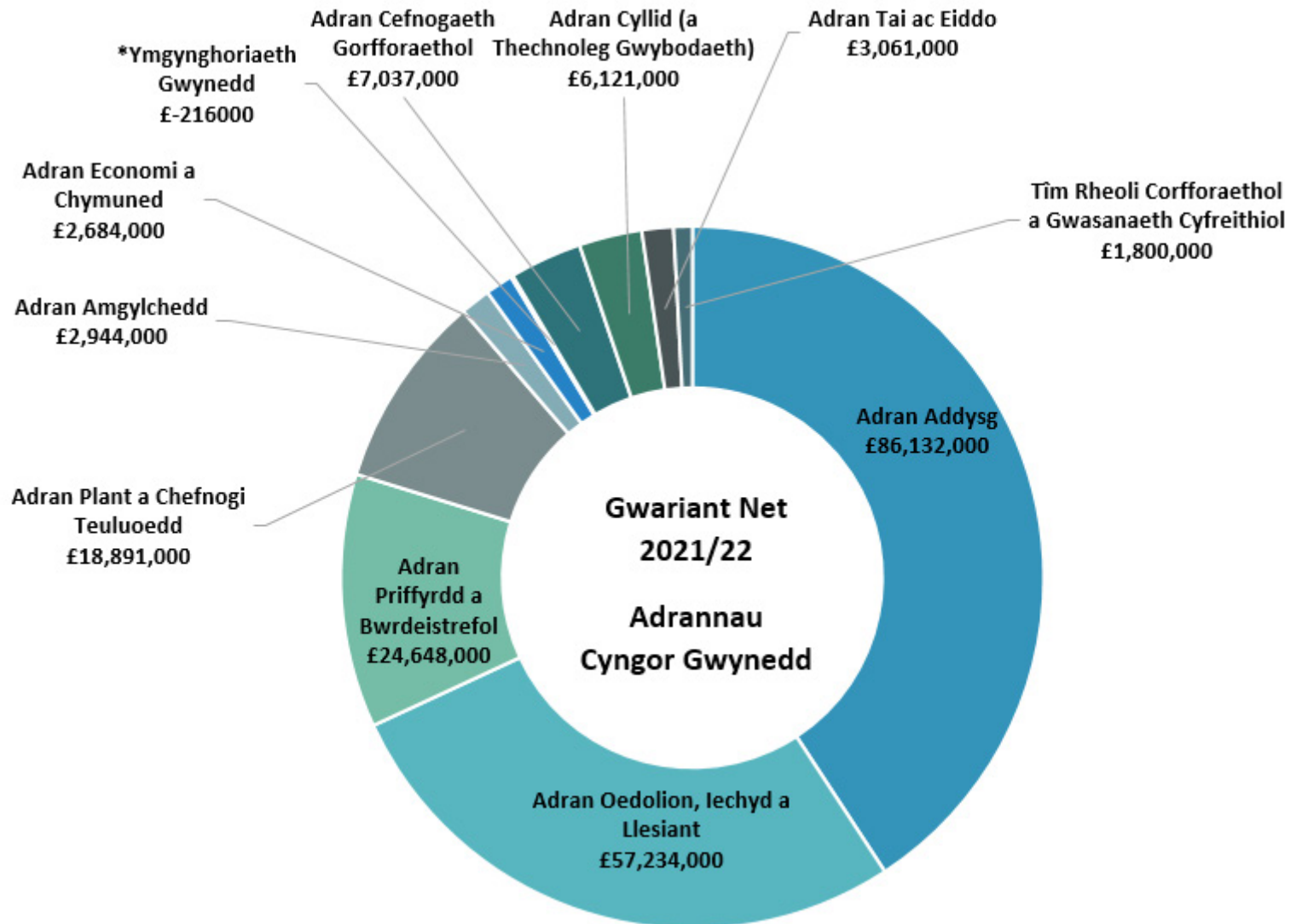
- ystyried y tymor hir
- atal rhag digwydd
- gweithio'n integredig
- gweithio'n gydweithredol
- a chynnwys pobl o bob oed.

Mae disgwyliad arnom i adrodd ar yr hyn yr ydym wedi ei wneud i gyfrannu tuag at egwyddorion y Ddeddf a cheir gwybodaeth ynghylch nifer o'r gweithgareddau hyn yng

nghorff yr adroddiad. Yn ogystal, nodir pa Amcanion Llesiant y mae prosiectau unigol yn cyfrannu tuag atynt ynghyd â gwaith dydd i ddydd yr adrannau ar ddiwedd pob pennod.

Rydym wedi cytuno mai'r ffordd orau i wreiddio'r cyfrifoldeb am weithredu yn unol â'r pum egwyddor datblygu cynaliadwy yw fod Timau Rheoli Adrannau yn talu sylw i'r egwyddorion wrth gynllunio ymlaen. Mae rhywfaint o dystiolaeth fod hyn yn digwydd ond cydnabyddir bod angen asesu os yw'r ffordd yma yn llwyddo ai peidio a byddwn yn parhau i edrych ar sut y gellir gwella hyn.

Amcanion Llesiant Cyngor Gwynedd	Nodau Llesiant Cenedlaethol						
Byddwn yn sicrhau bod trigolion Gwynedd yn:	Llewyrchus	Cytherth	Iachach	Cyfartal	Cymunedau Cydlynus	Diwylliant bywiog lle mae'r iaith Gymraeg yn ffynnu	Yn gyfrifol ar lefel byd-eang
Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel							
Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau							
Ennill cyflog digonol i fedru cynnal eu hunain a'u teuluoedd							
Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu iddynt wneud yr hyn y dymunant ei wneud							
Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol cyhyd ag sy'n bosibl							
Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg							
Cael manteisio ar harddwch amgylchedd naturiol y sir.							

*Mae adran Ymgynghoriaeth Gwynedd yn denu incwm ac felly roedd eu gwariant net yn £-216,000

Rhan 1

Blaenoriaethau Gwella

Mae 8 o Flaenoriaethau Gwella wedi eu hadnabod o fewn Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-2023. Rhain yw'r prif feysydd y credwn y mae angen i ni weithredu ynddynt er mwyn gwneud gwahaniaeth bositif i fywydau pobl Gwynedd.

O dan y 8 Blaenoriaeth Gwella mae disgrifiad o'r prosiectau fydd yn cyfrannu at wireddu'r uchelgais y mae'r Blaenoriaethau Gwella yn eu disgrifio. Ar y tudalennau nesaf ceir adroddiad ar gynnydd y prosiectau hynny yn ystod 2021/22 gyferbyn â'r hyn y gwnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud yng Nghynllun Cyngor Gwynedd: Adolygiad 2021/22.

Ceir gwybodaeth bellach ynghylch yr hyn y byddwn yn ei wneud i'r dyfodol yng Nghynllun Cyngor Gwynedd 2018-2023 trwy ymweld â

www.gwynedd.llyw.cymru/cynllunicyngor

Blaenoriaeth Gwella 1

Creu economi hyfyw a ffyniannus.

Sylfaen caniatáu i bobl Gwynedd ffynnu yw sicrhau fod yna swyddi addas ar gael yn y sir sy'n talu cyflogau sy'n eu galluogi i gynnal eu hunain a'u teuluoedd. Y prosiectau sy'n cyfrannu at wireddu'r uchelgais yma yw:

- Gweledigaeth Twf Gogledd Cymru
- Cadw'r Budd yn Lleol
- Creu Swyddi Gwerth Uchel (Cyflog £28,500 neu fwy)
- Arloesi Gwynedd Wledig
- Hybu Canol Trefi
- Rhoi Treftadaeth Llechi Gwynedd ar Waith
- Busnesau'n Cael Cymorth i Ffynnu
- Twristiaeth – llunio cynllun twristiaeth cynaliadwy
- Adfywio: Llunio cynlluniau adfywio ar gyfer ein hardaloedd

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae diffyg twf yn wendid yn economi Gogledd Cymru gyfan, a'r gogledd orllewin yn arbennig. Er mwyn ceisio gwyrddroi'r sefyllfa daeth chwe sir y gogledd, a rhanddeiliaid eraill megis sefydliadau addysg y rhanbarth a'r sector breifat, ynghyd i sefydlu Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru.

Prif gynllun y Bwrdd yw 'Cais Twf Gogledd Cymru' ac yn Rhagfyr 2020 arwyddwyd cytundeb rhwng y Bwrdd Uchelgais, Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU sy'n paratoi'r ffordd ar gyfer gwireddu'r Cais Twf. Bydd y cais yn arwain at £945m o fuddsoddiad yn rhanbarth y Gogledd dros y pymtheg mlynedd nesaf gan greu hyd at 4,000 o swyddi ledled y Gogledd.

Fel aelod o'r Bwrdd Uchelgais, ein nod fel Cyngor yw sicrhau y bydd pobl a busnesau Gwynedd yn elwa i'r eithaf o'r buddsoddiad ariannol hwn, yn enwedig mewn cyfnod pan fydd angen ymateb i sgil-ffeithiau Covid-19 a Brexit.

I'r dyfodol, byddwn yn parhau i gyfrannu at raglen waith y Bwrdd Uchelgais, gan gynnwys gwella argaeledd band eang cyflym, datblygu safle Atomfa Trawsfynydd a datblygu Canolfan Arloesedd Gwledig yng Nglynllifon. Byddwn hefyd yn cyfrannu at ddatblygiad Fframwaith Economaidd Gogledd Cymru sy'n cael ei pharatoi gan Lywodraeth Cymru i adnabod prif raglenni buddsoddi rhanbarthol i'r dyfodol.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Gwelwyd cynnydd sylweddol yn y gwaith o baratoi manylion cynlluniau dros y flwyddyn diwethaf. Cymeradwywyd cynlluniau busnes cychwynol sawl cynllun o fewn Cynllun Twf Gogledd Cymru gan gynnwys rhai sy'n flaenoriaeth i Wynedd megis y Ganolfan Economi Wledig yng Nglynllifon a Chanolfan Prosesu Signal Digidol Prifysgol Bangor. Mae swyddogion ac Aelodau yn parhau i gyfrannu'n sylweddol i waith y Bwrdd Uchelgais Economaidd i sicrhau y bydd yn cyflawni. Mae [linc yma](#) i adroddiad sy'n cynnwys mwy o fanylion am y cynnydd ar y gwahanol brosiectau twf ar y pwynt adrodd mwyaf diweddar.

Amcanion Llesiant:

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.**
- **Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd.**
- **Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau.**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud.**

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gaffael, neu brynu, nifer o nwyddau a gwasanaethau ac yn awyddus i geisio sicrhau fod busnesau lleol yn gallu cystadlu ac ennill y cytundebau hyn er mwyn sicrhau fod cymaint o wariant y Cyngor ag sy'n bosibl yn aros yn lleol.

Nid yw'r farchnad lleol yn gallu ymateb i gyfleon bob amser oherwydd cyfyngiadau o ran maint neu rwystrau eraill sy'n bodoli. Mae hynny wedyn yn arwain at fusnesau lleol yn colli'r awydd a'r gallu i gystadlu am waith gyda'r canlyniad nad oes modd uchafu gwariant y Cyngor a gedwir yn lleol.

Rydym yn ceisio cefnogi busnesau lleol gyda'r newidiadau i'r rheoliadau caffael yn sgil gadael yr Undeb Ewropeaidd gan fanteisio ar y cyfleoedd hefyd i gaffael yn lleol. Byddwn yn rhoi sylw i'r meysydd canlynol:

1. Cwblhau prosiect er mwyn asesu ymarferoldeb cyflwyno 'Social Value Portal' neu debyg i Wynedd h.y. rhannu y dull o asesu tendrau sy'n cael ei wneud ar hyn o bryd trwy fesur Pris ac Ansawdd i un sy'n mesur Pris, Ansawdd a Gwerth Lleol.
2. Cynlluniau i ddatblygu gallu'r farchnad i ennill cytundebau caffael y Cyngor - Ymateb i gwestiynau y Ddeddf Llesiant mewn tendrau, cefnogaeth i ennill achrediadau iechyd a diogelwch.
3. Asesu cyfleon i osod tendrau i gwmnïau lleol yn sgil Brexit a'r rhyddid i weithredu tu allan i reoliadau caffael Ewrop.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Gwelwyd gostyngiad yn y canran lleol o wariant y Cyngor i 61% o'r 63% a wireddwyd yn 2020/21. Er bod y canran lleol wedi gostwng, rydym wedi gwario cyfanswm o £14m yn fwy o'i gymharu â'r cyfnod yma flwyddyn ddiwethaf, gyda £7m ychwanegol yn cael ei wario gyda busnesau o Wynedd.

Mae'r gwaith i dreialu asesu tendrau ar sail gwerth cymdeithasol yn parhau, gyda'r ail dendr peilot wedi'i gwblhau ym maes cynnal a chadw adeiladau. Nid yw ymateb y farchnad wedi bod cystal â'r peilot gyntaf ac mae hynny wedi amlygu'r angen i wneud gwaith pellach i annog a chefnogi'r farchnad. Byddwn yn casglu adborth y farchnad yn ogystal â'r swyddogion sydd yn caffael fel rhan o'r asesiad terfynol gyda golwg i gynig argymhelliad ynglŷn a chyflwyno'r drefn hon fel un sefydlog i'r Cyngor yn ystod y flwyddyn i ddod

Rydym wedi cefnogi nifer o sectorau lleol i gaffael ac ennill cytundebau'r Cyngor – bo hyn yn y maes cludiant, mewn ymateb i ofynion cyflogaeth foeseogol, neu yn y maes gofal wrth i'r model newydd o ddarparu gwasanaeth gofal cartref gael ei gyflwyno.

Nid yw'r newid i'r rheoliadau caffael cenedlaethol wedi amlygu cyfleoedd sylweddol i brynu'n lleol yn sgil Brexit. Mae yna adolygiadau pellach ar waith i gyflwyno rheoliadau contractau cenedlaethol newydd yn ystod y flwyddyn a byddwn yn adolygu'r rhain maes o law i geisio adnabod cyfleoedd o bosib.

Amcanion Llesiant:

- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd.
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae cyflogau yng Ngwynedd ymysg yr isaf unman ym Mhrydain. Roedd tâl wythnosol yn y sir bron yr isaf yng Nghymru yn 2020 (£500 ar gyfartaledd) â thâl isel ar ei waethaf yn ein cymunedau gwledig (£418 – yr isaf ym Mhrydain). Mae cyflogau isel, yn anorfod, am arwain at lefelau uwch o dlodi a dad-boblogi gwledig, sydd yn eu tro yn cael effaith ar ein cymunedau, dyfodol ein pobl ifanc ac ar y Gymraeg fel iaith gymunedol iach.

Mae'r prosiect Creu Swyddi Gwerth Uchel eisoes wedi cymryd camau i wella'r sefyllfa, gan sicrhau arian Ewropeaidd i wireddu cynllun i ddatblygu gofod i fusnesau leoli yng Nghanolfan Awyrfod Eryri yn Llanbedr, gweithredu cynllun i gynyddu'r nifer o ddisgyblion ysgol sy'n astudio'r pynciau a ddymunir gan fusnesau o fewn sectorau sy'n talu'n dda, ac wedi dylanwadu ar benderfyniad i barhau'r gwaith dadgomisiynu ar safle Atomfa Trawsfynydd.

I'r dyfodol byddwn yn parhau gyda'r cynlluniau hyn, ac hefyd yn arwain ar gynlluniau eraill megis cefnogi datblygiad sector diwydiannau creadigol a digidol, cefnogi datblygiad sector iechyd a meddygol a datblygu cynllun gan Fwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru i baratoi Safle Atomfa Trawsfynydd er mwyn cynhyrchu ynni carbon isel ac isotopau meddygol i'r dyfodol. Cynlluniau o'r fath fydd yn sicrhau parhad swyddi gwerth uchel yn lleol.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Mae'n parhau'n gyfnod heriol i'r economi sydd yn amharu ar hyder cwmnïau i fuddsoddi ac mae hyn wedi effeithio ar ddeilliannau cynllun Creu Swyddi Gwerth Uchel dros y flwyddyn diwethaf. Er hyn, mae nifer o ddatblygiadau cadarnhaol i'w adrodd, yn cynnwys:

- Sicrhau cefnogaeth i ymestyn y cynllun STEM Gogledd hyd at canol 2023 a chomisiynu ymchwil ar y cyd gyda'r Adran Addysg i helpu ysgolion ddeall anghenion sgiliau ein busnesau lleol. Mae 116 o bobl ifanc wedi elwa o'r gweithgaredd yn ystod 2021/22.
- Sicrhau parhad y rhwydwaith Gogledd Creadigol drwy ddenu arian gan Lywodraeth Cymru, holl siroedd y Gogledd a Grŵp Llandrillo-Menai. Mae 211 o fusnesau bellach yn aelodau o'r rhwydwaith.
- Cydweithio gyda Cwmni Magnox i gadw swyddi dadgomisiynu ar safle Atomfa Trawsfynydd a chefnogi Llywodraeth Cymru i sefydlu Cwmni Eginio fel cerbyd i ddatblygu'r safle a chynnal swyddi i'r dyfodol

Siom enbyd, fodd bynnag, oedd penderfyniad Llywodraeth Cymru i rwystro datblygiad ffordd mynediad newydd i safle Maes Awyr Llanbedr. Mae eu penderfyniad eisoes wedi arwain at golli £7.5M o arian Ewrop i Wynedd ynghyd â buddsoddiad preifat sylweddol. Mae'r Cyngor yn parhau i gydweithio gyda partneriaid er mwyn gwireddu potensial llawn y safle i greu swyddi da i drigolion lleol i'r dyfodol.

Amcanion Llesiant:

- **Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd.**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae natur ein heconomi wledig yn golygu mai un person yn unig sy'n gweithio yn 79% o fusnesau Gwynedd, ac mae gormod o waith o fewn sectorau nad ydynt yn talu'n dda. Mae hyn yn arwain at fygythiadau o ran cynaliadwyedd ein cymunedau gwledig gyda'r heriau hyn wedi cynyddu o ganlyniad i'r pandemig Coronafeirws a Brexit.

Mae'r Cyngor yn ceisio cryfhau sail yr economi wledig gan annog mentrau lleol i ddatblygu, creu a chynnal swyddi ar draws Gwynedd. Mae pecyn ariannol wedi'i ganfod trwy Ewrop i weithredu Rhaglen Datblygu Gwledig yn yr ardal sydd yn cynnwys pecyn o brosiectau i hyrwyddo mentergarwch.

Mae sicrhau cysylltedd ddigidol i'n cymunedau gwledig, a bod gan y gweithlu a busnesau gwledig y sgiliau i fanteisio arnynt, yn fater sydd wedi bod yn derbyn sylw eisoes. Rydym wedi cynnal peilot i roi WiFi cyhoeddus mewn 8 tref wledig, ac i gynyddu mynediad at offer cyfrifiadurol. Rydym hefyd yn rhan o raglen ARFOR, sef buddsoddiad gan Lywodraeth Cymru i greu mwy a gwell swyddi mewn ardaloedd yng ngorllewin Cymru ble mae canran uchel o'r boblogaeth yn siarad Cymraeg.

I'r dyfodol byddwn yn parhau i ymestyn y ddarpariaeth ddigidol mewn cymunedau ac yn gweithio gyda Grŵp Llandrillo Menai a'r sector breifat er mwyn sefydlu hwb arloesi gwledig yng Nglynllifon gan roi sylw arbennig i'r sector bwyd a diod, ynghyd â gweithio i ddatblygu'r economi sylfaenol a chefnogi ein busnesau gwledig i addasu a datblygu yn sgil Covid-19 a Brexit.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Rydym wedi cydweithio gyda Llywodraeth Cymru a Chynghorau Môn, Ceredigion a Sir Gâr i sicrhau cronfa o £11miliwn i ymestyn Rhaglen Arfor dros y 3 blynedd nesaf gan adeiladu ar lwyddiant cynlluniau Gwynedd i hyrwyddo'r economi wledig yn yr ardaloedd hyn lle mae'r iaith Gymraeg o dan fygythiad.

Tu hwnt i ARFOR, mae nifer o lwyddiannau eraill dylid eu nodi:

- Sicrhau £151,000 gan Lywodraeth Cymru fydd yn cefnogi 60 o fusnesau gwledig i wella eu presenoldeb ar y we a defnyddio mwy ar dechnoleg yn arbennig o ran datblygu'r cyswllt rhwng cyflenwyr lleol a darparwyr lletygarwch
- Cynnal 20 o weithgareddau o fewn rhwydwaith lleoliadau Ffiws Gwynedd i gefnogi busnesau i ddefnyddio offer cyfoes ac ymestyn y rhwydwaith i 10 lleoliad yn y sir ([gwybodaeth bellach](#))
- Treialu siop 'pop-up' i hwyluso busnesau bach gwledig i dyfu ([gwybodaeth bellach](#))
- Darparu hyfforddiant a chymorth ariannol o dan y faner 'Llwyddo'n Lleol' gan helpu 18 o bobl ifanc sefydlu 12 busnes sy'n ymateb i anghenion eu cymunedau ([gwybodaeth bellach](#))
- Cwblhau arbrawf i werthuso gwerth cerbydau cymunedol trydanol i ymateb i heriau trafniadaeth gwledig gyda 3 or 4 ardal wedi symud ymlaen i ddatblygu cynlluniau trafniadaeth lleol gan ddefnyddio ceir a bws mini trydan ([gwybodaeth bellach](#)).

Amcanion Llesiant:

- **Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd.**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud.**

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae canol trefi bywiog yn gallu cyfrannu'n sylweddol i lewyrch economaidd a chymdeithasol ardaloedd lleol gan gynnig ystod o wasanaethau i'n cymunedau.

Ond mae ardaloedd "stryd fawr" ein canol trefi yn wynebu heriau sylweddol ar hyn o bryd gyda nifer o siopau cadwyn cenedlaethol yn cau a masnachu yn cael ei gyfyngu yn sgil Covid-19. Mae angen hybu a chefnogi datblygiad canol trefi i sicrhau eu bod yn gallu addasu a ffynnu i'r dyfodol; i gynnal a chreu gwaith; darparu ystod eang o nwyddau a gwasanaethau sydd eu hangen ar drigolion ac ymwelwyr a darparu unedau preswyl newydd.

Rydym eisoes wedi bod yn cydweithio â busnesau ym Mangor a Chaernarfon i hyrwyddo'r Ardaloedd Gwella Busnes (BIDS) ac i ddenu adnoddau Rhaglen Adfywio Rhanbarthol Llywodraeth Cymru. Buom yn llwyddiannus yn sefydlu rhaglen fenthyg i uwchraddio adeiladau segur yn ardaloedd Caernarfon, Bangor, Bethesda a Phen-y-groes a bydd y rhaglen yn ymestyn i holl drefi Gwynedd yn ystod 2021.

Yn ystod 2020 sefydlwyd grŵp traws-adrannol ar gyfer datblygu rhaglen o welliannau a mesurau tymor byr mewn ymateb i argyfwng Covid-19. I'r dyfodol byddwn yn parhau â'r gwaith yma ac yn paratoi cynlluniau ar gyfer 13 o ddalgylchoedd yng Ngwynedd a hynny ar sail yr hyn sydd yn bwysig i drigolion o fewn y cymunedau hyn.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Dros y flwyddyn diwethaf, addaswyd pwyslais y prosiect hwn yn sgil COVID, gyda phecyn o welliannau amgylcheddol tymor byr wedi eu gweithredu yn sgil llwyddiant i ddenu grantiau gan Llywodraeth Cymru. Mae'r pecyn hefyd yn cynnwys datblygu isadeiledd digidol mewn canol trefi er mwyn cynnig wi-fi, llwyfan marchnata a chyd-fasnachu newydd, modd o gasglu a rheoli data ar batrymau defnydd canol tref.

Fodd bynnag, yn fwy diweddar rhoddwyd fwy o bwyslais ar geisio ymateb i heriau a chyfleoedd sy'n wynebu ardaloedd canol trefi i'r dyfodol. Sefydlwyd trefniadau newydd ar gyfer targedu cronfeydd rhaglen Trawsnewid Trefi Llywodraeth Cymru ar gyfer datblygu a gweithredu amrediad o brosiectau adfywio canol trefi. Llwyddwyd i sicrhau adnoddau grant 'Creu Lleuedd' ar gyfer y prosiectau canlynol i'w gweithredu yn ystod 2021/22:

Cynllun	Sefydliad	Cyfanswm Cost
Grant Gwella Eiddo Canol Trefi	Adran Economi a Chymuned	£692,866
Grant Tai Gwag	Adran Tai ac Eiddo	£285,714
Gwelliannau Storiell, Bangor	Adran Economi a Chymuned	£199,800
Canolfan Treftadaeth (Adeilad Spar)	Partneriaeth Ogwen	£345,900
Cynllun Cymru Fydd	Siop Griffiths	£237,560
Hwb Datgarboneiddio Pen-y-groes	Adra	£338,000
Tafarn y Fic, Bethesda	Tabernacl (Bethesda) Cyf	£67,516
Stryd Fawr Blaenau Ffestiniog (3 eiddo)	Antur Stiniog	£370,025
Platform Digidol	Adran Economi a Chymuned	£151,000
Parc y Coleg, Bangor	Prifysgol Bangor	£1,209,901
	Cyfanswm	£3,898,282

Mae'r gwaith o ddatblygu prosiectau fel rhan o Gynllun Adfywio Canol Dinas Bangor hefyd yn parhau. Yn ystod y cyfnod gwelwyd gwaith yn cychwyn ar brosiect 'Nyth' Cwmni Fran Wen – sef cynllun cyffrous gwerth £3.2m i ddatblygu hwb creadigol pwrpasol i blant a phobl ifanc yng nghanol y ddinas. Hefyd, sicrhawyd pecyn gwerth £1.2m ar gyfer cynllun Prifysgol Bangor i weithredu gwelliannau ym Mharc y Coleg yng nghanol y ddinas. Sicrhawyd arian datblygol ar gyfer gwaith rhagbaratoi Cynllun Canolfan Iechyd a Llesiant ar gyfer y ddinas. Mae arian grant hefyd wedi ei glustnodi ar gyfer adfer 3 adeilad gwag ar y Stryd Fawr, a gwaith wedi ei raglennu i gychwyn yn ystod chwarter olaf 2021/22.

Mae Cynllun Gweithredu ar gyfer Eiddo Gwag wedi ei baratoi – gan ddwyn ynghyd swyddogaethau a chyfrifoldebau gwahanol Wasanaethau ar draws y Cyngor. Sefydlwyd Grŵp Traws Adrannol Eiddo Gwag i'w er mwyn cydgordio a goruchwyllo gweithrediad y cynllun.

Mae'r Adran hefyd wedi cynnig mewnbwn i waith a gomisiynwyd ar ran 6 sir y Gogledd i ddatblygu Fframwaith Canol Trefi ranbarthol.

Amcanion Llesiant:

- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd.
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Yn ystod 2020 cyflwynwyd enwebiad llawn o Wynedd i Lywodraeth y Deyrnas Gyfunol ac i Unesco ar gyfer dynodiad Safle Treftadaeth y Byd i Dirlun Llechi Gogledd Orllewin Cymru. Mae'r enwebiad yn rhoi cyfle i ni gydnabod cyfraniad y diwydiant llechi traddodiadol ar blatfform rhyngwladol, ac i ddathlu a gwarchod y diwylliant Cymraeg sydd ynghlwm â'r ardaloedd hynny.

Rydym eisoes wedi defnyddio enwebiad Safle Treftadaeth y Byd fel arf i adfywio ein cymunedau llechi ac i gynyddu gwerth y diwydiant ymwelwyr. Mae £1m o adnoddau ychwanegol wedi eu denu i'r sir trwy'r Gronfa Dreftadaeth, Llywodraeth Cymru, Yr Undeb Ewropeaidd a Pharc Cenedlaethol Eryri trwy brosiect LleCHI.

I'r dyfodol byddwn yn cydweithio gyda'r cymunedau llechi, trwy brosiect LleCHI, i greu rhaglen o weithgareddau adfywio yn yr ardaloedd hyn fydd yn gwella gwedd a golwg cymunedau, gwella ansawdd y profiad i ymwelwyr, ac yn arwain at gynnydd ym mherchnogaeth trigolion o'u treftadaeth, iaith a diwylliant.

Bydd y Pwyllgor Treftadaeth Byd yn cyfarfod fis Mehefin / Gorffennaf 2021 a byddwn yn parhau i ymgysylltu a chydweithio efo cymunedau, tirfeddianwyr, busnesau a phartneriaid i sicrhau ein bod yn barod i fanteisio ar y cyfleon a ddaw yn sgil y dynodiad er budd pobl Gwynedd.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Yn mis Gorffennaf 2021 cyhoeddodd UNESCO fod cais Gyngor Gwynedd a'i bartneriaid i am ddynodiad Safle Treftadaeth Byd i Dirlun Llechi Gogledd Orllewin Cymru wedi bod yn llwyddiannus. Yn dilyn y sylw eithriadol a gafwyd a'r bwrlwm a balchder o fewn ein cymunedau, mae'r Cyngor a'i bartneriaid wedi bod yn datblygu a chytuno ar drefniadau gweithredu ar gyfer rheoli'r safle'n llwyddiannus yn y dyfodol. Mae strwythur gweithredu newydd wedi ei gytuno a byddwn yn mynd ati dros y misoedd nesaf i sefydlu'r Bwrdd Partneriaeth, Grŵp Gweithredu ac is grwpiau penodol i sicrhau bod llais pawb yn cael ei glywed wrth reoli'r safle a manteisio ar y cyfleon all ddeillio o'r dynodiad.

Mae gweithgareddau'r prosiect LleCHI a gyllidir trwy Gyngor Gwynedd, Parc Cenedlaethol Eryri, Arloesi Gwynedd Wledig a Chronfa'r Loteri Dreftadaeth bellach wedi dod i ben gyda nifer o weithgareddau cymunedol wedi eu gwireddu ar draws ein dyffrynnoedd llechi yn cynnwys: gwaith celf, anthemau, murluniau, dehongli, arddangosfeydd, digwyddiadau, teithiau a chynlluniau gyda phlant a phobl ifanc Gwynedd i amlygu pwysigrwydd ein stori llechi a chreu balchder bro.

Mae cais dilynol wedi ei gyflwyno i'r Gronfa Loteri Treftadaeth ac rydym wedi bod yn llwyddiannus yn cam 1 o'r cais i sicrhau £113,000 i'w weithredu dros y 12-18 mis nesaf. Bydd y cyfnod datblygol yma'n ein caniatu i ymgysylltu efo cymunedau, partneriaid a busnesau wrth ddatblygu prosiect sylweddol dros £1m a allai gael ei weithredu rhwng 2024 - 2029 os caiff ei gymeradwyo maes o law.

Mae ymgynghoriad ar Ganllaw Dylunio Atodol wedi ei gwblhau gan yr Adran Amgylchedd er mwyn sicrhau datblygiad cynaliadwy o'r safle yn y dyfodol. Dros y misoedd nesaf bydd trafodaethau'n parhau gyda phartneriaid, cymunedau a thirfeddianwyr i sicrhau'r buddion gorau o'r dynodiad a byddwn yn parhau i drafod prosiectau sy'n cael eu datblygu ar draws y dyffrynnoedd llechi.

Amcanion Llesiant:

- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd.
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.
- Cael manteisio ar harddwch amgylcheddol naturiol y sir.

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae'n gyfnod ansicr i fusnesau ar hyn o bryd o ganlyniad i Covid-19 a Brexit gyda newidiadau mewn trefniadau masnachu a chystadlu. Mae Cyngor Gwynedd yn benderfynol o helpu mentrau lleol i addasu ac ymateb i'r her ac rydym eisoes wedi gwneud ymdrech ddigynsail i gefnogi busnesau lleol drwy ddarparu cymorth ariannol, cyngor a gwybodaeth.

Mae busnesau'r sir yn ymwneud â nifer o adrannau'r Cyngor neu'n derbyn gwasanaeth ganddynt, gan gynnwys trethi, cynllunio, safonau masnach, rheolaeth adeiladu a chaffael. Rydym eisoes wedi ymgynghori â busnesau'r sir i weld a yw'r cymorth a'r gefnogaeth y maent yn ei gael gan y Cyngor y gorau y gall fod.

Rydym eisoes wedi cefnogi a chydweithio gyda Swyddfa Rhaglen Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru ar becyn o brosiectau Cais Twf er mwyn creu cyfleoedd i fusnesau o fewn economi Gwynedd i'r dyfodol. Yn ogystal, rydym wedi cydweithio gyda thîm Adran Cefnogaeth Gorfforaethol i ddatblygu rhaglen i hyrwyddo prynu lleol, ac wedi adolygu'r angen am ofod gan fusnesau (cyn Covid-19).

I'r dyfodol, byddwn yn parhau i flaenoriaethu adnoddau ac ymdrech i gefnogi ein busnesau lleol gan sicrhau fod pob rhan o'r Cyngor yn ystyried sut gallent gynnig cymorth i gefnogi busnesau. Byddwn hefyd yn annog busnesau Gwynedd i wneud y gorau o'r cymorth sydd ar gael gan eraill, ac i leisio anghenion busnesau Gwynedd yn rymus wrth drafod gyda'n partneriaid, yn enwedig yng ngoleuni'r pandemig a Brexit.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Mae sicrhau fod ein busnesau gyda'r wybodaeth sydd ei angen arnynt i gadw eu staff a'u cwsmeriaid yn ddiogel wedi parhau i fod yn flaenoriaeth dros y flwyddyn ddiwethaf wrth i'r gofynion o ran atal lledu coronafeirws ddod i'r amlwg unwaith eto. Mae'r nifer yn derbyn bwletin gwybodaeth rheolaidd y Cyngor i fusnesau yn parhau i fod yn gyson dros 4,200.

Mae'r gwaith o ddarparu cymorth ymarferol ac ariannol i fusnesau yn parhau ond gyda llai o arian argyfwng i'w weinyddu ers cyfnod yr haf. Mae 291 o fusnesau lleol wedi derbyn cyfanswm o bron i £1.1M o gymorth ariannol drwy law yr Adran yn 2021/22. Mae'r pwyslais wedi newid i fonitro'r arian sydd wedi ei ddarparu ynghyd â darparu cyngor ymarferol i fusnesau.

Amcanion Llesiant:

- **Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd.**

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae gennym bryder nad yw pobl Gwynedd yn elwa cymaint ag y dylent o dwristiaeth, gyda'r argyfwng Covid-19 wedi tanlinellu sut y gall effeithiau negyddol y diwydiant weithiau orbwysu'r manteision.

Mae yna waith wedi ei wneud er mwyn deall y newid mewn tueddiadau twristiaeth dros y blynyddoedd ac adnabod y buddion a'r risgiau i Wunedd, yn cynnwys effaith ar gymunedau, iaith a diwylliant yr ardal ac ail-gartrefi.

Dros y flwyddyn ddiwethaf mae yna waith wedi ei wneud er mwyn llunio egwyddorion twristiaeth cynaliadwy ar gyfer Gwynedd fydd yn sail i gynllun rheoli i'r dyfodol.

Byddwn yn cwblhau'r gwaith o sefydlu gweledigaeth ac egwyddorion ar gyfer twristiaeth i'r dyfodol ac yn datblygu Cynllun Rheoli Economi Ymweld Gwynedd mewn cydweithrediad efo cymunedau a'r sector er mwyn sicrhau y budd gorau i bobl Gwynedd o ymwelwyr. Bydd y Cynllun yn gosod cyfeiriad i bolisiau a gweithgareddau ar draws adrannau'r Cyngor i'r dyfodol, ond bydd hefyd yn cydnabod yr angen tymor byr i ymateb i effaith Covid-19.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Mae gwaith wedi ei wneud er mwyn cytuno ar egwyddorion twristiaeth Gwynedd fydd yn sail i gynllun rheoli i'r dyfodol. Cynhaliwyd nifer o gyfarfodydd a digwyddiadau i drafod yr egwyddorion hyn gydag Aelodau Cyngor Gwynedd a Pharc Cenedlaethol Eryri yn ogystal a digwyddiadau gyda'r sector fusnes a chymunedau Gwynedd. Bwriad y digwyddiadau hyn oedd cael eu mewnbwn i flaenoriaethau i'r dyfodol ac i adnabod y gefnogaeth fydd ei angen i ddatblygu a gwreiddio twristiaeth cynaliadwy yng Ngwynedd ac Eryri. Trwy'r gwaith yma, rhwng Medi 2021 a Mawrth 2022 ymgysylltwyd gyda dros 200 o gynrychiolwyr oedd yn cynrychioli dros 100 o fudiadau cyhoeddus, preifat a gwirfoddol a derbyniwyd dros 1,500 o sylwadau i lywio datblygiad y Cynllun.

Fis Tachwedd 2021, arwyddwyd Cytundeb o Ddealltwriaeth rhwng Cyngor Gwynedd a Pharc Cenedlaethol Eryri i gyd-weithio yn y maes hwn i'r dyfodol. Mae strwythur cyd-weithio ffurfiol wedi ei gytuno arno a chydweithio agos ac agored rhwng y ddau bartner yn parhau wrth i ni anelu i fabwysiadu Cynllun Economi Ymweld Cynaliadwy Gwynedd ac Eryri 2035 yn y misoedd nesaf.

Bydd Cynllun Gweithredu yn cael ei ddatblygu ar gyfer yr economi ymweld fel rhan o drafodaethau ac ymgynghori ar y Cynlluniau Adfywio Ardal a bydd gweithdai wedi eu cynnal i sicrhau mewnbwn ardaloedd i'r Cynllun Gweithredu. Trwy ddysgu o arfer da ardaloedd eraill o'r byd, rydym yn hyderus y bydd ein Cynllun newydd yn torri tir newydd ar gyfer cefnogi economi ymweld cynaliadwy.

Amcanion Llesiant:

- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd.
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.
- Cael manteisio ar harddwch amgylcheddol naturiol y sir.

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae risg fod pob gwasanaeth yn gweithredu eu rhaglenni eu hunain yn unol a'u canllawiau grant, ond efallai ddim yn ymateb i wir anghenion a chyfleoedd adfywio Gwynedd. Rydym wedi sefydlu Bwrdd Adfywio gyda'r bwriad o ddatblygu Rhaglen Adfywio ar gyfer cymunedau'r sir. Bydd y Rhaglen yn ymgorffori gweithgareddau traws-adrannol ynghyd â blaenoriaethau Cynllun y Cyngor.

Byddwn yn sefydlu Fframwaith Adfywio newydd ac yn datblygu 13 Cynllun Adfywio ar gyfer ardaloedd Gwynedd.

Byddwn yn ymgynghori gyda rhanddeiliaid er mwyn deall sut mae cymunedau yn dymuno gweld eu hardaloedd yn datblygu yn y 10-15 mlynedd nesaf, ac yn adnabod blaenoriaethau lleol. Bydd y cynlluniau hyn yn rhoi sylw arbennig i anghenion canol trefi a dyfodol y 'stryd fawr' ar draws Gwynedd i'r dyfodol. Byddwn yn sicrhau fod gweithgareddau ar draws adrannau'r Cyngor yn cyfrannu at ddatblygiad a gweithrediad y Cynlluniau Adfywio hyn.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Mae Bwrdd Adfywio'r Cyngor wedi cefnogi'r bwriad o ddatblygu Fframwaith Adfywio Newydd ar gyfer y Sir, ond bu'n rhaid gohirio'r gwaith yn 2020/21 oherwydd y pandemig. Llynedd penderfynwyd i fwrw ymlaen gyda'r rhaglen, ac mae'r gwaith rhagbaratoi wedi ei gwblhau. Bydd y Fframwaith Adfywio arfaethedig yn cynnwys dogfen sirol ynghyd â chynlluniau adfywio lleol ar gyfer 13 ardal ar draws Gwynedd.

Yn ystod yr Hydref, trefnwyd sgysiau cychwynnol (Cam 1) gyda Aelodau, Cyngorau Tref / Cymuned a grwpiau adfywio blaengar er mwyn holi barn am y prif faterion ym mhob un o'r 13 ardal adfywio lleol. Cafwyd 158 o ymatebion i'r trafodaethau cychwynnol a paratowyd adroddiad unigol ar gyfer yr 13 ardal yn crynhoi'r prif faterion.

Yn ystod mis Chwefror 2022 lanswyd rhaglen ymgysylltu er mwyn holi barn a sylwadau trigolion y sir am prif faterion a blaenoriaethau ardaloedd lleol. Datblygwyd platfform digidol penodol ar gyfer y gwaith sydd ar gael ar y [linc yma](#). Mae'r platfform yn darparu gwybodaeth o'r gwaith sydd wedi ei wneud hyd yma, gan gynnwys asesiadau ardal, adroddiadau Cam 1, mapiau a holiaduron penodol ar gyfer pob un i'r 13 ardal adfywio lleol.

Amcanion Llesiant:

- **Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd.**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

Blaenoriaeth Gwella 2

Pob disgybl yn cael y cyfle i gyflawni ei botensial.

Os am fanteisio ar unrhyw gyfleoedd fydd yn codi, mae'n allweddol fod gan Wynedd gyfundrefn addysg gynaliadwy o ansawdd, sy'n rhoi'r sgiliau i'n trigolion fanteisio ar y cyfleoedd hynny. Y prosiectau sy'n cyfrannu at wireddu'r uchelgais yma yw:

- Darpariaeth Addysg Ôl-16 yn Arfon
- Dalgylch Bangor
- Dalgylch Cricieth
- Cydweithio Meirionnydd
- Trawsnewid y ddarpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad
- Gagendor Lles a Chyrhaeddiad Plant a Phobl Ifanc
- Strategaeth Dysgu Digidol

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae amrywiaeth yn ansawdd yr addysg a phrofiadau dysgwyr ar draws y gyfundrefn addysg ôl-16 yn Arfon yn effeithio ar ddeilliannau a llwybrau dysgu.

Mae'r Cabinet eisoes wedi rhoi caniatâd i gychwyn ymgysylltu gyda rhanddeiliaid i drafod y weledigaeth ar gyfer addysg ôl-16 yn Arfon. Cynhaliwyd yr ymgysylltu anffurfiol yn ystod Tymor yr Hydref 2020.

Yn 2021/21, byddwn yn defnyddio casgliadau'r ymgysylltu gyda rhanddeiliaid i symud ymlaen i sefydlu cynigion drafft fydd yn arwain at gynnig opsiwn ffafredig i Gabinet y Cyngor yn yr Hydref.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Er bod y pandemig wedi oedi'r prosiect yma yn dilyn cynnal cyfres o gyfarfodydd rhithwir gyda rhanddeiliaid yn nhymor yr Hydref 2020, bu i 2021/22 barhau i fod yn gyfnod heriol i gynnal cyfarfodydd torfol fyddai wedi ein galluogi i fwrw ymlaen ymhellach gyda'r prosiect. Er gwaethaf effaith y pandemig, rydym yn gobeithio gallu ailgydio yn y prosiect yma'n fuan yn Nhymor yr Haf 2022.

Amcanion Llesiant:

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud.**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae amgylchedd dysgu'r plant yn anaddas gan fod nifer o ysgolion cynradd ym Mangor (ac yn ardal Penrhosgarnedd yn benodol) yn llawn neu'n orlawn.

Mae gwaith adeiladu ysgol newydd ar gyfer Ysgol y Garnedd fydd â chapasiti i dderbyn hyd at 420 o ddysgwyr wedi ei gwblhau erbyn Tachwedd 2020. Yn ystod 2021/22 byddwn yn cwblhau'r gwaith o adeiladu estyniad a sicrhau gofal cymunedol ar safle Ysgol y Faenol ym Mhenrhosgarnedd gyda chapasiti i dderbyn 315 o ddysgwyr.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Er gwaethaf y pandemig bu i adeilad newydd Ysgol y Garnedd i hyd at 420 o ddysgwyr agor yn Hydref 2020. Mae'r prosiect wedi ennill dwy wobwr Rhagoriaeth Mewn Adeiladwaith yng Nghymru 2021.

Mae Ysgol y Faenol hefyd yn y broses o gael estyniad sylweddol i gartrefu hyd at 315 o ddysgwyr. Mae'r amserlen wedi ei effeithio gan y pandemig, ond mae rhannau sylweddol o'r estyniad wedi ei adeiladu erbyn hyn. Er hynny, mae llithriad pellach yn y gwaith adeiladu yn sgil gorfod gweithio ar safle byw. Mae trafodaethau ynglŷn â throsglwyddiadau tir yr ysgol yn parhau gyda'r Eglwys yng Nghymru cyn ein bod yn gallu symud ymlaen i gwblhau elfen olaf y gwaith sef dymchwel y Ganolfan Gymunedol bresennol a llunio maes parcio pwrpasol ar y safle.

Yn ychwanegol i'r hyn wnaethom ni ddweud y byddem yn ei wneud, o ganlyniad i gynnydd yn niferoedd dysgwyr mae dosbarth newydd wedi ei ychwanegu i Ysgol Glancegin ac yn cael ei ddefnyddio gan yr ysgol ers cychwyn y flwyddyn addysgol hon.

Hefyd, yn sgil cyflwr gwael yr adeilad, mae gwaith dichonoldeb cychwynnol wedi'i gwblhau i adnabod anghenion Ysgol Ein Harglwyddes, ac mae cytundeb i leoli'r ysgol newydd ar safle Ysgol Glanadda (sydd bellach wedi cau) ac mae'r lleoliad hwn yn cyd-fynd gyda dyheadau'r gymuned.

Amcanion Llesiant:

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud.**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae cyflwr adeilad ac amgylchedd dysgu presennol Ysgol Trefferthyr yng Nghricieth yn wael, sy'n effeithio ar brofiad y dysgwyr. Byddwn felly'n adeiladu ysgol newydd yng Nghricieth er mwyn gwella'r amgylchedd dysgu a sicrhau'r adnoddau gorau i'r dysgwyr ffynnu.

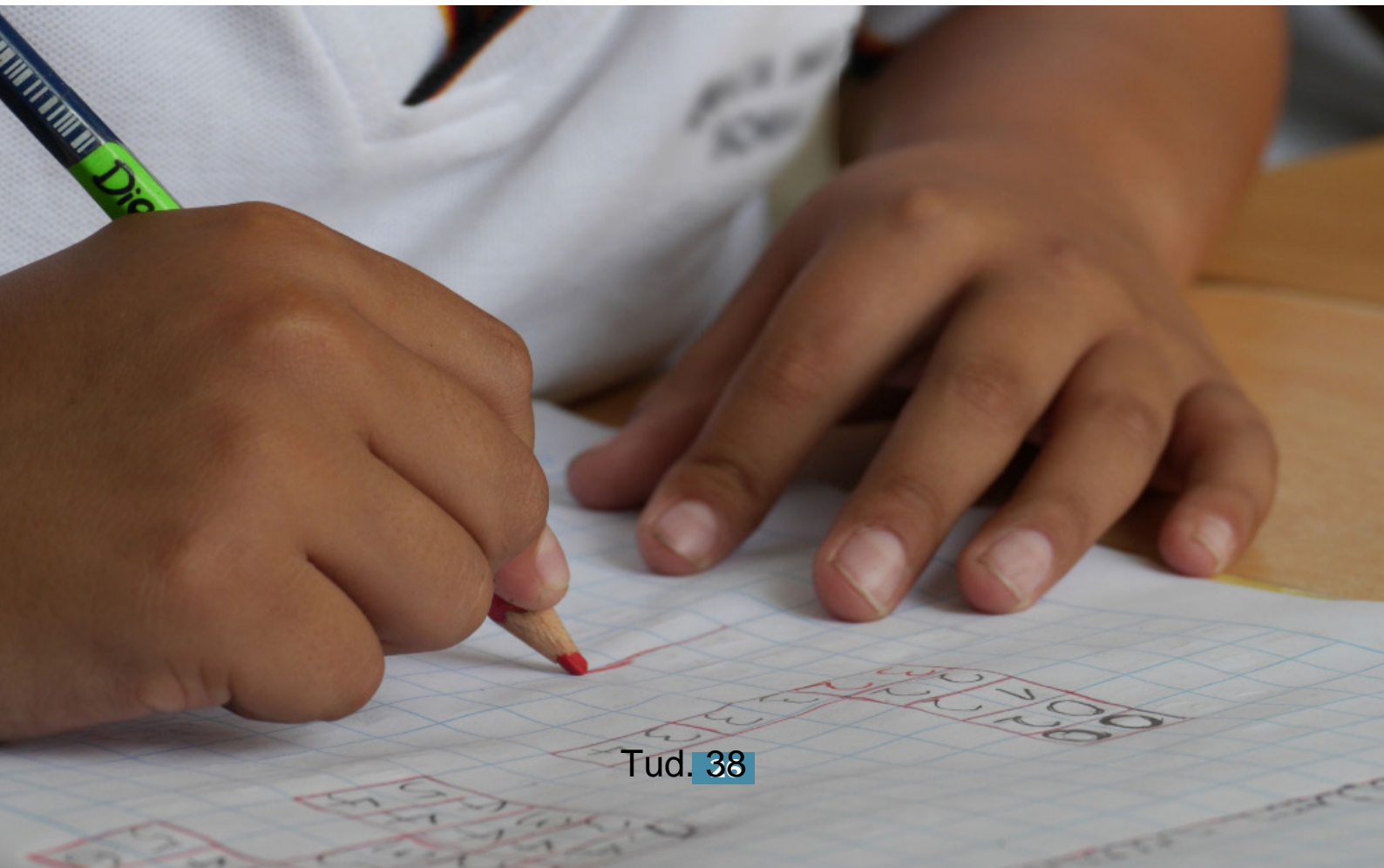
Yn 2021/22, yn sgil y broses o gyhoeddi rhybudd statudol, byddwn yn symud ymlaen i ymgysylltu ar gynlluniau, sicrhau caniatâd cynllunio ac apwyntio contractwyr.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Mae Cabinet y Cyngor wedi cefnogi'r bwriad i gynyddu capasiti Ysgol Trefferthyr i 150 o ddysgwyr, ac adeiladu ysgol newydd yn sgil cyflwr gwael yr adeilad presennol. Fel rhan o'r broses o gyflwyno cais cynllunio ar gyfer adleoli'r ysgol i safle'r A497, mae dau fater technegol wedi codi ynglŷn â'r safle, ac mae gwaith wedi'i gomisiynu mewn ymateb i hynny, sydd yn mynd effeithio rhywfaint ar yr amserlen wreiddiol.

Amcanion Llesiant:

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud.**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae risg fod materion yn ymwneud â'r drefn bresennol yn effeithio ar brofiadau dysgwyr ym Meirionnydd, e.e. mae ysgolion uwchradd Meirionnydd yn ei chael hi'n anodd recriwtio athrawon, rheolwyr canol ac arweinwyr. Os na fydd datrysiad i'r sefyllfa, bydd yr effaith ar wydnwch y gyfundrefn addysg a'r amodau arweinyddiaeth yn yr ardal yn parhau.

Mae gwaith wedi ei gomisiynu i ymchwilio i ganfod datrysiadau creadigol fydd yn arwain at gydweithio rhwng ysgolion uwchradd Meirionnydd er mwyn sicrhau bod ansawdd yr addysg yn gyson dda ac yn gynaliadwy i'r dyfodol.

Yn ystod 2021/22 byddwn yn sefydlu trefn ddiwygiedig ar y cyd gyda Chadeiryddion, Is gadeiryddion a Phenaethiaid Meirionnydd.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Mae'r cynnydd ar y prosiect yma wedi bod yn araf ac wedi ei effeithio yn sgil heriau amlwg y pandemig a phrysurdeb ysgolion uwchradd. Serch hynny, rydym wedi casglu barn penaethiaid a chynrychiolaeth o lywodraethwyr pob ysgol uwchradd ar yr heriau posib sydd yn eu hwynebu o ran darparu addysg uwchradd o ansawdd yn yr ardal, megis recriwtio athrawon, rheolwyr canol ac arweinwyr. Rydym hefyd wedi cylchredeg holiadur er mwyn ceisio canfod barn dysgwyr, staff rhieni a phenaethiaid fydd yn llywio cyfeiriad y prosiect i'r dyfodol, ac rydym yn y broses o ddadansoddi negeseuon o'r holiaduron rheiny ar hyn o bryd.

Amcanion Llesiant:

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud.**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae yna risg y byddwn yn methu a darparu yn addas ar gyfer pob disgybl gydag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) oherwydd na chafwyd adnoddau gan y Llywodraeth i gwrdd â'r cynnydd mewn angen am ddarpariaeth statudol (Deddf ADY a Tribiwnlys, 2018).

Mae'n bosibl hefyd na fydd plant a phobl ifanc yn cael y mynediad cywir at staff arbenigol (e.e. Seicolegwyr Addysg dwyieithog, Athrawon Synhwyrdd) a rolau allweddol o ran swyddi statudol o fewn y cod (Swyddog Arweiniol y Blynyddoedd Cynnar, Cydlynnydd ADY) oherwydd cyfuniad o anawsterau recriwtio, cyllido, a chynnydd mewn llwyth gwaith.

Yn ystod 2021/22 byddwn yn:

- Parhau i baratoi at y newid deddfwriaethol gan roi ffocws ar y blynyddoedd cynnar, Ôl-16, partneriaeth gyda rhieni ac asiantaethau, a'r dull cyllido mwyaf addas ar gyfer y gofyn deddfwriaethol
- Sefydlu prosesau a darpariaethau yn y blynyddoedd cynnar, ac mae hyn yn cynnwys mapio'r galw mewn llwyth gwaith (e.e. nifer o blant fydd angen sylw arbenigol/cymorth)
- Sefydlu prosesau a darpariaethau yn y sector Ôl-16, gan gydweithio'n agos gyda'r Colegau Addysg Bellach
- Sefydlu dull ariannu - adolygu'r dull ariannu er mwyn cael model sydd yn rhoi gwell sefydlogrwydd o ran darpariaeth
- Parhau â thrafodaethau cenedlaethol, gan barhau i drosglwyddo'r neges ynglŷn â phryder hyfforddi a recriwtio staff arbenigol.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Ar hyn o bryd, mae'r prosiect yma'n canolbwyntio ar baratoi tuag at y Ddeddf Anghenion Dysgu a Thribiwnlys Addysg Cymru (2018). Daeth y Ddeddf hon yn weithredol ym Medi 2021, gyda rhai elfennau o'r Ddeddf wedi eu hoedi yn y flwyddyn gyntaf e.e. cyfnod ôl-16. O ganlyniad, mae'r gwasanaeth wedi bod yn canolbwyntio ar gynnig hyfforddiant, gweithdai a sesiynau galw i mewn i gynorthwyo'r wythnosau cyntaf o'r deddfwriaeth newydd yn dod i rym.

Mae cychwyn y Ddeddf yn y sector ôl-16 wedi ei oedi, ond rydym yn parhau i gydweithio gyda phartneriaid a rhan ddeiliaid yn y sector hwn i baratoi at pan fydd y deddf yn dod i rym.

Mae systemau a phrosesau ar gyfer cychwyn y daith yn y blynyddoedd cynnar wedi eu sefydlu ac yn gwreiddio. Rydym yn parhau i weithio gyda phartneriaid allweddol i sicrhau ein bod yn cydweithio yn effeithiol i gefnogi'r dysgwyr a'u teuluoedd.

Bydd ymgynghori gydag ysgolion ynglŷn â dulliau posib o ariannu i'r dyfodol yn cychwyn ym mis Mai 2022 yn dilyn cwblhau gwaith modelu.

Mae ein trafodaethau gyda Llywodraeth Cymru ynglŷn â sicrhau staff arbenigol digonol dwyieithog ar gyfer ymateb i anghenion y dysgwyr yn parhau ar lefel genedlaethol a rhanbarthol.

Amcanion Llesiant:

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.
- Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud.
- Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae pryder y gall rhai plant a phobl ifanc gael eu gadael ar ôl o safbwynt eu cyrhaeddiad addysgol, ac y bu angen help ychwanegol ar rai ohonynt i gau'r bwlch hwnnw ynghyd â chefnogaeth gyda'u lles. Mae rhieni yn bryderus ynglŷn a'u gyrru i'r ysgol neu yn penderfynu addysgu gartref, ac mae cynnydd mewn pryderon diogelu.

Rydym yn ymwybodol fod pandemig Covid-19 a'r cyfnod clo wedi amlygu bregusrwydd y sector blynyddoedd cynnar. Yn ystod 2021/22 byddwn yn canolbwyntio ar ddeall effeithiau y cyfnod clo ar les plant bach ac yn adolygu ein trefniadau a'n darpariaethau er mwyn sicrhau y cychwyn gorau i deuluoedd a phlant 0-5 oed. Yn ystod 2021/22 byddwn yn canolbwyntio ein hymdrechion ar gyfer y grŵp oedran 5-16 drwy gefnogi'r ysgolion i weithredu Rhaglen Cyflymu'r Dysgu gydag arian gan Lywodraeth Cymru. Bydd hyn yn ein caniatáu i ymateb i effaith y cyfnod clo ar les a chyrhaeddiad rhai grwpiau penodol o ddysgwyr.

Tu hwnt i'r ysgol rydym hefyd yn sylweddoli fod y grŵp oedran 16-24 oed wedi eu heffeithio yn anghymesur gan yr argyfwng, fwy nag unrhyw grŵp oedran arall. Mae mwy o gyfeiriadau am gymorth llesiant, iechyd meddwl a digartrefedd ymysg y grŵp oedran hwn. Law yn llaw gyda'r cynnydd yn nifer y bobl ifanc nad ydynt mewn gwaith, addysg nac hyfforddiant mae bwriad felly i roi sylw penodol i'r maes hwn er mwyn lliniaru unrhyw sgil-ffeithiau gan sicrhau fod ein pobl ifanc yn cael cefnogaeth a darpariaeth briodol i'w galluogi i ffynnu.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Mae'r gwaith o gefnogi llesiant plant a phobl ifanc dros y flwyddyn ddiwethaf wedi parhau i ganolbwyntio ar ymateb i heriau a sgil-ffeithiau'r pandemig. Rydym wedi sefydlu trefniadau prosiect traws-adrannol ar gyfer y ffrydiau gwaith sydd wedi eu blaenoriaethu gennym fel Cyngor sydd wedi ein galluogi i flaenoriaethu cefnogaeth ac ymyrraeth ar sail yr angen a amlygwyd. Mae'r holl ffrydiau gwaith hynny yn symud ymlaen yn dda.

Mae grŵp traws-asiantaethol wedi cyfarfod am y tro cyntaf ers dwy flynedd i drafod beth sy'n bwysig i bobl ifanc Gwynedd wrth iddyn nhw ddod allan o gyfnod o bandemig, gan ganolbwyntio ar y gefnogaeth sydd ei angen arnynt ar y pwynt hwn yn eu bywydau. Bydd y grŵp yn canolbwyntio ar sicrhau fod yna gefnogaeth i bobl ifanc fynyachu sefydliad addysgol, hyfforddiant neu waith gan ddod a'r niferoedd sydd allan o waith, hyfforddiant neu addysg i lawr. Drwy waith aelodau'r grŵp mae Cyngor wedi dileu'r ffi o £300 oddi ar docyn teithio ôl-16 Gwynedd gan sicrhau bod bob person ifanc yn cael teithio i sefydliad addysg yn y sir yn rhad ac am ddim. Mae hyn yn codi rhwystr amlwg oddi ar lwybr pobl ifanc gan hwyluso'r ffordd iddyn nhw sicrhau lleoliad llwyddiannus.

Mae prosiect digartrefedd newydd hefyd ar fin cychwyn gyda grant wedi ei sicrhau gan Lywodraeth Cymru fydd yn canolbwyntio ar barhau i gryfhau systemau adnabod problemau yn gynnar ac i sicrhau llwybrau cymorth priodol ac i ddatblygu a darparu hyfforddiant i weithwyr cefnogol/staff er mwyn iddynt ddatblygu ymwybyddiaeth o ddigartrefedd ymhlith ieuencid a deall sut i gefnogi pobl ifanc yn effeithiol i atal digartrefedd.

Ers Medi 2020 mae pob ysgol yng Ngwynedd yn gweithredu Rhaglen Cyflymu'r Dysgu gydag arian gan Lywodraeth Cymru er mwyn ymateb i effaith y cyfnod clo ar les a chyrraeddïad rhai grwpiau penodol o ddysgwyr 5-16 oed.

Amcanion Llesiant:

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.
- Derbyng addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud.
- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd.
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.
- Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae risg o ddarparu addysg is-safonol i blant Gwynedd oherwydd methiant i uchafu'r cyfleoedd y mae dysgu digidol yn ei gynnig. Bwriad y strategaeth yw rhoi'r ddarpariaeth ddigidol orau i gefnogi ein dysgwyr a'n hathrawon i feithrin ystod o sgiliau i ddefnyddio technoleg yn hyderus, creadigol ac yn feiriadol.

Yn sgil diwygio'r cwricwlwm mae cymhwysedd ddigidol yn gyfrifoldeb statudol ar draws pob maes dysgu ac mae angen ei ystyried ym mhob agwedd wrth ddylunio a chyflwyno'r cwricwlwm. Mae amrywiaethau mewn ansawdd rhwydweithiau ysgolion, a chyflwr a nifer ac argaeledd dyfeisiadau i athrawon a dysgwyr. Mae amrywiaeth yn nealltwriaeth y cyfrwng ymysg athrawon. Nid yw'r drefn o gynnal offer yn sicrhau mynediad di- dor.

Mae gwaith yn digwydd i lunio strategaeth o'r newydd ac erbyn 2021/22 byddwn wedi cyhoeddi'r strategaeth ac yn cychwyn ei rhoi ar waith.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Er mwyn hwyluso addysg o bell yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf, ond yn fwy penodol mewn ymateb i'r Cyfnod Clo cyntaf, bu'r Adran Addysg yn rhagweithiol a blaenllaw iawn ym maes TGCh, gan sicrhau 1,200 o ddyfeisiadau chromebook a 175 o ddyfeisiadau MiFi i deuluoedd heb fynediad at dechnoleg a/neu gyswllt i'r we yn ystod y Cyfnod Clo cyntaf. Gwnaeth hyn wahaniaeth mawr i wella mynediad at addysg a phrofiadau addysgol plant dros y cyfnod, er hynny, roedd rhai heriau o hyd o safbwynt nifer annigonol o ddyfeisiadau i deuluoedd mawr. Bu'r Adran Addysg hefyd yn flaenllaw wrth lunio polisiau a gweithdrefnau er mwyn caniatáu ysgolion Gwynedd i fod yn dysgu o bell drwy dechnoleg dysgu byw. Bu i bolisi blaengar Gwynedd maes o law gael ei fabwysiadu gan nifer o awdurdodau eraill, a bu'r adran yn rhagweithiol yn hyrwyddo ac annog sesiynau dysgu byw gyda'n hysgolion, gan weld manteision amlwg hynny i'r dysgwr.

Ar 9 Tachwedd 2021, bu i Gabinet Cyngor Gwynedd gymeradwyo'r Strategaeth Ddigidol Addysg. Wrth fabwysiadu'r strategaeth, cytunwyd i gyd-ariannu hyd at hanner costau adnewyddu dyfeisiadau ar y cyd gyda'r ysgolion, ynghyd a chytuno i ysgolion Gwynedd dderbyn cefnogaeth dechnegol gan wasanaeth Technoleg Gwybodaeth yr Awdurdod o Ebrill 2022 ymlaen.

Mae ychydig dros £1.3m wedi ei fuddsoddi yn y rhwydwaith dros y ddwy flynedd ddiwethaf. At hyn, mae nifer sylweddol o ddyfeisiadau wedi eu rhannu yn unol â'r strategaeth. Mae digon o ipads wedi eu rhannu i roi un i bob pedwar dysgwr yn y Cyfnod Sylfaen, gyda digon o Chromebooks wedi eu rhannu fel bod pob dysgwr o flwyddyn 3 i 6 yn cael dyfais yr un. Mae dyfeisiadau Windows 10 yn cael eu paratoi yn ogystal ar gyfer pob disgybl ym mlwyddyn 7, 10 ac 11. Bydd pob un o athrawon Gwynedd yn derbyn dyfais safonol drwy'r strategaeth dros y misoedd nesaf gyda'r gobaith y bydd hyn yn tanio dychymyg a sbarduno ymhellach ddyfeisgarwch ac effeithiolrwydd yr agweddau o ddysgu digidol ar draws y sectorau.

Amcanion Llesiant:

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud.**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

Blaenoriaeth Gwella 3

Lleihau anghydraddoldeb o fewn y sir.

Rhaid cydnabod hefyd, ar hyn o bryd, nad yw pob un yn ein cymdeithas yn cael y cyfleoedd i gyflawni eu potensial. Yn sicr, fel ym mhob sir yng Nghymru, mae yna anghydraddoldeb yn bodoli o fewn y sir ar wahanol lefelau, gyda'r anghydraddoldeb a grëir gan dlodi yn sylweddol o ran y niwed sy'n cael ei greu.

Mae'n amlwg fod tlodi hefyd yn gallu cael effaith andwyol sylweddol ar lesiant, ac yn arbennig felly y dyfodol a gynigir i blant. Tra bod gennym wasanaethau sy'n ceisio meirioli effeithiau tlodi, mae'n ddyletswydd arnom i ystyried a oes mwy y gallwn ei wneud.

Mae'n ddyletswydd arnom hefyd i gynnal gwasanaethau o safon ar gyfer edrych ar ôl y plant hynny sy'n canfod eu hunain mewn sefyllfaoedd lle mae angen i'r Cyngor gymryd cyfrifoldeb amdanynt. Yn y pen draw, nid oes unrhyw un ohonynt eisiau bod yn y fath sefyllfa. Y prosiectau sy'n cyfrannu at wireddu'r uchelgais yma yw:

- Mwy o drigolion Gwynedd i Chwarae Rhan Lawn yn y Byd Gwaith
- Cefnogi Llesiant Pobl
- Merched Mewn Arweinyddiaeth
- Gweithredu'r Cynllun Cydraddoldeb (Sicrhau Tegwch i Bawb)

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae nifer fawr wedi colli eu gwaith yng Ngwynedd dros y flwyddyn ddiwethaf yn sgil Covid-19. Mae lefelau diweithdra wedi codi yn sylweddol a rhagolygon yn dangos y bydd yn cynyddu eto dros y misoedd nesaf. Mae nifer o bobl Gwynedd hefyd yn methu â chyflawni eu llawn botensial gan eu bod wedi eu tangyflogi neu wedi eu heithrio o gyflogaeth.

Gall diweithdra a lleihad mewn incwm aelwydydd effeithio ar iechyd a lles unigolion a theuluoedd a chynyddu'r galw ar adnoddau cyhoeddus. Mae atal hyn yn rhan allweddol o'r agenda gwrth dlodi. Ceir budd uniongyrchol o fod mewn gwaith o ran cynyddu enillion, ond hefyd ceir budd ehangach o ran iechyd, cyfleoedd bywyd plant a balchder mewn cymunedau.

Rydym eisoes wedi gwro blaenoriaethau er mwyn gallu ymateb o fewn adnoddau presennol gan:

- ymestyn rhaglen Cymunedau i Waith er mwyn cefnogi mwy o unigolion di-waith sydd wedi eu cyfeirio gan asiantaethau Llywodraeth i dderbyn cymorth i oresgyn rhwystrau i waith
- weithio gyda chyflogwyr, yn arbennig o fewn y diwydiant ymwelwyr, i sicrhau fod mwy o bobl Gwynedd yn elwa o'r cyfleoedd cyflogaeth sydd ar gael, ac yn cefnogi trigolion Gwynedd i fagu'r sgiliau digidol sydd eu hangen i gael mynediad i waith
- gefnogi gweithluoedd sydd yn cael eu diswyddo er mwyn iddynt gael mynediad at wybodaeth berthnasol gan wahanol wasanaethau, a hynny mewn cyfnod lle mae cyfyngiadau Covid-19
- gydweithio gyda phartneriaid i ddatblygu rhaglen 'Kickstart' y Llywodraeth yng Ngwynedd i gefnogi busnesau a chyflogwyr lleol i gyflogi pobl ifanc am gyfnod o 6 mis a datblygu eu sgiliau gwaith.

I'r dyfodol byddwn yn parhau gyda'r cynlluniau uchod ac yn cydweithio yn agos gyda'n partneriaid ledled Gogledd Cymru a chydag Adran Gwaith a Phensiynau Llywodraeth y DU i wella cydlynid ein gwasanaethau. Byddwn yn darparu rhaglen i gynnig profiadau gwaith i bobl ifanc di-waith mewn busnesau ar draws Gwynedd a bydd tasglu a sefydlwyd yn ystyried os oes camau pellach gall Cyngor Gwynedd ei gymryd i ymateb i'r her anferthol o gefnogi pobl Gwynedd yn ôl i waith cyn gynted â phosibl.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

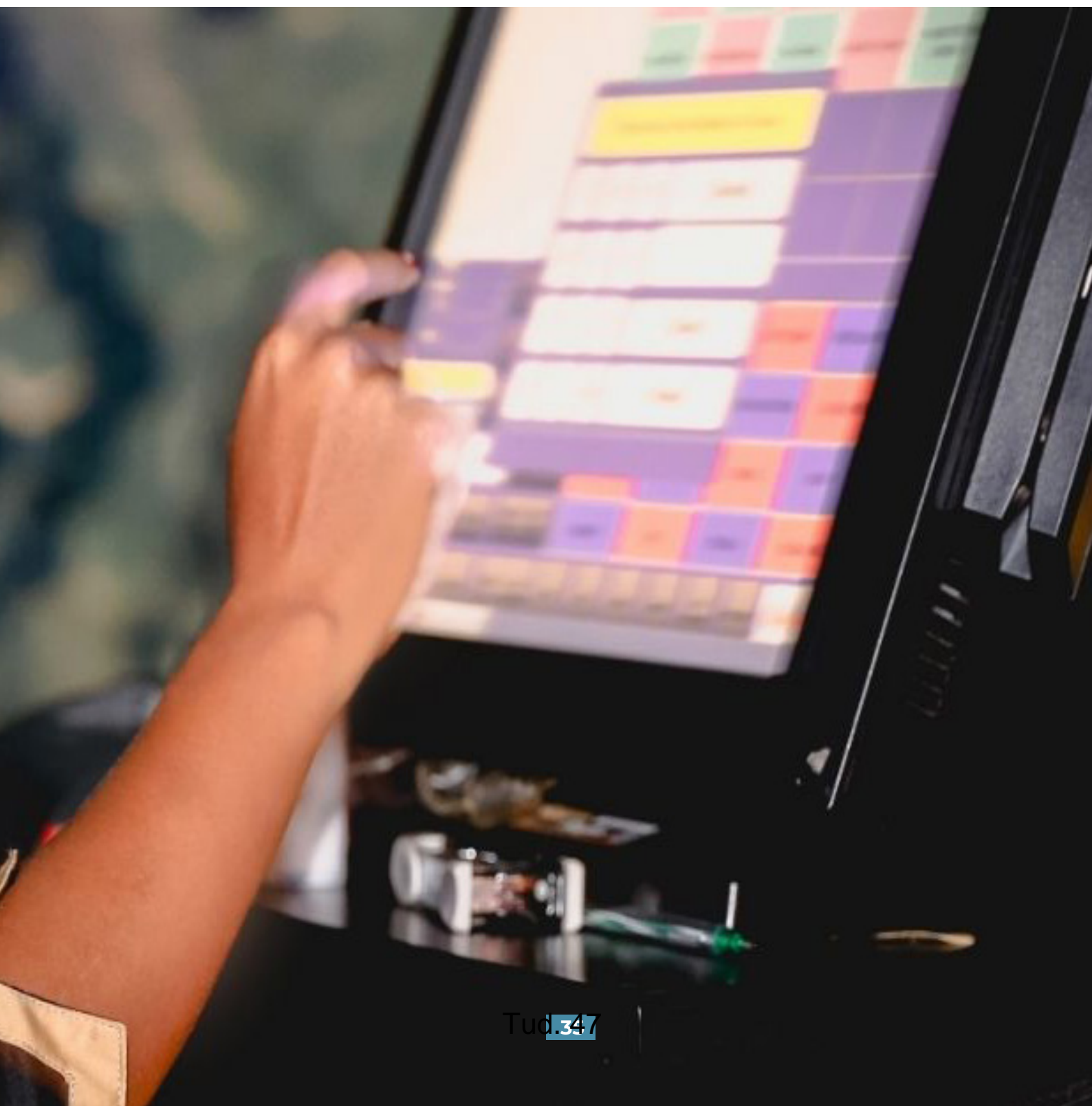
Mae'r farchnad llafur yng Ngwynedd yn parhau i newid. Ar ddechrau cyfnod argyfwng Covid-19 roedd diweithdra yn her sylweddol ond bellach mae cyflogwyr yn adrodd fod problemau sicrhau staff digonol. Mae'r rhesymau dros hyn yn gymhleth ond yn sicr mae Brexit ac effaith y pandemig yn rhan sylweddol o'r broblem.

Drwy'r cyfnod mae tîm Gwaith Gwynedd y Cyngor wedi ymateb yn gyflym ac yn hyblyg er mwyn cyfarch yr angen. Mae'r tîm wedi bod yn helpu busnesau i hyrwyddo swyddi a recriwtio ac yn rhoi sylw i gefnogi unigolion sydd y tu allan i'r farchnad llafur ddychwelyd i

waith. Hysbysebwyd oddeutu 1,600 o swyddi ar hysbysfwrdd swyddi Gwaith Gwynedd a cynhaliwyd 8 o ffeiriau swyddi i gysylltu busnesau gyda unigolion yn chwilio am waith. Mae 229 o bobl wedi sicrhau gwaith o ganlyniad i'r help maent wedi ei dderbyn gan y tîm yn ystod 2021/22.

Amcanion Llesiant:

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.
- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd.
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae rhai trigolion yn ei chael hi'n anodd i ymdopi gyda heriau bywyd yn sgil argyfwng Covid-19, ac mae sefyllfa fregus rhai trigolion eraill wedi gwaethygu yn ystod yr argyfwng. Mae'r trigolion hyn angen cefnogaeth i ymdopi, i ffynnu, i fod yn ddiogel ac yn iach.

Mae trigolion yn ei chael hi'n anodd i gael mynediad at wasanaethau a chanfod gwybodaeth am be sydd ar gael i'w helpu, yn arbennig drwy gyfryngau rhithiol ac ar-lein ac felly'n wynebu eu allgau yn gymdeithasol ac yn economaidd.

Mae rhai trigolion yn wynebu caledi ariannol, yn wynebu colli gwaith a cholli cartref. Mae trigolion yn ei chael hi'n anodd cael yr help sydd ei angen arnynt i ddelio gyda'r heriau hyn a chynnal eu llesiant yn lleol, ac yn amserol.

Mae gennym rwydwaith eang a niferus drwy gymunedau'r sir sy'n helpu a chefnogi trigolion i ymdopi ac yn ymateb i'w anghenion amrywiol. Mae'r rhwydwaith honno angen cefnogaeth i gynnal yr ymdrech gwirfoddol hwnnw.

Yn ystod 2021/22 byddwn yn:

1. Blaenoriaethu ein ymdrechion a byddwn yn canolbwyntio ar gefnogi trigolion:
 - sy'n wynebu digartrefedd
 - sy'n gofalu am anwyliaid yn ddi-dâl
 - sy'n wynebu tlodi ariannol a thlodi bwyd
 - sy'n cael eu allgau'n ddigidol.
2. Byddwn yn gweithio ar draws gwasanaethau a gyda'n partneriaid ar:
 - ymyraethau llesiant i blant, pobl ifanc a phobl o bob oed
 - cefnogi cymunedau
 - cynnal gwydnwch cymunedau a chefnogi gwirfoddolwyr/ysbryd cymunedol.
3. Byddwn hefyd yn edrych ar fodelau ar gyfer sicrhau fod trigolion yn cael mynediad i'r ystod eang a newydd o gefnogaeth sydd ar gael yn amserol, yn gydlynus ac yn lleol.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Bu i'r mwyafrif o'n hymdrechion yn ystod y flwyddyn barhau yn cefnogi trigolion a chymunedau i ddelio gyda'r argyfwng neu'r sgil-ffeithiau economaidd a chymdeithasol. Fodd bynnag rydym hefyd wedi llwyddo i wneud cynnydd yn ein blaenoriaethau wrth i gymunedau a gwasanaethau symud yn araf tuag at adfer.

Rydym wedi tynnu gwasanaethau ar draws y Cyngor ynghyd i siapio'r Rhaglen Cefnogi Pobl a hyd yma rydym wedi canolbwyntio ein hymdrechion i gefnogi pobl sy'n wynebu digartrefedd, sy'n ofalwyr, sy'n wynebu tlodi a'u hallgau. Rydym wedi cydweithio gyda phartneriaid ar gefnogi llesiant plant, pobl ifanc a phobl o bob oed, ar gefnogi cymunedau i gynnal a chefnogi eu trigolion, ac ar adeiladu gwydnwch cymunedau.

Mae'r gwaith o gefnogi trigolion sy'n wynebu digartrefedd yn symud ymlaen o dan y Cynllun Gweithredu Tai, ond yn ystod y flwyddyn bu i'r trefniadau ar draws ein gwasanaethau weld cydweithio gyda'r Gwasanaeth Iechyd Meddwl a'r Gwasanaeth Ieuencid ar gyfer mynd i'r afael a heriau digartrefedd ieuencid ac anghenion iechyd meddwl.

Mae'r gwaith o gefnogi gofalwyr di-dal wedi symud ymlaen drwy'r Cynllun Gweithredu Gofalwyr, a'r cydweithio ar draws gwasanaethau a gyda'n partneriaid wedi gweld cyfleoedd ysbaid newydd yn cael eu datblygu, rhaglenni hyfforddi a chefnogi i ofalwyr o bob oed, ynghyd a gwell trefniadau gennym ar gyfer adnabod a chynnig asesiadau i ofalwyr.

Mae ein gwaith ar ymateb i heriau tlodi wedi parhau gydol y flwyddyn. Mae'r angen am wasanaethau cynghori ariannol, dyledion a mynediad i fudd-daliadau a thalebau ynni a bwyd brys wedi bod yn bwysicach nag erioed. Rydym wedi cydweithio gyda'n partneriaid Cyngor ar Bopeth a'r Cymdeithasau Tai ynghyd ag elusennau eraill er mwyn hyrwyddo'r gwasanaethau cynghori ariannol lleol, ymgyrchoedd i uchafu incwm, a chyd-weinyddu talebau ar gyfer helpu gyda chostau tanwydd a chostau bwyd mewn argyfwng.

Rydym wedi gweithio gyda nifer fawr o bartneriaid, a sawl gwasanaeth ar draws y cyngor wedi bod yn cymryd camau i daclo allgau digidol ymysg trigolion. Mae amryw gynlluniau wedi bod mewn cartrefi gofal, ysgolion ac mewn cymunedau gan wirfoddolwyr i wella sgiliau pobl i fynd ar lein ar gyfer cael mynediad i wasanaethau, i gadw cyswllt a bod yn rhan o weithgareddau er eu lles a chyfeillgarwch.

Rydym wedi parhau i gydweithio gyda rhwydwaith eang iawn o grwpiau cymunedol a banciau bwyd ar ddarpariaethau bwyd argyfwng, cynlluniau bwydo, mentrau pryd ar glud, cynlluniau tyfu bwyd, gerddi cymunedol, rhandiroedd, clybiau bwyd a sesiynau dysgu coginio. Mae'r isadeiledd yma ar draws y sir yn cefnogi trigolion i gael mynediad i fwyd iach, fforddiadwy, a bwyd mewn argyfwng; mae'n annog gwirfoddoli a chyfranogiad, ac yn mynd i'r afael a lleihau gwastraff bwyd.

Yn ystod y flwyddyn rydym hefyd wedi sefydlu Hwb Covid-19 mewn un ardal yng Ngwynedd, ac o'r dysgu y bu yno rydym bellach yn cefnogi rhwydwaith o 9 Hwb Cefnogi Pobl mewn cymunedau drwy'r sir. Rydym wedi cydweithio gyda'r Bwrdd Iechyd, partneriaid trydydd sector a 9 grŵp cymunedol i ddatblygu'r trefniadau hyn. Mae'r hybiau i gyd yn hwyluso mynediad trigolion at wasanaethau, ond hefyd yn cynnig arlwy amrywiol o weithgareddau a chlybiau lleol i bobl; maent yn parhau i gynnig mynediad i brofion Covid-19, talebau bwyd, ynni a phecynnau digidol yn ôl yr angen. Rydym yn gobeithio datblygu'r model hwn o gydweithio a chael hybiau i gefnogi pobl mewn cymunedau yn ystod 2022-23.

Nid yw'r gwaith ar adolygu ein trefniadau o amgylch ein drysau ffrynt wedi symud ymlaen yn ystod 2021-22 oherwydd y galw cynyddol a pharhaus oedd ar ein timau gwasanaethau cymdeithasol, tai a budd-daliadau.

Mae natur hir dymor y cynllun hwn wrth geisio mynd i'r afael a thaclo tlodi, heriau cymdeithasol cymhleth, gan weithio ar draws nifer o wasanaethau amrywiol, yn golygu ein bod yn parhau ar siwrne i gyflawni amcanion y cynllun.

I'r dyfodol byddwn yn parhau i ganolbwyntio ein hymdrechion ar gefnogi grwpiau bregus o bobl gyda heriau tlodi, gofalu a lletya; datblygu ein trefniadau i gefnogi cymunedau ac adeiladu gwydnwch cymunedau ar y cyd gyda'n partneriaid; ac edrych ar wella trefniadau ein drysau ffrynt fel bod trigolion yn cael mynediad haws, amserol a lleol i'n gwasanaethau.

Amcanion Llesiant:

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.
- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd.
- Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud.
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Er yn gadarn ei fod yn talu cyflog ar sail cyfartal, mae'r Cyngor yn cydnabod bod y nifer o ferched sydd yn cyflawni swyddogaeth rheolaethol o fewn y Cyngor yn anghymesur â rhaniad o fewn y gweithlu cyfan - h.y. 70% merched 30% dynion.

Byddwn yn cyflwyno rhaglen datblygu potensial ar gyfer merched, cynnal awdit o'n dulliau recriwtio a phenodi ar gyfer swyddi rheolaethol a chreu fforwm ar gyfer arweinwyr a darpar-arweinwyr benywaidd o fewn y Cyngor.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Datblygwyd a cyflwynwyd rhaglen datblygu potensial penodol ar gyfer merched yn y Cyngor. Mae 11 merch ar draws y Cyngor yn y garfan gyntaf sydd yn ymgymryd â 7 modiwl. Mae'r rhaglen yn cael ei chyflwyno gan hyfforddwy profiadol mewnol yn ogystal ag arbenigwyr allanol.

Mae awdit o'n dulliau recriwtio a phenodi yn cael ei arwain gan y Tîm Adnoddau Dynol gydag ymgynghoriad llawn wedi bod efo aelodau'r Grŵp Merched mewn Arweinyddiaeth cyn diwygio amodau gwaith unigol. Bydd y drefn hon yn parhau i'r flwyddyn nesaf. Mae'r cyfarfodydd poblogaidd "Sgyrsiau dros Baned" wedi parhau gyda siaradwyr allanol wedi'u gwahodd i gyfrannu yn ogystal a rhai o'n harweinwyr benywaidd mewnol presennol. Cynhaliwyd tair cyfres o'r "Sgyrsiau" yn ystod y flwyddyn gyda chynlluniau i barhau'r ddarpariaeth yn y flwyddyn o'n blaenau.

Mae tudalen mewnnewydd wedi ei dylunio a'i chyhoeddi yn ystod y flwyddyn ac mae digwyddiad i ddynion y sefydliad wedi ei drefnu at fisoedd yr Haf er mwyn cynyddu ymwybyddiaeth am yr hyn a geisir ei gyflawni.

Amcanion Llesiant:

- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd.
- Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Rydym yn awyddus i sicrhau fod cydraddoldeb yn cael ei wreiddio'n ddwfn o fewn gwaith y Cyngor er mwyn gwella ein gwasanaethau ar gyfer pawb o bobl Gwynedd.

Erbyn diwedd 2020/21 byddwn wedi cynnal ymchwiliad trylwyr o farn pobl Gwynedd sydd â nodweddion gwarchoddedig (fel maent yn cael eu nodi yn Neddf Cydraddoldeb 2010) am y gwasanaethau y mae'r Cyngor yn eu cynnig, gan hefyd adnabod unrhyw rwystrau sy'n bodoli. Bydd canlyniad yr ymchwiliad hwn yn sail i nifer o'r gweithgareddau pellach o fewn y Cynllun Gweithredu ar gyfer y 5 Amcan o fewn Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-24.

Yn ystod 2021/22 fe fyddwn yn:

- Datblygu rhaglen hyfforddiant a chodi ymwybyddiaeth i staff a rheolwyr er mwyn sicrhau gwell dealltwriaeth o anghenion pobl Gwynedd a'r Ddeddf ar gyfer ei chyflwyno o Fedi 2021 ymlaen.
- Byddwn hefyd yn parhau i gynnig cymorth a hwyluso gallu rheolwyr i gynnal Aseidiadau Cydraddoldeb.
- Annog staff i gwblhau'r holiadur monitro er mwyn cael tystiolaeth ddibynadwy i'n helpu i wella amrywiaeth ein gweithlu, ac i leihau unrhyw fylchau tâl.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Dros y flwyddyn ddiwethaf mae rhaglen hyfforddiant amrywiol wedi ei datblygu er mwyn sicrhau gwell dealltwriaeth o anghenion pobl Gwynedd â Deddf Cydraddoldeb 2010. Treialwyd cyflwyno hyfforddiant rhithiol i staff rheng flaen a rhai carfannau eraill o staff yn ystod y flwyddyn gan dderbyn adborth da. Addaswyd yr e-fodiwl hyfforddiant gyda'r bwriad o'i gyflwyno fel rhan o'r rhaglen hyfforddiant ffurfiol (fydd yn hyfforddiant craidd i bob aelod o staff) o fis Ebrill ymlaen.

Yn dilyn oediad yn 2020/21 fe gwblhawyd rhan gyntaf yr ymgysylltiad cyhoeddus er mwyn casglu'r wybodaeth ar unrhyw rwystrau sy'n wynebu pobl Gwynedd wrth ymwneud efo'r Cyngor. Nifer fechan o rwystrau oedd wedi eu hamlygu yn yr atebion, ond byddwn yn edrych ar yr rhain yn ofalus a gweithredu er mwyn gwella gwasanaethau. Bydd rhai pwyntiau angen ymchwil pellach er mwyn sicrhau ymateb addas. Mae'r gwaith hyn (neu mae profiadau'r 2 flynedd diwethaf) wedi dangos i ni fod hwn yn waith parhaol ond byddwn yn cychwyn trwy drefnu ail ran y gwaith, sef ymgynghori gyda grwpiau penodol. Rydym hefyd yn bwriadu defnyddio gwybodaeth addas ddaw o ymgynghoriadau eraill.

Mae'r Cyngor yn gofyn i bob aelod o staff lenwi holiadur data cydraddoldeb er mwyn i ni gael gwell dealltwriaeth o nodweddion cydraddoldeb ein staff ac er mwyn gwella'r gefnogaeth a roddir iddynt a hybu amrywiaeth o fewn y gweithlu. Mae'r wybodaeth yma'n wirfoddol ac felly nid yw'r niferoedd sy'n ei lenwi'n tueddu i fod uchel. Rydym felly wedi bod yn cynnal ymgyrchoedd er mwyn annog staff i gwblhau'r holiadur data cydraddoldeb ac mae'n ymddangos fod cynnydd bychan ond arwyddocaol wedi digwydd yn y niferoedd o ganlyniad i'r gwaith hynny. Bydd angen parhau gyda'r gwaith hyrwyddo hwn.

Rydym wedi cydweithio hefo awdurdodau eraill ar draws y Gogledd i greu ffurflen asesiad effaith cydraddoldeb newydd ar gyfer y Cyngor. Bydd yr asesiad yn ehangu ar y nodweddion a dyletswyddau cydraddoldeb presennol gan gynnwys cwestiynau ychwanegol ar y Ddyletswydd Economaidd-Gymdeithasol, y Gymraeg, Hawliau Dynol a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Mae'r ffurflen wedi ei gosod ar ffurf electroneg sy'n hawdd i'w ddefnyddio a'r bwriad yw cychwyn ei ddefnyddio ar gyfer cynnal asesiadau o fis Mai 2022 ymlaen. Mae hyfforddiant hefyd yn cael ei greu ar gyfer aelodau a swyddogion i gyd-fynd a chyflwyniad yr asesiad effaith newydd.

Amcanion Llesiant:

- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd.
- Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.

Blaenoriaeth Gwella 4

Mynediad at gartrefi addas

Mae gan y maes tai rôl allweddol i helpu'r Cyngor gyflawni ein huchelgais. Gwyddwn fod cael cartref sydd yn addas ac o safon yn arwain at well iechyd, cymunedau mwy gwydn a phoblogaeth sy'n gallu cyfrannu yn llawn i gymdeithas. Mae'n bwysig ein bod yn datblygu cynigion tai amrywiol, arloesol, a gwyrdd y gall pobl fyw ynddynt trwy gydol eu hoes yn ogystal â chynnig cefnogaeth gynnar i'r rhai sydd ei angen.

Fel Awdurdod Lleol, byddwn yn ymyrryd i annog ystod o opsiynau cefnogaeth a llety er mwyn ymateb i anghenion y boblogaeth heddiw, ac ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Law yn llaw â hyn, rhaid sicrhau fod y camau a gymerir yn parchu diwylliant cymunedau'r sir. Y prosiectau sy'n cyfrannu at wireddu'r uchelgais yma yw:

- Diffyg cartrefi addas i bobl Gwynedd: Sicrhau cymeradwyaeth i'r Cynllun Tai a dechrau gweithredu
- Mynediad rhwydd a chlr at wasanaeth ymholiadau a chynghori ar faterion tai: Sefydlu un drws ffrynt a desg gymorth ar gyfer y cyhoedd er mwyn helpu gyda phroblemau tai
- Gosod tai cymdeithasol i bobl leol: Creu polisi gosod newydd ar gyfer y sir fydd yn rhoi mwy o flaenoriaeth i bobl leol
- Trosglwyddiad unedau gwyliau o'r Dreth Gyngor i Drethi Busnes: Pwysu am newid deddfwriaeth perthnasol

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Er mwyn cyrraedd uchelgais ein Strategaeth Tai i "Sicrhau bod gan bobl Gwynedd fynediad at gartref addas o safon, sy'n fforddiadwy ac sy'n gwella eu hansawdd bywyd", rydym wedi mabwysiadu Cynllun Gweithredu Tai sy'n cynnwys dros 30 o gynlluniau penodol a buddsoddiad o £77 miliwn.

Bydd y cynlluniau hyn yn anelu i gyflawni'r amcanion canlynol:

- Neb yn ddigartref yng Ngwynedd
- Tai cymdeithasol ar gael i bawb sydd angen un
- Cartref pawb yng Ngwynedd yn fforddiadwy iddynt
- Tai Gwynedd yn amgylcheddol gyfeillgar
- Cartrefi yn cael dylanwad cadarnhaol ar iechyd a llesiant pobl Gwynedd.

Yn ystod 2021/22 byddwn yn cychwyn gweithredu ar y cynlluniau hyn er mwyn cynyddu'r cyfleoedd i bobl leol gael cartrefi addas o fewn eu cymunedau.

Mae'r galw ar ein gwasanaeth digartrefedd wedi cynyddu yn y misoedd diwethaf o ganlyniad i bandemig Covid-19 a byddwn yn anelu i flaenoriaethu nifer o'r cynlluniau a fyddai'n cynyddu'r cyflenwad o dai ar gael i'r gwasanaeth digartrefedd.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Dechreuwyd gweithredu'r Cynllun Gweithredu Tai ym mis Ebrill 2021.

Ers hynny, mae rhai prosiectau Digartrefedd wedi cwblhau, er enghraifft:

- datblygu 6 uned llety â chefnogaeth i ferched digartref ym Mhorthmadog
- 4 pod i'r digartref yng Nghaernarfon

Mae gwaith hefyd wedi dechrau ar greu unedau llety â chefnogaeth ychwanegol ym Mangor, Pwllheli, a Dolgellau, fydd yn creu 26 o unedau rhyngddynt. Yn ogystal â hyn, rydym wedi buddsoddi yn adnewyddu ein hosteli a chynyddu capasiti ein timau digartrefedd, fydd yn ein galluogi i roi hyd yn oed mwy o gefnogaeth i'n hunigolion digartref.

Fis Chwefror, 2022, lanswyd cysyniad '**Tŷ Gwynedd**', ein gweledigaeth ar gyfer y math o dai fyddwn yn eu hadeiladu yn rhan o'n cynllun i ddatblygu ein tai ein hunain er mwyn cynyddu'r cyfleoedd i drigolion Gwynedd gystadlu yn y farchnad dai. Bydd pob 'Tŷ Gwynedd' yn ynni-efeithiol, yn hyblyg, yn amgylcheddol-gyfeillgar ac wedi'i adeiladu'n gynaliadwy. Cynhaliwyd ymgynghoriad cyhoeddus ar ein cynlluniau ar gyfer y datblygiad cyntaf ar safle hen Ysgol Babanod Coed Mawr, Bangor.

Bu swyddogion yn ymweld â nifer helaeth o dai a thiroedd dros y flwyddyn a phrynwyd ein tŷ cyntaf ym mis Mawrth, 2022, fydd yn cael ei osod i bobl leol yn y misoedd nesaf.

Ym mis Chwefror, lansiwyd ymgynghoriad cyhoeddus i sefydlu'r angen tai yng Ngwynedd gyda bron i 800 o ymatebion wedi'u derbyn.

Amcanion Llesiant:

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.
- Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau.
- Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Ar hyn o bryd, mae nifer o bwyntiau cyswllt o fewn yr Adran i'r cyhoedd gael mynediad at wahanol wasanaethau yn y maes Tai ac Eiddo. Mae ein Cynllun Gweithredu Tai yn cynnwys prosiect i sefydlu un pwynt cyswllt drwy greu Desg Gymorth Tai. Yn ystod 2021/22 byddwn yn ymchwilio i fodelau gwahanol o ddarparu desg gymorth a chychwyn ar y gwaith o sefydlu math o Ddesg Gymorth Tai all gynghori'r cyhoedd sut orau i ddatrys eu hanghenion tai.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Yn ystod 2021/22, penodwyd Arweinydd ar gyfer y Siop Un Stop, sydd wedi dechrau ar y gwaith ymchwil angenrheidiol er mwyn ei sefydlu. Ymgysylltwyd â'n rhan-ddeiliaid mewnol ac allanol er mwyn deall yr anghenion ac asesu'r galw cyfredol. Trwy hynny, rydym wedi dechrau edrych ar strwythur newydd ar gyfer y Siop Un Stop ochr-yn-ochr â pharhau i gynnal yr ymchwil.

Amcanion Llesiant:

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.**
- **Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau.**
- **Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Rydym wedi cyflwyno Polisi Gosod Tai newydd sydd wedi bod yn weithredol ers Haf 2020. Mae'r polisi hwn yn blaenoriaethu pobl leol, ac yn disodli'r hen system pwyntiau i ddyrannu tai.

Mae'r drefn newydd yn golygu fod ceisiadau am dai cymdeithasol yn cael eu rhoi mewn un o 4 'band' yn ddibynnol ar eu hanghenion tai a'u cysylltiad gyda Gwynedd neu beidio.

Yn ystod 2021/22 byddwn angen sicrhau fod trefniadau effeithiol ar gyfer gweithredu'r polisi gosod newydd a sefydlu trefn i fonitro fod y polisi hwn yn cael ei weithredu drwy'r sir i sicrhau'r cyfleoedd gorau i bobl Gwynedd.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Yn ystod 2021/22, rydym wedi sicrhau bod trefniadau effeithiol ar gyfer gweithredu'r polisi gosod newydd. Trwy hynny, rydym wedi llwyddo i sicrhau bod, ar gyfartaledd, 97% o dai cymdeithasol wedi'u gosod i ymgeiswyr sydd â chysylltiad â Gwynedd.

Rydym hefyd wedi dechrau'r broses o adolygu gweithrediad y Polisi Gosod, a bydd hynny'n parhau i 2022/23.

Yn sgil rhoi'r trefniadau effeithiol hyn yn eu lle er mwyn gweithredu'r Polisi fel rhan o'n gwaith dydd-i-ddydd, ni fyddwn yn adrodd ar y Polisi Gosod fel Blaenoriaeth Wella ar gyfer yr Adran ar o hyn ymlaen.

Amcanion Llesiant:

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.**
- **Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau.**
- **Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Ers sawl blwyddyn, mae'r Cyngor wedi bod yn pwysu ar Lywodraeth Cymru i newid Adran 66 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988 er mwyn rheoli trosglwyddiad cartrefi domestig i fod yn unedau gwyliau hunan-ddarpar sy'n destun ardrethi annomestig. Mae'r mwyafrif helaeth yn osgoi unrhyw drethiant lleol am eu bod yn derbyn rhyddhad ardrethi busnesau bychain. Rydym yn bwriadu parhau i bwysu am ddiwygio'r drefn yn y maes yma yn ystod y blynyddoedd nesaf, gan ddefnyddio tystiolaeth rydym yn ei gasglu yn barhaus, er mwyn cael Gweinidogion Llywodraeth Cymru i ddeall maint y broblem sy'n bodoli yng Ngwynedd. Siomedig fu'r ymateb hyd yma gyda'r Llywodraeth yn canolbwyntio mwy ar yr effaith niweidiol honedig ar dwristiaeth yn hytrach na'r effaith niweidiol go iawn ar drigolion Gwynedd.

Byddwn hefyd yn parhau â'r gwaith o bwysu ar Lywodraeth Cymru i ddiwygio'r Gorchymyn Cynllunio Gwlad a Thref i gynnwys dosbarth defnydd penodol ar gyfer tai preswyl a ddefnyddir fel llety gwyliau, ynghyd â chyflwyno trefn trwyddedu gorfodol er mwyn gallu gweithredu'r busnes. O ganlyniad, ni ddylai unrhyw eiddo heb ganiatâd priodol ar gyfer ei ddefnyddio fel llety gwyliau tymor byr fod yn gymwys i drosglwyddo o fand Treth Cyngor i'r rhestr ardrethi annomestig.

Mae'r Cyngor yn buddsoddi'r incwm a geir o'r premiwm Treth Gyngor yn ein Cynllun Gweithredu Tai er mwyn ceisio lleddfu rhywfaint ar yr effaith andwyol y mae ail gartrefi yn ei gael ar argaeledd tai i bobl leol. Wrth i eiddo drosglwyddo i fod yn unedau gwyliau mae posibilrwydd y bydd llai o eiddo yn destun y premiwm.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Mae'r pwysau sydd wedi ei roi ar y Llywodraeth wedi cyfannu at newid arwyddocaol yn eu safbwynt tuag at y mater hwn. Ym Mawrth 2022 cyhoeddodd y Llywodraeth:

- Bwriad i newid deddfwriaeth i ganiatáu i'r Premiwm gynyddu i hyd at 300% o 1 Ebrill 2023.
- Bwriad i newid deddfwriaeth fel bod rhaid i gartref gael ei wir osod am hyd at 182 diwrnod (h.y. hanner y flwyddyn) yn hytrach na 70 diwrnod, ac wedi bod ar gael i'w osod am 252 diwrnod yn hytrach na 140 diwrnod, cyn gellir ei ystyried yn eiddo annomestig.
- Mae'r Gweinidog hefyd yn ystyried addasu'r cynllun Rhyddhad Ardrethi Busnesau Bychain mewn perthynas ag unedau hunan-ddarpar. Mae ymgynghoriadau cyffelyb yn y maes Cynllunio hefyd wedi digwydd yn ystod y flwyddyn, a disgwyliwn ymateb y Llywodraeth i'r ymarferiad hwnnw.

Amcanion Llesiant:

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.**
- **Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau.**
- **Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

Blaenoriaeth Gwella 5

Byw bywydau trwy gyfrwng y Gymraeg.

Un nodwedd unigryw sydd gan Wunedd fel sir hefyd yw ei Chymreictod. Mae Cyngor Gwynedd ei hun wedi ymrwymo i weithredu drwy gyfrwng y Gymraeg, ond ni fydd hynny yn ddo'i hun yn ddigonol os ydym am gadw natur unigryw'r sir yn fyw. Y prosiectau sy'n cyfrannu at wireddu'r uchelgais yma yw:

- Hybu Defnydd o'r Gymraeg o fewn Gwasanaethau'r Cyngor
- Y Gymraeg a'r Gwasanaethau Cyhoeddus
- Enwau Llefydd Cynhenid Gymreig
- Hybu Defnydd o'r Gymraeg Ymysg Plant a Phobl Ifanc

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae Cyngor Gwynedd wedi bod ar flaen y gad o ran sicrhau fod gwasanaethau i drigolion ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg, gan ein bod yn gweithredu'n fewnol drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'n waith parhaus i Hybu'r Defnydd o'r Gymraeg o fewn Gwasanaethau'r Cyngor, ac rydym yn ymwybodol bod angen parhau i gynnal sgiliau iaith ein staff.

I'r dyfodol fe fyddwn yn canolbwyntio ar weithio gyda gweddill gwasanaethau'r Cyngor, yn enwedig y rhai rheng flaen, i gwblhau'r asesiad a datblygu sgiliau staff newydd.

Byddwn hefyd yn datblygu cynllun prentisiaethau i ddenu a datblygu staff gyda'r gallu ieithyddol briodol ac yn parhau i ddatblygu'r ddarpariaeth dysgu sydd eisoes yn ei le (gyda hyblygrwydd i addasu i anghenion timau penodol).

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Mae cyfanswm o 2,825 o staff wedi'u hasesu yn erbyn dynodiadau iaith eu swydd gyda 91.5% (2,584) yn cyrraedd neu'n mynd tu hwnt i'r gofynion. Golyga hyn bod 241 (8.5%) o staff wedi'u hadnabod sydd ddim yn cyrraedd dynodiadau iaith eu swydd yn llawn hyd yma.

Dros y flwyddyn ddiwethaf mae cydweithio wedi bod gydag adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol er mwyn casglu asesiadau gan fwy o staff rheng flaen. Derbyniwyd 114 yn fwy o hunanasesiadau (cynnydd o 28% i 47% yn ystod y flwyddyn ddiwethaf). Gwelwyd hefyd fod dros 50% o staff adran Oedolion, Iechyd a Llesiant yn cwblhau'r hunanasesiad iaith. Gwelwyd Ymgynghoriaeth Gwynedd yn cyrraedd 100% o staff wedi cwblhau'r holiadur hunanasesu iaith, yr adran gyntaf i gyflawni hyn. Bu cydweithio da gyda'r adran Tai ac Eiddo hefyd ac mae'r nifer o staff sydd wedi cael asesiad yn yr Adran honno wedi codi o 72.35% (Rhagfyr 21) i 96.55% (diwedd Mawrth 22).

Trefnwyd gwersi lefel Mynediad ar gyfer staff gofal cymunedol ac mae gwersi lefel Canolradd yn parhau, gyda'r staff yn anelu at gwblhau'r lefel a sefyll arholiad. Mynychodd 15 aelod o staff gyrsiau "Defnyddio' Gymraeg Gwaith" ac mae 11 aelod o staff yn mynychu gwersi wythnosol gyda "Dysgu Gymraeg Gogledd Orllewin".

Cynhaliwyd sesiynau Ymwybyddiaeth iaith i staff y Gwasanaeth Profi, Olrhain a Diogelu (gyda'r Ymgynghorydd iaith), a rhoddwyd trosolwg o'r cyfleoedd i ddysgu a datblygu sgiliau Gymraeg. Yn ogystal, ailsefydlwyd Gwobr Goffa Dafydd Orwig a gwelwyd cynnydd mewn diddordeb a chyfraniadau: 6 enwebiad ar gyfer gwobr Dysgu a Defnyddio'r Gymraeg, 2 enwebiad ar gyfer gwobr Hybu a Hyrwyddo'r Gymraeg.

Mae Fforwm Dynodiadau iaith wedi'i sefydlu erbyn hyn ac yn cyfarfod pob chwarter, gyda cynrychiolydd o bob Adran yn aelod ac yn gyfrifol am rannu gwybodaeth ac arferion da yn ogystal ag adnabod rhwystrau a risgiau i'r dyfodol. Bydd cyfarfodydd y Fforwm yn fodd da o geisio sicrhau asesiad iaith ar gyfer pob aelod o staff ar draws y Cyngor.

Amcanion Llesiant:

- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Ar hyn o bryd mae anghysondeb yn narpariaeth gwasanaethau dwyieithog gan gyrff cyhoeddus yng Ngwynedd sy'n golygu nad yw hi bob amser yn bosibl i drigolion ddefnyddio'r Gymraeg yn naturiol wrth gyfathrebu efo gyrff cyhoeddus.

Trwy Is-Grŵp y Gymraeg o fewn y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus byddwn yn llunio cynllun ar y cyd gyda'n partneriaid ar y Bwrdd er mwyn ceisio symud i sefyllfa lle mae defnyddio'r Gymraeg yn naturiol ar y cyfle cyntaf bosib, ac i annog pobl i wneud hynny.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Pwrpas y "Prosiect Gwasanaethau Cyswllt Cyntaf" gan is-grŵp y Gymraeg (Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus) yw annog pobl Gwynedd i siarad Cymraeg wrth ddod i dderbynfeydd (y Cyngor a phartneriaid). Comisiynwyd cwmni i wneud astudiaeth o ddewis iaith y cyhoedd wrth ddefnyddio gwasanaethau mewn 12 derbynfa draddodiadol yng Ngwynedd a Môn ac i ymchwilio i ymyraethau posib er mwyn annog mwy o bobl i ddefnyddio ein gwasanaethau drwy'r Gymraeg.

Y cam nesaf fydd:

- Ymweld gyda 12 derbynfa er mwyn cynnal gwaith maes a chasglu data a'i ddadansoddi yn ystod Ebrill 2022
- Cynllunio a threialu ymyraethau yn ystod Mai a Mehefin 2022
- Llunio argymhellion, a phecyn adnoddau a chanllawiau datblygu yn seiliedig ar ganfyddiadau yn ystod Gorffennaf ac Awst 2022

Amcanion Llesiant:

- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae gennym bryder fod enwau llefydd cynhenid Cymreig yn diflannu o dirlun Gwynedd o ganlyniad i ddiffyg defnydd o'r enwau Cymraeg a'r cynnydd mewn ail enwi llefydd yn Saesneg.

Byddwn yn llunio rhaglen waith gan flaenoriaethu'r meysydd i gael sylw ac ym mha drefn. Byddwn hefyd yn ystyried yr hyn y gellir ei wneud fel rhaglen waith ym meysydd adeiladau'r Cyngor, enwau strydoedd ac enwau llefydd.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Penodwyd swyddog i weithio ar y prosiect ym Medi 2021. Lluniwyd rhaglen waith fanwl ar sail yr adroddiad a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Iaith yn 2018, a sefydlwyd Bwrdd Prosiect trawsadrannol i gadw trosolwg ar gynnydd y rhaglen waith.

Mae nifer o gamau cadarnhaol wedi eu cymryd i gryfhau ein hymdrechion i warchod enwau tai ac annog defnydd o enwau Cymraeg ar dai ac mae'r Swyddog Prosiect wedi bod yn cynnig cefnogaeth ymarferol i swyddogion ar geisiadau newid enwau eiddo.

Mae cofrestr o enwau lleoedd/pentrefi yng Ngwynedd wedi ei llunio at ddefnydd swyddogion y Cyngor. Mae risg posib wedi ei adnabod y gallai ffurfiau gwahanol o enwau lleoedd gael eu defnyddio yn gyhoeddus wrth i rai asiantaethau eraill ddefnyddio rhestr enwau safonol Comisiynydd y Gymraeg, ac mae trafodaethau yn mynd rhagddynt i geisio cael newid i restr y Comisiynydd i gyd-fynd efo'r enwau a ddefnyddir gan y Cyngor.

Mae'r Swyddog Prosiect wedi bod yn mynychu Panel Craffu y Parc Cenedlaethol er mwyn bod yn ymwybodol o'u cynlluniau nhw o ran enwau nodweddion daearyddol a byddwn yn gobeithio cydweithio ar brosiectau yn ystod ail hanner y flwyddyn.

Mae nifer o weithgareddau hybu a hyrwyddo hefyd wedi eu cynnal ochr yn ochr gyda'r gwaith mewnol er mwyn ennyn diddordeb a brwdfrydedd y cyhoedd i'r pwnc. Mae hyn yn cynnwys 4 sgwrs radio, 3 erthygl yn y wasg, 12 eitem Yr Enw a'r Hanes ar fewnrwyd y Cyngor, 4 sesiwn ar-lein yn trafod gwahanol agweddau ar enwau lleoedd a chyfraniadau at waith prosiect llysgenhadon Eryri a phrosiect y Carneddau. Bydd Map Enwau Lleol yn cael ei lansio yn fuan, yn dilyn gweithgaredd peilot yn ysgol Sarn Bach, fydd yn adnodd digidol i alluogi'r cyhoedd i gofnodi enwau lleol a llafar ar nodweddion o fewn eu hardal leol.

Y camau nesaf fydd cael arweiniad ar enw'r Cyngor a'r egwyddor o arddel fersiynau Cymraeg enwau strydoedd ac enwau lleoedd. Bydd angen hefyd parhau a'r cyswllt gyda'r swyddog yn Llywodraeth Cymru sydd yn arwain ar eu hymrwymiad i warchod enwau lleoedd a dwyn pwysau ar y Llywodraeth i ystyried newidiadau deddfwriaethol.

Amcanion Llesiant:

- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae sgiliau a hyder dysgwyr (o gartrefi di-Gymraeg yn arbennig) yn y Gymraeg wedi dirywio yn sgil y cyfnod clo a Covid-19.

Yn 2021/22 byddwn yn sefydlu gwaelodlin o sefyllfa bresennol y Gymraeg yn sgil effaith y cyfnod clo a Covid-19, ac yn llunio Strategaeth a Chynllun Gweithredu mewn ymateb i'r sefyllfa.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Yn dilyn cyfnod estynedig o addysgu gartref, a'r pryder cenedlaethol a fynegwyd am effaith andwyol Covid-19 ar safonau'r Gymraeg, rydym wedi casglu data drwy gyfrwng amrywiol holiaduron sydd wedi ein galluogi i sefydlu gwaelodlin o sefyllfa bresennol y Gymraeg yn ysgolion Gwynedd.

Ar yr 8fed o Fawrth 2022, bu i Gabinet Cyngor Gwynedd gymeradwyo Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg (CSGA) Gwynedd. Mae'r CSGA yn ddogfen gynhwysfawr sy'n ymgorffori ac yn ymateb i'r pryderon a gafodd eu hamlygu ym maes y Gymraeg o ganlyniad i'r holiaduron a rannwyd gyda'r holl ysgolion. Mae'r ddogfen yn amlinellu'n glir beth yw strategaeth Gwynedd i godi sgiliau a hyder disgyblion y sir ac mae cynlluniau gweithredu manwl ar waith tu ôl i'r ddogfen strategol hon er mwyn cyrraedd y targedau a'r deilliannau dymunol a nodir ynddi. Mae nifer o gynlluniau clwstwr llwyddiannus ac effeithiol iawn wedi cael eu cynnal ym mhob dalgylch yn y sir eisoes o dan arweiniad y Cydlynnydd Siarter Iaith. Y Cydlynnydd Strategaeth Iaith Uwchradd a'r Cydlynwyr Iaith Clwstwr yn ystod 2021/22 sydd wedi sicrhau llawer mwy o ffocws ar sgiliau llafaredd trwy gynig cyfleoedd cynyddol i ddisgyblion gael ymarfer eu Cymraeg ac ymfalchïo yn eu Cymreictod.

Amcanion Llesiant:

- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud.**

Blaenoriaeth Gwella 6

Helpu pobl sydd angen cefnogaeth i fyw eu bywydau fel y dymunant.

Rydym fel Cyngor yn darparu gofal yn uniongyrchol i blant a'u teuluoedd a phobl sydd angen cymorth arbenigol, ond ein gweledigaeth yw bod pawb o bob oedran yn derbyn y gefnogaeth y maent ei hangen yn y ffordd fwyaf addas a chyfleus iddyn nhw.

Gan fod anghenion pob unigolyn a theulu yn siŵr o fod yn wahanol, er mwyn iddynt barhau i fyw eu bywydau fel y dymunant mae angen i ni fel Cyngor addasu ein gwasanaethau i fod wedi eu teilwra yn agosach at wir anghenion y rhai hynny sydd angen ein cymorth. Er mwyn llwyddo, bydd angen i ni barhau i gydweithio â darparwyr eraill, megis y Bwrdd Iechyd, gan gofio rhoi anghenion yr unigolyn yn ganolog bob tro. Y prosiectau sy'n cyfrannu at wireddu'r uchelgais yma yw:

- Darpariaeth Gofal Addas a Chynaliadwy i'r Dyfodol
- Ail-ddylunio ein Gwasanaethau Gofal
- Y Gweithlu a Recriwtio o fewn y Maes Gofal
- Strategaeth Cadw Teuluoedd Gyda'i Gilydd
- Sicrhau darpariaeth arbenigol briodol leol ar gyfer plant gydag anghenion cymhleth
- Sicrhau fod teuluoedd a phlant ag awtistiaeth yn cael mynediad i'r gefnogaeth sydd ei angen arnynt

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae argyfwng Covid-19 wedi amlygu nifer o ffactorau a all effeithio ar ein gallu i barhau i ddarparu gwasanaethau gofal priodol i bobl Gwynedd. Er mwyn sicrhau ein bod yn gallu parhau byddwn yn ystod 2021/22 yn:

- ceisio deall "gwir gost gofal" er mwyn ystyried opsiynau posib ar gyfer ein trefniadau comisiynu gofal i'r dyfodol
- sicrhau ein bod yn deall yr angen am ddarpariaeth gwelyau nyrsio yn y sir, a symud ymlaen gyda phrosiect Safle Penrhos er mwyn cyfarch y prinder ym Mhen Llŷn
- gweithio tuag at gynyddu nifer y gwelyau dementia yn y sir ymhellach
- ystyried a yw'n gwasanaethau cefnogol e.e. gofal dydd ac ysbaid yn parhau'n addas er mwyn cwrdd ag anghenion pobl Gwynedd, neu os oes angen i ni wneud rhywbeth yn wahanol
- ystyried sut allwn ni wella addasrwydd ein hadeiladau darparu gofal wrth geisio cwrdd â mesurau rheoli haint ychwanegol.

Rydym hefyd wedi ymrwymo i wella safon ein darpariaeth gofal ar draws y sir. Yn ystod 2021/22 byddwn yn:

- agor uned dementia pwrpasol sydd wedi'i gwblhau yn Llan Ffestiniog, ond sydd heb allu agor oherwydd argyfwng Covid-19
- cwblhau'r gwaith o adeiladu uned dementia ychwanegol yn ein cartref yn y Bermo
- cwblhau addasiadau i'n cartref yn Nolgellau er mwyn medru cynnig gofal mwy pwrpasol ar gyfer unigolion ag anghenion corfforol dwys
- cydweithio gyda chymdeithas tai Adra ar ddatblygiad Tai Gofal Ychwanegol ym Mhwillheli a cheisio adnabod cyfleon am ddatblygiadau tebyg mewn rhannau eraill o'r sir, gyda blaenoriaeth i ardal Dolgellau a Meirionnydd yn ehangach
- cryfhau ein gwasanaethau sicrwydd ansawdd i sicrhau cefnogaeth ddigonol i ddarparwyr gofal i'w helpu i gynnal gwasanaeth o safon i drigolion Gwynedd.

Pa gynnydd wnaed yn 2020/21?

Mae'r gwaith o geisio deall "gwir gost gofal" yn mynd yn ei flaen a bydd hyn yn waith fydd yn parhau yn ystod 2022/23. Tra ein bod wedi cytuno ar ffioedd preswyl a nyrsio ar gyfer 2022/23 sydd yn cyd-fynd â'r rhanbarth, byddwn yn parhau i edrych ar y sefyllfa dros y misoedd nesaf er mwyn edrych ar y posibilrwydd o dalu ffioedd preswyl a nyrsio penodol i Wunedd sy'n adlewyrchu gwir gost gofal. Ar y cyd â Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr mae gwaith hefyd wedi cychwyn ar broses 'Open Book Accounting', sef dull lle mae contractwyr yn rhoi darlun tryloyw o'u costau i gyfiawrhau eu ffioedd. Bydd y broses yma yn cael ei dilyn gyda rhai darparwyr penodol sydd yn codi ffioedd uwchlaw ein ffioedd safonol.

Yn ystod 2021/22 mae gwaith wedi cael ei wneud ar nifer o'n cartrefi mewnol i'w gwneud yn fwy addas i'r dyfodol, gan gynnwys Cefn Rodyn yn Nolgellau, Tan Y Marian ym Mhwillheli a Hafod Mawddach yn Bermo. Bydd y gwaith yma yn ein galluogi i gynnig gofal mwy pwrpasol ar gyfer unigolion ag anghenion corfforol dwys ac unigolion â dementia er enghraifft.

Rydym yn gobeithio cael adnodd o'r gronfa Llywodraeth Cymru newydd 'Regional Integration Fund' er mwyn cyd-gordio a gyrru ymlaen ar yr holl waith darpariaeth gofal addas gan gynnwys ail fodelu cartrefi preswyl i gynnwys gwlaeu dementia, darpariaeth gofal dydd ac ati yn ystod 2022/23. Bydd y llyf gwaith yma hefyd yn cynnwys parhau i fwrw ymlaen gyda'r gwaith o ddatblygu safle Penrhos ym Mhen Llŷn. Yn ystod 2021/22 mae'r Adran ar y cyd gyda Bwrdd Iechyd wedi comisiynu arweiniad cyfreithiol arbenigol gan gwmni allanol er mwyn edrych i mewn i'r posibilrwydd o ddatblygu darpariaeth nyrsio fewnol ym Mhenrhos er mwyn mynd i'r afael â'r diffyg gwlaeu arbenigol yng Ngwynedd ar hyn o bryd.

Yn anffodus oherwydd problemau staffio, nid ydym wedi gallu agor yr uned Dementia pwrpasol sydd wedi'i gwblhau yn Llan Ffestiniog. Gobeithir bydd y gwaith recriwtio yn ystod 2022/23 yn dod i'r afael a'r broblem yma yn fuan yn y flwyddyn.

Tra bod y gwaith o ddatblygu Tai Gofal Ychwanegol ym Mhwlheli yn mynd rhagddo yn unol â'r disgwyl mae llithriad i'w adrodd o ran ceisio canfod cyfleon am ddatblygiadau tebyg mewn rhannau eraill o'r sir. Nodwyd yn ein Cynllun am 2021/22 y byddwn yn blaenoriaethu ardal Dolgellau a Meirionnydd ond ar hyn o bryd nid ydym wedi gallu canfod lleoliad addas yn yr ardal.

Bydd y tim sicrwydd ansawdd yn cefnogi darparwyr i gael trefn ar elfennau sydd wedi cael eu hesgeuluso yn sgil pwysau'r pandemig. Mae'n annhebyg bydd modd cyrraedd pob darpariaeth oherwydd diffyg capasiti

Amcanion Llesiant:

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.**
- **Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.**
- **Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau**

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae anghenion gofal y sir yn newid, ac rydym wedi bod yn cydweithio â'r Bwrdd Iechyd i drawsnewid ein gwasanaethau cymunedol. Mae angen i ni hwyluso gallu ein staff ni a staff y Bwrdd Iechyd i gydweithio fel un tîm o fewn ardaloedd penodol. Bydd hyn yn arwain at sicrhau mai un pwynt cyswllt fydd gan unigolion sydd angen cymorth iechyd a gofal yn y gymuned er mwyn sicrhau'r canlyniadau gorau a gwasanaeth di-dôr. Rydym hefyd yn gweithio i newid ein ffordd o ddarparu gofal cartref ar draws y sir er mwyn hwyluso'n gallu i sicrhau fod y gofal wedi'i deilwro yn seiliedig ar yr hyn sy'n bwysig i'r unigolyn.

Yn ystod 2021/22, byddwn yn:

- arfogi'r timau integredig (timau sy'n cynnwys staff gofal yn ogystal â staff iechyd) i allu cyflawni'r hyn sy'n bwysig i oedolion Gwynedd. Bydd hyn yn cynnwys edrych ar hyfforddiant priodol a dileu unrhyw rwystrau technolegol
- dyfarnu cytundebau gofal cartref newydd ymhob ardal gyda'r nod o weithredu'r model newydd yn fuan yn 2022/23
- cryfhau'r gwasanaeth Therapi Galwedigaethol, yn cynnwys datblygu gwasanaeth symud a thrin arbenigol i alluogi unigolion i fyw mor annibynnol â phosib
- ychwanegu at y rhwydwaith o hybiau cymunedol sy'n cefnogi a chreu cyfleon i unigolion gydag anabledau dysgu drwy ddatblygu cynlluniau ar gyfer Canolfan Dolfeurig yn Nolgellau
- ailagor ein hwb iechyd meddwl cymunedol ym Mhwlheli, yn dilyn iddo orfod cau yn sgil argyfwng Covid-19 ac edrych ar opsiynau i ddatblygu hybiau pellach ar draws y sir
- edrych ar opsiynau i ddatblygu darpariaeth cefnogaeth emosiynol ac ymarferol i garfan iau ardal Arfon.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Mae'r gwaith o arfogi'r timau integredig wedi parhau yn ystod 2021/22. Mae'r drefn o rannu gwybodaeth ar draws asiantaethau wedi derbyn sylw, yn ogystal a sefydlu trefn lle mae unrhyw ymholiad iechyd neu gofal yn cyrraedd un pwynt o fewn yr ardaloedd, er mwyn symleiddio pethau i drigolion Gwynedd. Bydd y gwaith o ddatblygu'r timau integredig yn parhau yn ystod 2022/23.

Yn ystod 2021/22, rydym wedi gallu penodi tîm arbenigol symud a thrin i gryfhau'r Gwasanaeth Therapi Galwedigaethol. Rydym bellach wedi penodi pedair swydd yn barhaol ac un swydd dros dro. Rydym hefyd wedi penodi dwy hyfforddai Therapi Galwedigaethol fydd yn golygu ein bod yn datblygu'r gweithlu sydd angen arnom i'r dyfodol.

Parhaodd y gwaith o ail ddylunio'r Gwasanaeth Gofal Cartref drwy gytundebau newydd ym mhob ardal, ac yn ystod 2021/22 mae cyd-weithio agos wedi bod er mwyn paratoi darparwyr a thrigolion Gwynedd ar gyfer y newid. Roedd y pecyn tendr yn mynd allan yn mis Ebrill 2022, a bydd y cytundebau yn cael eu dyfarnu yn ystod haf 2022 ac y drefn o weithredu'r model newydd yn fyw wedi hynny.

Tra bod peth oedi wedi bod efo datblygu cynlluniau ar gyfer Canolfan Dolfeurig yn Nolgellau oherwydd problemau cynllunio yn ymwneud â risg llifogydd, mae'r gwaith yn bwrw yn ei flaen ac yn fuan yn 2022/23 bydd amserlen ddiwygiedig yn ei le, a gallwn fynd allan i ymgynghori a diweddarau trigolion Gwynedd.

Rydym hefyd wedi llwyddo i ail-agor Hwb Iechyd Meddwl ym Mhwlheli. Ar gyfer y garfan iau, rydym yn ddiweddar wedi sefydlu hybiau llesiant i bobl hyd at 25 oed yng Nghaernarfon a Blaenau Ffestiniog. Bydd y gwasanaeth yn cael ei ddarparu gan Gisda ac yn rhoi cefnogaeth emosiynol ac ymarferol i unigolion. Yn ystod 2022/23 bydd prosiect Gwydnwch Cymunedol yn cael ei lansio er mwyn datblygu'r hybiau ar draws y Sir, a thynnu'r holl gefnogaeth sydd ar gael at ei gilydd yn yr ardaloedd lleol.

Amcanion Llesiant:

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.**
- **Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau.**
- **Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.**

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae recriwtio i'r maes gofal yn heriol am amryw o resymau. Mae gennym weithlu effeithiol ac ymroddedig, ac mae hyn wedi ei amlygu yn arbennig yn ystod argyfwng Covid-19. Ond, mae'n rhaid i ni sicrhau fod gennym ddigon o weithwyr â'r sgiliau angenrheidiol er mwyn ymdopi gyda'r angen cynyddol sy'n debygol o godi yn y dyfodol.

Yn ystod 2021/22, byddwn yn:

- adolygu trefniadau'r ymgyrch recriwtio diweddar #GalwGofal er mwyn ystyried sut fyddwn ni'n mynd ati i recriwtio i'r dyfodol
- ystyried ein trefniadau cofrestru ac hyfforddi yn ogystal â threfniadau datblygu staff er mwyn cynyddu hyblygrwydd a chadernid yn y maes
- datblygu cynllun Meithrin Talent i fynd i'r afael â phrinder arbenigedd mewn rhai meysydd e.e. Therapi Galwedigaethol.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Mae recriwtio i'r sector wedi parhau i fod yn heriol ar draws y wlad yn ystod 2021/22, ond gwnaed cynnydd yn erbyn y blaenoriaeth gwella yn ystod cyfnod anodd.

Penodwyd Swyddog Marchnata a Datblygu Gyrfaedd Gofal sydd yn canolbwyntio ar gyd-gordio yr elfennau recriwtio yng Ngwynedd yn ogystal â ffrydiau gwaith eraill. Mae'r cydweithio gyda Gofalwn Cymru wedi parhau, ac mae digwyddiadau pwrpasol wedi cymryd lle mewn ardaloedd lle mae recriwtio yn broblem penodol. Un enghraifft ydi digwyddiad yn Maesgeirchen lle llwyddwyd i benodi 6 o staff ar gyfer cartref Plas Hedd. Mae bwriad i ddysgu o hyn ac i adeiladu ar y profiad ar draws y Sir yn ystod 2022/23.

Mae perthynas yn cael ei datblygu gyda Coleg Llandrillo Menai er mwyn darparu cyfleoedd i fyfyrwyr, ond hefyd i ddenu unigolion i'r maes i'r dyfodol.

Mae'r broses o gofrestru staff gofal wedi parhau yn ystod 2021/22 a bydd hyn yn parhau drwy gydol 2022/23, er mwyn codi statws swyddi o fewn y sector a datblygu staff er mwyn gwneud siŵr fod cadernid yn y maes i'r dyfodol.

Mae meithrin talent yn bwysig i'r Adran mewn meysydd lle fo prinder yn debygol o fod i'r dyfodol, a mae hyfforddai Gwaith Cymdeithasol a Therapi Galwedigaethol yn ffordd bwysig o sicrhau capasiti digonol i'r dyfodol. Roedd bid ariannol ar gyfer sefydlu Cynllun Llwybrau Gyrfa Gofal (hynny yw, ariannu hyfforddai newydd a uwch-sgilio staff presennol y gwasanaethau) yn aflwyddiannus felly dydi heb fod yn bosib symud ymlaen efo'r llif gwaith yma mor effeithiol a byddem wedi obeithio. Mae dwy hyfforddai proffesiynol arwain a rheoli wedi cychwyn ar y Cynllun Yfory yn ystod 2021/22, er mwyn meithrin talent arwain yr Adran i'r dyfodol.

Amcanion Llesiant:

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud.**
- **Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau.**
- **Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib**

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae rhai teuluoedd angen cefnogaeth benodol ar adegau i'w helpu i fagu plant fel bod y plant hynny yn gallu aros gyda'u teulu, yn ffynnu, yn iach, ac yn ddiogel. Nid oes plant yn dod i ofal yn ddi-angen yng Ngwynedd ac rydym am sicrhau nad yw hynny yn digwydd. Weithiau, mae'n orfodol fod plentyn yn dod i'n gofal oherwydd ei bod yn beryglus iddynt aros gartref. Mae ein trefniadau a'n penderfyniadau pan fo hynny'n digwydd yn seiliedig ar risg ac anghenion y teulu. Pan mae plentyn yn dod i ofal mae angen gwneud pob ymdrech i sicrhau eu bod yn derbyn gofal briodol, addas a lleol; a'u bod nhw a'u teuluoedd yn cael eu cefnogi fel bod y plentyn yn gallu dychwelyd at ei deulu.

Bydd Rhaglen Trawsfurfio "Amddiffyn Plant yn Effeithiol" yn weithredol yng Ngwynedd, yn cael ei gwerthuso'n barhaus a byddwn yn rhannu'r model gydag Awdurdodau eraill Gogledd Cymru.

Byddwn yn cwblhau y gwaith Ffordd Gwynedd gan weithio ar draws gwasanaethau'r adran ac ar y cyd gyda'r Adran Addysg i ddeall yr hyn sy'n bwysig i deuluoedd Gwynedd ac yn cytuno ar egwyddorion, a ffyrdd o wella yr hyn rydym yn ei wneud a sut yr ydym yn gweithio, er mwyn rhoi'r gefnogaeth sydd ei angen.

Byddwn yn cyflwyno strategaeth "Cadw Teuluoedd Gyda'i Gilydd" a'i mabwysiadu sy'n dangos ein nod, ein trefniadau a'n ymarfer tuag at osgoi rhag dod a phlant i ofal yn ddi-angen; ond os oes angen gofal yna sicrhau bod y plentyn yn cael gofal mewn lleoliad addas, priodol a lleol; a bod pob ymdrech a chefnogaeth i gael plant yn ôl gyda'u teuluoedd.

Byddwn yn derbyn adborth Llywodraeth Cymru ar ein strategaeth "Cadw Teuluoedd Gyda'i Gilydd".

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Yn ystod y flwyddyn mae'r Rhaglen "Amddiffyn Plant yn Effeithiol" wedi parhau i fod yn cefnogi ein gweithwyr ni i adlewyrchu ar eu hymarfer a'u ffordd o weithio drwy raglen o hyfforddiant, datblygu sgiliau a drwy gefnogaeth ein mentor ymarfer. Mae'r newidiadau i'n hymarfer ni yn golygu y byddwn ni yn gallu cefnogi teuluoedd yn well i ddiogelu plant drwy ganolbwyntio ar gydweithio ac osgoi sefyllfaoedd o wrthdaro gyda theuluoedd.

Rydym wedi ail gydio yn ein hymyrraeth Ffordd Gwynedd Adran Plant ac Adran Addysg, ac wedi cynnal nifer uchel o adolygiadau gydag unigolion sydd wedi derbyn gwasanaeth, ysgolion ac asiantaethau eraill. Rydym wedi cytuno ar egwyddorion gweithredu ac wedi adnabod nifer o ffyrdd i wella'n trefniadau. Yn 2022 byddwn yn gweithredu ar y newidiadau a'r egwyddorion, yn ogystal ag arfogi staff yn y ddwy Adran i fod yn effeithlon wrth ddarparu gwasanaeth.

Rydym wedi mabwysiadu "Strategaeth Cadw Teuluoedd Gyda'i Gilydd" ac yn monitro effaith a chanlyniadau rhoi'r strategaeth honno ar waith ar ein teuluoedd. Mae peth effaith y strategaeth honno i'w gweld eisoes, megis yn y gostyngiad sydd wedi bod yn ystod y

flwyddyn ar y niferoedd o blant sy'n dod i ofal. Wrth adolygu'r strategaeth yn rheolaidd rydym wedi adnabod ein bod yn wynebu heriau staffio a bod hynny yn fygythiad i'n gallu i wireddu'r strategaeth hon. Rydym wedi comisiynu gydag ymgynghorydd allanol i adnabod y ffactorau sydd yn peri risg i lwyddiant y cynllun. Bydd y gwaith yn edrych ar faterion recriwtio gweithwyr proffesiynol ymysg materion gweithlu eraill er mwyn sicrhau fod gennym y capasiti, y sgiliau, a gweithwyr cymwys i asesu ac adnabod risgiau er mwyn gweithredu'r strategaeth yn ei chyfanrwydd er lles plant a theuluoedd yng Ngwynedd.

Amcanion Llesiant:

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud.**
- **Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.**
- **Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau**

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae rhai plant a phobl ifanc sy'n dod i'n gofal gydag anghenion cymhleth a dwys. Mae rhai o'r plant hyn yn gorfod derbyn gofal a chefnogaeth mewn lleoliad drud y tu allan i Wynedd neu Gymru ac ymhell o'u teulu a'u cymuned. Rydym am sicrhau bod gennym amrywiaeth a digon o leoliadau addas ar gael yn lleol, a bod gennym weithwyr a chefnogaeth arbenigol yn lleol ar gyfer anghenion y plant hyn.

Yn ystod 2021/22 byddwn yn:

- Gweithredu rhaglen hyfforddiant arbenigol i staff fel eu bod yn gallu cynnig cefnogaeth addas i blant gydag anghenion cymhleth a'u teuluoedd
- Datblygu a chytuno achos busnes, ar draws partneriaid lleol, ar gyfer gweithredu ac ymarfer fel un tîm amlddisgyblaethol fel bod cefnogaeth i deuluoedd a phlant yn fwy effeithiol ac effeithlon
- Datblygu cynllun ar gyfer adnabod darpariaeth breswyl yn lleol i blant gydag anghenion cymhleth
- Cynyddu niferoedd gofalgwyr maeth drwy recriwtio a rhoi adnoddau i asesu gofalgwyr ar gyfer sicrhau digon o leoliadau

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Rydym wedi llwyddo i hyfforddi staff fel eu bod yn gallu cynnig cefnogaeth addas i blant gydag anghenion cymhleth drwy raglen hyfforddiant i weithwyr o fyd addysg, gofal cymdeithasol ac iechyd. Mae'r rhaglen hyfforddiant arbenigol hon wedi cynnwys PACT (Awtistiaeth), Nurture (Rhianta), Family Links, sy'n arfogi ein gweithlu i ddarparu ymyraethau a chefnogaeth arbenigol.

Er i'r pandemig gael effaith ar ein gallu i symud ymlaen cyn gyflymed ag y dymunir ar y Rhaglen Trawsfurfio Ranbarthol, rydym fodd bynnag wedi cydweithio gyda phartneriaid i sefydlu Tîm Aml-asiantaethol. Yn ystod 2022 byddwn yn gwerthuso'r model hwn, ac yn symud i integreiddio'r model i mewn i'n trefniadau lleol sydd ynghlwm a'n Strategaeth Cadw Teuluoedd gyda'i Gilydd.

Nid ydym wedi llwyddo i symud ymlaen gyda'r gwaith o gwblhau astudiaethau dichonolrwydd ac opsiynau ar gyfer darpariaeth breswyl lleol i blant ag anghenion cymhleth. Byddwn yn ail-gydio yn y gwaith hwn yn 2022.

Rydym wedi parhau gyda'r gwaith o gynyddu ac ehangu nifer a mathau o leoliadau maeth yn y sir drwy gydweithio gydag ymgyrch "Maethu Cymru". Lanswyd "Maethu Cymru" ym mis Medi, sy'n cynnwys tudalen we newydd ar gyfer y Gwasanaeth maethu yn ogystal ag ymgyrch recriwtio cenedlaethol.

Amcanion Llesiant:

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud.**
- **Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.**
- **Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau.**

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae plant a phobl ifanc sydd ag awtistiaeth a gallu sgiliau uchel; a phlant sydd ag awtistiaeth a dim anabledd dysgu, yn ei chael hi'n anodd cael mynediad at y gefnogaeth arbenigol sydd ei hangen arnynt. Mae profiad y plant yma a'u teuluoedd yn dangos bod lle i wella ein trefniadau asesu presennol; bod bylchau mewn darpariaeth a bod angen help arnynt yn y cyfnod trosglwyddo i wasanaethau eraill megis oedolion ac ieched.

Yn ystod 2021/22 byddwn yn:

- Lansio Cynllun Awtistiaeth i'r sir ar y cyd gyda'r Bwrdd Iechyd, partneriaid trydydd sector ac ar draws gwasanaethau'r Cyngor
- Penodi rôl yn y Cyngor ar gyfer gweithio yn y maes gan roi sylw penodol i'r cyfnod trosglwyddo o blentynod i oedolyn yn y maes
- Adolygu trefniadau mynediad i wasanaeth integredig plant anabl (DERWEN)
- Gwella trefniadau cydweithio, rhannu gwybodaeth a darparu cefnogaeth yn y maes gyda'n partneriaid iechyd a gyda darparwyr arbenigol yn y trydydd sector.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Ar y cyd gyda'n partneriaid rydym wedi mabwysiadu Cynllun Awtistiaeth i Wynedd gan gynnwys sefydlu Bwrdd Partneriaeth i gymryd trosolwg o'r cynllun ynghyd a sicrhau Adnoddau i benodi Cydlynedd Awtistiaeth i arwain ar y cynllun.

Yn 2022 byddwn yn symud ymlaen i godi ymwybyddiaeth a hyfforddi gweithwyr yn y maes awtistiaeth, ynghyd ag ymgysylltu gyda'r trydydd sector i geisio datblygu ystod o ddarpariaethau ataliol.

Amcanion Llesiant:

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud.**
- **Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.**
- **Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau**

Blaenoriaeth Gwella 7

Rhoi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud.

Fel y nodwyd yn flaenorol, mae'r Cyngor eisoes yn cyflawni amrediad eang o weithgareddau, sy'n ceisio sicrhau ein bod yn cyflawni'r weledigaeth sydd gennym. Ond nid da lle gellir gwell, rydym yn cydnabod fod yna enghreifftiau lle nad ydym yn edrych ar bethau drwy lygaid ein trigolion bob tro, ac mae angen sicrhau fod hynny'n digwydd ymhob man o fewn y Cyngor.

Nid yw hynny yn golygu gwneud pob dim i bawb wrth gwrs, gan nad yw adnoddau yn caniatáu i ni wneud hynny. Mae'n golygu ein bod yn blaenoriaethu'r pethau hynny sydd bwysicaf i'n cymunedau, ac yn sicrhau bod yr adnoddau prin sydd gennym yn cyfrannu at wneud yr hyn sydd bwysicaf i bobl Gwynedd (gan dderbyn y bydd y blaenoriaethu, yn anochel, yn golygu peidio â chyflawni dyheadau pawb).

Mae'r pwysu a mesur yma hefyd yn gorfod digwydd ar adeg pan fo'r arian sydd ar gael i wasanaethau yn lleihau'n sylweddol. Yn hynny o beth, bydd angen sicrhau fod yr arian yn cael ei ddefnyddio i gyflawni'r pethau pwysicaf. Y prosiectau sy'n cyfrannu at wireddu'r uchelgais yma yw:

- Gweithredu Rhaglen waith Cynllun Ffordd Gwynedd (Arfogi unedau i roi "Ffordd Gwynedd" ar waith)
- Sicrhau bod rheolwyr yn arddel eu rôl lechyd a Diogelwch yn effeithiol
- Cynllunio'r Gweithlu
- Cyflawni Arbedion
- Cryfhau Cyfathrebu ac Ymgysylltu
- Cymunedau Glan a Thaclus
- Capasiti Gwarchod y Cyhoedd

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Ein cyfrifoldeb ni fel Cyngor yw sicrhau, wrth i ni ddarparu ein gwasanaethau, mai anghenion pobl Gwynedd sy'n llywio sut y byddwn yn cynnig y gwasanaethau hynny. Trwy wneud hyn fe ddylem osgoi unrhyw drefniadau gwaith diangen. Rydym eisoes yn herio timau gwasanaeth i adlewyrchu ar eu trefniadau gwaith presennol, herio a ydynt yn rhoi pobl Gwynedd yn ganolog, ac ystyried a oes lle i wella.

Byddwn yn datblygu hyfforddiant ar gyfer cynorthwyo rheolwyr i ddeall y cyswllt agos rhwng diwylliant Ffordd Gwynedd â gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac yn cyflwyno'r sesiwn honno i'r Rhwydwaith Rheolwyr yn ystod hanner cyntaf 2021, tra'n rhyddhau swydd-ddisgrifiad i arweinyddion tîm a gweddill staff y Cyngor fydd yn cadarnhau'r ymddygiadau disgwylidig ohonynt.

Byddwn yn sefydlu dulliau o fesur cynnydd y diwylliant a geisir trwy gyfuniad o hunan-asesu ac herio cyson.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Cynhaliwyd sesiynau codi ymwybyddiaeth ynglŷn â'r cyswllt agos rhwng diwylliant Ffordd Gwynedd a gofynion y Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol er mwyn sicrhau gwell dealltwriaeth ymysg rheolwyr gwasanaethau tra bo'r cymalau cyffredin i swydd-ddisgrifiadau arweinyddion tîm a gweddill staff y Cyngor wedi'u cytuno arnynt a'r gwaith o addasu'r holl swydd-ddisgrifiadau yn parhau.

Bu i bob Adran gynnal hunan-asesiad o'u cynnydd yng nghyswllt diwylliant Ffordd Gwynedd yn ystod chwarter olaf y flwyddyn. Byddwn yn awr, gyda chydweithrediad aelodau o'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, yn dadansoddi'r ymatebion ac yn defnyddio'r casgliadau fel sail i Gynllun Tair Blynedd newydd ar gyfer datblygu'r sefydliad a'r diwylliant yn y Cyngor ymhellach.

Amcanion Llesiant:

Mae'r prosiect hwn yn newid y ffordd y mae staff y Cyngor yn cynllunio ac yn darparu gwasanaethau i bobl Gwynedd, ac felly mae'n hanfodol er mwyn gwireddu'r holl amcanion llesiant.

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae angen i ni sicrhau bod ein trefniadau gwarchod lechyd a Diogelwch yn gadarn, a thra bod gennym drefniadau aeddfed o fewn y Cyngor mae gennym bryder bod yna bocedi lle mae yna gyfle i wella trefniadau gweithredol.

Er mwyn ymateb i'r sefyllfa byddwn yn cynnal trafodaeth â phenaethiaid / uwch reolwyr / rheolwyr pob Adran er mwyn deall eu anghenion a chanfod y ffordd fwyaf effeithiol o ddatrys y sefyllfa.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Mae amserlen y prosiect hwn wedi llithro oherwydd y pwysau arwyddocaol sydd wedi bod ar Wasanaethau y Cyngor yn sgil y pandemig, nid yn unig y Gwasanaeth lechyd a Diogelwch canolog, ond hefyd holl Wasanaethau llinell flaen y Cyngor sydd yn greiddiol i'r prosiect.

Wedi dweud hynny, mae sefyllfa, a holl waith y ddwy flynedd diwethaf wedi codi proffil ac amlygu pwysigrwydd y maes hwn mewn ffordd y gellid dadlau na fyddai'r un prosiect yn gallu gobeithio ei wneud. Mae wedi amlygu fod cadw pobl Gwynedd a staff Gwynedd yn ddiogel yn greiddiol i holl waith y Cyngor. Mae hyn yn rhoi sylfaen gref i ffurfioli ar y perthnasau gwaith cryf sydd wedi eu ffurfio ar draws y Cyngor dros y ddwy flynedd diwethaf a chael cynllun prosiect mwy strwythuredig a rhagweithiol mewn lle ar gyfer 2022/23. Mae amlinelliad o'r camau arfaethedig eisoes wedi eu cyflwyno ac mae bid llwyddiannus wedi ei gyflwyno am Swyddog Prosiect i helpu i yrru'r prosiect am y deuddeg mis nesaf.

Amcanion Llesiant:

Mae'r prosiect hwn yn newid y ffordd y mae staff y Cyngor yn cynllunio ac yn darparu gwasanaethau i bobl Gwynedd, ac felly mae'n hanfodol er mwyn gwireddu'r holl amcanion llesiant.

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae'r Cynllun Pobl yn blaenoriaethu gwella trefniadau ar gyfer meithrin talent o fewn y Cyngor, gwella ein trefniadau Cynllunio'r Gweithlu, a sicrhau fod ein trefniadau dysgu a datblygu yn canolbwyntio ar y pethau angenrheidiol. Er mwyn sicrhau fod y Cyngor mewn sefyllfa i ddarparu gwasanaethau sydd yn rhoi Pobl Gwynedd yn y canol bob amser, rhaid sicrhau fod gennym y staff iawn yn y lle iawn gyda'r sgiliau iawn. Golyga hynny fod angen i ni hyfforddi staff yn barhaus, gwerthuso eu perfformiad, a meithrin a datblygu eu talent. Mae trefniadau hyfforddi staff yn ffordd bwysig o hybu a lledaenu meddylfryd Ffordd Gwynedd ar draws y Cyngor, ac wrth gwrs mae'n hollbwysig fod gan y Cyngor swyddogion sydd â'r sgiliau i gyflawni eu swyddi.

Bydd y gwaith o adnabod bylchau a gweithredu'n rhagweithiol, sydd wedi ei gychwyn gyda'r Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, yn cael ei lledaenu i weddill y Cyngor yn ystod 2021. Byddwn hefyd yn ymestyn y nifer o brentisiaid ac hyfforddeion presennol ac hynny ar draws nifer cynyddol o wasanaethau ar draws y Cyngor.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Mae'r Tîm Talent a Phrentisiaethau wedi ei sefydlu yn sgil y gefnogaeth ychwanegol a gymeradwywyd gan y Cabinet ym Mai 2021. Mae'r Tîm wedi cefnogi rheolwyr i ddatblygu a chynnal cyfres o Ganolfannau Recrwtio rhithiol o ansawdd yn ystod y flwyddyn ac wedi penodi 13 Prentis a 7 Hyfforddai Proffesiynol newydd i feysydd adnabuwyd fel blaenoriaeth ar gyfer cynllunio'r gweithlu i'r dyfodol.

Byddwn yn penodi 20 prentis ychwanegol yn y flwyddyn i ddod yn ogystal a 7 hyfforddai proffesiynol arall, eto mewn meysydd ple bo bylchau posib wedi amlygu'i hunain. Byddwn hefyd yn datblygu perthynas gyda sefydliadau a busnesau lleol i ddatblygu swyddi prentisiaid ar y cyd tra'n datblygu cynlluniau "Adnabod a Meithrin Talent" ar gyfer staff mewnol a chynnig Cynllun Profiad Gwaith o'r newydd.

Yn y flwyddyn nesaf, byddwn yn sefydlu Grŵp Prosiect Cynllunio'r Gweithlu, fydd yn uno holl ymdrechion unigol gwasanaethau penodol ar draws y Cyngor, i fynd i'r afael a'r maes hwn a wynebu'r her anferthol o sicrhau arbenigeddau a pharhad gwasanaeth dros y blynyddoedd i ddod.

Amcanion Llesiant:

Mae'r prosiect hwn yn newid y ffordd y mae staff y Cyngor yn cynllunio ac yn darparu gwasanaethau i bobl Gwynedd, ac felly mae'n hanfodol er mwyn gwireddu'r holl amcanion llesiant.

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae gan y Cyngor drefniadau cynllunio ariannol da, sydd eisoes wedi adnabod llawer o arbedion effeithlonrwydd er mwyn isafu'r toriadau gwasanaeth i drigolion Gwynedd.

Mae'r gwaith sydd eisoes wedi ei gyflawni dros nifer o flynyddoedd yn awgrymu ein bod wedi cynaeafu cyfran helaeth o'r arbedion effeithlonrwydd sydd ar gael, ond mae angen parhau i fonitro cynlluniau cymeradwy holl adrannau'r Cyngor er mwyn sicrhau fod y swmp o'r arbedion arfaethedig yn cael eu cyflawni.

Ar ôl cyfnod hir o ddarganfod a chyflawni arbedion, dros £30m yn y cyfnod ers 2015/16, mae'r cynlluniau bellach gymaint yn anoddach i'w gwireddu gyda phrosiectau effeithlonrwydd yn llawer mwy o waith na thorri gwasanaethau. Adolygwyd yr holl gynlluniau arbedion er mwyn asesu pa rai sydd bellach yn anghyraeddadwy, a lluniwyd rhaglen ddiwygiedig o arbedion ar gyfer 2021/22. Drwy'r trefniadau cadarn sydd gennym i fonitro sut y mae adrannau yn cyflawni arbedion, byddwn yn sicrhau bod y rhaglen ddiwygiedig yma yn cael ei chyflawni. Byddwn hefyd yn cefnogi adrannau gyda chostau trawsffurfio, wrth iddynt gyflwyno trefniadau gwaith newydd.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Mae gallu'r Cyngor i wireddu arbedion dan adolygiad parhaus. Yn sgil setliad ariannol gwell ar gyfer 2022/23 nag a welwyd ers sawl blwyddyn, bu'n bosib dileu dau gynllun arbed gwerth £489,750 o'r rhaglen yn llwyr, a symud y proffil cyflawni ar gyfer cynlluniau gwerth £1,290,250 i 2023/24 a blynyddoedd dilynol. Canlyniad hyn yw mai £595,000 yw gwerth arbedion y cynlluniau gweddilliol i'w tynnu o gyllideb 2022/23, yn hytrach nag oddeutu £2.4m oedd wedi ei raglennu'n wreiddiol.

Amcanion Llesiant:

Mae'r prosiect hwn yn newid y ffordd y mae staff y Cyngor yn cynllunio ac yn darparu gwasanaethau i bobl Gwynedd, ac felly mae'n hanfodol er mwyn gwireddu'r holl amcanion llesiant.

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Mae'r Adran Prifffyrdd a Bwrdeistrefol yn weledol iawn gydag agweddau'r gwasanaethau yn cyffwrdd ar bob trigolyn drwy'r sir. Gellir ychwanegu gwerth at waith yr adran drwy gynlluniau cyfathrebu ac ymgysylltu effeithiol; er enghraifft ymgyrchoedd atal mân sbwriel neu fawr ci, neu ymgyrchoedd a chanllawiau i annog ail ddefnyddio, ail bwrpasu a lleihau gwastraff. Mae hefyd yn hynod bwysig fod trigolion yn hyderus yng ngwasanaethau'r adran a bod eu pryderon ac ymholiadau yn cael eu hymdrin â nhw'n effeithiol.

Byddwn yn sicrhau bod trefniadau ymateb amserol ac ystyrlon mewn lle a byddwn yn:

- adolygu trefniadau cyfredol o gyfathrebu ac ymateb i ymholiad
- amlygu ble mae diffygion/llefydd gwella
- sefydlu grŵp tasg gyda chynrychiolaeth o swyddogion ynghyd â Galw Gwynedd
- adnabod mesurau er monitro.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Yn dilyn trafodaethau gyda'r Grŵp Tasg, gyda chynrychiolaeth o swyddogion ynghyd â Galw Gwynedd fe godwyd pryderon ynglŷn â trefniadau ymateb i ymholiadau cwsmer.

Felly, er mwyn sicrhau bod trigolion yn hyderus yng ngwasanaethau'r adran a bod eu pryderon ac ymholiadau yn cael eu hymdrin â nhw yn effeithiol ac amserol rydym yn y broses o ddatblygu Prosiect Mapio Gwasanaethau. Bydd y prosiect yma yn gosod asedau'r adran yn gyhoeddus ar wefan y Cyngor. Yr asedau cyntaf i'w gosod ar y map rhyngweithiol fydd ein lampau stryd gyda'r bwriad o ehangu i ystod eang o asedau/gwasanaethau eraill yn fuan. Rydym hefyd wrthi'n gosod biniau stryd ar fap rhyngweithiol ble bydd modd i drigolion weld amlder casglu a statws y biniau. Byddwn yn cynnal 'peilot' gyda biniau Caernarfon o fewn y misoedd nesaf. Rydym yn y broses o ddiweddarau lleoliadau'r biniau ac yn edrych ar osod 4 bin 'clyfar' yn ganol y dref.

Budd i'r Cwsmer :

- Dull rhwydd o adnabod a dewis ased penodol problemus mewn haen ar fap
- Gallu i glicio ar yr ased penodol os am adrodd problem
- Gweld y drefnlen cynnal sy'n gysylltiedig â'r ased dan sylw
- Gweld os yw'r broblem eisoes wedi ei hadrodd - â'r Cyngor yn ymwybodol o'r mater
- Gallu penderfynu os oes wir angen parhau i adrodd am y broblem

Rydym hefyd wrthi'n cynnal adolygiad Ffordd Gwynedd o fewn maes casglu ble bydd materion megis methu casgliadau yn fater pwysig ac yn un sy'n cael sylw fel rhan o'r adolygiad. Byddwn yn mapio allan y prosesau cyfredol o fewn trefn Galw Gwynedd er sicrhau bod y prosesau yn adlewyrchu trefniadau gwaith heddiw. Mae'n fater hanfodol i drigolion sy'n cysylltu â'r gwasanaeth rydym yn derbyn adborth er statws yr ymholiad o fewn amser rhesymol. Bydd hyn yn flaenoriaeth yr adolygiad.

Amcanion Llesiant:

- **Cael manteisio ar harddwch amgylcheddol naturiol y sir.**

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Byddwn yn cydweithio gyda thrigolion a chymunedau Gwynedd drwy ymgysylltu er mwyn datblygu Cynllun Gweithredu i gyd-fynd â'r flaenoriaeth yma gan ehangu a datblygu partneriaethau cymunedol i wella ansawdd ac edrychiad y sir e.e.

- Strydoedd glan a deniadol
- Ffyrdd a llwybrau cerdded mewn cyflwr da
- Timau gwaith lleol er mwyn cyflawni'r gwaith
- Trafodaeth am yr egwyddorion a chamau gweithredu drwy ymgysylltu â'r gymuned a'r staff
- Llunio cynllun gweithredu, darganfod dyheadau a rhanddeiliaid posib ar lefel cymunedol.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Fel rhan o'r rhaglen ymgysylltu 'Ardal Ni', casglwyd sylwadau am yr hyn sy'n bwysig i drigolion pob ardal adfywio yn ystod Medi/Hydref 2021. Roedd rhan helaeth o'r faterion i'r adran yn ymwneud â blerwch a diffyg buddsoddiad i sicrhau cymunedau glan a thaclus.

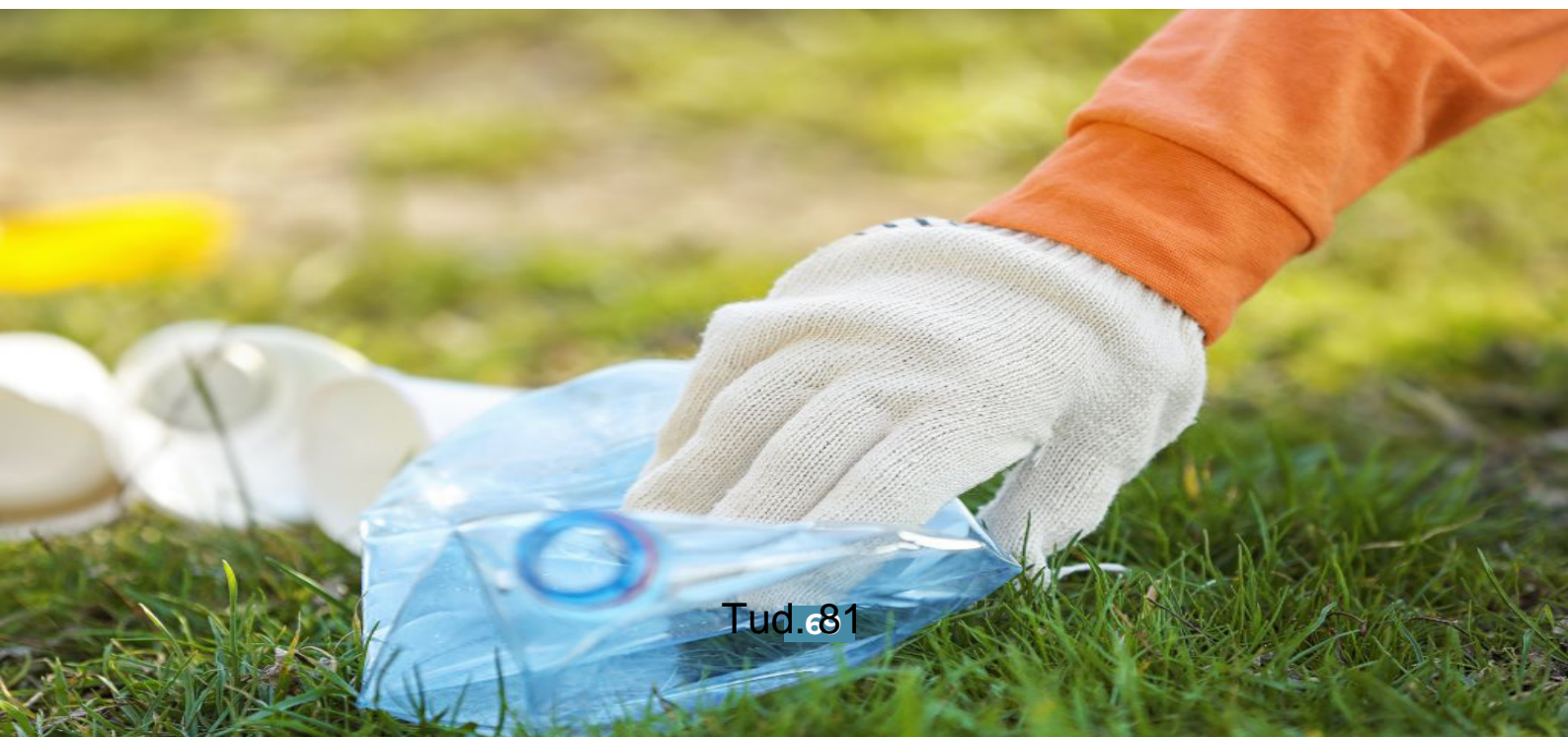
Gwnaethom ddefnyddio'r sylwadau yma fel sail i ein adroddiad Cabinet (31/11/21) ble roeddem yn llwyddiannus yn derbyn cefnogaeth unfrydol ar gyfer sefydlu 'Timau Cymunedau Glan a Thaclus' (sydd wedi enwi yn 'Tîm Tacluso Ardal Ni').

Cynhaliwyd lansiad y Tîm cyntaf yn Arfon yn ystod mis Mawrth 2022, gwelir y [fideo atodol](#) sy'n amlinellu egwyddorion y 'Tîm Tacluso'

Bydd 4 Tîm ychwanegol yn cael eu sefydlu o fewn y misoedd nesaf gyda'i gwaith yn seiliedig ar lais lleol.

Amcanion Llesiant:

- Cael manteisio ar harddwch amgylcheddol naturiol y sir.

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Yn sgil argyfwng Covid-19, mae wedi dod yn fwy amlwg pa mor bwysig yw rôl ein Gwasanaethau Gwarchod y Cyhoedd wrth warchod iechyd ein cymunedau, ond hefyd wrth gynghori a chefnogi busnesau'r sir. Mae hefyd disgwyliad ein bod yn defnyddio ein pwerau gorfodaeth yn sgil honiadau o dorri'r rheoliadau coronafeirws.

Mae'r profiadau yn ystod y cyfnod argyfwng wedi amlygu diffyg gwydnwch yng Ngwasanaethau Gwarchod y Cyhoedd yn sgil blynyddoedd o doriadau. Credir fod angen datrysiad byr-dymor yn ogystal â datrysiad hir-dymor er mwyn darparu gwasanaethau cynaliadwy ac effeithiol i gefnogi a gwarchod trigolion a busnesau Gwynedd.

Bwriedir cynnal adolygiad llawn o strwythurau Gwasanaethau Gwarchod y Cyhoedd yn ystod 2021/22 er mwyn asesu'r anghenion yn llawn ac ystyried y capasiti staff fydd ei angen ar gyfer yr hirdymor (gan nodi ei bod yn anodd rhagweld pa bryd fydd yr argyfwng presennol yn dod i ben) er mwyn cefnogi a gwarchod trigolion a busnesau Gwynedd.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Mae adolygiad wedi ei gynnal yn 2021/22 ac mae hyn wedi arwain at gynlluniau i gyflwyno swyddi Arweinyddion Tîm o fewn capasiti staff cyfredol, ac mae'r Adran wedi bod yn llwyddiannus gyda bid parhaol ar gyfer £16,860 i gyllido hynny.

Yn ogystal â hyn mae'r Adran yn ceisio cynllunio ar gyfer dilyniant a gwydnwch yn y Gwasanaethau Gwarchod y Cyhoedd ac wedi bod yn llwyddiannus gyda bid "un tro" o £261,720 i gyllido swyddi ar gyfer 3 hyfforddai Gwarchod y Cyhoedd am gyfnod o 3 mlynedd. Bydd yr Adran yn gweithredu ar recriwtio yn ystod 2022/23.

Amcanion Llesiant:

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.**

Blaenoriaeth Gwella 8

Ymateb i'r argyfwng newid hinsawdd.

Yn ei gyfarfod ar 7 Mawrth 2019 bu i'r Cyngor ystyried cynnig yn ymwneud â newid hinsawdd ac fe benderfynwyd y dylid gwneud popeth o fewn ein gallu i sicrhau bod y sir yn parhau i fod yn gartref bywiog, hyfyw a chynaliadwy i'n plant ac i blant ein plant am genedlaethau i ddod. Byddem yn gwneud hyn drwy:

- Ddatgan Argyfwng Hinsawdd
- Ymrwymo i gymryd camau pendant i leihau allyriadau carbon ac ymdrechu am ddyfodol di-garbon
- Chwilio am ffyrdd arloesol o gyflawni targedau di-garbon
- Adrodd yn ôl ymhen 6 mis ar y camau cadarnhaol y mae'r Cyngor wedi eu cymryd i leihau allyriadau carbon; a
- Galw ar Lywodraethau Cymru a San Steffan i ddarparu'r pwerau a'r adnoddau angenrheidiol i gyflawni'r targed o Wynedd di-garbon erbyn 2030.

Dim ond un prosiect sy'n cyfrannu at wireddu'r uchelgais yma sef:

- Cynllun Gweithredu Newid Hinsawdd

Beth wnaethom ni ddweud y buasem yn ei wneud?

Yn dilyn penderfyniad y Cyngor i ddatgan argyfwng newid hinsawdd rydym wedi bod yn ceisio llunio Cynllun Gweithredu Newid Hinsawdd, ond yn anffodus bu i argyfwng Covid-19 dorri ar draws y gwaith hwnnw.

Mae bwriad sicrhau bod gennym ddogfen gychwynnol yn amlygu'r hyn y mae'r adrannau yn bwriadu ei gyflawni er mwyn i honno fod yn sail i weithdy aelodau i'w gynnal drwy ddulliau rhithwir yn gynnar yn ystod 2021, fel bod hynny yn ei dro yn arwain at fabwysiadu Cynllun Gweithredu cyn diwedd y flwyddyn ariannol bresennol.

Unwaith y byddwn wedi mabwysiadu Cynllun Gweithredu byddwn yn ei gyhoeddi ac yn dechrau gweithredu ar y cynlluniau fydd ynddo.

Pa gynnydd wnaed yn 2021/22?

Yn dilyn trafodaethau mewn cyfarfodydd blaenorol o'r Bwrdd Newid Hinsawdd fe ehangwyd aelodaeth y Bwrdd fis Ionawr, gyda'r Pencampwr Bioamrywiaeth – Cyng. Angela Russell – a chynrychiolydd o'r Pwyllgor Craffu Cymunedau – Cyng. Mike Stevens – yn ymuno â'r Bwrdd.

Cafodd fersiwn drafft o'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur ei drafod gan y Bwrdd Newid Hinsawdd, ac yna fe gyflwynwyd y cynllun i gyfarfod o'r Cabinet ar 8 Mawrth. Cafodd y cynllun ei dderbyn ac fe ddaeth yn weithredol yn sgil hyn. Cafwyd trafodaeth bellach ar y cynllun mewn cyfarfod o'r Pwyllgor Craffu Cymunedau ar 10 Mawrth, gyda'r pwyllgor yn ei gefnogi.

Mae'r cynllun i'w weld ar [wefan y Cyngor](#), ac mae gwybodaeth amdano wedi ei rannu drwy'r sianelau cyhoedduswydd arferol, megis ein cyfryngau cymdeithasol.

Dylid cofio bod y Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur yn cynnwys parhad o rai prosiectau sydd eisoes ar y gweill ond rydym hefyd yn paratoi ar gyfer cynllunio prosiectau newydd. Mae'r camau nesaf ar gyfer gweithredu'r cynllun yn cynnwys – prisio costau ariannol a gwerth arbedion carbon rhai prosiectau newydd; trefnu ymgyrch ymgysylltu â phartneriaid a'r gymuned; rhannu gwybodaeth gyhoeddus am y cynllun.

Amcanion Llesiant:

- **Cael manteisio ar harddwch amgylcheddol naturiol y sir.**

Rhan 2

Adroddiadau Perfformiad Gwaith Adrannol

Adran Addysg

Yn ogystal â'r gwaith y mae'r Adran hon yn ei wneud i wireddu'r Blaenoriaethau Gwella yn Rhan 1, mae gweddill y gwaith 'dydd i ddydd' hefyd yn cyfrannu at uchelgais y Cyngor.

Un o brif flaenoriaethau'r Cyngor yw sicrhau bod plant a phobl ifanc Gwynedd yn cael yr un cyfleoedd ac yn derbyn yr addysg a'r profiadau gorau posib.

Mewn blwyddyn arferol, byddai'r adroddiad hwn yn gyfrwng i gyflwyno dadansoddiad cryno o safonau ysgolion Gwynedd yng nghyd-destun y Cyfnod Sylfaen a Chyfnod Allweddol 2 o ran y sector cynradd, a Chyfnod Allweddol 3 a 4 o ran yr uwchradd. Byddem wedi adrodd ar y dangosydd newydd sef y sgôr Capió 9 sydd yn cael ei gyfrifo ar gyfanswm maint naw TGAU (neu gymhwyster cyfatebol cydnabyddedig) gorau pob dysgwyr. Fodd bynnag, yn sgil parhad pandemig Covid-19, nid oes dadansoddiad ar gael o safonau ar draws y Cyfnodau Allweddol, gan gynnwys Cyfnod Allweddol 4 gan na gynhaliwyd arholiadau allanol TGAU a Safon Uwch yn unol â'r drefn arferol yn Haf 2021.

Yn ychwanegol, dim ond ers Ionawr 2022 y mae ESTYN wedi ail-gychwyn arolygu ein hysgolion yn sgil y pandemig, serch hynny, bellach nid oes yr un ysgol yng Ngwynedd mewn unrhyw gategori dilyniant gan Estyn. Bu 2021-22 yn flwyddyn o ail-gydio mewn addysg wyneb i wyneb gyda phwyslais amlwg ar les a hapusrwydd y plant a'r bobl ifanc o dan yr amgylchiadau. Er hynny, gwelwyd effaith y pandemig o hyd ar addysg ein plant a phobl ifanc, gyda nifer yn gorfod trosglwyddo i ddysgu o bell ar gyfnodau er sicrhau parhad eu haddysg yn sgil yr angen i hunan-ynysu, neu aros gartref yn sgil lefelau uchel yr haint.

Mae'r Adran Addysg yn cydnabod yr effaith

sylweddol y mae'r pandemig hwn wedi ei gael ar blant a phobl ifanc ac yn sicrhau pob cefnogaeth iddynt. Wrth i ddysgwyr ddychwelyd i'r ysgol roedd pryder y gallai rhai plant a phobl ifanc gael eu gadael ar ôl o safbwynt eu cyrhaeddiad addysgol, ac y byddai angen cymorth ychwanegol ar rai ohonynt i gau'r bwlch hwnnw, ynghyd â'r angen am gefnogaeth gyda'u lles. Er mwyn ymateb i'r pryder hwn, ers Medi 2020, mae pob ysgol yng Ngwynedd yn gweithredu 'Rhaglen Cyflymu'r Dysgu' gydag arian gan Lywodraeth Cymru, er mwyn ymateb i effaith y Cyfnod Clo ar les a chyrhaeddiad rhai grwpiau penodol o ddysgwyr 5-16 oed. Mae'r Adran Addysg ar y cyd gyda GwE (y Gwasanaeth Gwella Ysgolion) yn cefnogi'r ysgolion i weithredu'r rhaglen hon. Mae'r Adran Addysg hefyd yn rhoi sylw penodol i effaith y pandemig ar les a chyrhaeddiad plant yn y blynyddoedd cynnar, ynghyd â'i effaith ar les, cyrhaeddiad a'r rhagolygon ar gyfer pobl ifanc ôl-16.

Yn ystod 2021-22 mae'r Adran Addysg wedi parhau i gefnogi ysgolion unigol pan fo achosion o Covid-19 yn codi, gan ddarparu arweiniad a chynngor priodol, gan ddilyn arweiniad y gwasanaeth profi, ôl-rhain a diogelu, tra ar yr un pryd sicrhau parhad addysg drwy ddarpariaeth o bell i swigod o ddysgwyr fyddai wedi gorfod aros adref yn hunan-ynysu am gyfnod. Yn ystod y flwyddyn o newid cyson a parhaus, felly, bu i'r Adran Addysg roi bri mawr ar gyfathrebu gyda rhanddeiliaid, gan geisio sicrhau arweiniad, canllawiau a phenderfyniadau amserol i alluogi ysgolion weithredu yn y modd mwyaf priodol o dan yr amgylchiadau.

Bu i'r Adran Addysg weithio mewn partneriaeth agos gyda'r penaethiaid, GwE, adrannau'r Cyngor a Llywodraeth Cymru er mwyn gallu darparu'r arweiniad

a'r gefnogaeth orau i'r ysgolion o dan amgylchiadau anodd a hynod heriol iddynt.

Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)

Er mwyn hwyluso addysg o bell ers dechrau'r pandemig bu'r Adran Addysg yn rhagweithiol a blaenllaw iawn ym maes TGCh, gan sicrhau 1,200 o ddyfeisiadau chromebook a 175 o ddyfeisiadau MiFi i deuluoedd heb fynediad at dechnoleg a/neu gyswllt i'r we yn ystod y Cyfnod Clo cyntaf. Gwnaeth hyn wahaniaeth mawr i wella mynediad at addysg a phrofiadau addysgol plant dros y cyfnod, er hynny, roedd rhai heriau o hyd o safbwynt nifer annigonol o ddyfeisiadau i deuluoedd mawr, gan arwain at rai plant yn gorfod rhannu dyfeisiadau, a cholli allan ar wersi byw os oedd teuluoedd yn gorfod blaenoriaethu gwersi un plentyn ar draul y llall. Bu'r Adran Addysg hefyd yn flaenllaw wrth lunio polisiau a gweithdrefnau er mwyn caniatáu ysgolion Gwynedd i fod yn dysgu o bell drwy dechnoleg dysgu byw. Bu i bolisi blaengar Gwynedd maes o law gael ei fabwysiadu gan nifer o awdurdodau eraill, a bu'r adran yn rhagweithiol yn hyrwyddo ac annog sesiynau dysgu byw gyda'n hysgolion, gan weld manteision amlwg hynny i'r dysgwyr. Dyma gameo o Adroddiad Thematig ESTYN (Ionawr 2021) ar waith yr Adran i gefnogi ysgolion ac UC Dau:

Ar 9 Tachwedd 2021, bu i Gabinet Cyngor Gwynedd gymeradwyo'r Strategaeth Ddigidol

Addysg. Wrth fabwysiadu'r strategaeth, cytunwyd i gyd-ariannu hyd at hanner costau adnewyddu dyfeisiadau ar y cyd gyda'r ysgolion, ynghyd â chytuno i ysgolion Gwynedd dderbyn cefnogaeth dechnegol gan wasanaeth Technoleg Gwybodaeth yr Awdurdod o Ebrill 2022 ymlaen.

Mae ychydig dros £1.3m wedi ei fuddsoddi yn y rhwydwaith dros y ddwy flynedd ddiwethaf. At hyn, mae nifer sylweddol o ddyfeisiadau wedi eu rhannu yn unol â'r strategaeth. Mae digon o ipads wedi ei rhannu i roi un i bob pedwar dysgwr yn y Cyfnod Sylfaen, gyda digon o Chromebooks wedi eu rhannu fel bod pob dysgwr o flwyddyn 3 i 6 yn cael dyfais yr un. Mae dyfeisiadau Windows 10 yn cael eu paratoi yn ogystal ar gyfer pob disgybl ym mlwyddyn 7, 10 ac 11. Bydd pob un o athrawon Gwynedd yn derbyn dyfais safonol drwy'r strategaeth dros y misoedd nesaf gyda'r gobai y bydd hyn yn tanio dychymyg a sbarduno ymhellach ddyfeisgarwch ac effeithiolrwydd yr agweddau o ddysgu digidol ar draws y sectorau.

Y Gymraeg

Yn ystod y Cyfnod Clo, bu i staff y Canolfannau Iaith orfod addasu a thrawsnewid y ffordd yr oeddent yn darparu cefnogaeth i hwyrddyfodiaid i gaffael y Gymraeg. Yn wir, staff y Canolfannau Iaith oedd y cyntaf i beilota cynnal sesiynau dysgu byw yn ystod Tymor yr Haf 2020, a hynny er mwyn cynnal iaith lafar hwyrddyfodiaid a fu'n mynychu'r Canolfannau Iaith yn ystod y flwyddyn addysgol 2019/20. Roedd staff y Canolfannau Iaith a'r ysgolion yn cydnabod mai dim ond drwy'r sesiynau dysgu byw yma roedd mwyafrif o'r dysgwyr a oedd yn hwyrddyfodiaid yn cael mynediad i'r Gymraeg a chyfle i ymarfer eu sgiliau siarad a gwrando. I ategu'r sesiynau dysgu byw, roedd staff y Canolfannau Iaith hefyd wedi sefydlu Google Classrooms i'r dysgwyr ar Hwb i roi cyfleoedd pellach i'r hwyrddyfodiaid ymarfer a chaffael y Gymraeg.

Yn Nhymor yr Haf 2021, gwelwyd y Canolfannau Iaith yn ail-agor am y tro cyntaf, gan allu croesawu dysgwyr i'r Canolfannau i dderbyn darpariaeth trochi dwys unwaith eto. Er hynny, bu i staff y Canolfannau Iaith barhau i wneud defnydd helaeth o'r dechnoleg a ddatblygwyd mewn ymateb i'r pandemig, gan allu cynnal sesiynau dysgu o bell i ddysgwyr a oedd yn gorfod hunan-ynysu am gyfnodau, yn ogystal a gallu cynnig hwb ychwanegol gyda'r Gymraeg i ddysgwyr yn yr ysgolion drwy sesiynau dysgu o bell.

At hyn, ar 6 Gorffennaf 2021, bu i Gabinet Cyngor Gwynedd fabwysiadu gweledigaeth newydd ar gyfer addysg drochi yng Ngwynedd. Drwy gyfrwng y weledigaeth yma, byddwn yn buddsoddi £1.1m o Grant Cyfalaf y Gymraeg, Llywodraeth Cymru i sefydlu dwy Ganolfan Iaith newydd ym Mangor a Thywyn, ynghyd â gwella'r amgylchedd dysgu yng Nghanolfan Iaith Porthmadog. Bydd y 3 safle yma yn darparu addysg drochi i flynyddoedd 5-9, gyda 3 safle arall yn darparu addysg drochi i flynyddoedd 2-4.

Er mwyn ymateb i bryderon a adnabuwyd o ganlyniad i bandemig Covid 19 a gofynion deilliannau'r CSGA, sicrhawyd defnydd effeithiol o Grant y Gymraeg i dargedu sgiliau iaith y gweithlu a defnydd anffurfiol o'r Gymraeg ymysg disgyblion. Yn ystod

2021/22, cynlluniwyd a chwblhawyd 13 Cynllun Clwstwr y Gymraeg o dan arweiniad y Cydlynnydd Siarter Iaith a'r Cydlynnydd Strategaeth Iaith Uwchradd, oedd yn cynnwys holl ysgolion cynradd ac uwchradd y sir. Roedd hi'n galonogol gweld bod pob ysgol wedi manteisio ar y cyfleoedd a baratowyd a'r athrawon yn nodi bod y disgyblion wedi magu hyder yn eu sgiliau llafaredd Cymraeg o ganlyniad i'r gweithgareddau clwstwr llwyddiannus. Bydd ffrwyth llafur y gwaith hwn yn cael ei raeadru ar draws y sir ac elfennau ohono yn cael eu harddangos mewn ffilm fel rhan o ddatliadau cyhoeddi Eisteddfod Genedlaethol Llŷn ac Eifionydd ym Mhorthmadog ym mis Mehefin.

Fel rhan o'r cynlluniau i ymateb i ddata Hunan Asesiad Sgiliau Iaith y Gweithlu Addysg, manteisiodd 12 athro ar y cyfle i gael gwersi Cymraeg trwy gyd-weithio gyda Dysgu Cymraeg Gogledd Orllewin sy'n rhan o Ysgol Iaith, Diwylliant a'r Celfyddydau Prifysgol Bangor yn ystod 2021/22. Hefyd, llwyddwyd i gefnogi athrawon a chymhorthydd Ysgol Ein Harglwyddes ym Mangor i wella a gloywi eu sgiliau iaith Gymraeg mewn cydweithrediad gyda Chanolfan Bedwyr, Prifysgol Bangor.

Mae'r Cydlynnydd Siarter Iaith a'r Cydlynnydd Strategaeth Iaith Uwchradd wedi bod yn gweithio'n agos gydag ysgolion i adnabod anghenion a chynnig cefnogaeth i athrawon, cymorthyddion a grwpiau o ddysgwyr drwy gynnig cyfres o sesiynau hyfforddiant a sesiynau trafod. Cynhaliwyd grwpiau ffocws gyda thrawstoriad o ddysgwyr yn yr uwchradd er mwyn casglu barn a syniadau disgyblion fydd yn cael eu hymgorffori yn y broses o sefydlu Fforymau Iaith ym mhob ysgol uwchradd o Fedi 2022 ymlaen.

Mae dros 3,600 o blant y sir wedi cwblhau'r Gwe Iaith ym Medi 2021 i nodi eu defnydd a'u hagwedd tuag at y Gymraeg yn y cyfnodau

ffurfiol ac anffurfiol yn dilyn cyfnod Covid 19. Byddwn yn ail ymweld â'r holiadur yn nhymor yr haf 2022 i gymharu'r canlyniadau, mesur effaith ein cynlluniau gweithredu, ac adnabod meysydd datblygu i'w blaenoriaethu yn 2022/23.

Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad (ADY a CH)

Yn sgil ail-agor ysgolion mae'r Gwasanaeth ADY a Ch wedi dychwelyd i gefnogi darpariaeth i ddysgwyr gydag ADY a Ch yn yr ysgol, ynghyd â sicrhau cefnogaeth i blant a phobl ifanc a'u teuluoedd sydd wedi ei chael hi'n anodd dychwelyd i'r ysgol ac addysg wyneb yn wyneb yn sgil y pandemig, a'r cyfnod estynedig o ddysgu o bell. Mae'r pwyslais o hyd ar gefnogi llesiant, ac mae'r adnoddau cyffredinol a ddatblygwyd yn ystod y pandemig yn parhau ar gael, er enghraifft:

- Adnoddau ar gyfer delio gyda trawsnewid, pum ffordd at les ar y wefan (www.adyach.cymru). Bu defnydd o'r wefan yn uchel iawn
- Hyfforddiant Tyfu Drwy'r Tymhorau (delio gyda cholled a galar) ac Ymwybyddiaeth Ofalgar
- Cymorthyddion ELSA (Emotional Literacy Support Assistant) a oedd yn cefnogi disgyblion bregus yn ystod y cyfnod
- Sesiynau llesiant ar gyfer Penaethiaid
- Ac yn fwyaf newydd, adnoddau ymateb i'r cyfnod o ansicrwydd ar gyfer blynyddoedd 11 -13.

Mae'r gwasanaeth lles yn cefnogi ysgolion i hyrwyddo presenoldeb. Gall anawsterau presenoli fod yn sgil ystod o ffactorau e.e. anawsterau ymddygiadol, emosiynol a/ neu ddatblygiad cymdeithasol. Yn ystod y cyfnod mae elfennau o rôl y Swyddogion Lles wedi newid yn anorfod gyda threfniadau erlyn arferol rhieni ar saib. Drwy'r cyfnod Covid-19 maent wedi cefnogi'r ysgolion trwy roi cymorth i ddysgwyr a'u teuluoedd ble roeddynt yn cael anawsterau i fynychu'r ysgol am nifer o resymau yn sgil Covid-19. Mae'r anawsterau hyn wedi cynnwys pryder am y

firws a'r trefniadau newydd, diffyg cymhelliant oherwydd y sefyllfa, ynghyd ag anawsterau hanesyddol yn parhau ac yn dwysáu.

Arlwyo a Glanhau

Bu i staff y gwasanaeth arlwyo a glanhau ymateb yn gadarnhaol i'r galw amrywiol fu arnynt yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf. Ar ddechrau'r Cyfnod Clo bu'r gwasanaeth arlwyo yn darparu pecynnau bwyd i ddysgwyr oedd yn gymwys am ginio am ddim, ac o 20 Ebrill hyd at Medi 2020, trefnwyd taliadau uniongyrchol i ddysgwyr oedd yn gymwys am ginio am ddim, gyda 2,249 o blant yn derbyn taliad uniongyrchol cinio am ddim ar 14 Awst 2020. Bu i'r taliadau uniongyrchol hyn barhau drwy gyfnod gwyliau ysgol hyd at Pasg 2021. Yn sgil ysgolion yn ail-agor, trefnwyd taliadau uniongyrchol i blant cymwys oedd yn rhan o swigen mewn ysgol ac yn gorfod hunan-ynysu, gyda gweddill y plant cymwys yn derbyn cinio am ddim yn yr ysgol. At hyn, bu i 230 o staff arlwyo gynorthwyo gyda glanhau ysgolion yn ystod y dydd o 29 Mehefin 2020 hyd at 17 Gorffennaf 2020. Ers Medi 2022, mae staff y gwasanaeth arlwyo a glanhau ysgolion wedi dychwelyd i'w trefniadau gwaith arferol cyn y pandemig, ar wahân i achosion o allodoriad o'r firws mewn ysgol fyddai'n arwain at yr angen am lanhau dwys. Er bod heriau staffio sylweddol gan y gwasanaeth, mae'r gwasanaeth arlwyo wedi llwyddo i ddarparu cinio ysgol arferol bob dydd i holl ysgolion Gwynedd drwy gydol y 2 flynedd diwethaf.

Yn sgil cyhoeddiad Llywodraeth Cymru y bydd cinio ysgol am ddim i holl blant oedran cynradd yng Nghymru, gan gychwyn gyda phlant y Cyfnod Sylfaen. Mae gwaith

sgopio cychwynnol wedi ei gyflawni gan y gwasanaeth er mwyn sicrhau y bydd pob un o ysgolion cynradd Gwynedd mewn sefyllfa i allu darparu cinio ysgol am ddim i bob plentyn cynradd pan fydd y disgwyliad i ddarparu yn dod i rym yn ystod y flwyddyn nesaf. Yn ogystal â sicrhau bod yr isadeiledd yn yr ysgolion yn ei le ar gyfer ymdopi â niferoedd uwch yn cymryd cinio ysgol, rydym yn cynllunio ar gyfer costau refeniw uwch o bosib i'r gwasanaeth oherwydd:

- yr angen i recriwtio staff ychwanegol. (Mae recriwtio yn heriol ar hyn o bryd.)
- cynnydd posib yn oriau staff presennol
- y posibilrwydd y bydd angen ychwanegu rôl is-gogyddion i'r ysgolion mwyaf
- costau uwch bwyd – mae prisiau bwyd wedi codi yn ddiweddar
- yr angen i gynyddu capasiti staffio'r Tîm Arlwygo mewnol. (Bydd galw am fwy o staff allan yn y maes.)
- gweithrediad ein cytundebau cyflenwi bwyd - a fydd y cyflenwyr presennol yn gallu ymdopi efo'r gofyn ychwanegol am fwyd? Rydym eisoes wedi trefnu y bydd danfoniadau i'r ysgolion yn digwydd yn amlach.

Mae gwaith dydd i ddydd yr Adran hon yn cyfrannu tuag at yr Amcanion Llesiant a ganlyn gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.
- Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud.
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.
- Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.

Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant

Yn ogystal â'r gwaith i wireddu'r Blaenoriaethau Gwella, mae gwaith 'dydd i ddydd' yr Adran hefyd yn cyfrannu at uchelgais y Cyngor drwy ddarparu'r gefnogaeth amserol i alluogi pobl Gwynedd i fyw eu bywyd fel y maent eisiau ei fyw.

Covid-19

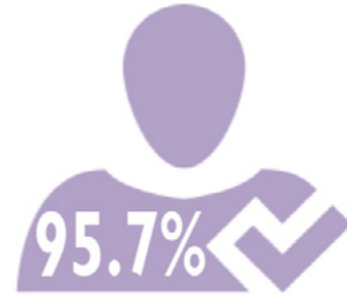
Mae'r argyfwng Covid-19 a'i effaith hir dymor wedi parhau i gyflwyno heriau sylweddol i'r Adran hon yn ystod 2021/22. Gwelwyd yn ystod y flwyddyn fod gwasanaethau wedi ail-agor a chynnig mwy o gyfleoedd wyneb i wyneb. Fodd bynnag, bu rhaid oedi ail-agor rhai gwasanaethau oherwydd bod amgylchiadau anodd yn parhau.

Bu rhai o'n canolfannau dydd yn benodol ar gau am gyfnod, ac mae rhai canolfannau yn parhau ar gau, ond mae ein staff wedi parhau i wneud eu gorau i ddarparu cefnogaeth yn y gymuned lle'n bosibl. Mae'r Adran wedi llwyddo i barhau i ddarparu'r mwyafrif o'i wasanaethau (mewn ffyrdd gwahanol i'r arfer mewn nifer o sefyllfaoedd) ac wedi ymdrechu'n gref i alluogi a chefnogi ein darparwyr gofal annibynnol i allu gwneud yr un peth.

Bellach mae cyfyngiadau ar ymweliadau cartrefi preswyl a nyrsio wedi llacio ond mae ein cartrefi preswyl yn parhau i fynd drwy gyfnodau anodd o ran lefelau Covid-19 ac yn cydweithio gyda'r Gwasanaeth Iechyd a Diogelwch, er mwyn sicrhau ein bod yn cadw preswylwyr a staff yn ddiogel, tra yn trio dychwelyd i gymaint o normalrwydd a sy'n bosib.

Mae'r Adran wedi parhau i ddarparu PPE i staff ac i ofalwyr ar draws y sector. Mae'r staff rheng flaen a thrigolion sy'n derbyn cefnogaeth wedi parhau efo'r broses profi yn rheolaidd. Law yn llaw ag ymdopi â'r gofynion profi, dylid cydnabod yr ymdrech arwrol sydd wedi bod

ar draws y maes wrth frechu staff allweddol a'n trigolion bregus gyda'r 'booster'.

Canran o breswylwyr Cartrefi Preswyl y Cyngor sydd wedi derbyn eu brechiadau Covid-19 yn cynnwys y 'booster'

Mae hyblygrwydd staff yr Adran i ymgymryd â chyfrifoldebau a dyletswyddau newydd wedi parhau yn ystod 2021/22 ac wedi bod yn gwbl allweddol i lwyddiant ein hymateb i'r argyfwng.

Her bellach i ni rŵan wrth gwrs yw pwysu a mesur ein opsiynau wrth edrych ar siapio gwasanaethau i'r dyfodol. Mae'r gwaith yma wedi cychwyn drwy gyfrannu at yr Aseiad Anghenion Poblogaeth ar gyfer Gogledd Cymru sydd wedi ei gwblhau yn ystod 2021/22.

Un elfen bositif yn sgîl argyfwng Covid-19 yw'r ffaith ei fod wedi amlygu rôl allweddol staff gofal. Mae'n braf gweld hynny'n cael ei gydnabod drwy daliadau bonws i'r sector, yn ogystal â chefnogaeth ariannol gan Lywodraeth Cymru er mwyn gallu talu'r Cyflog Byw Gwirioneddol i staff y sector gofal. Bydd yn hollbwysig i ni sicrhau fod y gydnabyddiaeth yma o statws y swyddi o fewn y sector yn parhau i'r dyfodol.

Pobl Hŷn, Anabledau Corfforol a Synhwyrdd

Mae'r gwaith ar y Rhaglen Drawsffurfio Iechyd a Gofal Cymunedol wedi parhau yn

ystod 2021/22. Bu'r pwyslais ar integreiddio'r diwylliant hanfodol o fewn ein 5 Tîm Lleol i sicrhau eu bod yn cadw'r hyn sy'n bwysig i'r unigolyn wrth wraidd eu gofal. Mae'r timau hyn, sy'n cynnwys staff iechyd, gofal, y trydydd sector a'r sector annibynnol, yn cael cyswllt rheolaidd ar lefel is-ardaloedd; gan rannu gwybodaeth ac adnoddau, cydweithio i ddeall y sefyllfa'n lleol, a mynd i'r afael ag unrhyw rwystrau.

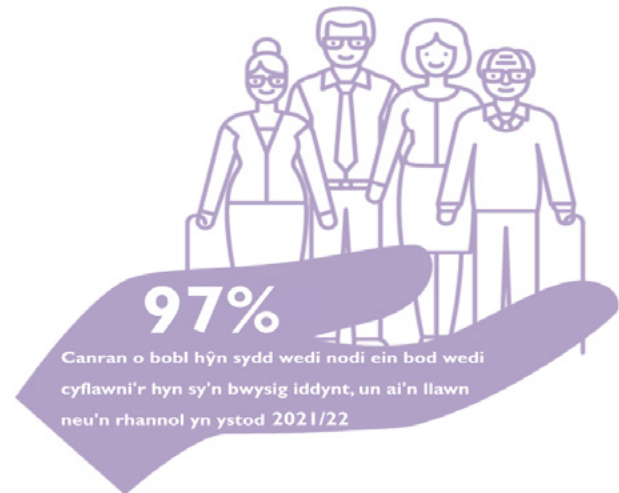
Mae'r rhaglen uchod yn ystod 2021/22 wedi cynnwys prosiectau sy'n hwyluso'r drefn i bobl adael yr ysbyty, a phrosiect rhannu gwybodaeth ar draws asiantaethau. Dros y cyfnod nesaf, bydd prosiect i beilota gwasanaeth 'Gwybodaeth, Cyngor a Chefnogaeth' ar draws Iechyd a Gofal Cymdeithasol, fel bod pob ymholiad iechyd neu ofal yn cyrraedd man canolog ym mhob ardal, gan symleiddio trefniadau i drigolion Gwynedd.

Yn ystod 2021/22 sefydlwyd Gwasanaeth Arbenigol Symud a Thrin i gefnogi'r Timau Adnoddau Cymunedol lleol. Mae therapyddion galwedigaethol a nyrs gofrestredig yn rhan o'r gwasanaeth, ac maent wedi cychwyn darparu arbenigedd symud a thrin yn yr ardaloedd lleol, gan leihau'r amser bydd oedolion yn disgwyl am y mewnbwn arbenigol yma.

Mae'r Gwasanaeth Gofal Cartref yng Ngwynedd yn symud tuag at fodel sy'n seiliedig ar ardaloedd lleol, a chomisiynu ar sail canlyniadau i unigolion a gwerth cymdeithasol. Mae'r gwaith ar y prosiect yma wedi datblygu yn ystod 2021/22, ac mae'r broses tendro ar gyfer symud i'r drefn is-ardaloedd yn agor yn Ebrill 2022. Bydd contractau newydd yn cael eu gwobrwyo yn ystod haf 2022.

Ein prif fesur fel gwasanaeth bellach yw a ydym wedi cyflawni'r hyn sy'n bwysig i'r unigolyn sy'n cael ei gefnogi gennym. Dim ond 3% (15 unigolyn) o unigolion adroddodd

nod oeddem wedi cyfarch beth oedd yn bwysig iddyn nhw yn ystod y flwyddyn (lawr o 24 unigolyn yn 2020/21).

Er bod gwelliant ers 2020/21, un o'r prif rhesymau oedd yn amlygu eu hunain oedd bod nifer o bobl wedi colli'r hyder i gymryd rhan yn eu cymunedau lleol. Er mwyn mynd i'r afael â hyn bydd prosiect gwydnwch cymunedol yn cychwyn yn ystod 2022/23 fydd yn cefnogi unigolion i gymryd rhan mewn cyfleoedd yn eu cymunedau lleol.

Rheswm arall sydd wedi cyfrannu at fethu cyflawni'r hyn sy'n bwysig i unigolion ydi rhwystrau darpariaeth gofal cartref a phreswyl, a bod cefnogaeth gofal dydd a gofal ysbaid wedi dod i ben dros dro oherwydd risgiau Covid. Yn ogystal â'r prosiect gofal cartref, rydym yn cynllunio i ail fodelu'r gwasanaethau gofal dydd a gofal ysbaid. Mae gwasanaethau gofal dydd yn ail ddechrau yn raddol, ac rydym yn datblygu unedau cefnogaeth dydd newydd yng nghartrefi Plas Y Don, Pwllheli a Plas Ogwen, Bethesda. Mae cydweithio yn mynd ymlaen hefyd gyda'r Gwasanaeth Anabledd Dysgu a'r trydydd sector er mwyn datblygu cyfleoedd newydd a darparu gwasanaethau i oedolion mewn ffordd fwy effeithiol yn eu cymunedau lleol.

Roedd cyfnodau yn ystod 2021/22 lle gwelwyd gostyngiad yn y rhestrau aros am ofal. Serch hynny, mae'r niferoedd wedi parhau i gynyddu dros y misoedd diwethaf

i lefel na welwyd o'r blaen. Mae nifer o ddarparwyr gofal cartref yn rhoi eu pecynnau i gyd yn nôl mewn rhai ardaloedd o ganlyniad i broblemau Covid-19, staff yn gadael, a'r her recriwtio. Y gobaith yw bydd y Prosiect Gofal Cartref yn dod i'r afael â'r broblem yn ystod 2022/23.

Mae trefnu gofal mewn lleoliadau preswyl/nyrsio a dementia arbenigol wedi dod yn rhwystr yn ystod 2021/22. Mae'r nifer o ddarparwyr sydd yn cynnig y math yma o ofal yng Ngwynedd wedi lleihau. Mae rhwystrau wedi codi yn ystod 2021/22 wrth drafod ein ffoedd gyda rhai darparwyr sydd yn gwrthod ffoedd safonol y Cyngor ac yn hawlio ffoedd sylweddol uwch. Gan fod opsiynau yn brin o ran darparwyr, mae dewis anodd angen ei wneud rhwng comisiynu lleoliadau ar gost sylweddol sydd yn risg ariannol i'r Adran ac i'r Cyngor, neu beidio comisiynu gan y darparwyr, sydd yn cynyddu'r risgiau i'r unigolyn. Mae gwaith yn cael ei gynnal i geisio datrys y rhwystr ac mae'r gwaith o edrych ar ddatblygu darpariaeth nyrsio yn fewnol (gan gynnwys ar safle Penrhos) yn mynd yn ei flaen.

Iechyd Meddwl

Mae'r Gwasanaeth Iechyd Meddwl yn wasanaeth integredig ar y cyd gyda Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr. Mae'r Bwrdd Iechyd yn arwain y gwasanaeth hwn, gyda'n gweithwyr cymdeithasol a chydweithwyr y Bwrdd Iechyd wedi eu lleoli mewn timau amlddisgyblaeth yn Uned Hergest ac Ysbyty Alltwn.

Mae'r timau iechyd meddwl wedi parhau i gefnogi unigolion yn rhithiol ac wyneb i wyneb, boed hynny yn y gymuned neu drwy ein canolfannau ICAN. Mae ymweliadau wyneb i wyneb wedi eu hadfer yn ystod 2021/22, a dyma'r ffordd fwyaf effeithiol o gefnogi unigolion gyda phroblemau iechyd meddwl. Wedi dweud hynny, rydym wedi gweld fod cyswllt rhithiol wedi gweithio'n

dda i nifer o ddefnyddwyr gwasanaeth ifanc yn enwedig, ac wedi galluogi rhai unigolion i fynychu grwpiau ar draws y Sir, lle byddai teithio wedi bod yn rwystr yn flaenorol.

Nifer o gyfeiriadau Iechyd Meddwl y mis ar gyfartaledd i'r Tîm Amlddisgyblaethol

Mae cynllun ICAN wedi ei ddatblygu gan y Bwrdd Iechyd, ond ar y cyd gyda'r awdurdodau lleol. Nod datblygu hybiau ICAN ar draws y rhanbarth yw gwella argaeledd ac ymwybyddiaeth cymorth iechyd meddwl, a chreu cysylltiad gyda'r trydydd sector a'r gwasanaethau cymorth a llesiant holistig eraill yn y gymuned. Y bwriad yw cefnogi unigolion gydag anghenion iechyd meddwl is a'u cynorthwyo i gynnal adferiad. Mae hybiau wedi agor ym Mhwillheli, Blaenau Ffestiniog a Chaernarfon, gyda lleoliadau lloeren ar draws Gwynedd hefyd.

Mae'n bryder nad yw pawb yn cael apwyntiad wyneb i wyneb gyda'u meddyg teulu. Mae ymchwil yn dangos fod unigolion yn llawer mwy tebygol o fynd at feddyg teulu hefo problem gorfforol yn y lle cyntaf, cyn codi problemau iechyd meddwl fel mater eilradd ar y ffordd allan. Mae'n anodd meintio'r cynnydd tebygol fydd yn y galw am wasanaethau iechyd meddwl yn sgîl y pandemig, ond mae'n bur debyg y byddwn yn gweld yr effaith am flynyddoedd i ddod, a bydd yn flaenoriaeth i adeiladu ac addasu'r gwasanaethau iechyd meddwl i ymdopi efo'r galw.

Anableddau Dysgu

Mae cynnig ymyrraeth ataliol yn gyrru'r gwelliannau yn y maes Anableddau Dysgu, gyda ffocws ar ddatblygu gwasanaethau cymunedol sy'n cyfarch yr hyn sy'n bwysig i unigolion ac yn lleihau yr angen am Wasanaethau craidd lle'n bosib.

Mae mesurydd perfformiad y gwasanaeth yn dangos fod 98% o'n hachosion wedi adrodd ein bod wedi cyflawni'r hyn sy'n bwysig iddynt unai yn llawn neu yn rhannol yn ystod 2021/22. Yn yr achosion hynny lle bu i ni gyflawni'r hyn sy'n bwysig i unigolion yn rhannol yn unig, mae hyn yn aml oherwydd sefyllfaoedd tu allan i reolaeth y gwasanaeth (er enghraifft dim mynediad at wasanaethau iechyd). Byddwn yn parhau i gydweithio efo'n cydweithwyr yn y Bwrdd Iechyd er mwyn sicrhau gwasanaethau o safon i unigolion gydag anableddau dysgu.

Rydym wedi llwyddo i barhau gyda sesiynau i hybu lles unigolion - yn gorfforol, emosiynol a chymdeithasol, drwy ddatblygu cyfleoedd yn ein hybiau ar draws y sir yn ogystal â sesiynau rhithiol drwy'r Tîm Llwybrau Llesiant. Mae'r rhaglen o weithgareddau yn cael ei arwain gan unigolion gydag anableddau, a sesiynau ymgysylltu er mwyn casglu syniadau newydd. Erbyn hyn, mae gwaith yn mynd ymlaen i ddatblygu elfennau o'r gwasanaeth fel bod darparwyr allanol yn arwain ar elfennau penodol o'r gwaith. Mae hyn yn sicrhau cynaliadwyedd y gwasanaeth Llwybrau Llesiant i'r dyfodol. Mae dros 150 o unigolion gydag Anableddau Dysgu wedi derbyn gwasanaeth neu gefnogaeth ataliol gan y tîm, sydd yn osgoi dibyniaeth ar wasanaethau craidd. Gellir gweld enghreifftiau ar safle Facebook/Instagram Llwybrau Llesiant.

Llwyddwyd i barhau i ddarparu cyfleoedd dydd ac ysbaid ac ymestyn y gwasanaeth allan i fwy o unigolion wrth i gyfyngiadau Covid-19 lacio. Mae'r Gwasanaeth Anableddau

Dysgu wedi bod yn ymestyn y defnydd o'n unedau ysbaid (Sŵn Y Môr ym Mhwlheli a Brookfield ym Mangor), er mwyn darparu gwasanaeth ysbaid dros nos i unigolion ag anableddau. Drwy allu cynllunio ymlaen rydym wedi gallu helpu gofalcwyr gyda'r pwysau sylweddol sydd arnynt drwy gynllunio arhosiadau o flaen llaw.

Gwyddom mai'r materion oedd yn ein rhwystro rhag cyflawni'r hyn sy'n bwysig yn llawn yn hanesyddol oedd materion lletya a chyfleoedd gwaith. Mae gennym fwrdd prosiect yn y ddau faes blaenoriaeth yma, a hynny yn cyd-fynd gyda blaenoriaethau Rhaglen Drawsffurfio Anabledd Dysgu Gogledd Cymru. Mae'r prosiect lletya yn gwneud cynnydd, ac mae partneriaethau cryf yn cael eu datblygu gyda'r Cymdeithasau Tai ac Adran Tai ac Eiddo'r Cyngor. Cafodd 16 o unigolion eu cyflwyno i lety newydd yn ystod 2021/22.

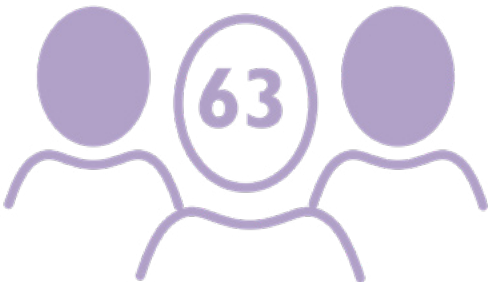
Mae darparu cyfleoedd hyfforddiant a phrofiadau gwaith i unigolion ag anableddau dysgu wedi parhau i fod yn flaenoriaeth. Yn ogystal â chydweithio gyda chyflogwyr, mae cydweithio agos wedi bod gyda'r Tîm Trasffurfio Rhanbarthol, Adran Gwaith a Phensiynau (DWP) ac eraill. Mae cyfleoedd gwaith yn golygu rhywbeth gwahanol o un unigolyn i'r llall, felly rydym yn edrych ar amrywiaeth o gyfleoedd profiad gwaith, gwirfoddoli, hyfforddi yn ogystal â gwaith cyflogedig. Mae'r Gwasanaeth Pryd ar Glyd 'Cwrs a Sgwrs' wedi datblygu yn ardal Y Ffôr i fod yn anfon prydau maethlon, fforddiadwy i'r cymunedau lleol, tra yn creu cyfleoedd gwaith i unigolion gydag anableddau.

Byddwn yn edrych i efelychu llwyddiant ac egwyddorion y cynllun yma mewn ardaloedd eraill o'r sir.

Llesiant

Nod y Tîm Llesiant yw medru ymateb yn hyblyg i ddatblygiadau ac anghenion llesiant trigolion Gwynedd. Oherwydd hyn, roedd y Tîm mewn lle da i allu gwneud y mwyaf o grantiau newydd yn ymwneud ag adfer ar ôl Covid-19. Cafwyd arian ychwanegol i adeiladu hyder oedolion hŷn y Sir a'u hannog allan i'w cymunedau yn dilyn Covid-19. Penderfynom sicrhau bod pobl hŷn eu hunain yn arwain ar y defnydd gorau o'r arian hwn. Bu i ni glywed lleisiau'r rheiny a fynychodd y digwyddiadau trwy holiaduron, a bydd yr ymatebion a'r data o gymorth er mwyn darparu'r cymorth gorau i bobl hŷn yn eu cymunedau i'r dyfodol.

Nifer o grwpiau cymunedol sydd wedi derbyn cefnogaeth ariannol i gynnal digwyddiadau cymdeithasol i bobl hŷn

Rydym wedi gwneud cysylltiadau newydd ar draws cymunedau Gwynedd a gobeithiwn adeiladu ar hyn yn ystod 2022/23 drwy gynnal 5 fforwm lleol ar gyfer pobl hŷn. Bydd hyn yn sylfaen i'r gwaith o sefydlu ardaloedd Gwynedd fel cymunedau oed gyfeillgar fydd yn dod yn faes gwaith pwysig i'r Tîm Llesiant dros y blynyddoedd nesaf. Bydd y prosiect gwydnwch cymunedol newydd yng Ngwynedd yn linc pwysig yn ystod 2022/23.

Mae'r rhaglen waith Pontio'r Cenedlaethau wedi parhau'n amrywiol a chreadigol, er gwaethaf heriau Covid-19. Mae 10 mainc

cyfeillgarwch wedi eu cwblhau trwy gydweithio rhwng gwahanol genedlaethau ar draws y Sir. Mae'r prosiect wedi parhau i gefnogi pobl o bob oed trwy amryw o brosiectau, gan fynd i'r afael a themâu dyrys megis unigrwydd, ynysigrwydd ac oedraniaeth. Rydym wedi parhau i weithio'n agos gyda chartrefi preswyl e.e. disgyblion Ysgol Syr Hugh Owen wedi bod yn cynnal prosiect yng ngardd Plas Maesincla yng Nghaernarfon.

Mae Dementia Actif Gwynedd yn mynd o nerth i nerth ac wedi ail agor eu dosbarthiadau ers diwedd Ionawr 2022. Maent hefyd wedi agor dosbarthiadau newydd yn Sarn Mellteyrn a Blaenau Ffestiniog, yn ogystal â Chlwb Atgofion Chwaraeon yn Nefyn a chyfarfodydd rhithiol i gefnogi gofalwyr di-dâl unigolion gyda Dementia.

Rydym yn cydlynu Partneriaeth lechyd a Lles Gwynedd i ddod ag asiantaethau sy'n cynnig gwasanaethau llesiant at eu gilydd i hybu cydweithio ac osgoi dyblygu. Mae'r llyfryn "Edrych ar ôl fy hun" sy'n cynnwys manylion am yr holl asiantaethau hyn, wedi ei adolygu yn ystod y flwyddyn. Bu cydweithio agos yn ystod Wythnos lechyd Meddwl ac Wythnos lechyd Meddwl Dynion, a cynhyrchwyd llawlyfr a dosbarthu dros 50 o ddyfeisiau digidol i unigolion ar fenthyg ar draws Gwynedd fel rhan o'r gwaith cynhwysiad digidol.

Gofalwyr Di-dâl

Mae rhai gofalwyr di-dâl yn parhau i fod o dan straen sylweddol o ganlyniad i ddyletswyddau a phwysau gofalu ychwanegol yn dilyn Covid-19. Mae'r timau gwaith cymdeithasol yn gweithio gyda gofalwyr di-dâl fel rhan o'u gwaith dydd i ddydd, ac mae gofalwyr yn cael cynnig asesiad yn annibynnol o asesiad y sawl sy'n cael eu cefnogi. Yn ogystal â hyn, mae'r Tîm Llesiant wedi bod yn gweithio ar raglen gofalwyr ac mae'r Gweithiwr Prosiect

Gofalwyr wedi parhau gyda'r rhaglen waith drwy gydol 2021/22.

Mae Grŵp Gweithredu Gofalwyr yn cael ei arwain gan y Pennaeth Adran, ac wedi cwrdd pob yn ail mîs yn ystod 2021/22 i sicrhau fod yr agenda gofalwyr di-dâl yn cael blaenoriaeth ar draws y gwasanaethau. Cafwyd grantiau ychwanegol i gefnogi gofalwyr di-dâl yn ystod 2021/22, a chafodd y grantiau yma eu gwario mewn ffyrdd arloesol ar y cyd gyda'n partneriaid ar draws Gwynedd er mwyn sicrhau fod gymaint o ofalwyr a phosib yn elwa. Cynigwyd amryw o sesiynau i ofalwyr ymlacio a chael amser i'w hunain (er enghraifft crefft, cerddoriaeth, garddio ayyb). Cynigwyd gwyliau/seibiannau byr i ofalwyr mewn byngalo gwyliau pwrpasol yn Waunfawr, ac roedd gwasanaeth eistedd ar gael drwy Eryri Cydweithredol. Mae sylw penodol yn cael ei roi i ofalwyr ifanc, a cherdyn adnabod ac ap 'AiDi' wedi eu datblygu ac wedi bod yn llwyddiannus fel esiampl o ymarfer da yn genedlaethol.

Mae cyfarfodydd rhwydwaith gofalwyr yn cael eu cynnal sawl gwaith y flwyddyn er mwyn clywed llais gofalwyr a rhannu profiadau a chyfleoedd sy'n codi. Un o'r prif heriau sydd wedi parhau yn ystod 2021/22 yw adnabod gofalwyr di-dâl. Mae'r niferoedd o ofalwyr di-dâl sydd wedi eu hadnabod gennym yng Ngwynedd yn isel, ond mae amryw o resymau am hyn, gan gynnwys aelodau teulu ddim yn gweld eu hunain fel gofalwyr. Mae ymgyrchoedd penodol wedi bod yn llwyddiannus, ac mae llyfryn gwybodaeth i ofalwyr di-dâl wedi ei ddiweddarau ar y cyd gyda gofalwyr di-dâl. Bydd gwaith ar adnabod gofalwyr di-dâl a chwrdd â'u hanghenion llesiant yn parhau yn ystod 2022/23.

Ein Darpariaeth Mewnol

Mae gennym fel cyngor 13 o gartrefi preswyl (11 ar gyfer oedolion hŷn, a 2 ar gyfer pobl ag anableddau dysgu) ac rydym yn falch iawn o'r modd y mae'r gwasanaeth wedi llwyddo

i gynnal ansawdd y gwasanaeth drwy gydol 2021/22.

Eto eleni mae'r gwasanaethau wedi wynebu sawl her ac mae'r trigolion a'r staff wedi addasu'n rhyfeddol. Rydym yn hynod falch o'r ymdrechion a'r ymrwymiad i roi lles pobl yn ganolog gan ddilyn canllawiau'r llywodraeth ac asesiadau risg.

Un o'm prif heriau yn ystod 2021/22 oedd diffyg staff, fel nifer o ddarparwyr ar draws y sector, a mae llawer wedi ei fuddsoddi mewn recriwtio. Mae elfennau o'n Gwasanaethau nad ydym wedi gallu ail agor yn ystod 2021/22 oherwydd problemau staffio, gan gynnwys Uned Gofal Dydd Plas Hedd ym Mangor ac Uned newydd g gwely ym Mryn Blodau, Blaenau Ffestiniog. Mae hyn wedi bod yn hynod rwystredig, ond gobeithir yn dilyn gwaith recriwtio lleol yn Maesgeirchen y bydd modd agor yr Uned Gofal Dydd yno yn fuan, a bwriedir cynnal digwyddiadau tebyg yn ardal Blaenau Ffestiniog er mwyn gwneud y mwyaf o'n gwllâu ym Mryn Blodau.

Rydym wedi llwyddo i ail agor gwasanaethau yn ystod 2021/22 gan gynnig gofal dydd ac ysbaid mewn rhai o'n cartrefi. Yn sicr mae hyn wedi helpu gyda chefnogi nid yn unig yr unigolion ond eu teuluoedd hefyd. Mae wedi bod yn her helpu unigolion a'u teuluoedd i ddygymod a'r newid, lleihau'r ofn, ac i ddod i ddechrau arfer gyda bywyd allan yn y gymuned eto.

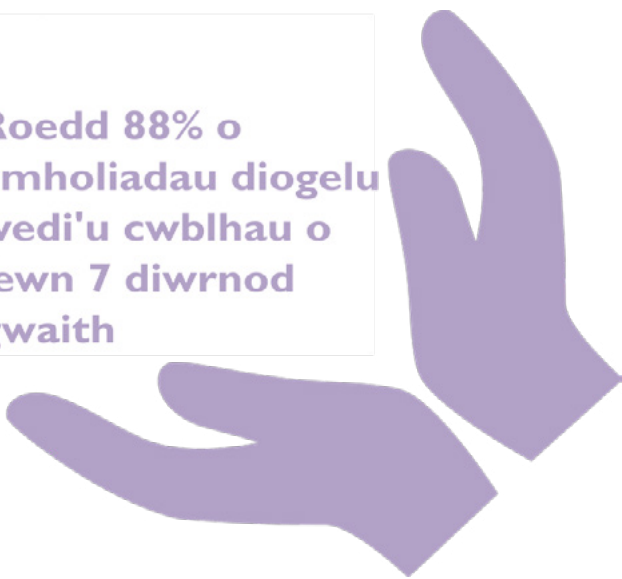
Rydym wedi parhau â'r rhaglen i fuddsoddi a moderneiddio ein cartrefi er mwyn gwella ansawdd a sicrhau adnoddau pwrpasol i gwrdd ag anghenion defnyddwyr gwasanaeth. Mae gwaith addasu wedi'i gwblhau yng Nghartref Cefn Rodyn, Dolgellau ac ar fin dod i ben yng nghartref Hafod Mawddach, Bermo. Bydd y gwaith o addasu ein cartrefi i fod yn addas i'r dyfodol yn parhau dros y blynyddoedd i ddod gyda arian wedi ei glustnodi o grantiau cyfalaf.

Mewn perthynas â Blaenoriaethau Lleol yr adran, mae gwaith yn parhau ar ddatblygiad Tai Gofal Ychwanegol ym Mhwllheli. Gyda hyn, byddwn yn rhoi sylw i wella'r ddarpariaeth gofal yn ardal wledig Llŷn i'r dyfodol. Mae'r gwaith o adnabod safleoedd ar gyfer datblygiad yn ardal Dolgellau ac ardaloedd eraill ym Meirionnydd hefyd yn parhau.

Diogelu a Diogelwch Cymunedol

Mewn cyfnod o 12 mis yn ystod 2021/22, mae 484 o ymholiadau diogelu wedi eu gwneud. Er bod 12% o ymholiadau nad oeddent wedi eu cwblhau o fewn 7 diwrnod, dylid nodi mai'r prif reswm am hyn yw gallu ein partneriaid i wneud ymholiadau ac ymateb yn amserol. Dylid nodi fod gwaith yn cael ei wneud o fewn y 7 diwrnod er mwyn sicrhau fod unigolion yn ddiogel a bod risgiau wedi eu rheoli ymhob achos, ond nad ydi'r ymholiadau yn cael eu cwblhau o fewn 7 diwrnod ym mhob achos. Yr amser ymateb ar gyfartaledd oedd 5 diwrnod.

Roedd 88% o ymholiadau diogelu wedi'u cwblhau o fewn 7 diwrnod gwaith

Mae rhai unigolion yn parhau i wrthod ymyrraeth ond bydd y timau ardal yn ceisio cefnogi'r unigolion yma i sicrhau eu diogelwch pan yn addas. Mae nifer uchel o bryderon proffesiynol wedi bod yn agored yn ystod 2021/22, ac rydym yn parhau i aros am ganllawiau gan Lywodraeth Cymru ar sut i reoli'r drefn yma.

Mae'r Cyngor wedi parhau i weithio fel rhan o Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol Gwynedd a Môn, ar y cyd gyda nifer o sefydliadau eraill gan gynnwys yr Heddlu, Gwasanaeth Prawf, y Gwasanaeth Tân a'r Bwrdd Iechyd. Mae'r Bartneriaeth statudol yn grŵp o sefydliadau sy'n gweithio gyda'u gilydd er mwyn mynd i'r afael â throsedd ag anrhefn. Mae cynllun 2021/22 y Bartneriaeth ([gweler yma](#)) wedi'i gyflawni ac unrhyw weithred anghyflawn wedi ei gynnwys yn y cynllun newydd ar gyfer 2022/23.

Er fod nifer yr achosion trais yn y cartref wedi bod yn isel yng Ngwynedd yn ystod y pandemig, yn groes i'r pryder cenedlaethol, mae cynnydd wedi bod yn y niferoedd o droseddau domestig yng Ngwynedd yn ystod y ddau chwarter ddiwethaf. Mae ymdrechion i godi ymwybyddiaeth o adrodd ar drais yn y cartref yn parhau a bydd y mater yn cael ffocws a blaenoriaeth gan y Bwrdd.

Mae nifer o feysydd eraill wedi derbyn sylw yn ystod 2021/22 a byddant yn parhau i dderbyn sylw yn ystod 2022/23 – gan gynnwys troseddau casineb, caethwasiaeth fodern a gwrthderfysgaeth.

Sicrwydd Ansawdd

Mae'r pandemig wedi parhau i gael effaith ar waith y Tîm Sicrwydd Ansawdd yn ystod 2021/22. Nid ydyw wedi bod yn bosib monitro darparwyr yn unol â'r drefn arferol ym mhob achos oherwydd cyfyngiadau ymweld. Mae'r tîm wedi parhau i gefnogi darparwyr drwy fonitro achosion/lefelau Covid, adrodd ar sefyllfa gwllâu gwag ac ati. Mae 4 darparwr wedi bod o dan y drefn pryderon cynyddol yn ystod y flwyddyn, ac mae ymweliadau monitro wedi bod yn cael eu cynnal gyda'r darparwyr yma.

Mae sawl darparwr wedi wynebu her o ran capasiti staffio yn ystod y cyfnodau lle mae lefelau Covid wedi bod yn uchel, ac mae'r Tîm Sicrwydd Ansawdd wedi chwarae rhan

flaenllaw yn cefnogi'r darparwyr drwy'r cyfnodau heriol yma.

Mae capasiti y Tîm i gyflawni'r rhaglen waith yn parhau i fod yn heriol. Bu i'r Pwyllgor Craffu Gofal nodi'r angen i gynyddu'r capasiti o fewn y tîm ym mis Medi 2021.

Gwasanaeth Busnes

Mae cyfran o waith y Gwasanaeth Busnes yn ystod y flwyddyn ddiwethaf wedi parhau i gael ei yrru gan yr argyfwng. Boed hynny drwy ailgyfeirio staff, cefnogi darparwyr gyda'r trefniadau profi/PPE/materion staffio, neu gweinyddu nifer o grantiau sydd wedi dod drwy Lywodraeth Cymru i helpu'r sector. Er y blaenoriaethu sydd wedi gorfod digwydd, mae'r gwaith craidd o gefnogi timau rheng flaen y maes gofal wedi parhau.

Mae enghreifftiau lle rydym wedi gallu manteisio ar gyfleoedd sydd wedi codi o weithio yn rhithiol - er enghraifft talu darparwyr preswyl a nyrsio yn awtomatig drwy'r system gyfrifiadurol yr Adran (WCCIS), a chyfnewid cronfeydd arian parod yr Adran am gardiau Barclaycard sydd yn fwy diogel a chyfleus.

Ar ôl cyfnod yn ystod y pandemig lle'r oedd rhaid cyfyngu ar y ddarpariaeth teleofal oedd ar gael, mae offer a thechnoleg amrywiol bellach ar gael i unigolion Gwynedd barhau i fyw yn annibynnol. Bydd gwaith pellach yn mynd ymlaen yn ystod 2022/23 i graffu'r Gwasanaeth Teleofal a sicrhau fod y dechnoleg ddiweddaraf ar gael i unigolion Gwynedd i hybu eu hannibyniaeth a lleihau dibyniaeth ar wasanaethau craidd.

Mae system gyfrifiadurol yr Adran (WCCIS) yn system genedlaethol sy'n cael ei defnyddio gan pob sir yng Nghymru. Mae problemau wedi codi gyda'r system yn ystod 2021/22 sydd yn rhwystro timau rhag cyflawni eu gwaith yn effeithiol ar adegau. Er fod cefnogaeth effeithiol ac amserol ar gael drwy'r

Tim Cefnogi Systemau yn yr Adran, mae rhai materion nad oes gan y Tim ddylanwad drostynt (e.e. perfformiad y system). Mae pwysau yn parhau i gael ei roi ar ddarparwr y system, ac mae perfformiad y system wedi bod yn sefydlog ers ddiwedd 2021/22. Mae trafodaethau yn parhau ynghylch dyfodol y system yng Ngwynedd.

Mae recriwtio yn y maes gofal wedi dod yn flaenoriaeth yn ystod y cyfnod Covid-19 o ganlyniad i'r heriau staffio sydd yn gyffredin ar draws y wlad. Mae Swyddog Marchnata a Datblygu Gyrfaedd Gofal wedi ei phenodi yn ystod 2021/22, ac wedi bod yn adnodd gwerthfawr er mwyn dod i afael ar yr agenda recriwtio. Mae esiamplau o waith recriwtio penodol sydd wedi bod yn llwyddiannus (e.e. sesiwn ym Maesgeirchen, Bangor lle penodwyd 6 gweithiwr newydd), ac mae bwriad adeiladu ar hyn mewn ardaloedd eraill o'r sir.

Darpariaeth sy'n cael ei gomisiynu

O ran y ddarpariaeth sy'n cael ei gomisiynu, rydym yn cydnabod ac yn diolch am yr holl waith sydd wedi digwydd i ymateb i'r argyfwng ac i edrych ar ôl ein trigolion bregus ar draws y sir. Buom yn cefnogi nifer o gartrefi preswyl a nyrsio yn ystod y flwyddyn, yn ogystal â darparwyr gwasanaethau cefnogol a gwasanaethau dydd oedd yn wynebu her ar faterion megis rheolaeth ac arweinyddiaeth.

Mae'r cynnydd yng nghyflogau gweithwyr gofal i gyd fynd â Chyflog Byw Gwirioneddol i'w groesawu. Mae'r agwedd hon yn allweddol i'r hyn sydd wedi'i adnabod fel Blaenoriaeth Gwella i sicrhau gweithlu cadarn i'r dyfodol. Mae hyn hefyd wedi cyfrannu'n rhannol at yr her rydym fel awdurdodau lleol ar draws Cymru yn ei wynebu o ran y ffioedd safonol sy'n cael eu talu i ddarparwyr gofal i ofalu am ein trigolion. Dros y flwyddyn nesaf, byddwn yn cydweithio â darparwyr i ddod i ddeall yn well y gwir gost o ddarparu gofal gan gynnig opsiynau ar y ffordd ymlaen fyddai'n

cyfrannu at gynaliadwyedd a sefydlogrwydd y farchnad.

Mae nifer o grantiau wedi dod i'r Adran gan Lywodraeth Cymru i gefnogi'r sector ac i adfer gwasanaethau yn dilyn y pandemig, a rheini wedi eu pasio ymlaen i'r darparwyr ar draws y sector er mwyn eu cefnogi drwy'r cyfnod heriol.

Crynodeb

Mewn blwyddyn heriol arall mae perfformiad yr Adran wedi parhau i wella mewn nifer o agweddau. Y prif faterion fydd angen sylw pellach yn ystod 2022/23 a thu hwnt yw:

- Parhau gyda'r gwaith o ail ddylunio ein gwasanaethau gofal gan gynnwys y Gwasanaeth Gofal Cartref, a hybu ymhellach y gwaith o gryfhau gwydnwch ein cymunedau drwy hybiau lleol.
- Sicrhau darpariaeth gofal addas a chynaliadwy ar draws Gwynedd, gan edrych ar y gwir gost o ddarparu gofal, a'r posibilrwydd o ddarparu gofal nyrsio mewnol.
- Sicrhau gweithlu cadarn yn y maes gofal i'r dyfodol, gan barhau gyda'r gwaith recriwtio a datblygu talent.
- Ail-adeiladu ac addasu ein gwasanaethau gan ystyried yr hyn a ddysgwyd o'r cyfnod argyfwng ac anghenion y boblogaeth i'r dyfodol.

Mae gwaith dydd i ddydd yr Adran hon yn cyfrannu tuag at yr Amcanion Llesiant a ganlyn gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.
- Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.
- Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.

Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd

Yn ogystal â'r gwaith y mae'r Adran hon yn ei wneud i wireddu'r Blaenoriaethau Gwella yn Rhan 1, mae gweddill y gwaith 'dydd i ddydd' hefyd yn cyfrannu at uchelgais y Cyngor.

Mae eleni, unwaith eto, wedi bod yn flwyddyn wahanol iawn i ni i gyd. Rydym wedi parhau i orfod newid ein ffordd o weithio er mwyn sicrhau iechyd, diogelwch a llesiant plant a'u teuluoedd drwy'r cyfnod heriol hwn. Braf ar ddiwedd blwyddyn fel hon yw cael edrych yn ôl a datgan fod ein hymarfer a pherfformiad yn gyffredinol ar draws y maes Plant wedi parhau'n gadarn. Rydym fel Adran yn ymfalchïo yn ymdrechion ein holl staff am ein llwyddiant i gadw cyswllt gyda phlant a theuluoedd drwy ymweliadau, galwadau cadw mewn cyswllt a drwy gyfryngau rhithiol. Y cyswllt hwn, law yn llaw a phroffesiynoldeb ac ymdrech ddiflino ein gweithwyr sydd wedi golygu ein bod wedi cefnogi teuluoedd, wedi cynnal sefydlogrwydd teuluoedd a lleoliadau, ac wedi sicrhau pob cefnogaeth posibl i gadw teuluoedd gyda'i gilydd yn ystod y cyfnod heriol hwn.

Llwyddodd yr Adran i barhau i gefnogi a diogelu plant a chadw plant a'u teuluoedd gyda'i gilydd mewn cyd-destun o gyfyngiadau cyfnewidiol ar ddulliau arferol o weithio. Bellach, mae cyswllt, gweithgareddau, a chefnogaeth ar ffurf rithiol yn ail natur i nifer o'n timau a'n teuluoedd.

Wrth i'n timau a'n partneriaid adfer ac addasu trefniadau ar gyfer byw yn ddiogel gyda Covid-19 rydym wedi gweld nifer o wasanaethau partneriaid ac asiantaethau allanol yn ail-gydio; sydd yn ei dro wedi arwain at wella cyswllt asiantaethau eraill gyda phlant a theuluoedd; a gwella cyswllt wyneb yn wyneb gyda theuluoedd. Mae hyn wedi arwain at deuluoedd a phlant yn cael eu hadnabod a'u cyfeirio atom am gymorth yn

gynt, ac yn gam ymlaen i adfer perchnogaeth pawb i sicrhau diogelu plant yng Ngwynedd.

Rydym wedi dod i gyswllt gyda **7,136** o deuluoedd yn ystod 2021-22 sydd wedi bod angen gwybodaeth, cyngor, cymorth a/neu gofal. Mae ystod, natur a nifer y teuluoedd sydd angen ein help yn adlewyrchiad o'r her i deuluoedd o fagu plant yn yr hinsawdd sydd ohoni.

Rydym wedi parhau i gynnig cefnogaeth gynnar i deuluoedd pan fo anghenion yn amlygu - o ddarparu cyngor a gwybodaeth drwy ein Hwb Teuluoedd, i ddarparu cefnogaeth uniongyrchol ar gyfer materion megis sgiliau rhiantu, delio gydag ymddygiadau heriol plant, gwrthdaro mewn teuluoedd ac oediad mewn datblygiad plant. Rydym wedi uchafu ac addasu ein rhaglenni presennol megis Dechrau'n Deg, Teuluoedd yn Gyntaf, Cynnig Chwarae a Gofal Plant i gynnal ein gwasanaethau ataliol ac i adeiladu gwydnwch teuluoedd.

Yn ychwanegol i'n gwasanaethau ataliol rydym hefyd wedi cydweithio gyda phartneriaid ar ehangu ein darpariaethau i hyrwyddo llesiant a gwydnwch plant, pobl ifanc a'u teuluoedd. Rydym wedi sefydlu rhaglenni newydd megis Haf o Hwyl, Gaeaf Llawn Llesiant, a'r Rhaglen Datblygiad Plentyn i ddarparu cyfleoedd i adeiladu gwydnwch mewn plant a phobl ifanc ac i hyrwyddo eu llesiant emosiynol. Manteisiodd **3,690** o blant a phobl ifanc ar gyfleoedd chwarae yn 2021-22. Mae'r **Gwasanaeth Ieuentid** wedi canolbwyntio ar ddarparu amrywiaeth o gyfleoedd mewn cymunedau ac yn yr ysgol sy'n hyrwyddo'r 5 Ffordd at Les ymysg pobl ifanc, ac wedi darparu ymyraethau penodol megis Lles drwy Gelf a Grwpiau Dygnwch FRIENDS i bobl ifanc bregus 16 oed a throsodd.

Pan fo teulu angen cefnogaeth i ddelio gyda nifer o faterion y mae nhw'n eu hwynebu mae ein **Tim o Amgylch y Teulu** yn cydlynu cefnogaeth iddynt. Derbyniodd **92** o deuluoedd gefnogaeth gan Gydlynnydd yn ystod 2021-22 o'i gymharu a **61** yn 2020-21.

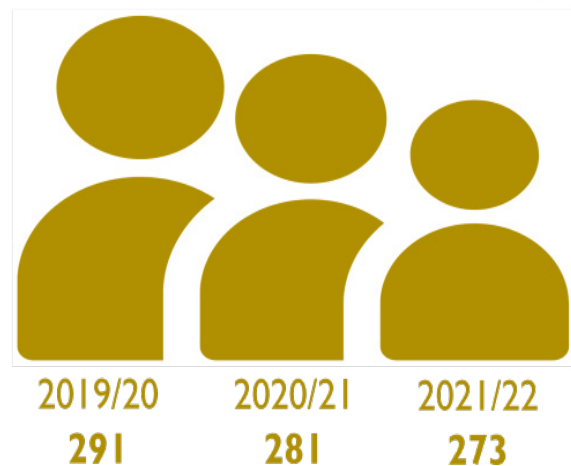
Fel rhan o'u gwaith dydd i ddydd mae'r **Timau Gwaith Cymdeithasol** yn cynnig cefnogaeth ac ymyrraeth amserol i blant a'u teuluoedd ac yn tynnu ar ymyrraethau mwy arbenigol os yw'n briodol.

Mae'r **Tim Trobwynt** yn gweithio'n ddwys gyda phlant a theuluoedd bregus, a phlant ar fin mynd i ofal. Maent yn gallu cefnogi teuluoedd gyda materion megis rhiantu, cwnsela, cam-ddefnyddio sylweddau, cyfarfodydd er mwyn tynnu aelodau'r teulu estynedig i mewn, cymedroli, therapi teuluol, a chefnogaeth ymdopi gyda phrofiadau plentyndod negyddol (ACE'S). Rydym yn parhau i ddatblygu cefnogaeth arbenigol oddi fewn i'r tim yma i ymateb i anghenion ac adborth teuluoedd.

Un prosiect arbenigol o'r fath yw Adlewyrchu sy'n cynnig cefnogaeth i rieni sydd â phlant yn y system gofal yn barhaol. Rydym hefyd wedi sefydlu prosiect Emrallt yn 2020/21, gyda'r nod o geisio lleihau nifer yr achosion o ymddygiad rhywiol niweidiol sy'n cael eu cyfeirio at wasanaethau statudol yn dilyn digwyddiad o gam-driniaeth. Ein prif amcan yn ystod y flwyddyn oedd darparu rhaglen o hyfforddiant i weithwyr i adnabod ymddygiadau rhywiol iach, problemus a niweidiol. Hyd yma mae **671** o weithwyr wedi mynychu un neu fwy o ddigwyddiadau hyfforddi.

Mae llwyddiant cydweithio rhwng y teuluoedd a'n gwasanaethau yn golygu bod nifer o blant wedi gallu aros adref gyda'u teuluoedd, rhai wedi gallu dychwelyd yn ôl adref o ofal maeth a gofal preswyl, ynghyd â sicrhau bod lleoliadau maeth bregus wedi'u sefydlu yn sylweddol.

Nifer o blant sydd yng ngofal y Cyngor

Ar ddiwedd Mawrth 2022 roedd **273** o blant yng ngofal y Cyngor, ac roedd 66% o'r rhain yn derbyn gofal mewn lleoliad maeth, gyda 36% o ofalwyr maeth yn deulu neu ffrindiau a 23% o blant mewn gofal wedi eu lleoli gyda'u rhieni, ac felly'n parhau gartref.

Dros y blynyddoedd diwethaf rydym wedi gweld gostyngiad bychain yn y nifer o blant yng ngofal y Cyngor. Rydym yn gweld fod ein Strategaeth i Gadw Teuluoedd Gyda'i Gilydd yn cael effaith, ac felly mae'r strategaeth hon yn parhau yn flaenoriaeth i'r adran ar gyfer 2022/23, er mwyn parhau gyda'r nod o leihau niferoedd plant sy'n dod i ofal.

Mae plant a phobl ifanc yn dod i'n gofal o dan amgylchiadau anodd iawn ond rydym yr un mor uchelgeisiol ar gyfer y plant yma ag y byddai unrhyw un ar gyfer ei blentyn ei hun. Mae gennym Swyddogion Adolygu Annibynnol sydd yn monitro cynlluniau gofal pob un plentyn a pherson ifanc sydd yn ein gofal, ac maent yn rhoi sicrwydd i ni fel Cyngor bod buddiannau'r plentyn yn cael eu sicrhau drwy gydol eu hamser mewn gofal.

Rhan allweddol o'r gwasanaeth i blant yw'n gallu fel Cyngor i leoli plant gyda rhieni maeth. Rydym yn hynod falch o'n rhieni maeth fel Cyngor ac mae'r **Tim Maethu** yn parhau i sicrhau fod gennym ddigon o rieni maeth i ddiwallu anghenion plant sydd yn

methu byw gartref. Lansiwyd "Maethu Cymru" yn ystod 2021-22 ac rydym yn falch o fod yn rhan o hynny, gan weld datblygiadau megis safle we newydd i'r gwasanaethu maethu ynghyd ag ymgyrch genedlaethol i recriwtio a denu rhieni maeth.

Mae gwaith yr Uned Ddiogelu a Sicrwydd Ansawdd yn rhoi sicrwydd i'r Cyngor bod ein trefniadau diogelu yn gadarn. Yn ystod 2021/22 cynhaliwyd **302** o 'gynadleddau' amddiffyn plant.

Canran y cynadleddau achos lle ystyriwyd fod yr asesiadau risg o safon uchel: 99%

Mae'r perfformiad cyson uchel yma'n dangos effaith ein buddsoddiad mewn ymarfer i sicrhau penderfyniadau da sy'n gwarchod hawliau plant a'u teuluoedd. Rydym wedi gwireddu ein prosiect arloesol ar Amddiffyn Plant yn Effeithiol.

Mae clywed a gwrando ar lais y plentyn wedi parhau yn flaenoriaeth i ni yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Mae'r Panel Rhiant Corfforaethol wedi bod yn gweithio ar gryfhau'r elfen yma o'i waith fel ei fod yn cadw cyswllt agos gyda'r hyn sy'n bwysig i blant sydd yn ein gofal.

Un o uchafbwyntiau 2021-22 yw ein bod wedi gallu sefydlu Cynllun Awtistiaeth i Wynedd ar y cyd gyda'n partneriaid. Rydym wedi llwyddo i sicrhau adnoddau ychwanegol ar gyfer y maes hwn fydd yn cynnwys penodi cydlynnydd dynodedig i'r cynllun a'r maes; rhaglen godi ymwybyddiaeth a hyfforddiant yn ymwneud ag awtistiaeth a symud ymlaen gydag adolygu ein trefniadau yn benodol yn y cyfnod trosiannol rhwng gwasanaethau.

Yn anffodus, mae rhai blaenoriaethau oedd gennym wedi llithro rhywfaint neu wedi eu rhoi i'r neilltu am y tro er mwyn rhoi ffocws ar

gynnal a darparu ein gwasanaethau hanfodol.

Bu raid oedi ambell elfen o Raglen Trawsffurfio Plant Gogledd Cymru a oedd gyda'r bwriad o dreialu dulliau newydd o weithio ac ymyraethau newydd er mwyn gwella a newid gwasanaethau. Nid ydym wedi llwyddo i sefydlu **Tim Aml-ddisgyblaethol** yn llawn. Byddai'r tim wedi darparu cefnogaeth ddwys, tymor byr i deuluoedd ag anghenion dwys a chymhleth. Rydym wedi gallu symud ymlaen gyda pheth o'r gwaith hwn ond gan fod diwallu anghenion dwys a chymhleth mewn teuluoedd yn parhau i fod yn flaenoriaeth ac yn risg i ni, byddwn yn ail-gydio yn y flaenoriaeth hon yn 2022-23 gan adeiladu ar yr hyn a gychwynnwyd drwy'r Rhaglen Trawsffurfio.

Rydym yn ffodus iawn o'n gweithlu eto eleni ac mae parodrwydd a hyblygrwydd ein gweithwyr i ymateb i anghenion a heriau staffio sydd wedi'n llesteirio gydol y flwyddyn, eto yn dangos eu hymroddiad parhaus i'r gwasanaeth ac i deuluoedd bregus Gwynedd. Rydym wedi comisiynu gwaith penodol i ddatblygu cynllun gweithlu i'n helpu i fynd i'r afael gyda'n heriau recriwtio, datblygu'r gweithlu a chynnal a chefnogi gweithwyr. Bydd hyn yn parhau yn flaenoriaeth i ni yn y flwyddyn nesaf.

Mae gwaith dydd i ddydd yr Adran hon yn cyfrannu tuag at yr Amcanion Llesiant a ganlyn gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**
- **Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.**

Adran Economi a Chymuned

Yn ogystal â'r gwaith mae'r Adran hon yn ei wneud i wireddu'r Blaenoriaethau Gwella yn Rhan 1, mae gweddill y gwaith 'dydd i ddydd' hefyd yn cyfrannu at uchelgais y Cyngor.

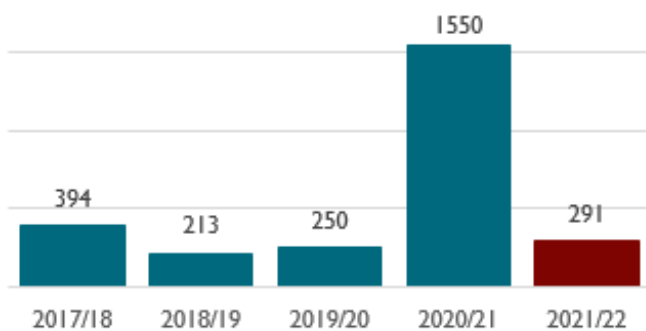
Gwasanaeth Datblygu'r Economi

Rhwng effaith Covid-19, trefniadau gadael yr Undeb Ewropeaidd a'r rhyfel yn Wcraïn, mae busnesau a chyflogwyr Gwynedd wedi wynebu blwyddyn arall o ansicrwydd economaidd yn 2021/22. Mae'r Gwasanaeth Datblygu'r Economi wedi parhau i gymryd camau rhagweithiol dros y flwyddyn i geisio achub a chynnal busnesau lleol, cefnogi trigolion lleol sydd wedi colli eu gwaith a chreu'r amodau fydd yn galluogi busnesau i adfer ac i dyfu yn y dyfodol.

Rydym wedi parhau i newid ein blaenoriaethau ac ail-gyfeirio ein hymdrech i ymateb i'r argyfwng gan ddwyn timau newydd ynghyd ar draws yr Adran a chydweithio'n agos â rhannau eraill o'r Cyngor.

Yn ystod 2021/22 derbyniodd 291 o fusnesau gymorth ariannol gan yr Adran. Roedd y nifer yn ostyngiad o 2020/21 o ganlyniad i'r nifer enfawr o grantiau argyfwng dosbarthwyd i fusnesau yn ystod y flwyddyn honno.

Nifer o fusnesau yn derbyn cymorth ariannol

Yn ogystal â dosbarthu cymorth ariannol mae'r Adran wedi gweithio'n galed yn ystod

y flwyddyn i sicrhau fod gan fusnesau lleol yr wybodaeth orau am ganllawiau a chyngor masnachu yn sgil Brexit a Covid-19, i'w galluogi i gadw ar y blaen a chadw eu staff a'u cwsmeriaid yn saff. Cynhaliwyd tudalen arbennig ar wefan y Cyngor ynghyd â chylchlythyr sydd bellach yn cael ei dderbyn gan dros 4,370 o fusnesau lleol o leiaf ddwywaith yr wythnos. Mae adborth busnesau i'r bwletinau hyn wedi bod yn hynod o gadarnhaol.

Er gwaetha'r pandemig, mae'r galw gan fusnesau am fwy o dir ac eiddo addas wedi parhau. Mae'r Cyngor wedi ymrwymo cyllideb o £2 filiwn er mwyn ymateb i'r galw hwn ac mae gwaith i baratoi cynlluniau wedi cychwyn.

Un o heriau pennaf busnesau lleol ar hyn o bryd ydi sicrhau gweithwyr ac mae ymateb i hyn wedi bod yn flaenoriaeth yn ystod 2021/22. Cynhaliwyd 8 o ffeiriau swyddi ledled Gwynedd i ddod â chyflogwyr a'r rhai sy'n chwilio am waith ynghyd a sefydlwyd hysbysfwrdd ar y cyfryngau cymdeithasol ble hysbysebwyd 1,600 o swyddi. Cefnogwyd 229 o bobl Gwynedd i waith yn ystod y flwyddyn.

Gwasanaeth Twristiaeth, Marchnata a Digwyddiadau

Mae'r diwydiant twristiaeth yn gyflogwr allweddol yng Ngwynedd. Gyda gwerth economaidd o dros £1.3biliwn, mae dros 18,000 o bobl yn gweithio yn y maes. Dyma un o'r sectorau oedd wedi derbyn yr ergyd fwyaf yn 2020/21 oherwydd y cyfyngiadau ar fusnesau yn sgil Covid-19. Ond yn ystod 2021/22 gwelwyd ymwelwyr newydd yn dod i Wunedd, a nifer helaeth ohonynt heb arfer ag ardaloedd gwledig neu arfordirol ym Mhrydain a gwelwyd problemau yn sgil hynny. Mewn ymateb, dosbarthwyd 105 o fwletinau

i gynghori busnes a rhannwyd negeseuon cyrchfan cyfrifol ac ymweld yn ddiogel ar wefan Eryri Mynyddoedd a Môr gyda dros 1,038,010 o ymweliadau â'r wefan. Bu i 72,223 (+10.68%) ymgysylltu drwy ein cyfrifon cymdeithasol.

**Nifer yn derbyn
negeseuon ymgyrch
cyrchfan cyfrifol:**

10,290,823

Mae'r Cyngor wedi cynnal ymchwil manwl dros y flwyddyn diwethaf i sefyllfa cartrefi modur yn y sir gan ymgynghori efo perchnogion meysydd carafanau, perchnogion cartrefi modur a chymunedau. Mae hyn wedi arwain at ddatblygu prosiect 'Aros-fan' ar y cyd gyda'r Adran Amgylchedd fydd yn peilota datblygiad hyd at 6 safle pwrpasol i gartrefi modur aros dros nos yng Ngwynedd yn 2022/23.

Cwblhawyd adolygiad o flaenoriaethau twristiaeth yr ardal hefyd yn 2021/22 fydd yn sail i egwyddorion economi ymweld cynaliadwy Gwynedd gyda Pharc Cenedlaethol Eryri ar gyfer y cyfnod hyd at 2035.

Yn ogystal, yn 2021/22 rhoddwyd gwybodaeth ac arweiniad i 40 trefnydd / cymuned i adfer a threfnu digwyddiadau yn ddiogel a hynny er budd ein cymunedau. Cwblhawyd adolygiad o flaenoriaethau twristiaeth yr ardal hefyd yn 2021/22 fydd yn sail i egwyddorion economi ymweld cynaliadwy Gwynedd gyda Pharc Cenedlaethol Eryri ar gyfer y cyfnod hyd at 2035.

Yn ogystal, yn 2021/22 rhoddwyd gwybodaeth ac arweiniad i 40 trefnydd / cymuned i adfer a threfnu digwyddiadau yn ddiogel a hynny er budd ein cymunedau.

Gwasanaethau Morwrol

Mae'r Adran yn rheoli 301km o arfordir Gwynedd gan ganolbwyntio ar 8 o draethau Baner Las, traethau trefol a gwledig eraill, 4 harbwr a 2 marina. Mewn ymateb i'r cynnydd yn nifer ymwelwyr i draethau Gwynedd, cynyddwyd nifer wardeiniaid traeth a chyfnod eu cytundebau goruchwyllo yn 2021/22 i adlewyrchu'r estyniad yn y tymor ymweld. Diogelwch a glendid traethau oedd yn parhau i fod y flaenoriaeth dros y flwyddyn gyda ymgyrch diogelwch dŵr newydd yn cael ei baratoi.

Mae sylw wedi ei roi yn ystod y flwyddyn diwethaf hefyd i adolygu trefniadau rheoli'r Hafan a harbwr Pwllheli i'r dyfodol ac mae gwaith carthu manwl yn Harbwr Pwllheli wedi cael ei raglennu.

**1,871 o gychod a
1,287 o fadau dŵr personol
wedi eu cofrestru**

Gwasanaethau Adfywio

Mae'r gwaith o baratoi Fframwaith Adfywio Gwynedd hefyd wedi ail-gychwyn yn 2021. Mae 13 cynllun ardal yn cael eu paratoi i adnabod blaenoriaethau lleol i'r dyfodol. Mae rhaglenni adfywio canol tref Llywodraeth Cymru wedi parhau dros y flwyddyn ddiwethaf gyda phwysigrwydd adfywio'r stryd fawr wedi cynyddu. Datblygwyd amrediad o gynlluniau yng nghanol dinas Bangor sydd yn cyfrannu at wella hyfywdra'r stryd fawr gan gynnwys cynlluniau i adfer 9 eiddo gwag.

**Buddsoddiad mewn Rhaglenni
Adfywio Canol Tref yn ystod 2021/22:**

£3,897,899

Gwasanaeth Cefnogi Cymunedau

Mae Gwasanaeth wedi parhau i gefnogi grwpiau gwirfoddol yn ystod y flwyddyn 2021/22, yn ogystal â chefnogi grwpiau newydd sydd wedi ffurfio er mwyn cynnig cefnogaeth i unigolion bregus yn y cymunedau. Mae'r cyfnod wedi bod yn heriol i grwpiau cymunedol ac mae'r gwasanaeth wedi bod yn cynorthwyo i oresgyn rhai o'r heriau sy'n eu wynebu. Mae'r gwasanaeth hefyd wedi bod yn rhan o'r gwaith o gydlynu grwpiau canol trefi er mwyn adnabod ac ymgynghori ar fesurau Covid-19. Yn ystod 2021/22 bu'r Gwasanaeth hefyd weithredu gwaith ymgysylltu drwy gynnal trafodaethau gyda sefydliadau a grwpiau lleol fel rhan o ddatblygiad y Fframwaith Adfywio newydd.

Fe wnaeth Cronfa Cefnogi Cymunedau'r Cyngor ariannu 21 o brosiectau eleni gan ddenu £206,000 o arian i'r sir. Mae'r Gwasanaeth Cefnogi Cymunedau hefyd wedi dyrannu £25,000 o arian i gefnogi'r ymgyrch wirfoddol Covid-19 ar ran Magnox.

**34 o grwpiau lleol a
17 o brosiectau cymunedol
wedi derbyn cefnogaeth
yn ystod 2021/22**

Gwasanaeth Llyfrgelloedd

Mae 12 o Lyfrgelloedd Gwynedd wedi parhau i fod ar agor drwy gydol 2021/22 gyda mesurau rheoli dioglewch mewn lle i warchod defnyddwyr y gwasanaeth a staff. Agorwyd Llyfrgell Pwllheli a Neuadd Dwyfor mis Mawrth 2022 a hynny yn sgil prosiect llwyddiannus gwerth bron i £1m i uwchraddio a gwella'r cyfleusterau yno.

Gwnaed newidiadau parhaol i'r Gwasanaeth Teithiol yn y flwyddyn diwethaf gan gynnig gwasanaeth cludo llyfrau i'r cartref ar gais

ac ar alw, yn rhad ac am ddim i drigolion Gwynedd yn hytrach na thrwy'r hen ddull o gerbyd Llyfrgell Deithiol yn galw mewn arosfannau mewn pentrefi unwaith y mis. Profodd y newid hwn yn un poblogaidd ac roedd yn opsiwn hanfodol ar gyfer y sawl oedd yn gwarchod neu'n fregus eu hiechyd. Parhawyd yn ogystal i gynnig gwasanaeth danfon misol Llyfrgell i'r Cartref (Caeth i'r Tŷ) a'r drefn lle roedd defnyddwyr yn gallu archebu llyfrau – yn aml wedi'i dethol yn arbennig gan staff y llyfrgell - i'w casglu o'r Llyfrgell, gan roi nifer o opsiynau derbyn gwasanaeth llyfrgell i'n defnyddwyr.

**Nifer a ddefnyddiodd y
Llyfrgelloedd yn 2021/22:
91,198**

Yn ystod y cyfnod 2021/22 benthycwyd 186,222 o lyfrau (sydd yn 140% o gynnydd yn ffigyrau'r flwyddyn gynt) gydag oddeutu 3270 o bobl yn defnyddio'r gwasanaeth yn fisol (o'i gymharu â 2075 y flwyddyn gynt). Yn ogystal benthycwyd 100,233 o e-adnoddau (e-lyfrau, e-lyfrau llafar, papurau newydd a chylchgronau) sydd yn gynydd o 29% ar y flwyddyn flaenorol. Gwnaethpwyd archebion am 25,585 o lyfrau penodol (cynnydd o 40% ar y flwyddyn gynt). O Ebrill 1af 2021, dilewyd dirwyon ar holl lyfrau hwyr.

Dros y flwyddyn ddiwethaf cynhaliwyd 87 sesiwn i blant a theuluoedd gyda 747 o blant yn mynychu. Buom yn cydweithio gyda nifer o Bartneriaid ar gynlluniau darllen a llythrennedd yn cynnwys Cyfuno a'r Uned Blynyddoedd Cynnar. Crëwyd a rhannwyd 2528 o becynnau hybu llyfrau a darllen i blant Blynyddoedd Cynnar a'r Cyfnod Sylfaen.

Gwasanaeth Archifau

Mae gan y Cyngor gyfrifoldeb statudol i warchod ein cofnodion cyhoeddus a gwneud

yn siŵr fod gan bobl fynediad atynt. Rydym yn gwneud hyn trwy ddau archifdy yng Ngwynedd - Archifdy Caernarfon ac Archifdy Meirionnydd yn Nolgellau.

Bu'r Archifdai ar agor drwy 2021/22 gyda mesurau rheoli Covid-19 mewn lle i warchod defnyddwyr a staff. Yn ystod y flwyddyn ymatebodd y Gwasanaeth i 3,151 o ymholiadau, defnyddiodd 19,542 ein catalogau ar-lein, ac aethpwyd ati i estyn 5,508 o ddogfennau i'r rheiny a ymwelodd â'r Archifdai. Ymwelodd y Swyddog Addysg gydag ysgolion y sir gyda 2,180 o ddisgyblion yn derbyn y gwasanaeth.

Gwasanaeth Archifau wedi cynnig darpariaeth i 28,201 o ymholiadau yn 2021/22

Gwasanaeth Amgueddfeydd a'r Celfyddydau

Mae'r Adran wedi ail-agor amgueddfeydd, orielau ac archifau'r Cyngor dros y flwyddyn diwethaf. Yn 2021/22 ymgysylltodd dros 340,000 â'r amgueddfeydd a'r orielau unai yn ffisegol neu'n ddigidol; cefnogwyd ar gyfartaledd 94 artist yn fisol yn Storiell ac roedd boddhad cwsmer ar gyfartaledd yn 94.6 %. Trefnwyd nifer o weithgareddau trwy'r Cynllun Cyfuno gan weithio gyda llawer o bartneriaid gan gyrraedd 212 o blant a phobl ifanc i gefnogi agwedd well at ddysgu; cefnogi 130 awr o wirfoddoli i bobl ifanc ac ymgysylltu â 107 o deuluoedd.

Cyfanswm sy'n ymweld ac ymgysylltu'n ddigidol â'r amgueddfeydd ac orielau

Cefnogwyd plant a phobl Gwynedd gan 19 o brosiectau Celfyddydau Cymunedol fel rhai Celf ar Bresgripsiwn, Sgwrs a Chan, Fi di Fi, Fa'ma, Clwb Enfys, Crefft er Lles, sesiynau i Ofalwyr Dementia, Criw Celf i 57 o bobl ifanc; Gŵyl Gofalwyr gan gynnwys cyngerdd; rhaglenni SHEP i'r ysgolion. Bu i brosiect Ynys Blastig gefnogi iechyd a lles mewn ysgolion trwy'r celfyddydau gan gynnwys 29 o blant ac 13 staff ysgol. Cynhaliwyd pythefnos o weithgareddau Llesiant i Mi gyda 88% yn gweld cynnydd yn ei llesiant. Dosbarthwyd 80 o becynnau celf i Ofalwyr Ifanc y sir gan weithio gyda Gweithredu dros Blant; dosbarthwyd 100 o becynnau prysur a dyrannwyd 13 o grantiau cymunedol

Gwasanaeth Hamdden a Pharciau Gwledig

Mae'r adran yn gyfrifol am rwydwaith o 12 o Ganolfannau Byw'n lach ar draws Gwynedd. Ers 2019 mae'r canolfannau hyn yn cael eu rheoli drwy gytundeb gyda Chwmni Byw'n lach Cyf. Mae'r canolfannau wedi parhau ar agor drwy gydol 2021/22 gan gyflwyno mesurau rheoli Covid-19 er mwyn diogelu defnyddwyr a staff. Er hyn, bu rhaid gyfyngu ar niferoedd mewn sesiynau ar adegau ac mae rhai canolfannau wedi bod yn cael eu defnyddio fel Canolfannau Brechu i'r Gwasanaeth Iechyd. Golygai hyn bod gostyngiad sylweddol yn nifer defnyddwyr i flwyddyn arferol sef 284,994 ond mae'n gynydd ar y 79,550 fu'n defnyddio'r gwasanaethau y flwyddyn flaenorol pan fu rhaid cau canolfannau am gyfnodau. Er y cyfyngiadau, mae'n galonogol fod 84.3% wedi bod yn fodlon iawn gyda'r gwasanaeth.

Nifer o ddefnyddwyr Canolfannau Byw'n lach yn ystod 2021/22:

284,994

Mae'r adran yn gyfrifol am ddau Barc Gwledig - Parc Glynllifon a Pharc Padarn. Yn ystod 2021/22 bu raid i'r ddau barc reoli cynnydd sylweddol mewn nifer defnyddwyr gan roi pwysau ar gyfleusterau'r parciau. Yn ystod y flwyddyn 2020/21 fe fu Glynllifon yn llwyddiannus yn eu cais am arian Cynllun Rheoli Cynaliadwy Llywodraeth Cymru ac mae'r gwaith o adfer rhai strwythurau hanesyddol a gwella diogelwch y Parc wedi cychwyn. Fe fu parc Glynllifon hefyd yn llwyddiannus yn eu cais am arian Pethau Pwysig Llywodraeth Cymru yn ystod 2021/22 ac mae'r gwaith i uwchraddio'r toiledau a maes parcio wedi cychwyn. Ym Mharc Padarn y flaenoriaeth oedd sicrhau diogelwch y cyhoedd a phenodwyd penseiri cadwraeth i archwilio strwythurau'r safle a rhoi mesurau diogelwch newydd yn eu lle.

Blaenoriaethau Lleol - Cynllun y Cyngor

Un o'r blaenoriaethau lleol a gafodd eu hadnabod gan yr aelodau etholedig wrth ymgynghori ar flaenoriaethau ar gyfer Cynllun y Cyngor 2018-23 ydi'r dyhead i ddenu mwy o swyddi tymor hir sy'n talu cyflog da. Bu i Aelodau yn ardal Porthmadog, Ffestiniog a Phenllyn nodi hyn fel blaenoriaeth uchel i'w hardaloedd. Mae'r prosiect Creu Swyddi Gwerth Uchel wedi ei sefydlu er mwyn ymateb i'r broblem ac mae'n canolbwyntio ar gyfleoedd fydd yn dod â budd i'r cymunedau hyn (gweler Rhan 1 o'r adroddiad hwn).

Mae gwella cysylltedd gwael ffonau symudol a bandeang yn ardal Dolgellau yn un arall o'n blaenoriaethau lleol, ac rydym yn ceisio sicrhau blaenoriaeth i'r sir gan Lywodraeth Cymru ar gyfer cynlluniau yn y maes drwy ddilyn egwyddorion Gwynedd Ddigidol ynghyd â gweithio'n frwdfrydig gyda Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd ac Arloesi Gwynedd Wledig i gwrdd â'r angen. Yn sgil pryderon ynglŷn â dyfodol y Ganolfan Gymunedol yn Ffestiniog mae'r

tîm adfywio wedi cynnal arolwg diweddar ar adeiladau cyhoeddus ar hyd a lled Gwynedd. Dangosodd yr arolwg fod defnydd aneffeithiol yn cael ei wneud o nifer o adeiladau cyhoeddus ym Mlaenau Ffestiniog gan gynnwys y Ganolfan Gymunedol, sy'n hadnabod cyfle i rannu adnoddau yn well i'r dyfodol.

Mae gwaith dydd i ddydd yr Adran hon yn cyfrannu tuag at yr Amcanion Llesiant a ganlyn gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.
- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd.
- Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.
- Cael manteisio ar harddwch amgylcheddol naturiol y sir

Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol

Yn ogystal â'r gwaith mae'r Adran hon yn ei wneud i wireddu'r Blaenoriaethau Gwella yn Rhan 1, mae gweddill y gwaith 'dydd i ddydd' hefyd yn cyfrannu at uchelgais y Cyngor.

Mae'r flwyddyn diwethaf wedi bod yn un heriol unwaith yn rhagor tra'n parhau i ymdopi â gofynion yr argyfwng. Fodd bynnag, gallwn fod yn falch o'r datblygiadau sydd wedi ei nodi o fewn yr adroddiad hwn.

Gwastraff ac Ailgylchu

Rydym fel adran yn darparu gwasanaeth casglu aml-ffrwd i drigolion Gwynedd sydd wedi ei sefydlu er mwyn sicrhau bod deunyddiau yn cael ei ailgylchu i'r safon uchaf.

Cwestiwn pwysig iawn sy'n cael ei ofyn yn yr hinsawdd bresennol yw ble yn union mae'r deunyddiau yn mynd. Gallwn ymfalchio fel sir, ein bod yn buddsoddi mewn anfon ein deunyddiau drwy brosesau ailgylchu fwyaf diweddaraf o fewn y Deyrnas Unedig.

Gwelir isod enghraifft o'r broses ailgylchu plastigion cymysg yn ogystal â ystadegau 2020/21 Gwynedd:

Plastig

Y swm a ailgylchwyd ?

2,036t

CO₂ osgowyd ?

1,099t

Amcangyfrif o'r arbediad gwaredu ?

£230,019

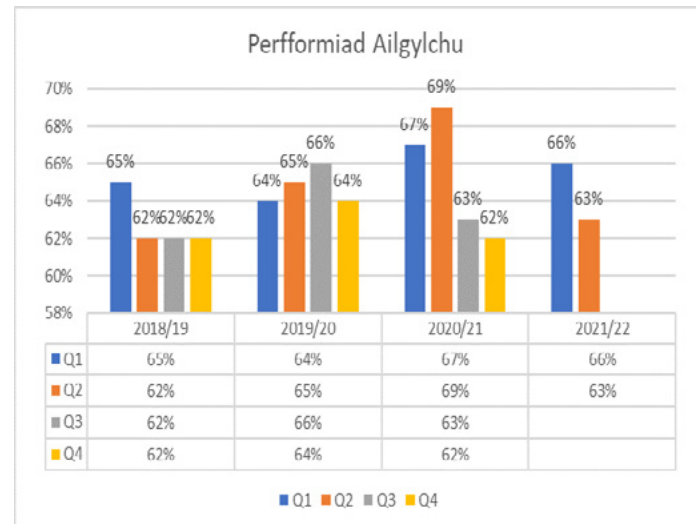

Adroddwyd ei fod wedi'i allforio ?

0%

O ran ein perfformiad ailgylchu, rydym yn falch o gofnodi ar ddiwedd Chwarter 3 (Ebrill-Rhagfyr) ein bod wedi ailgylchu, ailddefnyddio neu gompostio 64% o wastraff yn ystod 2021/22 hyd yn hyn.

Gwelir y graff isod sydd yn arddangos gwelliant yn ein perfformiad dros y blynyddoedd diwethaf:

*data Ch3 a Ch4 2021/22 i'w gadarnhau

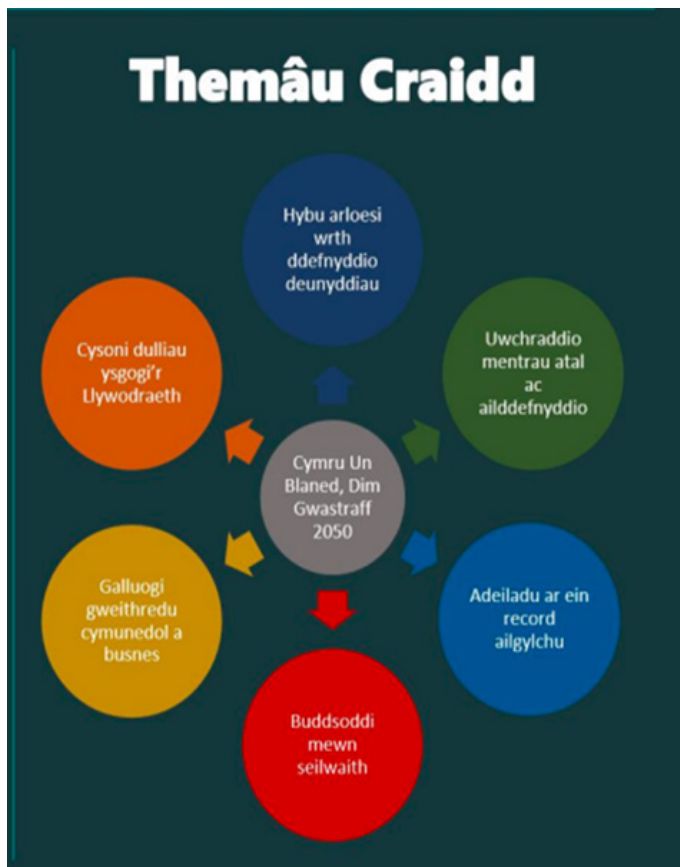
Byddwn yn gweithio ar strategaeth wastraff newydd i'r sir yn ystod 2022/23. Bydd y strategaeth yn ystyried dulliau arloesol i annog ailddefnyddio a chynyddu ailgylchu

er mwyn sicrhau y gallwn gyrraedd y targed statudol newydd o 70% yn cael ei ailgylchu erbyn diwedd Mawrth 2025.

Yr Economi Gylchol

Rhaid nawr canolbwyntio ar wneud 'mwy nag ailgylchu' drwy ddatblygu strategaeth economi gylchol. Gwelir isod themâu craidd strategaeth 'Mwy Nag Ailgylchu' Llywodraeth Cymru sydd yn sail i waith yr adran:

Dros y flwyddyn diwethaf mae Llywodraeth Cymru wedi neilltuo dros £43 miliwn o gyllid drwy Gronfa Economi Gylchol. Llwyddom i ddenu gwerth £1.4m o arian grant er cyflawni prosiectau yn y maes yma dros y flwyddyn diwethaf gan gydweithio'n agos gyda'r adran Economi a Chymuned. Roeddem hefyd yn llwyddiannus yn derbyn bid mewnol er mwyn penodi Swyddog Economi Gylchol fydd yn arwain ar y strategaeth newydd.

Nodir yma ddiweddariad ar rai o'r prosiectau

sydd wedi neu yn cael sylw:

- Prosiect addasu cyfarpar trin deunyddiau ailgylchu yn Caergylchu, Caernarfon
- Prosiect darpariaeth bwyd cymunedol
- Prosiect Warws Werdd ar y cyd gydag Antur Waunfawr
- Prosiect caffi trwsio
- Prosiect ail-ddefnyddio/eitemau swmpus
- Gorffen dosbarthu'r Cartgylchu

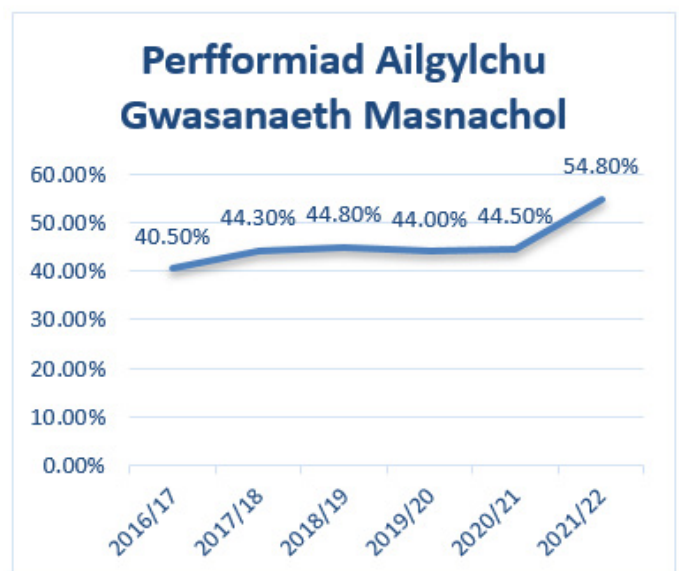
Ein bwriad yw ychwanegu at y gwaith yma drwy gyflwyno bidiau newydd am arian ar gyfer 2022/23 fydd werth oddeutu miliwn os yn llwyddiannus.

Gwasanaeth Gwastraff Masnachol

Rydym yn darparu casgliadau gwastraff ac ailgylchu masnachol i dros 2,000 o fusnesau'r sir ac yn y blynyddoedd diwethaf rydym wedi gweld gwelliant yn y lefelau o wastraff masnachol sy'n cael ei ailgylchu neu gompostio.

Gwelir y graff isod sydd yn dynodi gwelliant yn ein perfformiad eleni, yn dilyn llacio cyfyngiadau Covid-19 busnesau lleol:

Mae'n flaenoriaeth gennym dros y cyfnod nesaf i annog ein cwsmeriaid masnachol

i fanteisio ar y gwasanaeth ailgylchu ac ailgylchu bwyd. Byddwn yn mynd gam ymhellach yn dilyn deddfwriaeth newydd ble bydd rhaid casglu deunyddiau masnachol ar wahân. Rydym wrthi'n ceisio darganfod y ffordd orau o weithredu hyn.

Edrychiad Strydoedd

Mae'r amgylchedd leol yn hynod bwysig ac elfen fawr o hyn yw gweld ein strydoedd a thiroedd yn lân, yn daclus ac yn ddiogel. Rydym yn defnyddio mesurydd o'r enw 'Mynegai Glendid' (sy'n gyfuniad o asesiad mewnol ac allanol) er mwyn asesu safon glendid ac edrychiad strydoedd. Yn 2021/22 roedd ein safon glendid yn 97%.

Cawsom ganlyniadau arolwg allanol Cadwch Cymru'n Daclus sydd yn adrodd ar y nifer o 'ddiffygion' sydd ar ein strydoedd (megis sbwriel, chwyn, baw cŵn, gwm cnoi a stympiau sigarêts).

Gwelir isod brif ganfyddiadau'r arolwg:

- Cofnododd arolwg eleni berfformiad gwell yng Ngwynedd ar draws bron pob agwedd ar ansawdd yr amgylchedd lleol a gwmpesir gan yr arolwg. Mae'r newidiadau a achoswyd gan y pandemig Covid-19 wedi golygu nad yw hon yn flwyddyn arferol. Fodd bynnag, mae'n gadarnhaol iawn gweld y perfformiad da hwn a gobeithiwn y gellir ei gynnal.
- Roedd baw cŵn ar ei isaf yng Ngwynedd hyd yma. Gobeithiwn fod y duedd hon yn gynrychioliadol o'r sefyllfa ar draws y sir ac y gellir ei chynnal. Tra amlygwyd bod gwelliant yn yr arolwg wnaethpwyd gwyddom hefyd bod problemau lleol yn bodoli ac angen sylw.
- Gwelwyd cynnydd bychan yn nifer y strydoedd lle gwelwyd sbwriel bwyd cyflym ac roedd nifer y strydoedd gyda chaniau a photeli plastig hefyd wedi codi.

Roeddem yn llwyddiannus yn derbyn cefnogaeth unfrydol gan y Cabinet er mwyn sefydlu 5 Tîm Tacluso 'Ardal Ni'. Lansiwyd y Tîm cyntaf yn Arfon ar ddechrau fis Mawrth.

Cawsom adborth gwych gan Aelodau'r cyhoedd ac mae bwrlwm nawr er mwyn sefydlu'r 4 Tîm arall.

O ran maes gwaith y Timau, bydd eu gwaith yn canolbwyntio'n benodol ar ddelwedd y Sir, megis glanhau dwfn, glanhau dodrefn ac arwyddion, tynnu graffiti a thorri chwyn trefol/gordyfiant.

Cynnal Tiroedd

Mae'r adran yn gyfrifol am gynnal ymylon ffyrdd a thiroedd agored er mwyn gwella ansawdd amgylchedd ein trefi a'n pentrefi a'u gwneud yn fwy diogel i drigolion.

Mae lleiniau tir yn gallu gwneud cyfraniad bositif i'n amgylchedd leol, nid yn unig o ran edrychiad, ond hefyd oherwydd ei botensial fel cynefin. Mae hybu bioamrywiaeth o fewn ein lleiniau tir bellach yn flaenoriaeth a rydym wedi addasu ein patrymau torri gwair ar hyd ffyrdd sirol er mwyn cefnogi'r nod hwn. Rydym hefyd wedi ymrwmo i leihau ein defnydd o chwynladdwr niweidiol.

Rydym wedi denu grantiau ar gyfer ein gwaith hybu cynefinoedd naturiol, blodau gwyllt a bioamrywiaeth. Gwelir isod ddatblygiadau rhai o'r prosiectau yma yn ystod y flwyddyn 2021/22:

Prosiect Tirlenwi Gwyllt:

Mae ein cyn-safleoedd tirlenwi yn cyfrannu at newid hinsawdd ac yn effeithio bob creadur byw. Felly, mewn ymateb i hyn sefydlwyd prosiect tirlenwi gwyllt yn ein safleoedd ger Ffridd Rasmus a Llwyn Isaf. Dros y flwyddyn diwethaf mae'r prosiect yn parhau i:

- Blannu Coed
- Codi blychau bywyd gwyllt
- Dosbarthu peiriannau rheoli glaswellt
- Gwasgaru hadau blodau gwyllt
- Creu gwlyptir

Mae cwmni allanol 'Eco-Scope' yn cynnal y gwaith hyn ac yn hybu'r prosiect drwy ymgysylltu ag ysgolion, creu byrddau gwybodaeth i'r safleoedd a sefydlu gwefan/fideos addysgiadol.

Gwelir ychydig o luniau isod sy'n dangos gwaith y prosiect cyffroes hwn:

Lleoedd Lleol ar gyfer Natur:

Sefydlwyd pecyn o brosiectau sy'n cynnwys rheoli rhywogaethau ymledol, plannu coed brodorol, creu dolydd blodau gwyllt, plannu coed stryd a phlanhigion. Roedd llawer o'r prosiectau'n cael eu cyflawni mewn partneriaeth â grwpiau cymunedol.

Dyma enghreifftiau/datblygiadau'r prosiect hwn dros y flwyddyn diwethaf:

- Ardal yn Rhiwlas wedi plannu coed ar hyd y ffordd
- Gwlâu plannu wedi ei gosod ynghyd a feinciau wrth yr amlosgfa ym Mangor
- Ffrindiau Japan (Cynllun Shakara) – plannu coed ceirios yn ardaloedd Bangor

Teledu Cylch Cyfyng

Mae'r Gwasanaeth Teledu Cylch Cyfyng wedi ei uwchraddio i drefn ddigidol erbyn hyn ac yn gweithio yn hynod effeithiol. Bu cyfle i ychwanegu at y ddarpariaeth yn ardal Hiracl o Fangor drwy'r prosiect 'Safer Streets'

oedd yn cael ei arwain gan yr heddlu. Drwy'r prosiect hwn, rydym wedi gosod 41 camera ychwanegol ynghyd a uwchraddio 12 colofn goleuo stryd i ddal y camerâu.

Gwasanaeth Fflyd

Mae'r gwasanaeth yma yn arwain, rheoli a rhoi cymorth i adrannau'r cyngor i sicrhau defnydd priodol, diogel a chyfreithlon o'n fflyd. Rydym wedi bod yn cydweithio gyda Llywodraeth Cymru ar brosiect dad-garboneiddio fflyd. Un elfen o waith ar y ddaear yw treialu cerbydau gwahanol a bu hyn ddigwydd yn ystod haf 2020. Roedd gennym gerbyd trydan casglu gwastraff mewn un ardal ac roedd y treial yn llwyddiannus a'r cerbyd yn perfformio'n dda iawn, gan allu cario'r un math o dunelledd heb unrhyw broblemau o deithio yn yr ardal wledig.

Byddwn yn edrych ar gyfleon o ychwanegu at ein fflyd fechan o gerbydau trydan ynghyd ac uchafu pwyntiau gwefru o fewn ein depo a swyddfeydd ac mae grant o £300k wedi ei dderbyn ar gyfer yr elfen yma.

Rydym hefyd yn edrych ar wahanol gyfleon o fewn y maes di-garboneiddio fydd yn cynnwys defnydd hydrogen o fewn cerbydau trymion.

Cynnal Priffyrdd

Mae'n bwysig bod trigolion, busnesau ac ymwelwyr i Wynedd yn medru symud yn rhwydd a diogel o fewn y sir. Er mwyn sicrhau hyn, rydym yn cynnal 2,697 cilometr o Ffyrdd Sirol ynghyd â 199 cilometr o Gefnffyrdd (sef priffyrdd o bwysigrwydd cenedlaethol, ar ran Llywodraeth Cymru).

Tra bod y cyflwr ffyrdd yn cadw'n eithaf sefydlog, yn hanesyddol mae cyflwr ffyrdd dosbarth C yn amlygu'r canran uchaf sydd angen sylw. Mae cryn bwysau ar ein cyllidebau i gadw safon ein ffyrdd mewn cyflwr da. Ni lwyddwyd i gyflawni'r rhaglen 'tar and chip' (wynebu ffyrdd) yn ystod 2020/21 oherwydd diffyg eglurder ar reoliadau gweithio'n agos yn ystod y cyfnod clo cyntaf.

Mae effeithiau newid hinsawdd yn fater i ni eu hystyried wrth i fwy o law, mwy o lifogydd a gaeafau caletach effeithio ar wyneb ein ffyrdd. Bydd yr adran yn parhau i fonitro ac ystyried y sefyllfa yma wrth flaenoriaethu rhaglen cynnal a chadw ffyrdd sirol.

Rydym yn y broses hefyd o adolygu ein Cynllun Cynnal Asedau Priffyrdd er mwyn adlewyrchu'r gofyn newydd o flaenoriaethu ar sail risg.

Goleuo Stryd

Rydym yn parhau i drwsio goleuadau stryd yn brydlon, ac ar gyfartaledd mae'n cymryd oddeutu dau ddiwrnod i'w trwsio – ffigwr sydd wedi bod yn eithaf cyson dros y blynyddoedd diwethaf.

Fel rhan o raglen "buddsoddi i arbed" y Cyngor mae gennym raglen sylweddol i newid goleuadau stryd i dechnoleg LED sydd wedi bod yn weithredol dros y blynyddoedd diwethaf. Mae'r gwaith yma'n parhau ac yr ydym yn y flwyddyn olaf o'r prosiect erbyn

hyn ac yn falch o adrodd bod oddeutu 15,000 o lampau wedi eu newid gydag oddeutu 1,000 yn weddill. Yr ydym yn rhagweld y bydd y gwaith wedi ei gwblhau erbyn diwedd mis Hydref 2022. Rydym yn falch o gadarnhau ein bod ar y trywydd iawn i'w orffen ar amser.

Gwelir y tabl isod sydd yn dangos lleihad sydd wedi bod yn ein allyriadau carbon o ganlyniad i'r rhaglen hon eleni:

<u>Blwyddyn</u>	<u>Tunelli o CO₂</u>
2014/15	3435
2015/16	3002
2016/17	2426
2017/18	1703
2018/19	1208
2019/20	959
2020/21	811
2021/22	567

Clwyf yr Onnen

Crëwyd tîm arbenigol ym mis Medi 2021 i ddelio'n benodol â'r clwyf. Mae eu cylch gorchwyl yn cynnwys cynnal archwiliadau o goed ynn ar dir a ffyrdd y Cyngor a llunio rhaglen waith i ymdrin â'r rhai sy'n peri risg i ddiogelwch y cyhoedd. Maent hefyd yn cynnig cyngor i holl adrannau'r Cyngor mewn perthynas a'r clwyf. Rôl bwysig arall yw gosod rhybuddion cyfreithiol ar dirfeddianwyr preifat os yw eu coed yn peri risg diogelwch i ddefnyddwyr tiroedd y Cyngor.

Ers cael eu sefydlu, mae'r tîm wedi cychwyn ailymweld â rhai o'r safleoedd a arolygwyd gan gontractwyr arbenigol yn 2020 i flaenoriaethu pa goed i'w cynnwys ar raglen o waith torri a thocio. Maent hefyd wedi mynd i'r afael a thorri a thocio rhai o'r coed sydd ar y rhaglen.

Ariannwyd y gwaith o ymdrin â'r clefyd yn wreiddiol drwy gyflwyno bidiau blynyddol am arian refeniw i'r Cyngor. Fodd bynnag, mae'r Cyngor wedi cydnabod bod y clefyd yn peri risg hirdymor i drigolion Gwynedd ac felly wedi sicrhau bod £100k o arian refeniw ar gael yn flynyddol i ymdrin â'r clefyd o hyn ymlaen.

Blaenoriaethau'r tîm y flwyddyn ariannol 2022/23 fydd parhau gydag archwilio coed ynn heintus ar diroedd a ffyrdd y Cyngor yn ogystal â pharhau i fynd drwy'r rhaglen torri a thocio coed ar sail blaenoriaeth.

Cynnal a Chadw Pontydd/Strwythurau

Rydym yn cynnal a chadw 631 pont drwy'r sir. Mae 338 pont bwa a 96 pont wedi eu rhestru sydd â gofynion ychwanegol. Yn ogystal, mae gennym 1,618 o waliau cynnal drwy'r sir sydd hefyd yn cael eu cynnal a'u cadw gan yr Adran.

Yr ydym wedi gweld difrod i sawl pont dros y flwyddyn olaf yn dilyn llyfogydd a stormydd dros y Gaeaf, roedd Pont Bodfel yn un oedd wedi gweld difrod sylweddol ond erbyn hyn mae'r gwaith o atgyweirio'r bont restredig wedi ei gwblhau. Bu i ni hefyd gyflwyno cais cynllunio i adeiladu pont o'r newydd sydd bellach wedi ei gymeradwyo ar gwaith wedi ei raglennu i gychwyn yr haf 2022.

Caeuau Chwarae

Rydym yn gwybod bod meysydd chwarae yn bwysig i blant, rhieni a gofalwyr plant ond oherwydd bod offer chwarae'n ddrud ac arian yn hynod brin, mae eu cynnal mewn modd

sy'n ddiogel i blant a phobl ifanc allu eu mwynhau yn heriol.

Felly, eleni mi wnaethom gysylltu â grwpiau a phartneriaid eraill o fewn y gymuned byddai â diddordeb partneriaethau gyda'r gwasanaeth.

Drwy'r gwaith ymgysylltu yma, cawsom arian grant er mwyn:

- Cyflwyno cylchfan sy'n addas ar gyfer plant mewn cadair olwyn yn maes chwarae Trehwfa, Coed Mawr, Bangor yn ddiweddar trwy arian grant Llywodraeth Cymru
- Cyflwyno ffrâm dringo aml-bwrpas yn Penygroes, Mynydd Llandygai a Bethel cyn diwedd y flwyddyn ariannol mewn partneriaeth â'r grwpiau cymunedol/cynghorydd lleol.

Mae gwaith dydd i ddydd yr Adran hon yn cyfrannu tuag at yr Amcanion Llesiant a ganlyn gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.
- Cael manteisio ar harddwch amgylcheddol naturiol y sir

Adran Tai ac Eiddo

Yn ogystal â'r gwaith y mae'r Adran hon yn ei wneud i wireddu'r Blaenoriaethau Gwella yn Rhan 1, mae gweddill y gwaith 'dydd i ddydd' hefyd yn cyfrannu at uchelgais y Cyngor.

Er mai adran gymharol newydd yw Tai ac Eiddo, mae natur rheng-flaen a chorfforaethol y gwasanaethau sydd gennym yn golygu bod rôl yr Adran yn eang ac yn allweddol wrth wneud gwahaniaeth i bobl Gwynedd, boed hynny'n ymateb i'r heriau cynyddol yn y maes tai fforddiadwy, ymateb i'r argyfwng digartrefedd sy'n wynebu pob rhan o'r wlad erbyn hyn, neu sicrhau bod adeiladau'r Cyngor yn ddiogel ac yn cydymffurfio â gofynion cenedlaethol.

Effaith Covid-19 ar waith yr Adran

Yn ystod 2021/22, parhaodd y rhan fwyaf o staff i weithio gartref ac mae trefniadau a addaswyd er mwyn gwneud i hynny weithio'n effeithiol yn parhau yn weithredol.

Mae rhai Gwasanaethau yn parhau i weld effaith Covid-19 yn fawr, yn bennaf y Gwasanaeth Digartrefedd, sydd bellach yn gweld y nifer uchaf erioed o unigolion a theuluoedd sy'n cyflwyno'n ddigartref yn sgîl y gofyn statudol newydd i gynnig llety i unrhyw un sy'n ddigartref, beth bynnag fo'u hamgylchiadau. Mae'r Tîm Opsiynau Tai hefyd yn parhau i ddelio â chynnydd sylweddol mewn ymholiadau a cheisiadau i gael mynd ar y gofrestr tai cymdeithasol. Mae ambell wasanaeth, er enghraifft y Gwasanaeth Datblygu Tai ac Eiddo, yn parhau i weld effaith y pandemig ar allu cwmnïau i dendro, costau cynyddol pan dderbynnir tendrau, a chostau nwyddau uwch. Er bod y farchnad wedi sefydlogi i raddau, amcangyfrifir bod rhaid

rhagbaratoi am gynnydd o 20-25% mewn amgan-gostau gan gontractwyr ar hyn o bryd.

Dros gyfnod y pandemig, bu'r Unedau Swyddfeydd a Glanhau yn sicrhau bod ein swyddfeydd yn ddiogel er mwyn galluogi rhai o'n staff i barhau i weithio yno os nad oedd yn bosib gweithio o gartref. Mae'r Uned Swyddfeydd bellach yn rhan o gynllunio ar gyfer pan fydd y staff sy'n dymuno dychwelyd i weithio yn y swyddfa yn gallu gwneud hynny'n ddiogel ac yn effeithiol.

Gwasanaeth Tai

Yn 2020, cymeradwyodd Cabinet y Cyngor ei Gynllun Gweithredu Tai, gyda'r nod o:

"Sicrhau bod gan bobl Gwynedd fynediad at gartref addas o safon, sy'n fforddiadwy ac sy'n gwella eu hansawdd bywyd"

Mae'r cynllun yn anelu i sicrhau bod:

- Neb yn ddigartref yng Ngwynedd
- Tai cymdeithasol ar gael i bawb sydd angen un
- Cartref pawb yng Ngwynedd yn fforddiadwy iddynt
- Tai Gwynedd yn amgylcheddol gyfeillgar
- Cartrefi yn cael dylanwad cadarnhaol ar iechyd a llesiant pobl Gwynedd.

Mae'n amlinellu y 33 o brosiectau penodol a fydd yn arwain at fuddsoddiad o dros £77m yn y maes tai yng Ngwynedd dros y 6 blynedd nesaf.

Bu'r flwyddyn ddiwethaf yn flwyddyn bwysig wrth baratoi a braenaru'r tir ar gyfer gosod sail cadarn a chynaliadwy i'r prosiectau, ynghyd â chynnal gwaith ymchwil a sgopio allweddol er mwyn sicrhau ein bod yn gwneud y pethau cywir. Oherwydd hynny, nifer cymharol fychan

o allbynnau gweledol sydd i'w gweld eleni a disgwyliwn y bydd nifer o ddatblygiadau yn cwblhau yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf. Wedi dweud hynny, mae datblygiadau llety â chefnogaeth i unigolion digartref, megis y Podiau yng Nghaernarfon a Thŷ Adferiad ym Mhorthmadog eisoes wedi cwblhau ac eraill ar y gweill ar hyn o bryd, e.e. 137 Stryd Fawr Bangor a datblygu hen Ysgol Glan Wnion, Dolgellau.

Podiau i'r digartref yng Nghaernarfon

Darlun artist o ddatblygiad 137 Stryd Fawr Bangor

Mae'r Cyngor yn defnyddio'r **Grant Tai Cymdeithasol** gan Lywodraeth Cymru i hwyluso gallu'r Cymdeithasau Tai i adeiladu mwy o dai i bobl leol. Mae ein cynllun Gweithredu Tai yn anelu i ddarparu 500 o dai cymdeithasol newydd dros oes y Cynllun. Bu cwmp yn nifer y tai sydd wedi'u datblygu eleni oherwydd problemau gyda chaffael deunyddiau a chontractwyr, ac oedi gyda

chwmmiau cyfleustodau. Disgwyliwn y bydd yr unedau hyn sydd wedi'u hoedi o ganlyniad i'r problemau uchod yn cwblhau yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf.

Nifer o unedau newydd a ddatblygwyd gyda'r Grant Tai Cymdeithasol dros y 3 blynedd ddiwethaf

Uned Digartrefedd

Mae'r Uned yn gweithredu er mwyn atal digartrefedd ond hefyd yn darparu cefnogaeth i deuluoedd neu unigolion sy'n canfod eu hunain yn ddigartref. Ar ddechrau'r cyfnod clo ym mis Mawrth 2020, gofynnodd y Llywodraeth i bob Awdurdod Lleol yng Nghymru sicrhau nad oedd neb yn cysgu allan ar y stryd. Diwygiwyd y rheoliadau cenedlaethol dros nos er mwyn sicrhau bod gan bawb, waeth beth fo'u hamgylchiadau, y gallu i gael cefnogaeth gan eu Hawdurdod Lleol os oeddent yn wynebu digartrefedd. Gofyniad dros dro oedd hwnnw'n wreiddiol ond bellach, mae'r gofyniad hwnnw wedi'i wneud yn gam parhaol. Yn sgil hynny, gwelwyd cynnydd o 47% yn y nifer sydd yn cyflwyno yn ddigartref ers 2018/19, a chynnydd o bron i 20% dros y flwyddyn ddiwethaf yn unig.

Nifer o bobl y bu i'r Uned Digartrefedd eu helpu yn ystod y flwyddyn

Mae hyn wedi rhoi pwysau aruthrol ar ein dewisiadau llety dros dro ac ar hyn o bryd nid ydym yn gallu ymdopi gyda'r galw o gryn dipyn. Canlyniad hyn yw gorfod gor-ddefnyddio llety gwely a brecwast, a ariannwyd yn wreiddiol trwy Gronfa Galedi Llywodraeth Cymru. Fodd bynnag, er bod y gofyniad i gartrefu pawb sy'n cyflwyno'n ddigartref yn parhau, daeth y cymorth ariannol gan y Llywodraeth i ben ar ddiwedd y flwyddyn ariannol 2021/22, sydd yn sicr o roi straen ychwanegol ar ein hadnoddau. Rydym wedi dod o hyd i ddatrysiad tymor byr i gyfarch peth o'r bwlch ariannol, ond nid oes sicrwydd eto sut byddwn yn ariannu'r costau hyn y tu hwnt i 2023/24. Yn y cyfamser, dros y misoedd nesaf byddwn yn gweithio ar Strategaeth Ailgartrefu Cyflym, sy'n seiliedig ar yr egwyddor o geisio symud pobl i lety sefydlog cyn gynted â phosibl, yn hytrach nag aros mewn llety dros dro am gyfnodau hir. Bydd yn allweddol ein bod yn cydweithio gyda'n partneriaid tai er mwyn gwireddu'r Strategaeth hon.

Yr hyn sy'n amlwg yw nad oes gan y Cyngor ddigon o lety dros dro er mwyn cyfarch y galw ac nid yw parhau i ddefnyddio llety gwely a brecwast yn ateb hirdymor. Mae ein Cynllun Gweithredu Tai wedi adnabod yr angen am oddeutu 50 o unedau llety a chefnogaeth ac mae sawl prosiect wedi neu ar fin cwblhau (e.e. Tŷ Adferiad, Porthmadog, a'r Podiau yng Nghaernarfon) a sawl prosiect ar waith (megis datblygu eiddo ar Ffordd y Coleg a Stryd Fawr Bangor, ac aildefnyddio hen adeilad Ysgol Glan Wnion yn Nolgellau).

Mae cynlluniau eraill ym Mhwllheli, Corris a Deiniolen ar waith ac yn debygol o gwblhau eleni.

I ateb y galw cynyddol sydd wedi dod yn sgîl hyn i gyd, rydym wedi ehangu capasiti'r tîm cefnogaeth yn fewnol, sydd wedi helpu i leihau'r baich sydd ar bob gweithiwr achos, er hynny mae'r achosion sydd ar bob swyddog yn parhau yn uwch na'r argymhelliad gan

y Llywodraeth. Rydym hefyd wedi gallu cynyddu ein capasiti i atal digartrefedd cyn iddo ddigwydd, sydd wedi arwain at atal 36% o achosion o ddigartrefedd dros y flwyddyn ddiwethaf.

Mae'r **Grant Cymorth Tai** bellach wedi codi i £6.8m y flwyddyn yn rhoi cymorth i bobl fregus er mwyn rheoli neu gynnal eu tenantiaeth a byw'n annibynnol. Yn ystod 2021/22 mae'r rhaglen yng Ngwynedd wedi cefnogi dros 2250 o bobl i gael mynediad a chynnal tenantiaethau parhaol neu dros dro ac atal digartrefedd.

Tîm Opsiynau Tai

Uned allweddol sydd ar reng-flaen yr Adran ac yn wynebu galw sydd wedi cynyddu'n aruthrol dros y ddwy flynedd ddiwethaf yw'r Tîm Opsiynau Tai. Mabwysiadwyd polisi gosod lleol newydd yn ystod y cyfnod clo cyntaf, sydd yn rhoi blaenoriaeth i bobl â chysylltiad Gwynedd. Rydym yn falch o ddweud, ar gyfartaledd, bod 97% o osodiadau tai cymdeithasol dros y flwyddyn ddiwethaf wedi mynd i berson lleol â chysylltiad â Gwynedd (yn union â'r diffiniad yn y Polisi Gosod newydd). Yn ystod 2021/22, derbyniwyd 1400 o geisiadau (18% yn fwy na 2020/21) i fynd ar y Gofrestr Tai Gyffredin, a bu modd i'r tîm brosesu'r ceisiadau yn gyson o dan y targed 10 diwrnod. Er y galw uchel, roedd y nifer o ddyddiau yr bu unigolion ar y rhestr aros ychydig yn llai ar gyfartaledd eleni – 665 diwrnod eleni o gymharu â 741 diwrnod y llynedd. Cydnabyddir bod hyn yn llawer rhy uchel, ac yn adlewyrchu bod diffyg yn nifer y tai cymdeithasol sydd gennym yn y sir.

Tîm Grantiau a Phrosiectau Tai

Dros y tair blynedd ddiwethaf mae'r tîm wedi llwyddo i ddod â 173 o dai gwag yn ôl i ddefnydd. Er hynny, mae'r Uned wedi Mae'r **Tîm Grantiau a Phrosiectau Tai** wedi gweld effaith y pandemig ar eu gwaith sydd wedi arwain at leihad yn y prosiectau 'Grantiau i

brynwyr tro cyntaf' a 'Grantiau Tai Gwag' a'r benthyciadau 'Adnewyddu Tai Gwag' sydd wedi eu gwireddu eleni. Disgwylwn i'r ffigwr hwn gynyddu dros y flwyddyn ariannol nesaf.

Nifer o dai gwag ddaethpwyd yn ôl i ddefnydd dros y 3 blynedd ddiwethaf

Mae'r Tîm hefyd wedi bod yn parhau i gyflawni gwaith i wneud addasiadau i gartrefi pobl a phlant anabl gyda 186 o addasiadau wedi eu cyflawni yn ystod 2021/22.

Nifer o dai wedi'u haddasu ar gyfer unigolion ag anableddau

Bu'r nifer o ddyddiau ar gyfartaledd a gymerir i wneud addasiadau i gartrefi unigolion ag anableddau yn 164 diwrnod yn ystod 2021/22. Mae'r addasiadau mwyaf (e.e. estyniadau, grisiau-esgyn ac ati) wedi gwthio'r amser cyfartalog hwn i fyny dros y flwyddyn ddiwethaf, a hynny o ganlyniad i effaith Brexit a'r pandemig ar argaeledd y nwyddau arbenigol, ynghyd â diffyg contractwyr yn tendro am waith. Mae hyn i weld yn dechrau sefydlogi bellach, felly gobeithiwn y bydd yr amser hwn yn gostwng dros y flwyddyn nesaf.

Uned Gorfodaeth Tai

Mae'r Uned yn parhau i gynnal arolygon 'boddhad cwsmer', ac mae'r adborth yn

bositif iawn bob amser, a'r sgôr wedi bod yn 10/10 bob mis yn y flwyddyn flaenorol gyda chanmoliaeth gyson i'r staff.

Gwasanaeth Eiddo

Tim Cadwraeth Ynni

Er mwyn ymateb i'r heriau sy'n codi o newid hinsawdd, a sicrhau bod cymunedau Gwynedd yn cael eu paratoi ar gyfer y dyfodol bu i'r Cyngor fabwysiadu **Cynllun Rheoli Carbon** ym mis Mai 2010. Mae'r cynllun wedi bod yn fuddsoddiad sylweddol er mwyn gostwng allyriadau carbon gweithgareddau'r Cyngor, yn ogystal â chyfrannu tua'r amcan ehangach o Wynedd garbon isel.

Mae natur cynlluniau o'r fath yn annatod yn cael eu mesur dros gyfnod hir, gyda gwahaniaethau bychan rhwng cyfnodau monitro yn cael effaith cronus dros dymor ehangach.

Mae'r ffaith bod rhan helaeth o staff yn gweithio o adref dros y flwyddyn ddiwethaf yn sgil Covid-19 yn debygol o fod wedi cyfrannu'n sylweddol at y lleihad mewn allyriadau carbon ein hadeiladau a hefyd wrth deithio. Mae'r Uned Cadwraeth Ynni yn cydnabod y bydd yr allyriadau yn debygol o gynyddu eleni os bydd mwy o ddefnydd o'n hadeiladau a chyfyngiadau Covid-19 yn llacio.

Sefydlwyd **Fframwaith Ynni** mewn partneriaeth â Beond rhwng Ebrill 2020-2024. Ar hyn o bryd mae 16 cyflenwr ar ein Fframwaith, ac mae'r trefniadau sy'n rhan ohono, sef 'reverse auction technology' yn unigryw yn y maes ynni. Mae nifer o awdurdodau lleol a sefydliadau ar draws Prydain yn defnyddio'r Fframwaith, gan gynnwys: Cyngor Portsmouth; Cyngor Bwrdeistref Reigate a Banstead; Gwasanaeth Tân Gogledd Cymru a Chyngor Buckinghamshire. Yn sgil y trefniant hwn, mae'r Cyngor yn ennill enw da yn y maes, ac yn amcangyfrif y gwireddir arbedion o £932k

erbyn Mawrth 2024 ar ein costau nwy. Yn ogystal â hyn, mae'r Cyngor yn cynhyrchu incwm o'r trefniant, sef £24,926.15 yn 2020, a £18,800.13 yn 2021. Mae'r incwm hwn yn ei dro yn ein cynorthwyo i fuddsoddi ymhellach yn ein gwasanaethau, er enghraifft, yn ddiweddar bu'r cyllid yn help i ni gynnal astudiaeth dichonoldeb gwres Tanygrisiau.

Uned Diogelwch Eiddo

Mae'r cyfrifoldeb o sicrhau bod ein holl ysgolion, cartrefi gofal, canolfannau hamdden ac ati yn ddiogel i'w defnyddio gan drigolion y sir yn gorffwys gyda'r Uned. Er bod sgil-ffeithiau Covid-19 yn parhau yn amlwg, mae'r uned yn parhau i gynnal archwiliadau diogelwch yn ein hadeiladau, megis arolygon cyflwr asbestos ac adolygiadau risg tân.

Uned Cynnal a Chadw

Mae'r amser a gymera'r Uned i gwblhau pob darn gwaith wedi gweld cynnydd oddi ar yr amseroedd cyfartalog y llynedd (2020/21 – 8.3 diwrnod, 2021/22 – 10.8 diwrnod), a hynny'n bennaf oherwydd na châi staff ymweld â rhai safleoedd yn sgil Covid-19. Mae newid yn y ffordd o gofnodi hefyd wedi cael effaith bychan ar y data ond buddsoddiad yw'r newid hwn ac rydym yn disgwyl y bydd hyn yn gwella'r ffordd yr ydym yn adrodd ein data yn y pen draw. Gwyddwn, trwy'r adborth a dderbynnir drwy ein harolygon boddhad cwsmer, bod y gwasanaeth a roddwn yn gyson dda gyda phob un o'r cwsmeriaid a holwyd yn fodlon iawn gyda'r Gwasanaeth, a thros eu hanner yn rhoi marciau llawn. Mae hyn yn atgyfnerthu'r ganmoliaeth gyson a gaiff y gweithlu cynnal a chadw mewnol. Bu modd ymestyn y tim hwnnw dros y flwyddyn a aeth heibio a bellach mae gennym drydanwyr a swyddogion profi ansawdd dŵr wedi eu hychwanegu at y seiri, plymwyr a swyddogion gosod a thrwsio offer Teleofal.

Tim Difa Pla

Mae bodlonrwydd cwsmer y Tim wedi bod yn uchel iawn drwy'r gydol 2021/22 hefyd gyda chanmoliaeth uchel am waith prydlon ac effeithiol. Bu modd iddynt barhau i gynnig y gwasanaeth allweddol hwn hyd yn oed dros y cyfnodau clo. Rydym yn casglu adborth cwsmeriaid yn fisol a dros y flwyddyn ddiwethaf roedd 90% o'r cwsmeriaid a holwyd yn gwbl fodlon gyda'r gwasanaeth a gawsant gan y Tim. Yn gyffredinol, materion gyda biliau a thalu am y gwasanaeth oedd y rheswm pan nad oedd cwsmeriaid yn gwbl fodlon gyda'r gwasanaeth.

Uned Glanhau a Swyddfeydd

Mae staff yr Uned wedi bod yn brysur yn sicrhau bod ein swyddfeydd yn ddiogel i staff allweddol fedru parhau i'w mynychu. Maent wedi cyflwyno llu o drefniadau lechyd a Diogelwch newydd dros nos er mwyn sicrhau lles pawb sydd wedi gorfod parhau i fynd i'w gweithle.

Rydym hefyd yn mesur boddhad cwsmer ar gyfer defnyddwyr ein swyddfeydd a'r Uned Glanhau. Mae'r canlyniadau hyd yma yn bositif iawn gyda 100% o staff yn gwbl fodlon gyda'r gwasanaeth a gawsant gan yr Uned Swyddfeydd, a 100% o gwsmeriaid yr Uned Glanhau yn rhoi 9/10 neu uwch am y gwasanaeth.

Uned Stadau

Mae'r Uned yn parhau i dderbyn marciau llawn ar gyfer y gwasanaeth a roddir i gwsmeriaid ond, mae trafferthion o ran recriwtio yn y maes yn parhau. Mae'r uned wedi dod yn gyfrifol am unedau diwydiannol a chanolfannau menter y Cyngor gan edrych yn barhaus ar effeithlonrwydd y ddarpariaeth, ac eisoes wedi cyflawni arbedion heb effeithio ar ansawdd y Gwasanaeth a gynigir

i denantiaid. Mae'r Uned hon bellach yn chwarae rhan allweddol yn amcanion ein Cynllun Gweithredu Tai, trwy gynorthwyo gyda phryniannau tir ac eiddo, syrfeio eiddo a chynning cyngor ar brydles i ac eiddo'r Cyngor.

Gwasanaeth Datblygu Tai ac Eiddo

Yn ystod 2021/22, mae'r Gwasanaeth wedi llwyddo i barhau i yrru ein prosiectau cyfalaf yn eu blaenau er gwaethaf yr heriau a wynebwyd yn sgîl Covid-19 ac ansefydlogrwydd prisiau yn y farchnad adeiladu.

O safbwynt prosiectau tai, mae gwaith datblygu hen adeilad Ysgol Glan Wnion, Dolgellau, yn unedau i gefnogi'r digartref gyda'u tenantiaeth wedi dechrau gyda'r contractwyr ar y safle ar hyn o bryd. Mae gwaith adnewyddu ac uwchraddio Hostel Noddfa bron iawn â gorffen, ac mae'r Gwasanaeth yn gweithio ar ein cynllun adeiladu tai cyntaf yng Nghoed Mawr, Bangor. Ers cwblhau adeilad newydd Ysgol y Garnedd, Bangor, ym mis Hydref 2020, mae 8 prosiect arall wedi cwblhau, megis cwblhau estyniad i adeilad Ysgol Glancegin, Bangor, gwaith ar gyflwr ac addaswydd ysgolion Bethel a Glan y Môr, a gwaith adnewyddu cartrefi preswyl Hafod Mawddach, Cefn Rodyn a Than y Marian. Mae gwaith adeiladu estyniad ac adnewyddu Ysgol y Faenol hefyd yn parhau. Mae 100% o'r prosiectau hyn yn symud ymlaen yn unol â'r amserlen ddisgwyliedig ar hyn o bryd.

Datblygiad newydd Glan Wnion

Mae gwaith dydd i ddydd yr Adran hon yn cyfrannu tuag at yr Amcanion Llesiant a ganlyn gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.
- Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.
- Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.
- Cael manteisio ar harddwch amgylcheddol naturiol y sir

Adran Amgylchedd

Yn ogystal â'r gwaith y mae'r Adran hon yn ei wneud i wireddu'r Blaenoriaethau Gwella yn Rhan 1, mae gweddill y gwaith 'dydd i ddydd' hefyd yn cyfrannu at uchelgais y Cyngor.

Mae'r Adran Amgylchedd yn arwain ar y prif feysydd canlynol:

- **Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu**
- **Gwarchod y Cyhoedd**
- **Trafnidiaeth a Chefn Gwlad**

Yn ystod 2021/22, mae argyfwng Covid-19 wedi parhau i gael effaith sylweddol ar wasanaethau'r adran yn sgil cyfrifoldebau gorfodi'r rheoliadau a chynghori, yn ogystal chyfrannu tuag reolaeth cyrchfannau ar draws i sir o safbwynt parcio a thrafnidiaeth. Bu'r effaith fwyaf ar ein gwasanaethau **Gwarchod y Cyhoedd**, sydd wedi parhau gyda gwaith tra gwahanol i'r arfer, ond hefyd yn ystod y cyfnod yma yn ceisio cyflawni'r dyletswyddau dydd i ddydd arferol. Mae'r gwasanaeth newydd sydd wedi ei sefydlu yn ystod cychwyn y pandemig, sef y **Gwasanaeth Profi, Olrhain a Diogelu**, wedi parhau i weithredu ond nid oes bwriad gan Llywodraeth Cymru i gyllido'r Gwasanaeth ar ôl Mehefin 2022.

Bydd yr her o adfer yr Adran ag ymdrin ac ôl-groniad gwaith mewn rhai Gwasanaethau yn wynebu'r Adran ar gyfer 2022/23, ond mae'r Adran wedi ac yn parhau i roi cynlluniau mewn lle ar gyfer cyfarch hynny yn ystod 2022/23 a thu hwnt.

Nodir hefyd fod Gwasanaethau'r Adran wedi adolygu'r mesuryddion perfformiad oedd mewn lle ar gyfer 2021/22, er mwyn sicrhau ein bod yn mesur beth sydd yn bwysig ond hefyd i gyd-fynd a'r dulliau adrodd corfforaethol fydd yn weithredol yn 2022/23.

Gwarchod y Cyhoedd

Gwasanaeth Bwyd a Diogelwch

Yn ystod 2021/22 roedd y Gwasanaeth yn parhau i gyfrannu tuag at yr ymdrechion i osgoi ymlediad Covid-19, ond mae'r Cynghorau yng Nghymru erbyn hyn wedi cytuno gyda'r Asiantaeth Safonau Bwyd ar weithredu **Cynllun Adfer - Asiantaeth Safonau Bwyd**, wrth i'r gofyn ar wasanaethau gwarchod y cyhoedd mewn perthynas â gwaith Covid-19 leihau dros amser. Mae'r cynllun yn gofyn i archwiliadau diogelwch bwyd (archwiliadau hylendid bwyd a safonau bwyd) ddilyn trefn lle fo rhai busnesau newydd a busnesau risg uchel yn derbyn blaenoriaeth yn y lle cyntaf.

Yn unol â'r cynllun dylid fod cynghorau wedi cynnal archwiliad o bob eiddo categori hylendid bwyd risg uchel erbyn diwedd Mawrth 2022, bob eiddo categoriau risg eraill erbyn diwedd Mehefin 2022 ac eraill erbyn diwedd Medi 2022. Mae'r Gwasanaeth wedi ail gychwyn archwiliadau rhaglunedig ers Medi 2021, ac mae pob eiddo categori risgiau uchel (Hylendid a Safonau Bwyd) heblaw 1 wedi derbyn archwiliad. Er hyn mae ôl-groniad sylweddol o archwiliadau heb eu cyflawni yn 2021/22 (hyn yn sgil y ffaith fod y Gwasanaeth wedi bod yn canolbwyntio ar waith Covid-19) – gyda 410 archwiliad wedi eu cyflawni a 1605 heb eu cyflawni o ran hylendid bwyd, a 34 wedi eu cyflawni a 910 heb eu cyflawni o ran safonau bwyd. Bydd yr archwiliadau yma nawr yn rhan o raglen gwaith 2022-23.

Gwasanaeth Safonau Masnach

Yn ystod 2021/22 cynhaliwyd archwiliadau o 55 allan o 57 o'r busnesau risg uchel oedd wedi eu rhaglennu gan y Gwasanaeth,

gyda threfniadau eisoes mewn lle i gynnal y ddau archwiliad sydd yn weddill yn fuan yn 2022/23. Mae'r Gwasanaeth yn parhau i gydlynu'n rhanbarthol y gwaith o reoleiddio sefydliadau bwyd anifeiliaid. Fe gytunwyd gyda'r Asiantaeth Safonau Bwyd fel rhan o gytundeb blynyddol, y byddai Gwynedd yn anelu i gynnal arolygiad o 171 sefydliad bwyd anifeiliaid fel rhan o waith rhaglunedig yn ystod 2021/22. Mae'r Gwasanaeth wedi mynd ymhellach a wedi llwyddo i gwblhau 179 archwiliad.

Gwasanaeth Trwyddedu a Rheolaeth Llygredd

Yn ystod 2021/22 bu'r Gwasanaeth hefyd yn cyfrannu tuag reoli'r ymlediad o Covid-19, drwy orfodi a chynghori ynglŷn â'r rheoliadau a'r canllawiau gydag eiddo trwyddedig yn bennaf. Golygai hyn fod y gwaith rhaglunedig o archwiliadau o fusnesau gyda phrosesau llygredd awyr wedi lithro yn ogystal â'r rhaglen o archwilio cyflenwadau dŵr preifat, a bydd hyn nawr yn cael ei ail raglennu ar gyfer 2022/23.

Bu cyfnod o salwch hir dymor yn Uned Drwyddedu'r Gwasanaeth yn ystod yn 2021/22 gyda hyn, ynghyd a'r cynnydd mewn ceisiadau trwyddedu yn sgil lot o geisiadau adnewyddu'n cael eu cyflwyno ar un pryd yn effeithio ar yr amser oedd yn cymryd i benderfynu ceisiadau gyda'r cyfartaledd misol yn amrywio o 7 diwrnod i hyd at 42 o ddiwrnodau. Mae'r Adran wedi bod yn edrych ar gyfleoedd i gryfhau gwydnwch yr Uned Drwyddedu gyda hynny'n cynnwys ymestyn y cyfleoedd i geisiadau gael eu cyflwyno'r electroneg ac edrych ar ddyletswyddau'r swyddi yn yr Uned.

Gwasanaeth Profi, Olrhain a Diogelu

Sefydlwyd y Gwasanaeth Profi, Olrhain a Diogelu ym mis Mai 2020, a daeth yn weithredol ar 1 Mehefin 2020. Diben y

gwasanaeth hwn yw arwain y sir allan o'r pandemig drwy wella arolygiaeth iechyd yn y gymuned, olrhain cysylltiadau a chefnogi pobl i hunanynysu lle bo angen. Mae'r gwasanaeth wedi cysylltu â chynghori dros 31,000 o achosion positif, a bron i 56,000 o gysylltiadau achosion positif dros y cyfnod yma.

Mae'r flwyddyn 2021/22 wedi bod yn gyfnod heriol iawn i'r gwasanaeth, ac mae gwaith caled, ymroddiad a phroffesiynoldeb y tîm wedi bod yn eithriadol. Bu'n arbennig o anodd a heriol tua diwedd 2021, yn enwedig gyda'r niferoedd uchaf a wynebodd y sir ers dechrau'r pandemig, ac ansicrwydd ynghylch pa lwybr y byddai'r firws yn ei ddilyn. Ond, gallwn fod yn hyderus bod gennym system sydd wedi gweithio, gyda phobl a sefydliadau wedi cydweithio'n wych i gyflawni un nod. Mae Profi, Olrhain a Diogelu wedi chwarae rhan hanfodol wrth helpu i leihau cyfraddau achosion. Mae'r tîm wedi gwneud gwaith aruthrol yn helpu i dorri cadwyni trosglwyddo a chefnogi pobl sy'n wynebu'r her o orfod ynysu, ac yn parhau i wneud gwaith anhygoel i helpu i ddiogelu dinasyddion Gwynedd. Mae gwydnwch y tîm i ganllawiau newidiol ar ddechrau 2022 wedi bod yn rhyfeddol, ac nid yw wedi bod yn hawdd, ac ar brydiau mae wedi bod yn ddi-baid ac yn flinedig dros ben.

Bydd Llywodraeth Cymru yn ymestyn y cyllid a ddarperir i dimau olrhain cysylltiadau Profi, Olrhain a Diogelu tan fis Mehefin 2022. Mae hyn yn dilyn y newidiadau mawr i'r canllawiau, gyda busnesau a gwasanaethau yn dychwelyd i ryw fath o normalrwydd, a gyda chyhoeddiad cynllun hirdymor Llywodraeth Cymru ar gyfer byw gyda'r Covid-19 yn ddiogel: **Gyda'n gilydd tuag at ddyfodol mwy diogel.** Felly, mae'n anochel bod gwaith olrhain wedi tawelu erbyn hyn, ac mae nifer o staff bellach wedi gadael y gwasanaeth i ddychwelyd i'w swyddi parhaol neu ddilyn eu gyrfaedd, gyda 58 o'r 87 aelod staff sydd wedi bod yn gweithio i'r Gwasanaeth Olrhain ers ei sefydlu, dal ar ôl yn y gwasanaeth.

Gwasanaeth Cynllunio

Mae'r Gwasanaeth yn hwyluso a rheoli datblygiadau cynaliadwy o fewn ardal awdurdod cynllunio Gwynedd (nad yw'n cynnwys ardal y Parc Cenedlaethol), ac yn 2021/22 roedd y Gwasanaeth yn parhau i hwyluso datblygiadau tai i gwrdd ag anghenion ein cymunedau, gyda 65% (135 uned) a ganiatawyd yn dai fforddiadwy.

Dros y blynyddoedd diwethaf, rydym wedi bod yn mesur lefel bodlonrwydd ein cwsmeriaid. Mae gwaith yn mynd yn ei flaen gennym mewn ymateb i'r sylwadau a dderbyniwyd, yn benodol o amgylch trefniadau cysylltu gyda'r Gwasanaeth ac anawsterau cyfathrebu.

Yn ystod 2021/22 derbyniwyd 1222 o geisiadau cynllunio newydd a phenderfynwyd 1160. Yn ystod y cyfnod yma cymrodd geisiadau cynllunio 103 diwrnod ar gyfartaledd i'w penderfynu o'i gymharu â 89 diwrnod yn 2020/21 a 62 diwrnod yn 2019/20. Mae hyn yn deillio yn bennaf o'r cyfnod clo cyntaf, lle na fu Pwyllgor Cynllunio am 5 mis, prosesau gwaith yn cymryd hirach, ymateb gan ymgynghorai statudol yn cymryd yn hirach, a sawl achos o salwch hirdymor o fewn y Gwasanaeth. Yn 2021/22, mae'r gwaith o adfer wedi canolbwyntio'n bennaf ar glirio'r ôl-groniad o waith a gasglwyd yn ystod y cyfnod hwnnw, ond mae'r nifer o geisiadau cynllunio newydd yn parhau i fod yn uchel. Mae gan y gwasanaeth rôl i ymchwilio a chymryd camau gorfodaeth ar ddatblygiadau sydd heb dderbyn caniatâd cynllunio. Yn ystod 2021/22 derbyniwyd 298 o achosion newydd ac mae 159 o achosion wedi cael eu cau, gyda sawl achos cymhleth yn cymryd amser sylweddol i'w harchwilio. Mae ôl-groniad sylweddol o 686 o achosion yn parhau i fod yn agored a hyn yn bennaf oherwydd yr angen i flaenoriaethu'r gwaith o ddelio gyda cheisiadau cynllunio yn bennaf.

Mae'r Gwasanaeth wedi colli staff profiadol yn ystod y flwyddyn ac mae'r Adran wedi bod yn recriwtio a gyda chynlluniau mewn lle i geisio cryfhau gwydnwch y Gwasanaeth ar gyfer 2022.

Mae'r Gwasanaeth Cynllunio hefyd gyda dyletswyddau statudol a rôl mewn materion Cadwraeth a Chynllunio Mwynau a Gwastraff, ac mae'r gwasanaeth wedi cyfrannu yn sylweddol i'r bid llwyddiannus i ddynodi Safle Treftadaeth y Byd (Llechi) ac yn parhau i gefnogi'r gwaith sy'n deillio o'r dynodiad. Mae'r gwasanaeth yn y broses o gyhoeddi canllaw dylunio er mwyn cynghori a chodi ymwybyddiaeth o'r egwyddorion a phwysigrwydd o ddylunio da o fewn ardal y dynodiad.

Gwasanaeth Polisi Cynllunio ar y Cyd

Buom yn gweithio ar Adroddiad Monitro Blynyddol (AMB) yn ystod 2021/22 a cyflwynwyd i Lywodraeth Cymru ym mis Hydref 2021. Casgliad yr adroddiad oedd bod y dangosyddion ar y cyfan yn perfformio yn unol â'r disgwyliadau, a lle nad oedd targedau yn cael eu cwrdd roedd hyn allan o reolaeth y Cynllun Datblygu Lleol (CDLL) ar y Cyd. Er bod canfyddiadau'r AMB yn nodi ar y cyfan fod polisiau CDLL ar y Cyd yn perfformio yn effeithiol, eglurwyd bod newidiadau arwyddocaol wedi digwydd ers mabwysiadu'r Cynllun, a bod angen y newidiadau gael eu hystyried fel rhan o adolygiad statudol o'r Cynllun gychwynnodd ym mis Gorffennaf 2021.

Mae'r Gwasanaeth wedi paratoi Adroddiad Adolygu yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru, a casgliad yr Adroddiad oedd bod angen gwneud adolygiad llawn o'r CDLL ar y Cyd sydd gyfystyr â Chynllun Newydd. Mae'r Adroddiad Adolygu wedi bod yn destun Ymgynghoriad cyhoeddus ac ym mis Mawrth

2022 cymeradwywyd yr Adroddiad gan Gyngorau Llaw Gwynedd ac Ynys Môn er mwyn ei gyhoeddi a'i gyflwyno i Lywodraeth Cymru.

Mae'r Gwasanaeth wedi paratoi a mynd allan i ymgynghoriad cyhoeddus ar Ganllaw Cynllunio Atodol yn dilyn dynodiad llwyddiannus y Safle Treftadaeth Byd (Llechi), a bwriedir adrodd ar fabwysiadu'r Canllaw yn ystod 2022/23.

Mae'r Gwasanaeth wedi arwain ar ymateb i ymgynghoriad diweddar **Llywodraeth Cymru - Deddfwriaeth a pholisi cynllunio ar gyfer ail gartrefi a llety gwyliau tymor byr** a bydd y Gwasanaeth yn parhau i arwain yn y maes yma fel mae'r gwaith yn datblygu, mewn cydweithrediad gydag Adrannau eraill y Cyngor. Mae'r gwaith yma yn cyfrannu at flaenoriaeth gwella'r Cyngor sydd yn ymwneud a mynediad at gartrefi addas. Mae'r Gwasanaeth hefyd yn cydweithio'n rhanbarthol er mwyn ceisio dylanwadu ar y trefniadau ar gyfer paratoi Cynllun Datblygu Strategol, sydd yn un o ddyletswyddau statudol y Cyd-bwyllgor Corfforaethol ar gyfer rhanbarth Gogledd Cymru.

Gwasanaeth Rheolaeth Adeiladu

Mae'r Gwasanaeth yn gweithio gyda'r cyhoedd a phartneriaid i ddarparu adeiladau diogel i'n cymunedau sy'n bodloni safonau adeiladu priodol. Mae'r Gwasanaeth hefyd yn gyfrifol am ymdrin â cheisiadau rhifo strydoedd Eiddo, chwiliadau eiddo a hysbysiadau dymchwel.

Yn ystod 2021/22 roedd y Gwasanaeth yn gwneud penderfyniadau ar dros 90% o geisiadau rheolaeth adeiladu o fewn y cyfnod statudol, ac ar gyfartaledd yn ymateb i hysbysiadau o adeiladau peryglus a sicrhau ei fod wedi ei ddiogelu o fewn diwrnod i dderbyn yr hysbysiad.

Mae'r Gwasanaeth yn ei chael hi'n heriol

iawn o ran cadw a recriwtio swyddogion Rheolaeth Adeiladu cymwysedig gan fod yn y Gwasanaeth yn un masnachol sydd yn cystadlu gyda'r sector breifat am waith. Dros y 12 mis diwethaf mae dau swyddog Rheolaeth Adeiladu Siartredig cymwys wedi symud i'r sector preifat, ac mae'r Gwasanaeth wedi methu recriwtio swyddogion yn eu lle ac wedi cyflogi ymgynghorydd allanol am gyfnod dros dro.

Yn dilyn adolygiad o'r Gwasanaeth a sut mae wedi newid dros y blynyddoedd yr hyn sydd yn cael ei amlygu yw bod y flaenoriaeth wedi bod ar y gwaith sydd yn talu ffioedd, ac yn sgil hynny mae'r adnodd ar gyfer gwaith sydd ddim yn talu ffi, fel gwaith gorfodaeth, wedi ei dorri, ac ein targed incwm wedi ei godi yn sgil hynny. Yn sgil yr adolygiad o'r Gwasanaeth mae cynlluniau gan yr Adran ar gyfer 2022/23 i weithredu ar adolygiad o'r strwythur gan gydnabod gofynion fydd yn deillio o ddeddfwriaeth newydd o ran cymwyseddau, ac i gael pecyn hysbysebu swyddi sydd yn fwy deniadol fel "cynnig". Bwriedir hefyd treialu'r defnydd o arian yn deillio o danwariant yr Adran i gyfrannu tuag at y gwaith sydd ddim yn denu ffioedd – sef y gwaith gorfodaeth yn bennaf.

Gwasanaeth Cefn Gwlad

Gyda chyfrifoldebau statudol am lwybrau cyhoeddus y Cyngor mae'r gwaith o baratoi'r Cynllun Gwella Hawliau Tramwy wedi parhau yn ystod 2021/22 ac aneli'r i gwblhau'r gwaith yma yn 2022/23 drwy fabwysiadu'r Cynllun. Yn yr un modd, mae'r gwaith ar y Cynllun Adfer Byd Natur wedi cychwyn yn 2021/22 gyda'r bwriad hefyd o gwblhau a mabwysiadu'r Cynllun yn ystod 2022/23. Bydd y Cynlluniau yma i raddau helaeth yn llywio gwaith y Gwasanaeth dros y blynyddoedd nesaf. Mae'r adolygiad Ffordd Gwynedd wedi llithro yn sgil y pandemig ond bydd y gwaith yn parhau, gan gynnwys datblygu mesuryddion perfformiad ar gyfer y Gwasanaeth.

Mae'r gwahanol raglenni gwaith a phrosiectau sydd yn cael eu hariannu gan grantiau wedi cynyddu'n sylweddol ers 2020, a hynny wedi golygu rhagor o bwysau ar staff presennol. Bwriedir cynyddu capasiti i alluogi'r Gwasanaeth i ymateb yn fwy effeithlon i'r cyfleoedd.

Yn ystod 2022/23 bydd y Gwasanaeth Cefn Gwlad yn adeiladu ar waith y blynyddoedd diwethaf mewn perthynas â chefnogi cymunedau i gymryd gofal am eu hamgylchedd leol ynghyd â darparu cyfleoedd mynediad at natur a chryfhau'r ddarpariaeth Teithio Lesol.

Mae'r cyfnod 2021/22 wedi gweld twf yn y nifer y ceisiadau cynllunio sydd angen sylw gan y tîm Bioamrywiaeth yn ogystal ag ymholiadau am faterion coed. Mae camau wedi eu cymryd i ddelio gyda'r llwyth gwaith gan gynnwys penodi staff, ond mae wedi profi'n anodd denu ymgeiswyr cymwys.

Bydd y Gwasanaeth yn parhau i gydweithio â'r Adran Briffyrdd a Bwrdeistrefol ar yr ymateb i glwyf yr onnen a rhoi'r mewnbwn i raglenni gwaith Defnydd Tir sy'n codi o'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur (sydd yn flaenoriaeth gwella mae'r Adran yn arwain arno).

Gwasanaeth Cludiant Integredig a Diogelwch y Ffyrdd

Mae'r sector **trafnidiaeth gyhoeddus** yng Ngwynedd wedi wynebu cyfnod cythryblus dros y blynyddoedd diwethaf, gyda'r gwasanaeth wedi gorfod ymateb yn gyflym i newidiadau mawr o ran y darparwyr oedd ar gael. Erbyn hyn mae'r Gwasanaeth wedi dechrau ar y gwaith o gynnal arolwg cynhwysfawr o'r rhwydwaith cludiant cyhoeddus. Mae'r Gwasanaeth yn cydweithio gyda Trafnidiaeth i Gymru er mwyn cynllunio rhwydwaith fydd yn rhoi gwasanaeth gwell i bobl Gwynedd. Bydd hefyd yn ystyried dulliau arloesol o gynnig rhwydwaith cludiant

cyhoeddus e.e. bws fflecsi neu wasanaeth ar alw mewn rhai ardaloedd. Rhagwelir y bydd rhai o'r gwasanaethau yma yn cychwyn yn ystod yr Haf 2022.

O ganlyniad i swyddogion yn arallgyfeirio i ddyletswyddau gwahanol o fewn yr adran nid yw wedi bod yn bosib i ni gasglu'r data arferol sy'n ymwneud â phrydlondeb gwasanaethau bysiau. Fodd bynnag, rydym yn parhau i gydweithio gyda'r sector cludiant er mwyn cynnal gwasanaethau sy'n ateb anghenion Pobl Gwynedd.

Gwasanaeth Parcio a Gwaith Stryd

Ffurfiwyd Grŵp Tasg Parcio ddiwedd 2019 er mwyn rhoi sylw i faterion parcio amrywiol a chyflwyno datrysiadau posibl i gyfarch bwlch ariannol sy'n wynebu'r Cyngor a gwella'r trefniadau parcio presennol yn yr un modd. Cyflwynwyd adroddiad i Aelodau'r Cabinet ym mis Chwefror 2021 a derbyniwyd yr argymhellion, oedd yn cynnwys mabwysiadu strwythur ffioedd parcio newydd, cryfhau'r tîm parcio a chadw cynlluniau bathodyn glas a pharcio i breswylwyr eu cymeradwyo. Mae'r argymhellion oedd yn deillio o'r adolygiad bellach wedi'u gweithredu.

Mae'r ddwy flynedd diwethaf wedi uchafu'r problemau megis prinder llecynnau parcio ledled y sir, o ganlyniad i bobl yn aros yn y DU am wyliau yn hytrach na mentro dramor ac mae hyn wedi amlygu'r angen am bwerau ychwanegol i ymdrin â cherbydau sy'n creu rhwystr a gwell rheolaeth o gartrefi modur.

Yn sgil hyn, bu i'r Cyngor fwrw ymlaen i gynnal gwaith ymchwil oedd yn cynnwys ymgynghori gyda gweithredwyr safleoedd carafanau yng Ngwynedd, y sector cartrefi modur yn ogystal â chymunedau ar draws y Sir. Y seiliedig ar y gwaith ymchwil, cytunodd y Cabinet argymhellion oedd yn cynnwys cynnal prosiect peilot ar gyfer defnydd o safleoedd parcio'r Cyngor (neu ran o'r safleoedd) sydd o fewn ardal Awdurdod Cynllunio Gwynedd,

er darparu cyfleusterau i gartrefi modur aros dros nos am ffi, fydd yn mynd law yn llaw gyda mesurau rheoli / gorfodaeth. Yr amserlen ar hyn o bryd (yn ddibynnol ar ganiatâd cynllunio) yw i'r peilot cyntaf fod yn weithredol cyn diwedd Mawrth 2023. Drwy'r prosiect yma mae'r Adran yn cyfrannu at flaenoriaeth gwella twristiaeth y Cyngor sydd yn ymwneud a llunio cynllun twristiaeth gynaliadwy.

Mewn ymateb i fodurwyr sydd yn parcio'n anghyfreithlon a diystyriol drwy greu peryglon i ddefnyddwyr eraill o'r briffordd, yn enwedig yn ardal Pen y Pass sydd wedi ei lywodraethu gan gyfyngiadau parcio ar ffurf clirffordd, mabwysiadodd y Cyngor bwerau i symud cerbydau sy'n achosi rhwystr. Golygai hyn nad ydym yn lwyr ddibynnol ar Heddlu Gogledd Cymru i ymdrin â cherbydau sydd yn achosi peryglon i'r cyhoedd. Cafodd y pwerau hyn eu cymeradwyo ym mis Medi 2021.

Gwasanaeth Traffig a Phrosiectau

Mae'r Gwasanaeth yn ymdrin â materion sydd yn ymwneud ag unrhyw newid i'r isadeiledd trafniadaeth. Y prif amcan yw sicrhau bod y briffordd yn ddiogel i'r holl ddefnyddwyr o'r ffordd a bod bosib defnyddio'r rhwydwaith yn ddirwystr ac mewn modd cynaliadwy. Rydym yn cwrdd â'r amcan yma drwy gyflawni'r agweddau canlynol:

- Ymdrin â cheisiadau i gyflwyno gwaharddiadau parcio
- Cyflwyno sylwadau fel ymgynghorai statudol ar geisiadau cynllunio
- Ymdrin ag ymholiadau ynglŷn â goryrru
- Gwella ac ehangu'r rhwydwaith cerdded a beicio, hyrwyddo rhwydwaith cerdded a beicio, a chyflawni unrhyw ddyletswyddau eraill o dan y Ddeddf Teithio Lesol 2013
- Arwain ar brosiectau i wella diogelwch y ffyrdd, gwelliannau o flaen ysgolion, gwella'r isadeiledd trafniadaeth gyda phwyslais ar gynlluniau lleihau ôl troed carbon

- Sicrhau bod ffyrdd mewn stadau newydd yn cael eu hadeiladu i'r safonau priodol fel bod modd eu mabwysiadu
- Gweinyddu data'r briffordd gan sicrhau bod y wybodaeth yn gyfredol.

Rydym bob amser yn edrych am gyfleoedd i ariannu cynlluniau trafniadaeth o ffynonellau allanol er lles cymunedau'r ardal.

Bu 2021/22 yn gyfnod heriol wrth i'r Gwasanaeth golli aelodau staff profiadol, ynghyd a chael problemau recriwtio swyddogion cymwys.

Gwasanaeth Busnes (Cyllid) Rheolaeth Categori

Pwrpas y Gwasanaeth hwn yw cydweithio a chefnogi gwasanaethau'r Cyngor i ddylunio a gweithredu strategaeth gaffael fesul categori gyda'r nod o uchafu gwerth am arian ac annog cadw buddion lleol. Yn ystod 2021/22 gwelsom ostyngiadau rhagamcan yn y gyllideb o £395k. Yn ogystal â buddion ychwanegol ar gyfer pob categori yr ydym wedi'i adolygu hyd yma. Mae'r tîm yn parhau i ymdrechu i sicrhau'r gwerth gorau am arian gyda phwyslais arbennig ar gaffael cynaliadwy sy'n ategu Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur ddiweddaraf y Cyngor.

Rydym yn parhau i ymgysylltu'n gynnar â'r farchnad a cydweithio gyda Busnes Cymru sy'n cynnig cymorth i gwmnïau lleol. Yn anffodus oherwydd nad oedd farchnadoedd lleol o fewn y categorïau a gafodd ei adolygu yn 21/22, mae ein hymdrechion i uchafu cadw budd yn lleol wedi ar y cyfan bod yn aflwyddiannus. Serch hyn rydym wedi bod yn rhan o dreialu'r teclyn TOMs, sydd yn ymwneud a mesur gwerth cymdeithasol, gyda'r gobaith o sicrhau'r buddion cymdeithasol mwyaf posibl a'r gobaith yw fydd y peilot yn dreifio cwmnïau tu allan o'r sir i gynnig buddion lleol.

Gwasanaeth Busnes (Gweinyddol)

Pridiannau Tir

Mae'r Uned Pridiannau Tir Lleol Gwynedd yn darparu gwybodaeth chwiliadau ar gyfer unrhyw un sy'n dymuno prynu eiddo neu dir o fewn Gwynedd. Mae'r flwyddyn ddiwethaf wedi bod yn heriol gyda chynnydd sylweddol yn y nifer o geisiadau ac ymholiadau sydd wedi, ac yn parhau i'n cyrraedd. Yn sgil hyn, mae amser prosesu ceisiadau wedi cynyddu, ar gyfartaledd yn cymryd mis i'w prosesu.

Rydym yn ystyried sawl opsiwn er mwyn cael rheolaeth well o'r sefyllfa, ond rhaid cydnabod nad oes datrysiad hawdd cyflym yn bosib. Mae trosglwyddo i system gyfrifiadurol genedlaethol yn ei hun yn mynd i ddod ac amser prosesu ceisiadau i lawr yn sylweddol, gyda'r targed presennol i gael y project yn weithredol, erbyn diwedd Tachwedd 2022. Rydym wedi penodi staff achlysurol i gynorthwyo gyda'r gwaith project, er mwyn rhyddhau ein staff profiadol i weithredu drwy'r ceisiadau chwiliadau.

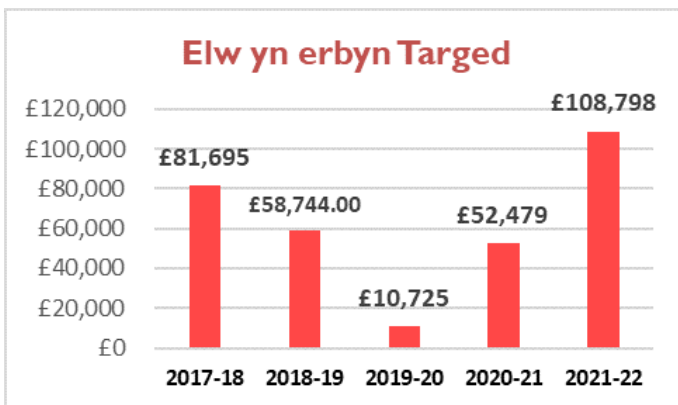
Mae gwaith dydd i ddydd yr Adran hon yn cyfrannu tuag at yr Amcanion Llesiant a ganlyn gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.
- Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau
- Cael manteisio ar harddwch amgylcheddol naturiol y sir

Adran Ymgynghoriaeth Gwynedd (YGC)

Mae Ymgynghoriaeth Gwynedd (YGC) yn gweithredu'n fasnachol yn y maes peirianyddol ac adeiladu er mwyn sicrhau swyddi o ansawdd uchel o fewn y sir a cheisio creu elw i helpu gyda sefyllfa ariannol y Cyngor.

Ar gyfer 2021/22 llwyddwyd i greu elw oedd £108,798 yn uwch na'r targed £6.39 miliwn a osodwyd ar ein cyfer.

Mae'r perfformiad cyllidol wedi bod yn bosib drwy gwblhau'r gwaith dylunio ac adeiladu drwy gyfnod y pandemig, a pharhau i weithio ar gynlluniau drwy Ogledd Cymru, Canolbarth Cymru a Phenfro.

Yn allweddol i hyn oll roedd parodrwydd staff i weithio yn hyblyg gan ymdopi ac addasu i'r sefyllfa. Rydym wedi gwneud addasiadau sydd wedi bod yn llwyddiannus iawn i'r adran a byddwn yn parhau â rhai o'r trefniadau hyn i'r dyfodol.

Perfformiad ar faes Dŵr a Llifogydd

Mae'r gwasanaeth technegol yn cyflawni gwaith dylunio ac adeiladu cynlluniau i leihau risgiau llifogydd mewndirol ac ar hyd yr

arfordir yng Ngwynedd. Mae'r gwasanaeth yn denu arian grant i'w gwireddu.

Mae'r rhain i gyd yn gymunedau sydd un ai wedi dioddef yn hanesyddol, neu ble mae tystiolaeth gref fod newid hinsawdd yn debygol o gynyddu risg yn y dyfodol. Yn y flwyddyn 2020/21 mae'r gwasanaeth wedi bod yn gweithio ar dros 20 o brosiectau i leihau risg llifogydd i gannoedd o bobl.

Mae'r prosiectau atal llifogydd yn cynnwys (noder nifer adeiladau sydd yn elwa o leihad yn risgiau llifogydd):

- Viaduct Gardens, Abermaw (**33**) – Dechrau ar y gwaith dylunio manwl ar gyfer symud ymlaen gyda'r gwaith adeiladu yn 2022/23.
- Prom Gogleddol, Abermaw (**712**) – Cadarnhau'r opsiwn dewisol a chwblhau ar achos busnes amlinellol. Trafod y camau nesaf o ran y dylunio manwl gyda Llywodraeth Cymru.
- Bae Hiracl, Bangor (**82**) – Cwblhau ar achos busnes amlinellol a chadarnhau ar opsiwn dewisol, bwrw ymlaen gyda'r dylunio manwl. Dechrau'r gwaith adeiladu yn 2022/23.
- Porthdinllaen (**18**) – Paratoi cynlluniau manwl ac achos busnes llawn, ar gyfer symud ymlaen i'r gwaith adeiladu yn 2022/23.
- Cei Aberdyfi (**11**) – Cwblhau'r gwaith dylunio manwl achos busnes llawn ac ariannu. Symud ymlaen gyda'r gwaith adeiladu yn 2022/23.
- Afon Gwyrfaei (**54**) – Paratoi dyluniad manwl ag achos busnes llawn ar gyfer cynlluniau unigol o fewn y dalgylch.

- Dalgylch Ogwen (95) - paratoi cais busnes manwl i wneud gwelliannau ar hyd y dalgylch sydd am reoli a lleihau risg llifogydd.

Monitro Asedau

Mae'r Gwasanaeth wedi cwblhau archwiliadau asedau arfordirol a draenio tir y Sir. Mae'r gwasanaeth gyda 264 o asedau, sydd yn cael eu sgorio o 1 i 5, ble mai 1 yw'r sgôr gorau. Mae'r gwasanaeth yn anelu at sgôr o 3 neu well, ac mae 219 o asedau yn cyrraedd y sgôr yma. O'r 45 sydd ddim yn cyrraedd y targed, mae'r adran a chynlluniau ar y gweill i godi lefel cyflwr yr asedau yma.

Mae'r adran hefyd yn ceisio gwneud oll asedau arfordirol yn fwy saff i'r cyhoedd.

Ymchwiliadau Llifogydd

Rydym yn parhau i gasglu gwybodaeth ynglŷn â lefel risg llifogydd o fewn y Sir, ac wedi datblygu mapiau a chronfeydd data penodol ar gyfer y pwrpas yma. Yn ystod 2021/22 cofnodwyd fod 45 o eiddo preswyl a 2 eiddo masnachol wedi dioddef o lifogydd mewnol, sef dŵr yn dod i mewn i'r adeilad.

Rydym yn parhau i gydweithio gyda'r sector gyhoeddus, a chyrrff eraill drwy godi ymwybyddiaeth am beryglon llifogydd ac erydiad arfordirol

Rheoleiddio

Yn ystod 2021/22 rydym wedi prosesu 24 o geisiadau i weithio mewn cyrsiau dŵr cyffredin dros y sir. Mae'r gwasanaeth ymgynghorol a gynigir yn golygu fod pob cais sydd wedi ei dderbyn o fewn y cyfnod hwn wedi bod yn dderbyniol, gydag ymateb wedi ei ddarparu o fewn 22 diwrnod ar gyfartaledd, lle caniateir hyd at 2 fis.

Pwrpas y broses caniatâd gweithio mewn cyrsiau dŵr ydi rheoli gweithgareddau penodol a allai gael effaith andwyol ar lifogydd. Dros y flwyddyn ddiwethaf, rydym hefyd wedi bod yn trafod gofynion yr is-ddeddfau draenio tir newydd gydag amryw o ddatblygwyr. Mae hyn er mwyn sicrhau eu bod yn ymwybodol o'r oblygiadau ar ddatblygiadau i'r dyfodol. Bydd y broses codi ymwybyddiaeth yma yn parhau.

Yn ystod 2021 rydym wedi rhoi sylwadau ar dros 350 cais cynllunio, i sicrhau fod byggythiad llifogydd ac erydiad arfordirol i ddatblygiadau newydd yn amlwg a derbyniol a bod manylion y cais yn cydymffurfio a pholisïau cenedlaethol.

SDC (Systemau Draenio Cynaliadwy)

Nifer Ceisiadau

Fel roeddem yn ei ddisgwyl, mae nifer ceisiadau wedi cynyddu'r flwyddyn yma, o 58 i 91 cais sy'n gynydd o 57%, ac felly rydym wedi cyflogi aelod arall o staff fel adnodd i allu gwasanaethu hyn.

Rydym hefyd wedi prosesu 48 cais i Gynghorau Môn, Wreccsam a Phowys dros y cyfnod.

Rydym yn parhau i weithio gydag adrannau cynllunio'r Cyngor a Pharc Cenedlaethol Eryri, er mwyn amlygu'r gofynion i ymgeiswyr. Mae ymwybyddiaeth o'r gofynion i weld yn cynyddu, a gyda hyn mae ansawdd y ceisiadau hefyd yn gwella.

Rydym wedi dechrau ar y broses o gynnal asesiad Ffordd Gwynedd ar gyfer y gwasanaeth SDC, a bydd hyn yn parhau dros y misoedd nesaf.

Gwasanaeth Cyn-gais

Er ein bod wedi cael sêl bendith i godi ffi am y gwasanaeth yma, rydym wedi parhau i gynnig y gwasanaeth yn ddi-dâl dros y cyfnodau clo.

Gwaith tu hwnt i Wynedd

Roedd Cyngor Gwynedd wedi eu penodi gan Gyngor Ynys Môn, Wrecsam a Powys i brosesu a gwirio eu ceisiadau SDC. Ond, gyda nifer y ceisiadau yn cynyddu yng Ngwynedd, rydym wedi penderfynu rhoi cefnogaeth i Gyngor Môn yn unig y flwyddyn nesaf.

Rydym hefyd yn arwain ar waith i ddatblygu cysondeb ar draws Gogledd Cymru, ac yn cydweithio gyda Chynghorau Sir Ynys Môn, Conwy, Dinbych, Flint a Wrecsam. Mae'r gwaith yma yn cynnwys llunio polisiau a gweithdrefnau a all gael eu defnyddio'n rhanbarthol er mwyn rhannu adnoddau a chael cysondeb yn y ffordd mae'r gofynion yn cael eu gweithredu.

Mae gwaith dydd i ddydd yr Adran hon yn cyfrannu tuag at yr Amcanion Llesiant a ganlyn gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.
- Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau
- Cael manteisio ar harddwch amgylcheddol naturiol y sir

Adran Cyllid a Thechnoleg Gwybodaeth

Yn ogystal â'r gwaith y mae'r Adran hon yn ei wneud i wireddu'r Blaenoriaethau Gwella yn Rhan 1, mae gweddill y gwaith 'dydd i ddydd' hefyd yn cyfrannu at uchelgais y Cyngor.

Mae'r Adran Cyllid yn sicrhau'r gefnogaeth briodol i'r Cyngor wrth reoli, gwarchod a datblygu ei sefyllfa ariannol, yn ogystal â darparu gwasanaethau megis casglu refereniw a thalu budd-daliadau mewn ffordd deg, a thalu cyflogau staff ac anfonebau cyflenwyr. Mae gwasanaethau technoleg gwybodaeth y Cyngor hefyd yn rhan o'r Adran Cyllid ac maent yn cynnig arweiniad a chefnogaeth dechnegol o ansawdd uchel sy'n hyrwyddo gwerthoedd sylfaenol y Cyngor.

Rheolaeth Ariannol ac Arbedion

Mae gwaith rheolaeth ariannol a chefnogaeth cyfrifwyr yr Adran Cyllid wedi bod yn gaffaeliaid i adrannau'r Cyngor wrth gyflawni i bobl Gwynedd mewn cyfnod heriol. Trwy reolaeth ariannol gydwybodol, mae'r adran wedi llwyddo i gynorthwyo'r Cyngor i gadw o fewn ei gyllideb pob blwyddyn ers 2015/16.

Yn yr hinsawdd ariannol o gyfyngiadau ar wariant cyhoeddus, cynhyrchwyd cyllidebau dibynadwy a chyfrifon cywir a theg. Yr Adran Gyllid sy'n gyfrifol am drefniadau cadarn y Cyngor, a darparu adnoddau addas i'r holl adrannau wireddu'r hyn sy'n ddisgwyliedig ohonynt.

Fel sydd wedi ei nodi yng nghyflwyniad yr adroddiad perfformiad yma, roedd 94% o'r cynlluniau arbedion, cyfanswm gwerth £33miliwn rhwng 2015/16 a diwedd 2021/22 wedi eu cwblhau, ond roedd cynlluniau eraill yn fwy heriol i'w gwireddu. Felly, adolygwyd y cynlluniau arbedion cyfredol yn ystod 2021/22, a bu camau darbodus i ddileu rhai

arbedion a llithro eraill ymlaen i 2023/24 neu thu hwnt.

Cafodd yr argyfwng Covid-19 effaith ariannol sylweddol, gyda chyfuniad o gostau ychwanegol a cholledion incwm gwerth £16 miliwn i'r Cyngor yn 2021/22. Cyflwynodd cyfrifwyr Cyngor Gwynedd hawliadau i Lywodraeth Cymru i ddigolledu incwm gwerth £3 miliwn a gwariant ychwanegol o £13 miliwn.

O ran perfformiad ariannol y Cyngor ar gyfer 2021/22, mae effaith yr argyfwng wedi parhau i fod yn amlwg iawn ar y sefyllfa ariannol, gyda derbyniadau grantiau sylweddol yn hwyr yn y flwyddyn ariannol yn llwyddo i drawsnewid y sefyllfa ariannol, gan gynnwys grantiau pwysau'r gaeaf ar y gwasanaethau cymdeithasol, ar gyfer cyllidebau'r ysgolion, ac ôl-groniad Treth Cyngor.

Archwilio Mewnol

Mae gwasanaeth Archwilio Mewnol y Cyngor yn rhoi hyder i'r dinesydd a'r Cyngor am amgylchedd reolaeth a threfniadau llywodraethu'r Cyngor trwy adrodd yn annibynnol a gwrthrychol i'r Pennaeth Cyllid ac i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu.

Yn ystod 2021/22, cyflawnwyd 30 archwiliad o gynllun archwilio Cyngor Gwynedd, h.y. roedd yr archwiliad wedi cau neu gydag adroddiad terfynol wedi ei rhyddhau. Mae hyn yn 71.43% o'r Cynllun Blynnyddol. Yn ystod y flwyddyn bu rhai archwilwyr yn cynorthwyo gyda blaenoriaethau eraill, yn cynnwys asesu taliadau hunan-ynysu.

Yn ogystal ag archwilio Cyngor Gwynedd, cynhaliwyd archwiliadau mewnol ar ran Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri, GwE,

cwmni Byw'n lach a 70 o gynghorau tref a chymuned.

Pensiynau

Mae'r Gwasanaeth Pensiynau yn gweinyddu'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol ar ran dros 40 o gyflogwyr, gan gynnwys cynghorau Gwynedd, Môn a Conwy. Mae'r gwasanaeth yn canolbwyntio ar weithredu'n gywir a phrydlon ar ran ei aelodau.

Mae 2021/22 wedi bod yn flwyddyn brysur arall i'r Gwasanaeth Pensiynau, gyda'r gwaith o baratoi gyda'r Actiwari ar gyfer Prisiad Tair-blynyddol o'r Gronfa (sefyllfa 31/03/2022) yn parhau 'ar trac'. Llwyddwyd i dalu'r 11,600 o bensiynwyr ar amser bob mis, a bu gwelliant yn yr amser a gymerwyd i ddelio ag achosion profedigaeth. Mae perfformiad dyletswyddau eraill y gwasanaeth wedi aros yn gyson dros y flwyddyn, heblaw cynnydd yn yr amser cymerwyd i ddelio gyda throsglwyddiadau o fuddion pensiwn. Roedd hyfforddi staff newydd yn rhithiol am y pwnc cymhleth yma yn sialens. Disgwylir i'r sefyllfa yma wella yn 2022/23.

Er ein bod yn parhau i anfon rhai dogfennau yn y post, bu ymgais i leihau ein defnydd o bapur, ac mae 16,500 o aelodau wedi cofrestru ar y wefan 'Fy Mhensiwn Ar-lein' erbyn hyn. Lle mae'n bosib, mae dogfennau'r aelodau yn cael eu llwytho ar-lein, ac mae opsiwn i aelodau lwytho dogfennau e.e. ffurflen ymddeol i'r safle hefyd. Mae hyn yn helpu i gyflymu'r drefn o brosesu buddion pensiwn. Rydym hefyd wedi bod yn arbrofi gydag opsiynau i alluogi aelodau brosesu eu hymddeoliad ar-lein, a bydd y gwaith yma'n parhau yn 2022/23.

Erbyn hyn, mae'r system i-Connect yn cael ei defnyddio'n fisol gan holl gyflogwyr y Gronfa Bensiwn i ddiweddarau cofnodion cyflogau. Golygai hyn fod y wybodaeth yn y system bensiynau mor gyfredol a chywir â phosib.

Gyda'r amrywiad Covid-19 (Omicron) a'r sefyllfa yn Wcrain, mae amgylchiadau buddsoddi'r Gronfa wedi bod yn heriol yn 2021/22, ac nid oedd perfformiad ein rheolwyr asedau cystal a'u meincnod. Disgwylir amrywiadau fel hyn o fewn y cylch 5 mlynedd rydym yn asesu perfformiad. Er hynny, ers dechrau'r flwyddyn mae gwerth y Gronfa wedi cynyddu tua £300m i £2.8bn erbyn 31ain Rhagfyr 2021.

Mae'r gwaith cydweithio gyda Phartneriaeth Pensiwn Cymru wedi bod yn mynd o nerth i nerth ers ei sefydlu yn 2017 ac erbyn rwan mae 83% o Gronfa Gwynedd wedi ei gyd-fuddsoddi - 56% drwy'r prif gronfeydd a 27% drwy'r buddsoddiadau goddefol. Trwy'r Bartneriaeth, ceir fynediad at amrywiaeth ehangach o gronfeydd a rheolwyr asedau, sy'n gwella gwytnwch Cronfa Gwynedd.

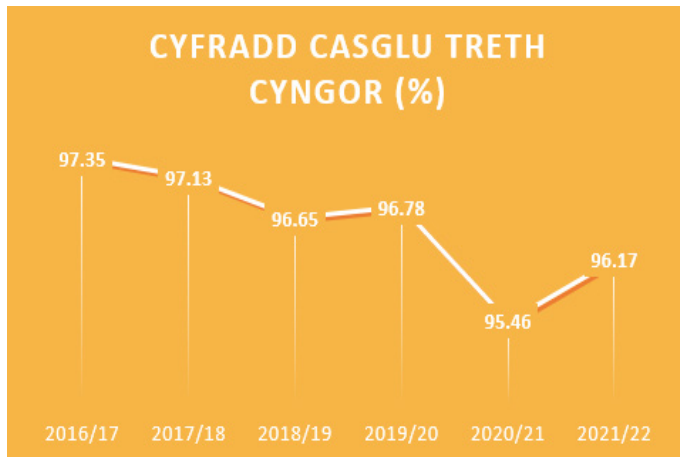
Yn ystod 2021/22, mabwysiadodd y Pwyllgor Pensiynau bolisiau newydd ar Sgiliau a Gwybodaeth, Llywodraethu a Buddsoddi Cyfrifol. Mewn rhan o'r Polisi Buddsoddi Cyfrifol, mae'r Gronfa wedi ymrwymo i leihau ei allyriadau carbon a chyrraedd 'sero net' rhwng 2030 a 2050, ac adroddwyd i'r Pwyllgor ar gamau positif diweddar gyda'r holl reolwyr asedau.

Trethi

Erbyn diwedd Mawrth 2022 roedd casgliad Treth Cyngor (h.y. casgliad o fewn y flwyddyn) yn 96.17%. Roedd hyn yn welliant ar y ffigwr cyfatebol o 95.46% yn 2020/21 oedd yn flwyddyn anarferol iawn, ond ychydig yn is na'r gyfradd o 96.78% yn 2019/20, y flwyddyn olaf cyn y pandemig.

Y gyfradd casglu o fewn y flwyddyn yw'r dangosydd perfformiad cenedlaethol, ond dylid nodi fod rhan helaeth o'r arian sy'n ddyledus yn cael ei gasglu yn y pen draw. Wrth gwrs, mae ymdrin â dyledion Treth Cyngor mewn ffordd gydymdeimladwy

yn elfen allweddol o'r gwaith ac wrth i her costau byw gynyddu'r pwysau ar deuluoedd Gwynedd yn ystod 2021/22, bydd yr elfen hwn o'r gwaith yn adlewyrchu hynny.

Budd-daliadau

Roedd y cyfartaledd amser a gymerwyd i brosesu cais Budd-dal Tai/Gostyngiad Treth Cyngor newydd yn 2021/22 yn 17.89 diwrnod, o'i gymharu â 18.74 diwrnod yn 2020/21, sef gwelliant bychan. Er hynny, mae dirywiad bychain ar y cyfartaledd amser a gymerwyd i brosesu hysbysiad newid mewn amgylchiadau Budd-dal Tai/Gostyngiad Treth Cyngor i 4.28 diwrnod eleni, o 3.77 yn 2020/21.

Mae'r gwasanaeth Budd-daliadau wedi cynorthwyo 1,770 o deuluoedd trwy gymorth o'r Gronfa Taliadau Tai Dewisol (DHP), sy'n gymorth ychwanegol tuag at dalu rhent. Drwy hyn, rydym wedi gallu cynorthwyo nifer sylweddol o denantiaid Gwynedd i aros yn eu cartref presennol neu i symud i eiddo newydd.

Mae'r Gwasanaeth wedi prosesu grant gwisg ysgol / grant datblygu disgyblion (mynediad) gyda gwerth ariannol o £337,200 i 2,559 o blant (£148,460 / 1,423), ac wedi asesu hawl cinio am ddim i 3,090 o blant Gwynedd yn ystod 2021/22 (3,049 yn 2020/21).

Yn ychwanegol i'r gwaith arferol, mae'r

gwasanaeth wedi parhau i brosesu'r ceisiadau o'r Cynllun Taliadau Hunan Ynysu ar gyfer Llywodraeth Cymru. Yn 2020/21, bu i'r gwasanaeth ddelio â 713 cais am daliad rhwng dechrau'r cynllun ar 16 Tachwedd 2020 a diwedd y flwyddyn ariannol ar 31 Mawrth 2021. Yn ystod y flwyddyn ariannol 2021/22 derbyniwyd 7,210 o geisiadau i'w prosesu gyda 3,030 o'r rhain yn y 3 mis ers 1 Ionawr 2022.

Mae'r Gwasanaeth hefyd wedi derbyn y cyfrifoldeb am y cynllun Tanwydd Gaeaf a wedi prosesu 6,255 o geisiadau a thalu 5,180 rhwng dechrau'r cynllun ar y 13eg o Ragfyr 2021 a diwedd y cynllun ar 28 Chwefror 2022.

Mae rôl yr Aseswyr Budd-dal wrth adnabod anghenion trigolion tu hwnt i'w hawliadau budd-dal wedi cryfhau'r cyswllt gyda'r prosiect Cefnogi Pobl sy'n cael ei gynnal ar draws y Cyngor. Trwy'r gwaith yma, mae trefniadau mewn lle sy'n caniatáu i'r Aseswyr Budd-dal gyfeirio'r ceiswyr budd-dal at gymorth pellach sydd ar gael gan y Cyngor.

Yswiriant a Risg

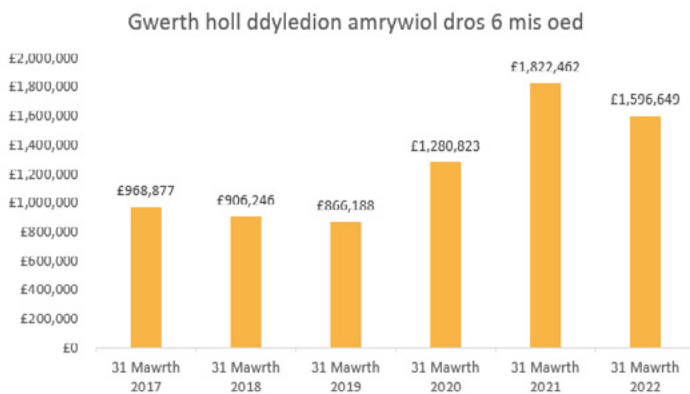
Mae'r gwasanaeth wedi parhau i gynghori holl adrannau'r Cyngor ar faterion yswiriant mewn perthynas â nifer o risgiau, gan gynnwys Covid-19, ac yn trefnu gwarchodaeth ychwanegol yn ôl yr angen. Mae'r gwasanaeth yn parhau i adolygu hawliadau yn erbyn y Cyngor er mwyn adnabod unrhyw batrymau mewn hawliadau sydd angen rhoi sylw iddynt.

Gyda'r Gofrestr Risg Corfforaethol wedi ei sefydlu ar ei newydd wedd ym Mawrth 2021, mae rheolwyr ar draws y Cyngor yn dangos parodrwydd i'w ddefnyddio er mwyn dangos sefyllfa'r Cyngor a blaenoriaethu gweithrediadau. Mae hyn wedi cynorthwyo aelodau i herio perfformiad a sicrhau fod y camau disgwylidig wedi cael eu cymryd.

Incwm

Mae'r Gwasanaeth Incwm yn anelu i brosesu derbyniadau arian a chasglu dyledion y Cyngor yn brydlon ac effeithlon.

Roedd gwerth dyledion amrywiol dros 6 mis oed ar 31 Mawrth 2022 yn £1,596,649, sy'n welliant arwyddocaol ar y ffigwr cyfatebol o £1,822,462 ar 31 Mawrth 2021, ond mae tipyn o ffordd i fynd i ddod i lefelau hanesyddol. Mae llawer o'r gor-ddyled oherwydd cyfyngiadau llif arian yn deillio o'r pandemig, ond disgwyliwn i'r sefyllfa wella wrth i'r economi ail-agor.

Serch hyn, llwyddodd y gwasanaeth i gasglu 91.13% o'r anfonebau a godwyd gan y Cyngor yn ystod 2021/22, o'i gymharu â 94.59% yn 2020/21. Oherwydd yr amgylchiadau economaidd yn ystod y flwyddyn, roedd gostyngiad o'r fath yn ddisgwyliedig.

Taliadau

Pwrpas y gwasanaeth yw talu credydwyr y Cyngor yn gywir ac amserol. O ganlyniad i effaith Covid-19, gyda staff y Cyngor yn gweithio o adref, addaswyd i drefniadau mwy electronig, sydd wedi profi i fod yn llwyddiannus. Er mwyn delio gyda'r argyfwng, bu nifer sylweddol o daliadau ychwanegol gwerth £11 miliwn, gan gynnwys talu arian cinio am ddim i rieni disgyblion ysgol, grantiau gofalwyr, taliadau tanwydd gaeaf, taliadau hunan ynysu a grantiau i fusnesau Gwynedd.

Ar gyfartaledd, llwyddwyd i dalu cyflenwyr lleol o fewn 21 diwrnod a chyflenwyr nad ydynt yn lleol o fewn 28 diwrnod.

Cyflogau

Pwrpas y gwasanaeth yw i dalu staff yn gywir ac ar amser, tra'n cadw cyfrifon priodol ar gyfer cyrff allanol fel CThEM (HMRC). Bu ambell achos yn ystod y flwyddyn lle roedd trefniadau argyfwng o weithio o gartref wedi arwain at fethiant i anfon gwybodaeth i'r Uned Gyflogau yn amserol, gyda'r canlyniad fod angen gwneud addasiad i gyflogau. Er hynny, nifer fychan oedd rhain a dros gyfnod o 5 mlynedd mae nifer yr achosion misol sy'n arwain at addasiadau yn y cyflog yn parhau i ddangos tueddiad ar i lawr.

Technoleg Gwybodaeth

Mae'r Gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth (TG) yn darparu a chefnogi technoleg o bob math i helpu staff a phobl Gwynedd i gael mynediad rhwydd at wybodaeth a systemau.

Cwblhawyd sawl prosiect isadeiledd TG yn llwyddiannus gan gynnwys uwchraddio rhwydwaith a di-wifr corfforaethol, cryfhau ein gwytnwch seibr ac uwchraddio systemau a caledwedd yn ein canolfannau data. Parhawyd i gadw safonau hynod uchel a chyson o ran bodlonrwydd ac argaeledd ein gwasanaethau. Datganodd 916 (99%) o'n defnyddwyr eu bod yn fodlon neu'n fodlon iawn gyda'r gwasanaeth a dderbyniwyd gan y Ddesg Gymorth, gyda 11 (1%) yn datgan eu bod yn anhapus tra bod argaeledd ein rhwydwaith craidd yn 99.9% a'n systemau craidd yn 99.97%.

Llwyddwyd i gadw achrediad 'Public Services Network' (PSN) sy'n datgan bodlonrwydd Swyddfa Cabinet Llywodraeth y DU gyda rhwydwaith a gwasanaethau TG y Cyngor o ran diogelwch, a parhawyd gyda'r safon 'Aur' yn genedlaethol ar safon a glendid data a geir

yng nghofrestr Tir ac Eiddo Gwynedd.

Datblygodd yr uned ddatblygu 68 system. Derbyniwyd adborth gan 17 o'r prosiectau, gyda 15 yn datgan eu bod yn hapus ac heb unrhyw welliant i'w gynnig. Roedd y ddau oedd yn datgan eu bod yn hapus, ond bo lle i wella yn adrodd bod dim adnodd digonol i gwblhau'r gwaith yn gynt.

Yn ogystal â hyn, mae'r Gwasanaeth hefyd yn cefnogi adrannau'r Cyngor wrth iddynt ddefnyddio systemau sy'n cael eu cadw y tu allan i'r Cyngor. Enghraifft o hyn ydi'r system WCCIS a ddefnyddir gan yr Adran Oedolion, lechyd a Llesiant a'r Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd. Mae'r Gwasanaeth TG wedi cefnogi trafodaethau cenedlaethol i sicrhau

bod unrhyw faterion sy'n codi gyda'r system yma yn derbyn sylw priodol gan y cyflenwyr.

Un o heriau mawr llynedd oedd rhoi Strategaeth Ddigidol Ysgolion Gwynedd ar waith, ac roedd hynny'n benllanw misoedd o gynllunio gan gynnwys mewnnoli cefnogaeth i'r ysgolion a sefydlu uned newydd oddi fewn i'r Gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth. Cyflawnwyd sawl her cyn sefydlu'r uned newydd gan gynnwys sefydlu'r isod.

Yn ychwanegol i'r hyn sydd wedi ei gyflawni hyd yma, fe fydd yr uned gefnogi newydd yn darparu gliniadur i bob athro/athrawes yn ystod tymor yr haf gan symud ymlaen i gyflenwi gliniaduron i bob disgybl ym mlynnyddoedd 7 hyd 11.

 5348 Chromebook wedi ei ffurfwedu a'u darparu i Ysgolion	 1073 I-Pad wedi eu ffurfwedu a'u darparu i Ysgolion	 312 Switch Rhwydwaith wedi eu gosod	 1148 Access Point wedi eu gosod
 1268 ffeil pst wedi eu mudo o gyfeiriadau e-bost athrawon i Hwb	 101 domain newydd wedi eu creu a'u sefydlu ar gyfer safoni e-byst	 100 ysgol wedi eu mudo i'w ffiltro drwy PSBA Websafe	 84 Safle SharePoint wedi eu creu ar gyfer Ysgolion Cynradd
 Di-wifr Cyhoeddus Ymwelwyr i pob Ysgol yng Ngwynedd	 30 gweinyddwr newydd	 14 UPS newydd	 £300,000 Archebion tu allan i'r grant. Creu system archebu electroneg
 Creu Cyfarwyddiadur Mewnol newydd i Ysgolion	 863 estyniad VoIP wedi eu trosglwyddo	 Dechrau safoni argraffu mewn ysgolion Gwynedd (Sefydlu server Papercut canolog)	 14 Ysgol Uwchradd wedi newid NAT a chyfeiriadau rhwydwaith
 Cyngori Ysgolion ar systemau TCC newydd	 2019 Trwydded Adobe Creative Cloud (eleni)	 Consol rheoli sgriniau rhyngweithiol 120 o sgriniau	 Peilota gwefan i Ysgol Rhosgadfan

Adran Cefnogaeth Corfforaethol

Yn ogystal â'r gwaith y mae'r Adran hon yn ei wneud i wireddu'r Blaenoriaethau Gwella yn Rhan 1, mae gweddill y gwaith 'dydd i ddydd' hefyd yn cyfrannu at uchelgais y Cyngor.

Bu'n flwyddyn anarferol arall i'r adran gyfan efo nifer o swyddogion yn parhau i arall-gyfeirio er mwyn cyflawni gwaith oedd yn allweddol i alluogi gwasanaethau rheng-flaen i weithredu – o sicrhau cyflenwadau PPE ar gyfer staff i gynnal trefniadau brechu rhag Covid-19 o fewn y sir.

Ar ben hynny, roedd gan rhai o'r gwasanaethau rôl gritigol yn cynghori a chenhadu'r neges ynglŷn â rheolau ac arferion gorau yn ystod yr argyfwng, ac yn dilyn hynny roeddynt yn flaenllaw yn sicrhau bod staff a'r cyhoedd yn cael eu gwarchod gorau posib rhag lledaeniad y feirws.

Bu'n ymdrech lew i gyflawni hyn oll tra'n cynnal gwasanaethau allweddol ac mae'r crynodeb hwn o berfformiad am y flwyddyn yn adlewyrchiad o'r heriau a wynebwyd yn ogystal a'r llwyddiannau a wireddwyd.

Cyswllt Cwsmer

Gwnewch o ar-lein
Saff, sydyn a hawdd i'w ddefnyddio

Do it online
Safe, quick and easy to use

CYNGOR GWYNEDD www.gwynedd.llyw.cymru

Mae'n bosib i bobl Gwynedd gael mynediad i nifer o wasanaethau ar-lein, ar amser sy'n gyfleus iddynt, 24 awr y dydd, 7 diwrnod yr wythnos, tra'n cynnig ffordd fwy cost effeithiol o gysylltu â'r Cyngor.

Gellir cysylltu ynghylch 37 (33 yn 2020/21) o faterion megis priffyrdd, archebu a thalu am

docyn parcio, trefnu ymweliad â chanolfan ail-gylchu a thalu am ginio ysgol gyda'r 4 gwasanaeth newydd a gyflwynwyd yn ystod y flwyddyn yn ymwneud a casglu gwybodaeth am ddisgyblion sy'n mynychu ysgol am y tro cyntaf, cofrestru a lansio cwch ar arfordir Gwynedd, mynediad i ysgol a chais i drosglwyddo ysgol.

Derbyniwyd dros chwarter miliwn o ymholiadau/ceisiadau am wasanaeth ar-lein yn ystod y flwyddyn sydd yn cynrychioli oddeutu 80% o'r rhai a gyflwynwyd i'r Cyngor yn eu hamryw ffyrdd, gyda tri o'r pedwar gwasanaeth newydd a gyflwynwyd yn cael ei ddefnyddio yn gyfan gwbl ar-lein ers eu lansio. Yn ystod 2021/22 mae 14,080 o drigolion wedi agor cyfrif hunanwasanaeth o'r newydd, sydd yn 2,500 yn fwy na wnaeth hynny yn 2020/21 gyda'r cyfanswm o gyfrifon erbyn hyn yn 68,826.

Amser ateb galwad ffôn yn Galw Gwynedd

Rydym yn darparu gwasanaeth wyneb yn wyneb drwy ein Siopau Gwynedd a ffôn drwy Galw Gwynedd. Mae perfformiad eleni, o ran yr amser a gymerir i ateb galwadau, wedi gwaethgu o'i gymharu â'r flwyddyn blaenorol ac hynny er bod 2,000 yn llai o alwadau wedi'u derbyn h.y. o 47 eiliad ar gyfartaledd yn 2020/21 i 1 munud 13 eiliad eleni. Y prif reswm dros y dirywiad yn y perfformiad yw trosiant staff a'r her o ddenu gweithwyr. Rydym wedi profi peth llwyddiant yn denu staff yn ystod ail hanner y flwyddyn ac yn ymdrechu i

wella'r perfformiad, yn bennaf trwy gyfuniad o hyrwyddo pellach ar hunan wasanaeth ac ymestyn gwasanaeth sgwrs ar-lein.

Cofrestru Genedigaethau, Priodasau a Marwolaethau

Mae'r Gwasanaeth Cofrestru wedi gweld newidiadau mawr dros y flwyddyn diwethaf, gyda newid mewn deddfwriaeth yn ymwneud â seremonïau wedi'u cyflwyno yn ystod 2021/22 ac hyn yn arwain at gynnydd yn ein llwyth gwaith. Profwyd cynnydd hefyd yn y nifer o gyplau oedd yn dymuno ail drefnu eu seremonïau o'r flwyddyn blaenorol yn ogystal a chyplau oedd am drefnu seremoni o'r newydd. Mae hyn oll wedi golygu trefnu mwy o apwyntiadau ar gyfer cymryd rhybuddion seremoni. Ar y llaw arall, mae'r cynnydd wedi arwain at wireddu incwm ychwanegol yn ystod y flwyddyn.

Mae cyflwyno trefn genedlaethol, ple bo Archwilwyr Meddygol yn ymgymryd a cam ychwanegol i dystio i'r rhesymau am farwolaeth, wedi arwain at beth oedi i gofrestru marwolaethau ac yn sgil hynny i ddirywiad yn ein gallu i gyflawni'r gwaith o fewn yr amser statudol. Er hynny, llwyddwyd i gofrestru 83% o farwolaethau o fewn 5 diwrnod (ond hynny o'i gymharu a 94% yn 2020/21 cyn cyflwyno'r archwiliadau meddygol ychwanegol).

Cofrestrwyd 90% o enedigaethau o fewn 5 diwrnod yn ystod y flwyddyn, sydd yn welliant sylweddol ar y 51% yn y flwyddyn blaenorol, gyda llacio'r cyfyngiadau cyfnod clo yn un ffactor bwysig yn hyn o beth.

Cyfathrebu ac Ymgysylltu

Mae cynnal deialog ddwyffordd gyda phobl Gwynedd er mwyn rhannu gwybodaeth am wasanaethau lleol ac i ganfod barn trigolion yn flaenoriaeth i'r Cyngor.

Yn 2020/21 cyflwynwyd meddalwedd ymgysylltu newydd sy'n galluogi'r Cyngor i ymgysylltu gyda phobl Gwynedd ar sail eu hardal leol yn ogystal a'r lefel sirol. Mae'r meddalwedd yma yn galluogi'r Cyngor i gynllunio gwasanaethau a blaenoriaethu adnoddau fesul ardal tra'n gwneud y profiad o 'ddweud eu dweud' yn llawer symlach a mwy apelgar i'r cyhoedd.

Dros y flwyddyn cynhaliwyd 14 ymarferiad i gasglu barn pobl Gwynedd am wahanol wasanaethau gyda 8,000 o unigolion yn manteisio ar y cyfleoedd yma i leisio barn.

Cyhoeddwyd 166 o ddatganiadau i'r wasg rhagweithiol gan y Gwasanaeth ar ran y Cyngor yn ystod 2021/22 gyda phob datganiad ar gyfartaledd yn arwain at sylw ar 7.1 o lwyfannau newyddion. Yn ogystal, darparwyd atebion i 650 o ymholiadau gan newyddiadurwyr am waith y Cyngor.

Roedd yr argyfwng Covid-19 yn parhau yn ganolog i'r gwaith cyfathrebu yma gyda 22 o'r datganiadau rhagweithiol a gyhoeddwyd yn cyfeirio at y maes a 102 o'r ymatebion a ddarparwyd i ymholiadau'r wasg.

Erbyn Mawrth 2022, roedd 37,858 o unigolion yn derbyn clipiau fideo, delweddau digidol a negeseuon yn ddyddiol drwy gyfrifon Twitter, Facebook ac Instagram y Cyngor, sef cynnydd o 3,686 ers y flwyddyn flaenorol.

Cefnogi Busnes y Cyngor

Cydlynwyd y gwaith o baratoi a chyhoeddi adroddiad perfformiad y Cyngor ar gyfer 2020/21 ac adolygu Cynllun y Cyngor ar gyfer 2022/23.

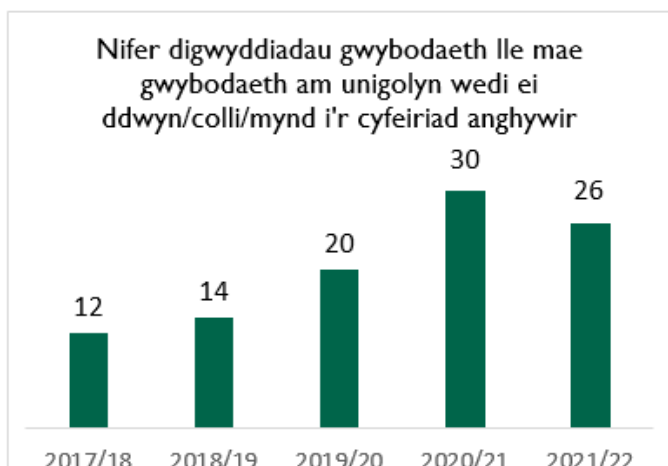
Bu i ni barhau i gefnogi a chynorthwyo gyda gwaith i gynnal adolygiadau gwasanaeth a rheoli nifer o brosiectau ar draws y Cyngor ynghyd â arwain ar weithredu y Cynllun Cydraddoldeb Strategol.

Darperir cefnogaeth i Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn sy'n ceisio sicrhau bod darparwyr gwasanaethau cyhoeddus yn cydweithio er mwyn gwella lles trigolion. Dros y misoedd diwethaf mae gwaith ymchwil wedi ei gynnal i edrych ar lesiant ein cymunedau ac erbyn hyn mae Aseidiadau Llesiant drafft wedi eu cyhoeddi. Yn ystod 2022/23 bydd yr Aseidiadau Llesiant terfynol yn cael eu cyhoeddi fydd yn arwain yn y pendraw at greu Cynllun Llesiant newydd ar gyfer y ddwy sir.

Ymchwil a Gwybodaeth

Yn ystod y flwyddyn fe fu'r Gwasanaeth yn gwneud gwaith sylweddol ar gasglu, dadansoddi, dehongli ac adrodd gwybodaeth berthnasol er mwyn cynorthwyo gwasanaethau'r Cyngor i ymateb i'r argyfwng. Byddwn yn gallu adeiladu ar y dulliau a'r dechnoleg ddysgwyr yn y cyfnod yma i helpu datblygu defnydd y Cyngor o ddata mewn meysydd eraill yn y dyfodol.

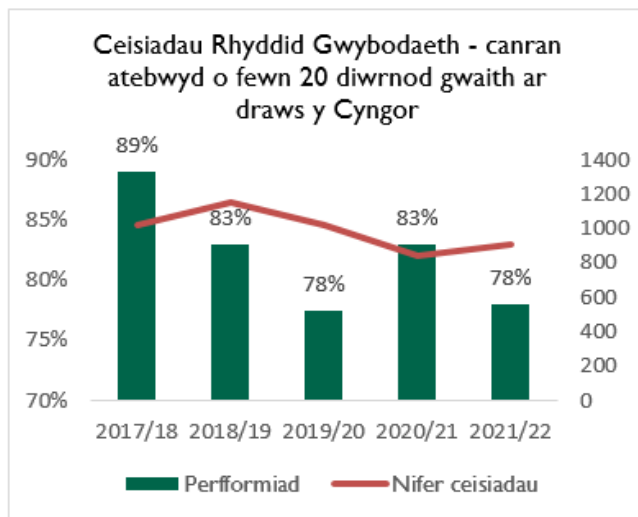
Mewn cydweithrediad â'r gwasanaeth Cefnogi Busnes fe gynhyrchwyd pecynnau gwybodaeth ar gyfer yr 14 ardal llesiant lleol yng Ngwynedd a Môn, fydd yn darparu sail tystiolaeth cynhwysfawr ar gyfer Aseidiad Llesiant a Chynllun Llesiant y Bwrdd Gwasanaeth Cyhoeddus ar gyfer y ddwy sir.

Bu gostyngiad bychan yn y digwyddiadau gwybodaeth ar draws y Cyngor (h.y. lle aeth

gwybodaeth ar goll neu i'r person anghywir) ond mae'r nifer (26 yn 2021/22, o'i gymharu â 30 yn 2020/21) yn parhau'n uchel o'i gymharu â'r patrwm hanesyddol. O ddadansoddi'r achosion, fe welwyd bod 16 ohonynt (sef 62% o'r cyfanswm) yn deillio o ddiotalwch cyffredinol wrth anfon e-byst i gyfeiriadau anghywir. Rydym yn trafod opsiynau technegol gyda'r gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth ar gyfer ceisio gwneud camgymeriadau o'r fath yn llai tebygol; rydym hefyd wedi cynyddu'r pwyslais ar yr agwedd yma wrth roi hyfforddiant, canllawiau a negeseuon diogelwch gwybodaeth i staff y Cyngor.

Fe wnaed cynnydd sylweddol ar symud gwasanaethau i fersiwn newydd iGwynedd (system rheoli cofnodion electronig y Cyngor) gyda 6 o'r 10 Adran wedi trosglwyddo'n llawn erbyn hyn. Mae'r ymateb gan wasanaethau sydd wedi trosglwyddo yn adrodd bod y system newydd yn hwyluso rhannu gwybodaeth a dogfennau.

Ar ben hynny cafwyd 905 o geisiadau rhyddid gwybodaeth yn ystod y flwyddyn. Y gyfradd atebwyd yn brydlon oedd 78%, sydd yn is na'r flwyddyn flaenorol ond yr un fath â'r flwyddyn cyn y pandemig. Byddwn yn parhau i roi sylw i hyn gan gynnwys datblygu'r maes Data Agored, fel bod yr atebion i rai ceisiadau mynych am wybodaeth ar gael yn barod ar

wefan y Cyngor yn lle bod angen cyflwyno cais amdanynt.

Prynu

Yn ychwanegol at y gwaith ar y prosiect Blaenoriaeth Gwella 'Cadw'r Budd yn Lleol' bu'r Gwasanaeth Caffael barhau i ymateb i heriau'r pandemig ac yn chwarae rhan allweddol yn nhrefniadau sicrhau cyflenwadau PPE. Mae'r tri Tîm Categori wedi bod yn rhan allweddol o'r trefniadau hefyd ac yn parhau i fod ynghlwm â'r dosbarthu a rheoli stoc. Serch hyn, rydym wedi gallu parhau gyda'r gwaith o dreialu methodoleg newydd o asesu tendrau ar sail gwerth cymdeithasol yn ogystal â chynlluniau gwaith eraill yr Uned.

Democratiaeth a iaith

Pwrpas y Gwasanaeth Democratiaeth ac iaith yw cefnogi trefniadau democratiaeth y Cyngor a hyrwyddo'r Gymraeg yn barhaus. Mae'r gwasanaeth yn gyfrifol am dri maes penodol, sef democratiaeth, cyfieithu ag iaith a chraffu.

Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf rydym wedi llwyddo i ddatblygu ein trefniadau ar gyfer cynnal pwyllgorau rhithiol ymhellach. Yn ogystal, mae fframwaith ar gyfer pa bwyllgorau sydd i'w cynnal yn rhithiol a pha bwyllgorau fydd i'w cynnal o aml leoliad (yn hybrid) wedi ei fabwysiadu gan y Cyngor llawn. Mae'r gwaith ymarferol ar gyfer cynnal cyfarfodydd aml leoliad yn parhau i ddigwydd er mwyn paratoi at y Cyngor newydd ym mis Mai 2022. Mae Gwynedd unwaith eto yn arwain trwy sicrhau fod trefniadau cyfieithu ar y pryd ar gael yn hwylus a di-ofyn ym mhob pwyllgor.

Llwyddwyd i ddatblygu paratodau ar gyfer croesawu Cyngorwyr yn dilyn Etholiadau Llywodraeth Leol Mai 2022. Addaswyd y trefniadau blaenorol yn sgil trafodaethau gyda

Chynghorwyr presennol.

Rydym hefyd wedi llwyddo i adolygu trefniadau ar gyfer Hunaniaith, gyda'r Cabinet wedi penderfynu buddsoddi dros £200,000 dros gyfnod o bedair blynedd nesaf er mwyn cyflogi Pen Swyddog i arwain ar sefydlu Hunaniaith yn y gymuned fel endid annibynnol i'r dyfodol. Bydd hyn yn galluogi i gymunedau berchnogi cyfeiriad a chefnogaeth y fenter iaith i'r dyfodol. Yn y cyfamser, mae Hunaniaith yn parhau i weithio ar nifer o brosiectau cyffrous a newydd, gan gynnwys clybiau fideo i bobl ifanc drwy gyfrwng y Gymraeg.

Noder hefyd y lansiwyd adran ar wefan y Cyngor sy'n cynnwys popeth sy'n gysylltiedig gyda'r iaith Gymraeg, gan gynnwys pecyn digidol wedi ei anelu at gynorthwyo rhai sy'n symud i'r ardal.

O ran perfformiad, yn 2021/22 llwyddwyd i gyhoeddi 91% o Daflenni Penderfyniad ein pwyllgorau o fewn 5 diwrnod gwaith. Y taflenni hyn sy'n crynhoi i'r cyhoedd pa benderfyniadau sydd wedi eu gwneud gan y gwahanol bwyllgorau. Yn ogystal mae 100% o'r rhai sydd wedi ymateb i nodi eu bodlonrwydd gyda'r gwasanaeth cyfieithu wedi sgorio'r gwasanaeth fel 5/5. Bu i 88% o Gynghorwyr nodi fod y gefnogaeth gan y Tîm Democratiaeth yn dda/dda iawn.

Adnoddau Dynol

Mae'r Gwasanaeth yn arwain ar y maes cyflogaeth, gan ddatblygu'r amodau gwaith a chynghori rheolwyr a staff ar ystod eang o faterion yn ymwneud a gweithio i'r Cyngor. Mae'n dilyn felly fod gan y Gwasanaeth rôl ganolog mewn paratoi'r trefniadau gwaith wrth ddod allan o'r pandemig, a thros y flwyddyn addaswyd a datblygwyd sawl amod gwaith fel bod modd i staff fanteisio ar drefniadau gwaith newydd wrth i'r cyfyngiadau lacio.

Gwelwyd cynnydd sylweddol yn y nifer

diwrnodau salwch fesul aelod staff yn ystod y flwyddyn aeth heibio, o 6.3 diwrnod y pen y llynedd i 10.7 diwrnod y pen erbyn diwedd Mawrth 2022. Mae'r lefel yma yn uwch na'r hyn a brofwyd yn y blynyddoedd cyn y cyfnod clo. Yr her i ni fel cyflogwr, yn ystod y flwyddyn i ddod, ydi deall y rhesymau dros y cynnydd hwn a chymryd pob cam posib i sicrhau bod y gefnogaeth orau posib yn cael ei gynnig i hyrwyddo iechyd a llesiant staff.

Nifer o ddyddiau a gollwyd y pen ar gyfartaledd o ganlyniad i absenoldeb salwch

2017/18	- 8.72
2018/19	- 9.45
2019/20	- 9.78
2020/21	- 6.30
2021/22	- 10.7

Cynhaliwyd pedwar gwrandawriad apêl cyflogaeth yn ystod y flwyddyn, gydag penderfyniadau'r Pwyllgor yn cefnogi dau o benderfyniadau gwreiddiol y cyflogwr.

Llwyddwyd i sefydlu cynllun Kickstart y Llywodraeth o fewn y Cyngor, gan eisoes lwyddo i ddenu pump o unigolion ifanc ychwanegol i weithlu'r Cyngor. Yn ogystal, roedd gan y Gwasanaeth rôl ganolog wrth fynd ati i recriwtio nifer o brif swyddogion dros y flwyddyn a fu.

Gwasanaeth Cefnogol

Mae'r Gwasanaeth Cefnogol yn darparu cymorth gweinyddol i staff y Cyngor. Mae'r gwaith o gyflwyno system Hunanwasanaeth, i staff sydd heb gyfrif TG, yn parhau yn flaenoriaeth ac mae 94% (92% yn 2020/21) o staff y Cyngor gyda mynediad at y system erbyn hyn. Rydym yn gyfrifol am brosesu gwiriadau DBS staff y Cyngor sydd mewn swyddi rheoledig ac yn ystod y flwyddyn rydym wedi trosglwyddo i gwblhau gwiriadau yn electroneg ar lein. O ganlyniad

mae'r gwiriadau yn cael eu cylchdroi i gael canlyniad y gwiriad yn ôl o fewn oddeutu 7 diwrnod o gymharu a hyd at 4 i 6 wythnos drwy'r drefn bapur yn y gorffennol.

Dysgu a Datblygu'r Sefydliad

Mae'r Gwasanaeth Dysgu a Datblygu'r Sefydliad yn cynnig cefnogaeth datblygol i swyddogion, staff ac aelodau etholedig y Cyngor. Mae'r Gwasanaeth hefyd yn arwain ar gynlluniau datblygu Talent (hyfforddeion a phrentisiaethau), cynlluniau datblygu'r arweinyddiaeth e.e. Arwain o Bell, Merched mewn Arweinyddiaeth, Gwerthuso Parhaus, yn ogystal â bod yn flaenllaw yn cefnogi diwylliant Ffordd Gwynedd. Adeiladwyd ar sylfaen 2021-22 drwy gynnig 16 o deitlau dysgu drwy ddulliau rhithiol (o bell).

Mae'r gwasanaeth yn cydlynu trefniadau ymateb i gwynion ac yn hyrwyddo'r dysgu o'r cwynion a dderbynnir. Yn ystod y flwyddyn bu i'r Gwasanaeth gydweithio efo Swyddfa'r Ombwdsmon Llywodraeth Leol i greu a chyflwyno pecyn hyfforddiant gofal cwsmer.

Erbyn hyn, mae 236 o fusnesau y sir, sef cynnydd o 28 yn y flwyddyn ddiwethaf, wedi ymuno efo'r Cynllun Buddiannau Staff a weinyddir gan y gwasanaeth. Mae'r Cynllun yn cyfrannu at hyrwyddo'r Prosiect Prynu'n Lleol gan ddefnyddio eu cysylltiadau efo'r busnesau i'r perwyl hwn.

Iechyd, Diogelwch a Llesiant

Am yr ail flwyddyn yn olynol, mae adnodd sylweddol o'r Tîm Iechyd, Diogelwch a Llesiant wedi ei gymryd yn ymdrin ag ymateb y Cyngor i'r pandemig. Bu llynedd yn flwyddyn arall ple bo rheolau â chanllawiau cenedlaethol, gan gynnwys rheolau penodol i sectorau megis iechyd, gofal ac addysg, nid yn unig yn feichus, ond hefyd yn newid yn gyson.

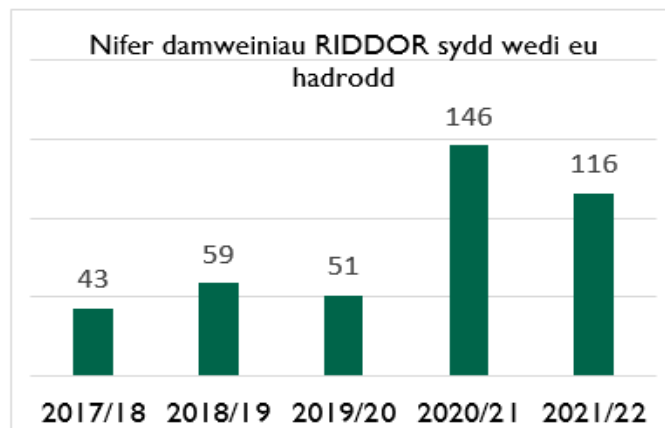
Bu cynnydd yn y nifer o gyfeiriadau i'r Uned Iechyd Galwedigaethol yn ystod y flwyddyn. Cyfeiriwyd 555 o staff yn ystod 2021/2022, sydd yn fwy na'r 473 yn 2020/2021. Mae hynny yn gynydd arwyddocaol, ac mae effaith y pandemig yn chwarae rhan yn hynny, gyda straen a phroblemau iechyd meddwl yn brif resymau paham fod unigolion yn cael eu cyfeirio. Mae problemau ac anafiadau cyhyrsgerbygol hefyd wedi bod ar gynydd dros y blynyddoedd diwethaf, a gwelwyd cynnydd mawr y llynedd yn y nifer o geisiadau am sesiynau ffisiotherapi trwy'r Cyngor. Fel enghraifft, bu 32 cyfeiriad am ffisiotherapi ym Mis Mai 2021 o'i gymharu a 3 cais ym mis Mai 2020 a 5 ym mis Mai 2019.

Cyfeiriwyd 150 o staff bregus ychwanegol atom am asesiad yn ymwneud a gweithio ar y llinell flaen oherwydd Covid-19 ac fe gynhaliwyd nifer o adolygiadau o'r 600 o staff bregus oedd wedi eu cyfeirio y flwyddyn blaenorol.

Mae'r gwaith ar y rhaglen llesiant staff wedi parhau trwy gydol y pandemig a bu i'r Cyngor dderbyn cydnabyddiaeth o'r gwaith sy'n digwydd yn y maes yma pan ail ddilyswyd y Wobr Aur o'r Safon Iechyd Corfforaethol gan Lywodraeth Cymru. Roedd cydnabyddiaeth penodol am y gynhaliadau i staff yn ystod cyfnod Covid-19 yn rhan o'r adborth a dderbyniwyd.

Mae gweddill gwaith yr Uned hefyd bellach wedi ei adfer, sef yn benodol cynnal profion meddygol a phroffion gwyliadwriaeth iechyd ar staff sy'n ymgymryd a gwaith risg uchel. Fodd bynnag, mae gwaith pellach angen ei wireddu er mwyn dal i fyny ar y rhaglenni hyn. Mae'r Tim Iechyd a Diogelwch wedi cynghori a helpu gwasanaethau i addasu i'r newidiadau cyson yn y canllawiau ynghyd a chynghori ac ymchwilio i gystyrau o fewn gweithleoedd. Mae hyn wedi golygu cymorth dwys i ysgolion a Phrif Athrawon ynghyd â Rheolwyr yn y maes gofal. Mae'r gofyn i adrodd ar aelodau staff oedd yn dal Covid-19 trwy'r gwaith i AGID

wedi parhau am y flwyddyn, ac adroddwyd ar 116 achos o dan reoliadau RIDDOR eleni gyda'r mwyafrif helaeth o'r rhai hynny yn achosion Covid-19.

Mae'r gwaith o gynnal profion 'face fit' arbenigol ar staff, sy'n darparu gofal mewn achosion ple bo angen triniaethau arbenigol, wedi parhau gyda'r cyrsiau symud a thrin pwysau ynghyd a'r gwaith o gynnal asesiadau gweithfan i staff sy'n gweithio o adref hefyd wedi derbyn blaenoriaeth.

Er gwaethaf y pwysau gwaith, mae datblygiadau cyffrous o ran E Ddysgu gyda sawl modiwl newydd wedi eu creu i staff gan gynnwys modiwl iechyd a diogelwch cyffredinol, modiwl ar PPE i staff gofal, a modiwlau symud a thrin pwysau.

Y tu hwnt i'r ymateb i Covid-19, mae gwaith swyddogion o'r Uned wedi bod yn allweddol i gynorthwyo yr Adran Prifffyrdd a Bwrdeistrefol ennill achrediad BS45001 am reolaeth iechyd a Diogelwch.

Mae gwaith dydd i ddydd yr Adran hon yn cyfrannu tuag at yr Amcanion Llesiant a ganlyn gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

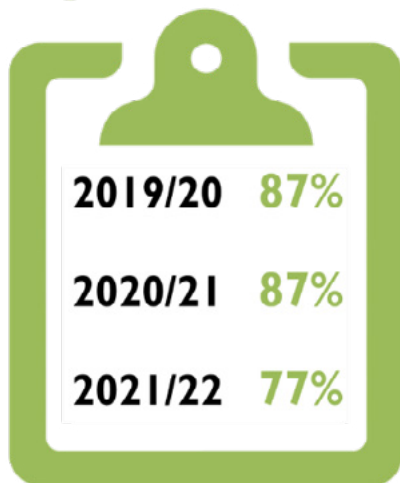
- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel.
- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd.
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

Gwasanaethau Cyfreithiol

Mae'r Gwasanaeth Cyfreithiol yn darparu gwasanaeth cyfreithiol cyflawn i holl adrannau'r Cyngor. Mae hyn yn cynnwys meysydd arbenigol megis cyflogaeth, eiddo masnachol, amddiffyn plant, ymglyfreithio a chynllunio.

Rydym yn derbyn adborth cadarnhaol cyson, gydag arolwg boddhad cwsmeriaid 2021/22 yn dangos bod 77% o gleientiaid yn nodi eu bod yn hollol fodlon (sgôr o 10 allan o 10) gyda'r gwasanaeth a ddarperir. Mae'n anodd tynnu neges penodol o'r adborth ond rydym yn cadw llygaid cyson ar y lefel perfformiad a'r rhesymau am briodoli sgôr is na 10/10, gan ymateb i negeseuon sydd yn deillio o'r data. Dylid nodi fod y canran yn cynyddu i 94% ar sgôr o 9/10. Mae'r wybodaeth wrth gwrs yn cyfrannu at y drefn ar gyfer rheoli a monitro ein perfformiad.

Holiadur Bodlonrwydd Cwsmeriaid - sgor 10 allan o 10

Swyddog Monitro - Priodoldeb

Roedd y Gwasanaeth yn cydweithio yn lleol ac yn rhanbarthol i gynllunio ac ymateb i newidiadau i lywodraethu ac i'r Cyfansoddiad fydd yn deillio o ddyfodiad Deddf

Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Mae rhaglen waith ynghyd a tîm prosiect wedi ei sefydlu dan oruchwyliaeth y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Mae'r camau cyntaf wedi eu gweithredu ac mae'r gwaith yn symud ymlaen yn unol a'r rhaglen. Gan fod y Deddf yn dod i rym dros gyfnod fydd yn parhau i'r flwyddyn 2022/23, bydd y prosiect o ddod a'r darpariaethau yn weithredol yn parhau.

Etholiadau a Chofrestru Etholiadol

Mae'r Gwasanaeth hefyd yn gyfrifol am gefnogi y Swyddog Canlyniadau a'r Swyddog Cofrestru Etholiadau drwy weinyddu holl etholiadau'r sir a'r Gofrestr Etholwyr.

Derbyniwyd grant gan Lywodraeth Cymru yn fuan yn 2020 i gefnogi gwaith sefydlu yr etholfraint newydd (16 oed) ynghyd ag agweddau eraill ar y thema mynediad i bleidleisio. Sefydlwyd rhaglen waith a penodwyd swyddog prosiect gan ddefnyddio grant oddi wrth Lywodraeth Cymru. Roedd sefyllfa Covid-19 o fewn sefydliadau addysg yn parhau i gael ardrawiad sylweddol ar ffurf y gwaith. Fodd bynnag llwyddwyd i gynnal sawl gweithgaredd yn arbennig felly yn chwarter olaf y flwyddyn wrth i'r sefyllfa wella gan gydweithio gyda sefydliadu addysg, grwpiau ieuencid i godi ymwybyddiaeth o'r etholfraint newydd ac yn benodol sut i gofrestru i bleidleisio.

Cynhaliwyd etholiadau Senedd a Chomisiynydd yr Heddlu ynghyd ac Is Etholiadau wedi codi y rheoliadau argyfwng oedd wedi eu hatal. Llwyddwyd i gynnal prosesau yma o dan gyfyngiadau Covid-19 gan gyfarch y gofynion diogelwch lled sylweddol oedd mewn grym ar y pryd ar

draws dwy etholaeth gan gynnwys 136 o
orsafoedd pleidleisio a dwy ganolfan gyfrif.

Gwasanaeth Cefnogi y Crwner

Mae'r Gwasanaeth yn gweithredu
swyddogaeth statudol yn cefnogi
Gwasanaeth Crwner Gogledd Orllewin Cymru.
Yn ystod y flwyddyn roedd gwaith paratoi
yn mynd ymlaen gyda'r Adran Gyfiawnder
Llywodraeth DU ar y camau nesaf o ran
dyfodol yr ardal. Fodd bynnag daeth diwedd
ar y gwaith yma yn sgil penderfyniad y Prif
Grwner nad oedd adolygiad i'w gynnal
oherwydd cymeriad ieithyddol ardal Gogledd
Orllewin Cymru. Yn dilyn hyn bu modd
cychwyn ar y gwaith o greu gwasanaeth ar sail
tymor hir gan gychwyn ar y prosesau penodi
yn barhaol a buddsoddi mewn meddalwedd
fyddai yn caniatáu moderneiddio sylweddol ar
y gwasanaeth.

Eitem 7

ADRODDIAD I'R CABINET

14 MEHEFIN 2022

Aelod Cabinet: Cyngorydd Ioan Thomas, Aelod Cabinet Cyllid

Pwnc: Cyfrifon Terfynol 2021/22 – Alldro Refeniw

Swyddog cyswllt: Ffion Madog Evans, Uwch Reolwr Cyllid

1. Y penderfyniad a geisir / pwrpas yr adroddiad

Gofynnir i'r Cabinet:

- 1.1 Ystyried a nodi sefyllfa ariannol derfynol adrannau'r Cyngor am 2021/22.
- 1.2 **Cymeradwyo'r symiau i'w cario 'mlaen** (y golofn "Gor/(Tan) Wariant Addasedig" o'r talfyriad yn **Atodiad 1**), sef -

ADRAN	£'000
Oedolion, Iechyd a Llesiant	(69)
Plant a Theuluoedd	(97)
Addysg	(60)
Economi a Chymuned	(72)
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	0
Amgylchedd	(100)
Ymgynghoriaeth Gwynedd	(100)
Tai ac Eiddo	(100)
Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	(33)
Cyllid	(96)
Cefnogaeth Gorfforaethol	(63)

- 1.3 Cymeradwyo'r argymhellion a'r trosglwyddiadau ariannol canlynol (sydd wedi'u hegluro yn **Atodiad 2**) -
- Yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol i dderbyn cymorth ariannol un-tro o £746k i ddiddymu ei orwariant am y flwyddyn yn llwyr, o ystyried yr amgylchiadau eithriadol yn ymwneud â'r argyfwng eleni. Bydd hyn yn galluogi'r adran symud ymlaen i wynebu her 2022/23.
 - Er mwyn cydymffurfio â'r Rheoliadau Ariannol, ni fydd yr adrannau canlynol yn cadw eu tanwariant uwchlaw (£100k):
 - Adran Amgylchedd (£91k)
 - Adran Ymgynghoriaeth Gwynedd (£9k)
 - Adran Tai ac Eiddo (£180)

Ceisir penderfyniad y Cabinet i neilltuo'r cyfanswm o £280k i gronfa ar gyfer trefniadau adfer yn sgil Covid ar gyfer cyllido'r heriau ariannol cysylltiedig fydd yn wynebu'r Cyngor.

- Ar gyllidebau Corfforaethol:
 - fod (£2,183k) yn ymwneud â chostau cyfalaf yn cael ei neilltuo i gronfa ariannu'r rhaglen gyfalaf
 - gyda gweddill y tanwariant net ar gyllidebau Corfforaethol yn cael ei neilltuo fel a ganlyn:
 - (£395k) yn mynd i falansau cyffredinol y Cyngor
 - (£3,000) i'r Gronfa Trawsffurfio i gyllido blaenoriaethau'r Cyngor a gwaith trawsffurfiol ei natur
 - (£1,377) i'r Gronfa trefniadau adfer yn sgil Covid ar gyfer cyllido'r heriau ariannol cysylltiedig fydd yn wynebu'r Cyngor.

1.4 Cymeradwyo'r trosglwyddiadau ariannol o gronfeydd penodol fel yr amlinellir yn **Atodiad 4** yn dilyn adolygiad o'r cronfeydd, gan gynaeafu (£851k) o gronfeydd gan ddefnyddio £746k ohono i gynorthwyo'r Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol sydd wedi gorwario yn 2021/22 a throsglwyddo'r £105k sydd yn weddill i falansau cyffredinol y Cyngor.

2. Cyflwyniad / Cefndir

2.1 Mae talfyriad o sefyllfa derfynol yr holl adrannau wedi'i amlinellu yn **Atodiad 1**, gyda'r symiau i'w cario 'mlaen (yn amodol ar gymeradwyaeth y Cabinet) yn y golofn 'Gor/(Tan) Wariant Addasedig 2021/22'. Ar ddiwedd y flwyddyn dim ond un adran sydd yn gorwario, sef yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol, gyda gweddill yr adrannau yn tanwario.

2.2 Yn **Atodiad 2**, mae manylion pellach ynglŷn â'r prif faterion a meysydd ble fu gwahaniaethau sylweddol i'r hyn a adroddwyd yn flaenorol, ynghyd â sawl argymhelliad penodol. Mae'r argymhelliion hynny wedi'u hamlygu er ystyriaeth yn 1.3 uchod.

2.3 Yn yr adolygiad o'r gyllideb refeniw diwethaf a wnaethpwyd ar sefyllfa ddiwedd Tachwedd, nodwyd fod rhagolwg o ddiffyg o £899k. Ers hynny, bu i'r Cyngor dderbyn nifer o grantiau sylweddol ychwanegol sydd wedi trawsnewid y sefyllfa erbyn diwedd y flwyddyn ariannol. Mae'r prif rai yn cynnwys:

- £7.1 miliwn Cronfa Caledi Llywodraeth Cymru
- £2.5 miliwn Ychwanegiad i Setliad Llywodraeth Leol 2021/22
- £1.9 miliwn Pwysau Gofal Cymdeithasol ar Awdurdodau Lleol
- £1.8 miliwn Cynnal a Chadw Ysgolion
- £1.5 miliwn Cronfa Adfer Gofa Cymdeithasol 2021/22

- £1.2 miliwn Cyflymu Dysgu mewn Ysgolion
- £0.9 miliwn tuag at golledion Treth Cyngor
- £0.8 miliwn Cefnogi cyflawni blaenoriaethau Fframwaith Economaidd Rhanbarthol Gogledd Cymru a chyflymu adferiad economaidd ôl-Covid

- 2.4 O ganlyniad i dderbyniad y grantiau uchod ynghyd â grantiau niferus eraill, golyga hyn fod sefyllfa ariannol 2021/22 yn dangos tanwariant nad oedd yn cael ei ragweld mewn adolygiadau blaenorol.
- 2.5 **Gofynnir i'r Cabinet gymeradwyo sefyllfa ariannol derfynol 2021/22 sydd yn sail i'r datganiadau ariannol statudol.**

3. Covid19

- 3.1 Fel sydd wedi ei adrodd i Gabinet yn 2020/21 a 2021/22, mae effaith ariannol yr argyfwng Covid19 yn sylweddol i'r Cyngor, gyda chyfuniad o gostau ychwanegol ynghyd â cholledion incwm, sydd werth £17.5 miliwn erbyn diwedd y flwyddyn ariannol. Gweler y manylion yn **Atodiad 3**.
- 3.2 Bu i Lywodraeth Cymru sefydlu cronfa caledi tuag at ddigolledu costau a cholledion incwm Awdurdodau Lleol. Yng Ngwynedd mae ceisiadau misol gwerth £14.9 miliwn ar gyfer 2021/22 wedi eu cyflwyno gan y Cyfrifwyr i Lywodraeth Cymru, i ddigolledu'r Cyngor am y gwariant ychwanegol am y flwyddyn, gyda chyllid o £13.3 miliwn eisoes wedi ei dderbyn.
- 3.3 O ran y colledion incwm, £2.3 miliwn yw gwerth y ceisiadau am y flwyddyn, gyda'r Cyngor eisoes wedi eu digolledu am werth £2 miliwn ohono gan Lywodraeth Cymru.
- 3.4 Roedd y cynllun Saib Swyddi 'Furlough' yn weithredol am hanner cyntaf y flwyddyn ariannol oedd werth £267k am y cyfnod, gyda'r Cyngor wedi hawlio a derbyn y swm yn llwyr sef £246k ar gyfer Byw'n Iach a £21k ar gyfer Cyngor Gwynedd.
- 3.5 Mae effaith y costau ychwanegol a'r colledion incwm o fewn y ffigyrau a adroddir gan yr adrannau yn **Atodiad 1 a 2**.
- 3.6 Yn ogystal â'r Gronfa Caledi a'r cynllun saib swyddi, unwaith eto eleni derbyniwyd nifer fawr o grantiau ychwanegol amrywiol ar draws y Cyngor yn hwyr yn y flwyddyn. Mae hyn yn cynnwys y 7 prif grant sydd werth £10.6 miliwn a restrir ym mhwynt 2.3 uchod.

4. Sefyllfa Arbedion

- 4.1 Yn dilyn adolygiad o'r sefyllfa arbedion, ymddengys fod dros £32.8 miliwn, sef 94% o'r cynlluniau arbedion diwygiedig ers 2015 bellach wedi eu gwireddu. Heb amheuaeth bu oediad mewn gwireddu rhai cynlluniau arbedion o ganlyniad i'r argyfwng Covid.
- 4.2 Gwelwyd fod yr oediad mewn gwireddu arbedion amlycaf gan yr Adran Oedolion, lechyd a Llesiant gyda chynlluniau gwerth £855k wedi llithro, tra bod £608k gan yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol.

5. Adrannau'r Cyngor

- 5.1 Yr hyn sydd yn amlwg iawn unwaith eto eleni yw effaith yr argyfwng Covid ar y sefyllfa ariannol, ynghyd ag effaith yr holl dderbyniadau grantiau sylweddol yn hwyr sydd wedi gwella'r sefyllfa ariannol erbyn diwedd y flwyddyn ariannol. Serch hynny, mae'r tueddiad blynyddol yn parhau gyda phwysau sylweddol yn y maes Priffyrdd. Mae'r prif faterion fel a ganlyn:

5.2 Adran Oedolion lechyd a Llesiant

Gwelwyd gwelliant sylweddol yn sefyllfa ariannol yr adran erbyn diwedd y flwyddyn yn dilyn derbyniad grantiau sylweddol ym misoedd olaf y flwyddyn. Mae effaith Covid19 wedi cael ardrawiad sylweddol ar yr Adran Oedolion, lechyd a Llesiant eleni sydd werth £3.7 miliwn erbyn diwedd y flwyddyn.

5.3 Adran Plant a Theuluoedd

Wedi i'r Cyngor ddyrannu £1.8 miliwn o arian ychwanegol i'r Adran Plant a Theuluoedd yng nghylch cyllidebu 2021/22 ar gyfer cwrdd â'r pwysau cynyddol, ynghyd â dileu gwerth £1.1 miliwn o gynlluniau arbedion nad oedd yn gwireddu, adroddir tanwariant o (£97k) ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r pwysau mewn gwahanol feysydd yn is na lefelau 2020/21, ond nodir fod gorwariant yn y maes Lleoliadau All-sirol ac Ôl-16.

5.4 Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol

Mae'r maes bwrdeistrefol yn parhau i fod yn gorwario gyda'r problemau amlycaf yn y maes casglu a gwaredu gwastraff. Mae'r adran yn cael trafferthion gwireddu arbedion gwerth £608k mewn nifer o feysydd. Mae'r adran hefyd wedi wynebu costau ychwanegol sylweddol yn ymwneud â Covid19 i gydymffurfio efo'r rheolau, gyda Llywodraeth Cymru wedi ein digolledu amdano.

5.5 Corfforaethol

Nid oedd y pwysau ar nifer o gyllidebau corfforaethol yn ystod 2021/22 cymaint â'r hyn a ragwelwyd wrth osod y gyllideb. Gwnaethpwyd rhagdybiaethau darbodus wrth osod cyllideb 2021/22, mae hyn yn gyfrifol am gynnyrch Treth Cyngor ychwanegol, tra'n cyfrannu at y tanwariant ar Ostyngiadau Treth Cyngor. Yn ogystal â hynny, roedd derbyniad grantiau gwerth £3.3 miliwn yn hwyr yn y flwyddyn gan Lywodraeth Cymru yn gyfrifol am gyfran sylweddol o'r tanwariant a droddir. Derbyniad grantiau niferus a

llithriadau ar y rhaglen gyfalaf yn golygu fod angen llithro arian referniw perthnasol.

- 5.6 **Yn Atodiad 1, adroddir ar sefyllfa tanwariant / gorwariant pob adran i'r Cabinet, a cheisir penderfyniad ffurfiol i gymeradwyo'r symiau sydd i'w cario 'mlaen.** Mae Rheoliad Gweithdrefn Ariannol 16.3.1 yn manylu ar y trefniadau ar gyfer symiau i'w "cario 'mlaen" ar ddiwedd y flwyddyn. Mae yna un cais i'r Cabinet i ddileu diffyg adrannol, a thair adran gyda sefyllfa tanwariant sydd uwchlaw'r trothwy £100,000 ar gau cyfrifon 2021/22, ac felly gyda thanwariant i'w gynaeafu.
- 5.7 Yn gyffredinol, lle mae'r adrannau wedi tanwario, mae'r sefyllfa hwnnw am un tro yn 2021/22 yn unig.
- 5.8 Rhoddwyd ystyriaeth briodol i'r cyllidebau sydd dan bwysau yng nghylch cyllidebu 2022/23, ac mae'r mwyafrif o'r materion parhaol hynny eisoes wedi'u cyfarch yn y strategaeth ariannol ar gyfer 2022/23 (drwy weithrediad rheolaethol i atal tueddiad a/neu drwy addasu'r gyllideb).

6. Ysgolion

- 6.1 Mae rhan o **Atodiad 2** yn manylu ar sefyllfa cyllidebau'r ysgolion, lle mae statud wedi cyflwyno grym dirprwyedig i gyrff llywodraethu gario balansau ymlaen ar ddiwedd blwyddyn ariannol. Mae'r cyfanswm sirol o falansau'r ysgolion wedi cynyddu o £10.7m yn 2020/21 i £16.7m yn 2021/22. Gwelwyd cynnydd sylweddol ym malansau ysgolion yn sgil effaith Covid a derbyniad grantiau niferus amrywiol, gyda lleihad balansau mewn 3 ysgol yn unig. Byddwn yn cyhoeddi gwybodaeth fanwl am falansau ysgolion unigol cyn hir mewn 'Datganiad Adran 52'.
- 6.2 Mae gan yr Adran Addysg drefniadau ar gyfer herio'r ysgolion unigol i gyfiawnhau'r angen am eu balansau, ac maent yn gofyn i'r penaethiaid a chyrrff llywodraethu'r ysgolion perthnasol i egluro'u bwriad i ddefnyddio eu balansau (yn arbennig rheiny sydd gyda balansau dros 5% o'i gyllideb). Mae eleni eto wedi bod yn flwyddyn eithriadol yn sgil Covid a bydd rhaid ystyried hyn wrth drafod gyda'r ysgolion.
- 6.3 Nid oes gan yr un ysgol ddiffyg ar ddiwedd y flwyddyn ariannol 2021/22.

7. Cyllidebau a Chronfeydd Corfforaethol

- 7.1 Am nifer o resymau bu tanwariant un-tro ar nifer o benawdau'r gyllideb Gorfforaethol eleni, fel y nodir yn rhan olaf **Atodiad 2**.
- 7.2 Gwelir tanwariant o £6,995k ar benawdau Corfforaethol. Awgrymir y dylid gwneud trosglwyddiad o £2,183k i gronfa ariannu'r rhaglen gyfalaf, £395k i falansau cyffredinol y Cyngor, £2,000 i'r gronfa Trawsffurfio y Cyngor i gefnogi

gwaith trawsffurfiol ac o natur un-tro a £1,377k yn cael ei neilltuo i gronfa ar gyfer trefniadau adfer yn sgil Covid19.

- 7.3 Adolygwyd digonolrwydd cronfeydd penodol y Cyngor gan y Pennaeth Cyllid unwaith eto wrth gau'r cyfrifon eleni, yn unol â'r polisi a gymeradwywyd rhai blynyddoedd yn ôl. Llwyddodd yr adolygiad yma i gynaeafu £851k o adnoddau, fel amlinellir yn **Atodiad 4**. Mae £746k ohono i'w ddefnyddio i gynorthwyo i gyllido'r sefyllfa gorwariant gan yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol gyda'r £105k sydd yn weddill i'w drosglwyddo i falansau cyffredinol y Cyngor.
- 7.4 Gyda chefnogaeth y Cabinet, os defnyddir y tanwariant adrannol uwchlaw'r trothwy o £100k gan yr Adran Amgylchedd, Adran Ymgynghoriaeth a'r Adran Tai ac Eiddo fel yr argymhellir yn rhan 1.3 uchod, bydd modd neilltuo £280k i gronfa ar gyfer trefniadau adfer yn sgil Covid.

8. Camau nesaf ac amserlen

- 8.1 Pwrpas yr adroddiad yma yw manylu ar y sefyllfa alldro o ran tanwariant neu orwariant adrannau unigol a gwariant y Cyngor yn ei gyfanrwydd yn 2021/22. Mae'r wybodaeth eisoes wedi ei adlewyrchu yn y sefyllfa wrth gwblhau Datganiad o'r Cyfrifon drafft. Gan fod Etholiadau Llywodraeth Leol wedi eu cynnal ar 5 Mai, ni fu modd dilyn y drefn arferol o dderbyn cymeradwyaeth y Cabinet ar y sefyllfa alldro refeniw cyn cwblhau'r Datganiad o'r Cyfrifon drafft. Mae'r Prif Weithredwr, Cyfarwyddwr Corfforaethol a'r Pennaeth Cyllid wedi cytuno ar y penderfyniad a geisir.

Barn yr aelod lleol

Dim yn berthnasol

Barn y swyddogion statudol

Y Swyddog Monitro:

Dim i'w ychwanegu o ran priodoldeb.

Y Pennaeth Cyllid:

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

Atodiadau

Atodiad 1 - Sefyllfa tanwariant / gorwariant terfynol pob adran

Atodiad 2 - Prif faterion cyllidebol a meysydd ble fu gwahaniaethau sylweddol

Atodiad 3 - Grant gan y Llywodraeth yn sgil Argyfwng Covid19

Atodiad 4 - Adnoddau wedi'u cynaeafu o adolygu cronfeydd

Cyfrifon Terfynol 2021/22 Alldro Refeniw - Crynhoad o'r sefyllfa fesul Adran

	Adolygiad Terfynol				Amcan Sefyllfa Diwedd Tachwedd 2021/22 £ '000
	Cyllideb 2021/22 £'000	Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22 £ '000	Addasiadau a Argymhellir £'000	Gor/ (Tan) Wariant Addasedig 2021/22 £ '000	
Oedolion, Iechyd a Llesiant	57,775	(69)	0	(69)	995
Plant a Theuluoedd	19,219	(97)	0	(97)	(113)
Addysg	93,798	(60)	0	(60)	(54)
Economi a Chymuned	3,955	(72)	0	(72)	(86)
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	24,361	746	(746)	0	862
Amgylchedd	3,299	(191)	91	(100)	(178)
Ymgynghoriaeth Gwynedd	(106)	(109)	9	(100)	5
Tai ac Eiddo	3,729	(280)	180	(100)	(306)
Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	1,831	(33)	0	(33)	(87)
Cefnogaeth Gorfforaethol	7,176	(63)	0	(63)	(83)
Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth)	6,420	(96)	0	(96)	(56)
Cyllidebau Corfforaethol <i>(Gwahaniaethau yn unig)</i>	*	(6,955)	6,955	0	0
Cyfansymiau (net)	221,457	(7,279)	6,489	(790)	899

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - CYFRIFON TERFYNOL

Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant	Cyllideb 2021/22	Sefyllfa 2021/22	Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
<u>Gwasanaethau Oedolion</u>						
Gwasanaethau Pobl Hŷn						
Preswyl a Nyrsio - Cartrefi	15,953	15,277	(676)	0	(676)	(890)
Gofal Cartref	7,451	7,817	366	0	366	633
Eraill	(121)	618	739	0	739	813
	23,283	23,712	429	0	429	556
Gwasanaethau Anabledd Corff	2,531	2,406	(125)	0	(125)	(45)
Gwasanaethau Anabledd Dysgu	21,320	21,604	284	0	284	511
Gwasanaethau Iechyd Meddwl	3,642	4,085	443	0	443	215
Gwasanaethau Eraill (Oedolion)	3,307	3,199	(108)	0	(108)	(79)
<u>Cyfanswm Gwasanaethau Oedolion</u>	54,083	55,006	923	0	923	1,158
<u>Gwasanaethau Darparu (dangos cyllideb net)</u>						
Gofal Preswyl	(233)	(632)	(399)	0	(399)	(299)
Gofal Dydd	(33)	(168)	(135)	0	(135)	(138)
Gofal Cymunedol	294	1,244	950	0	950	542
Eraill	(3)	(13)	(10)	0	(10)	(13)
<u>Cyfanswm Gwasanaethau Darparu</u>	25	431	406	0	406	92

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - CYFRIFON TERFYNOL						
Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant	Cyllideb 2021/22	Sefyllfa 2021/22	Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
<u>Gwasanaethau Eraill</u>						
Gwasanaethau Canolog Adrannol (<i>gan gynnwys arbedion yr Adran</i>)	3,467	3,837	370	0	370	149
Gwariant Ychwanegol Gweithlu Gofal Sgîl Covid 19	200	364	164	0	164	(75)
Grant Pwysau Gofal Cymdeithasol	0	(1,932)	(1,932)	0	(1,932)	0
Defnydd Cronfa Tanwariant yr Adran	0	0	0	0	0	(329)
<u>Cyfanswm Gwasanaethau Eraill</u>	3,667	2,269	(1,398)	0	(1,398)	(255)
<u>Cyfanswm Oedolion, Iechyd a Llesiant</u>	57,775	57,706	(69)	0	(69)	995

Oedolion, Iechyd a Llesiant

Bu i'r adran dderbyn grantiau sylweddol yn hwyr yn y flwyddyn sydd wedi trawsnewid sefyllfa ariannol yr adran, sef £1.9 miliwn Pwysau Gofal Cymdeithasol ar Awdurdodau Lleol a £465k Cronfa Adfer Gofal Cymdeithasol.

Gwasanaethau Pobl Hŷn - tanwariant ar breswyl a nyrsio ond gorwariant ar Ofal Cartref. Yn 'Eraill' gorwariant ar Lety Cefnogol gyda chostau cynllun Hafod y Gest ac Awel y Coleg yn gyfrifol am gyfran sylweddol o'r gorwariant perthnasol, bu cynnydd hefyd yn y nifer pecynnau taliadau uniongyrchol a thrafferthion gwireddu arbedion.

Gwasanaethau Anabledd Corff - lleihad yn y galw am ofal cartref ond phwysau cynyddol ar lety cefnogol a phreswyl a nyrsio.

Gwasanaethau Anabledd Dysgu - achosion newydd costus yn llety cefnogol a phwysau cynyddol ar daliadau uniongyrchol sydd yn cael ei leihau gan arian un-tro eleni.

Gwasanaethau Iechyd Meddwl - pwysau cynyddol ar breswyl a nyrsio gyda achos newydd costus wedi arwain at gynnydd yn y gorwariant.

Gwasanaethau Darparu - staffio uwchlaw lefel y gyllideb a cholled incwm yn faterion yn Gofal Cymunedol, tra fod swyddi gwag a throsiant staff wedi arwain at danwariant cynyddol mewn nifer o gartrefi pobl hŷn ac oblygiadau Covid wedi amharu ar ddarpariaeth Gofal Dydd ac felly yn tanwario.

Gwasanaethau Canolog Adrannol - pwysau ychwanegol ar nifer o gyllidebau ynghyd â chynlluniau arbedion yn parhau heb eu gwireddu.

Cyllideb 2021/22 - eleni, bu i'r adran dderbyn gwerth dros £1.6 miliwn o fidiau ar gyfer pwysau cynyddol ar y gyllideb 2021/22 gan gynnwys i'r maes Anabledd Dysgu, Pobl Hŷn ac Anabledd Corff.

Gwariant / Grant Covid / Grantiau- mae effaith Covid wedi cael ardrawiad sylweddol ar yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant unwaith eto eleni gyda dros £3.7 miliwn eisoes wedi ei hawlio gan Lywodraeth Cymru at y pwysau ychwanegol hyd at ddiwedd Tachwedd.

Arbedion - mae methiant i gyflawni arbedion yn ffactor amlwg yng ngorwariant yr adran gyda gwerth £855k yn parhau heb eu gwireddu.

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - CYFRIFON TERFYNOL

Adran Plant a Theuluoedd	Cyllideb 2021/22	Sefyllfa 2021/22	Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rheolaeth Gwasanaeth	599	546	(53)	0	(53)	(18)
Gweithredol	2,107	2,164	57	0	57	175
Lleoliadau						
Lleoliadau All-Sirol	4,701	5,043	342	0	342	(133)
Maethu Drwy Asiant	1,633	1,504	(129)	0	(129)	(116)
Maethu Mewnol	2,405	2,373	(32)	0	(32)	29
Gwasanaethau Cefnogol ac Eraill	1,678	1,664	(14)	0	(14)	(37)
	10,417	10,584	167	0	167	(257)
Ôl-16	1,243	1,267	24	0	24	65
Arbenigol/Derwen	1,848	2,010	162	0	162	263
Cyfiawnder Ieuenctid	254	203	(51)	0	(51)	(37)
Blynyddoedd Cynnar	153	79	(74)	0	(74)	(54)
Ieuenctid	782	535	(247)	0	(247)	(182)
Eraill	1,816	1,734	(82)	0	(82)	(68)
Cyfanswm Plant a Theuluoedd	19,219	19,122	(97)	0	(97)	(113)

Plant a Theuluoedd

Yn dilyn dyrannu dros £1.8m o arian ychwanegol i'r adran ar gyfer 2021/22 ynghyd â dileu gwerth £1.1 miliwn o arbedion ac hefyd derbyniad grantiau wedi arwain at sefyllfa o danwariant.

Gweithredol - gorwariant ar gyflogau ac ar gynlluniau cefnogol, sydd yn cael eu lleihau gan dderbyniadau grant.

Lleoliadau - dyraniad bid a dileu arbedion wedi cael effaith sylweddol ar y maes yma sydd wedi bod yn gorwario'n sylweddol dros y blynyddoedd diwethaf. Gwelwyd 10 achos lleoliad all-sirol newydd yn ystod y flwyddyn gyda 7 lleoliad wedi dod i ben, gyda'r nifer cyfartalog fyny i 23.3 o'i gymharu â 22 ar gyfer 2020/21. Y niferoedd cyfartalog hefyd i lawr ar gyfer maethu drwy asiant sydd yn 30.9 eleni i gymharu gyda 33.4 yn 2020/21. Yn Maethu Mewnol, grantiau yn cynorthwyo gyda'r gorwariant ar gynllun Tâl am Sgiliau a'r Cynllun Aros Ymlaen.

Ôl-16 - y maes yma wedi bod yn destun bid gwerth £100k eleni sydd wedi cynorthwyo i leihau'r pwysau ar y gyllideb sydd yn deillio o effaith flwyddyn lawn achosion.

Arbenigol/Derwen – effaith cynnydd yn y galw am gynlluniau cefnogol a chefnogaeth arbenigol dros y blynyddoedd diwethaf yn gyfrifol am y gorwariant, ynghyd â newid yn y pwyslais o ran sut mae'r gwasanaeth yn cael ei ddarparu, gyda phwysau cynyddol ar daliadau uniongyrchol yn amlwg bellach. Lleihad yn y gorwariant a adroddir yn dilyn derbyniad grant.

Cyfiawnder Ieuenctid - trosiant staff a derbyniad grant yn golygu bod tanwariant ar y pennawd yma.

Blynyddoedd Cynnar – defnydd cynyddol o grantiau yn cyllido gwariant craidd a derbyniad grantiau yn y maes gofal plant yw'r rhesymau am y tanwariant.

Ieuenctid – derbyniad grant pellach yn erbyn gwariant craidd ynghyd â thanwariant yn dilyn ail fodelu'r gwasanaeth. Gweithgaredd y gwasanaeth wedi ei amharu gan effaith Covid ac felly llai o wariant o ganlyniad.

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - CYFRIFON TERFYNOL						
Adran Addysg	Cyllideb 2021/22	Sefyllfa 2021/22	Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Ysgolion Datganoledig	82,436	82,436	0	0	0	0
Gwasanaethau Ansawdd Ysgolion	(1,217)	(1,562)	(345)	0	(345)	(309)
Isadeiledd a Gwasanaethau Cefnogol						
Cludiant	5,518	5,624	106	0	106	101
Gwasanaeth Atodol	448	871	423	0	423	378
Eraill	(165)	(252)	(87)	0	(87)	(35)
	5,801	6,243	442	0	442	444
Arweinyddiaeth a Rheolaeth	2,470	2,341	(129)	0	(129)	(152)
Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad	4,308	4,280	(28)	0	(28)	(37)
Cyfanswm Addysg	93,798	93,738	(60)	0	(60)	(54)

Addysg

Gwasanaethau Ansawdd Ysgolion - cyfuniad o dderbyniadau grantiau pellach, trosiant staff, cwtogi ar wariant a lleihad yn y galw ar rai cyllidebau yn gyfrifol am y tanwariant cynyddol erbyn diwedd y flwyddyn.

Cludiant - Er fod £291k o arian ychwanegol wedi ei ddyrannu i'r maes yma ar gyfer 2021/22, gorwariant o £122k ar Gludiant Tacsis eleni. Gwelwyd pwysau ychwanegol ar y gyllideb yn dilyn i gyrsiau addysgol y Grŵp Llandrillo Menai gael eu symud i Llangefni ynghyd â chynnydd am y galw am dacsis ar gyfer disgyblion ysgolion arbennig Hafod Lon a Phendalar. Derbyniad grant a thanwariant un-tro ar fysis ysgolion eleni yn cynorthwyo i leihau'r gorwariant a adroddir.

Mae'r maes Cludiant wedi bod yn destun adolygiad strategol i geisio rheoli'r cynnydd yn y gwariant, gyda'r angen am waith pellach gan yr Adran Addysg a'r Adran Amgylchedd yn parhau, fel bod modd manteisio ar gyfleoedd effeithlonrwydd.

Isadeiledd a Gwasanaethau Cefnogol - Gwasanaeth Atodol - gorwariant pellach ar gostau staff a chynnydd yn y colledion incwm prydau ysgol ac am yr elfen gofal o'r clybiau brechwast. Gofynion glanhau ychwanegol ysgolion cysylltiedig â Covid wedi bod yn amlwg eleni gyda chyfran o'r gwariant ychwanegol perthnasol wedi cael eu hawlio gan Lywodraeth Cymru.

Isadeiledd a Gwasanaethau Cefnogol - Eraill - llai o alw ar nifer o gyllidebau amrywiol erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.

Arweinyddiaeth a Rheolaeth - tanwariant ar nifer o benawdau amrywiol o'r gyllideb.

Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad - darlun cymysg sydd yn gyfuniad o swyddi gwag a thanwariant ar nifer o benawdau amrywiol, tra fod amgylchiadau yn ymwneud ag un ganolfan benodol yn parhau ac yn gyfrifol am orwariant o £208k.

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - CYFRIFON TERFYNOL						
Adran Economi a Chymuned	Cyllideb 2021/22	Sefyllfa 2021/22	Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rheolaeth	351	351	0	0	0	0
Rhaglenni Adfywio a Chefnogi Cymunedau	347	413	66	0	66	58
Morwrol a Pharciau Gwledig	(173)	(362)	(189)	0	(189)	(216)
Cytundebau Hamdden	976	971	(5)	0	(5)	21
Rhaglenni Chwaraeon	28	21	(7)	0	(7)	0
Rhaglenni Datblygu Economiadd	(90)	21	111	0	111	54
Marchnata a Digwyddiadau	318	329	11	0	11	14
Llyfrgelloedd Gwynedd	1,422	1,345	(77)	0	(77)	(56)
Amgueddfeydd, Celfyddydau ac Archifau Gwynedd	776	794	18	0	18	39
Cyfanswm Economi a Chymuned	3,955	3,883	(72)	0	(72)	(86)

Economi a Chymuned

Rhaglenni Adfywio a Chefnogi Cymunedau - derbyniad grantiau a gwariant ychwanegol un-tro ar raglenni adfywio eleni.

Morwrol a Pharciau Gwledig - cyfuniad o resymau yn gyfrifol am y tanwariant gan gynnwys trosiant staff a rhagori ar incwm yn y Parciau Gwledig ac hefyd yn Hafan Pwllheli, yn sgil y nifer cynyddol o dwristiaid i'r ardal ac felly yn y galw am angorfeydd yn dilyn llacio'r cyfyngiadau Covid. Gwelwyd hefyd fod incwm y traethau yn rhagori'r targedau incwm yn dilyn blwyddyn brysur o ran twristiaid i'r ardal.

Cytundebau Hamdden - trosglwyddwyd y ddarpariaeth hamdden i Cwmni Byw'n Iach ar 1 Ebrill 2019, ond fod cyfrifoldeb am gostau rhedeg yr eiddo yn aros efo'r Cyngor.

Gan fod Covid wedi amharu ar allu'r canolfannau hamdden i agor ac ar ddarpariaeth gwasanaeth, felly wedi cael effaith ar y gallu i gynhyrchu incwm, mae cais am arian i ddigolledu Byw'n Iach am gostau ychwanegol a cholled incwm Covid gan Lywodraeth Cymru yn £1.4 miliwn ar gyfer y flwyddyn ariannol (£2.7 miliwn yn 2020/21).

Rhaglenni Datblygu Economaidd - derbyniad grant ynghyd â gwariant ychwanegol ar amrywiol gynlluniau eleni.

Llyfrgelloedd Gwynedd - swyddi gwag a throsiant staff ynghyd â thanwariant ar deithio a chostau swyddfa.

Amgueddfeydd, Celfyddydau ac Archifau Gwynedd - sgil effaith Covid wedi amharu'n negyddol ar y lefelau incwm ond wedi arwain at leihad mewn gwariant. Bu llithriad yn amserlen agor Neuadd Dwyfor yn dilyn y gwaith adnewyddu, sydd yn ei dro wedi arwain at ddiffyg incwm eleni. Problemau yn parhau yn Storiol gyda'r diffyg wedi cynyddu i £61k erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - CYFRIFON TERFYNOL

Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol (yn cynnwys Cefnffyrdd)	Cyllideb 2021/22	Sefyllfa 2021/22	Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwasanaethau Priffyrdd (cynnwys Cefnffyrdd)	9,831	10,098	267	0	267	(148)
Gwasanaethau Peirianeg	403	426	23	0	23	109
Gwasanaethau Bwrdeistrefol						
Gwastraff	10,515	10,877	362	0	362	696
Eraill	3,612	3,706	94	0	94	205
Addasiad Cau Cyfrifon 2021/22				(746)	(746)	0
Cyfanswm Priffyrdd a Bwrdeistrefol	24,361	25,107	746	(746)	0	862

Priffyrdd a Bwrdeistrefol (gan gynnwys Cefnffyrdd)

Gwasanaethau Priffyrdd - yr hinsawdd economaidd bresennol gyda chynnydd ym mhrisiau ynni, tanwydd a deunyddiau wedi cael effaith negyddol yn ariannol, ynghyd ag oediad i wireddu cynlluniau arbedion.

Gwasanaethau Peirianeg - methiant i wireddu cynlluniau arbedion gan gynnwys arbedion teledu cylch cyfyng a phont Abermaw ond trafodaethau'n parhau i geisio datrysiad. Lleihad yn y gorwariant oherwydd swyddi gwag.

Gwastraff - derbyniad grant hwyr gwerth £397k ym Mawrth yn lleihau'r gowariant a adroddir. Nifer o faterion yn gyfrifol am y gorwariant, ond yn bennaf ar gasglu gwastraff ac ailgylchu. Er fod yr adran wedi cymryd camau i newid shifftiau a threfniadau cylchdeithiau casglu gwastraff, bu oediad mewn gweithredu. Mae'r trefniadau newydd mewn grym yn Nwyfor ac Arfon ac yn weithredol ym Meirionnydd ers dechrau'r flwyddyn ariannol, felly costau trosiannol cysylltiedig â chostau staffio a salwch yn amlwg eleni. Cynnydd hefyd yn y nifer o dunelldd o wastraff ailgylchu a domestig a gesglir. Ymhellach, gorwariant ar gostau fflyd a thrafferthion i wireddu arbedion.

Gwasanaethau Bwrdeistrefol Eraill - darlun cymysg sydd yn gyfuniad o ffactorau gyda rhai o'r prif resymau yn cynnwys colledion incwm cynnal tiroedd, pwysau ychwanegol ar gyllidebau gwastraff masnachol, glanhau strydoedd ac arbedion yn parhau heb eu darganfod. Incwm uwch erbyn diwedd y flwyddyn gan y gwasanaethau profedigaeth yn lleihau'r gorwariant a adroddir.

Mae ardrawiad Covid wedi cael cryn effaith ar yr adran o ran gwariant ychwanegol yn bennaf ond hefyd colled incwm, gyda gwerth dros £1.7 miliwn wedi ei hawlio gan Lywodraeth Cymru eleni (£2.4m yn 2020/21).

Argymhellir fod yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol yn derbyn cymorth ariannol un-tro o £746k i ddiddymu'r gorwariant yn llwyr, o ystyried yr amgylchiadau eithriadol yn ymwneud â'r argyfwng eleni, fel bod modd i'r adran symud ymlaen i wynebu her 2022/23.

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - CYFRIFON TERFYNOL						
Adran Amgylchedd	Cyllideb 2021/22	Sefyllfa 2021/22	Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rheolaeth yr Adran	622	642	20	0	20	(71)
Gwasanaeth Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu	306	265	(41)	0	(41)	2
Gwasanaethau Gofal Stryd a Thrafnidiaeth						
Rheolaeth Rhwydwaith (Trafnidiaeth)	296	(185)	(481)	0	(481)	(279)
Parcio a Gorfodaeth Parcio	(2,142)	(1,952)	190	0	190	138
Cludiant Integredig	1,824	2,019	195	0	195	165
	(22)	(118)	(96)	0	(96)	24
Cefn Gwlad a Mynediad	672	701	29	0	29	11
Gwarchod y Cyhoedd	1,721	1,618	(103)	0	(103)	(144)
Addasiad Cau Cyfrifon 2021/22				91	91	0
Cyfanswm Amgylchedd	3,299	3,108	(191)	91	(100)	(178)

Amgylchedd

Rheolaeth - gwariant ar amrywiol benawdau'r gyllideb wedi arwain at orwariant erbyn diwedd y flwyddyn.

Gwasanaeth Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu - y rhagolygon incwm wedi gwella yn ystod y flwyddyn yn dilyn i geisiadau sylweddol gael eu cyflwyno dros y misoedd diwethaf. Tanwariant ar amrywiol gyllidebau gan gynnwys rhybuddion statudol ac apeliadau.

Gwasanaethau Gofal Stryd a Thrafnidiaeth

Rheolaeth Rhwydwaith (Trafnidiaeth) - yn rhagori ymhellach ar yr incwm ffioedd gwaith stryd, ynghyd â swyddi gweigion a thanwariant ar nifer o benawdau'r gyllideb.

Parcio a Gorfodaeth Parcio - cynnydd yn y diffyg incwm parcio erbyn diwedd y flwyddyn sydd yn cael ei leihau gan danwariant ar gyllidebau amrywiol gan gynnwys costau cyflogi.

Cludiant Integredig - cynnydd yn y gorwariant ar gytundebau bysus cyhoeddus, gyda'r gwaith o gynnal adolygiad i edrych ar y ddarpariaeth wedi ail gychwyn bellach yn dilyn oediad o ganlyniad i'r argyfwng Covid.

Gwarchod y Cyhoedd - swyddi gwag a llai o wariant ar nifer o benawdau'r gyllideb eleni gan gynnwys samplau bwyd a dŵr, teithio a hysbysebu.

Yn unol â'r Rheoliadau Ariannol **argymhellir** cadw at y drefn arferol i ganiatau i'r Adran Amgylchedd gadw (£100k) o'i danwariant, gan symud (£91k) sef y swm uwchlaw (£100k), i'w neilltuo i'r gronfa ar gyfer trefniadau adfer yn sgil Covid ar gyfer cyllido'r heriau ariannol cysylltiedig fydd yn wynebu'r Cyngor.

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - CYFRIFON TERFYNOL

Adran Ymgynghoriaeth	Cyllideb 2021/22	Sefyllfa 2021/22	Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwasanaethau Ffyrdd a Pheirianeg	(425)	(439)	(14)	0	(14)	(32)
Uned Systemau Traenio Cynaliadwy (SuDS)	(14)	(14)	0	0	0	0
Uned Rheoli Risg Llifogydd	429	337	(92)	0	(92)	0
Gwasanaeth Adeiladu	(96)	(99)	(3)	0	(3)	37
Addasiad Cau Cyfrifon 2021/22				9	9	0
<u>Cyfanswm Ymgynghoriaeth</u>	(106)	(215)	(109)	9	(100)	5

Ymgynghoriaeth

Gwasanaethau Ffyrdd a Pheirianeg - nifer cynyddol o swyddi gwag sydd yn cael effaith negyddol ar lefelau incwm sydd yn cael eu hadennill ar gynlluniau gan sefydliadau allanol megis Cynghorau eraill a Llywodraeth Cymru.

Uned Rheoli Risg Llifogydd - gwelliant o'r rhagolygon o ganlyniad i danwariant ar weithiau, costau staff ac ar gostau trafniadaeth a theithio.

Gwasanaeth Adeiladu - trosiant staff ac incwm yn uwch erbyn diwedd y flwyddyn na'r hyn a ragwelwyd.

Yn unol â'r Rheoliadau Ariannol **argymhellir** cadw at y drefn arferol i ganiatau i'r Adran Ymgynghoriaeth gadw (£100k) o'i danwariant, gan symud (£9k) sef y swm uwchlaw (£100k), i'w neilltuo i'r gronfa ar gyfer trefniadau adfer yn sgil Covid ar gyfer cyllido'r heriau ariannol cysylltiedig fydd yn wynebu'r Cyngor.

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - CYFRIFON TERFYNOL

Adran Tai ac Eiddo	Cyllideb 2021/22	Sefyllfa 2021/22	Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rheolaeth	203	154	(49)	0	(49)	(56)
Gwasanaethau Tai						
Digartrefedd	1,100	1,128	28	0	28	(33)
Tai Sector Breifat	401	357	(44)	0	(44)	(2)
Eraill	406	357	(49)	0	(49)	(35)
	1,907	1,842	(65)	0	(65)	(70)
Gwasanaethau Eiddo						
Eiddo	1,632	1,490	(142)	0	(142)	(141)
Gofalu, Arlwyo a Glanhau	(13)	(37)	(24)	0	(24)	(39)
	1,619	1,453	(166)	0	(166)	(180)
Addasiad Cau Cyfrifon 2021/22				180	180	0
Cyfanswm Tai ac Eiddo	3,729	3,449	(280)	180	(100)	(306)

Tai ac Eiddo

Rheolaeth - tanwariant ar gostau cyflogi staff yn ystod y flwyddyn yn gyfrifol am y sefyllfa.

Gwasanaethau Tai - unwaith eto eleni gwelwyd bwysau sylweddol ar y gwasanaeth Llety Dros Dro yn Digartrefedd yn deillio o'r argyfwng Covid, o ran symud y digartref oddi ar y stryd. Yn ystod y flwyddyn bu i Lywodraeth Cymru ein digolledu am gyfran sylweddol o'r £2.9 miliwn o wariant ychwanegol perthnasol. Pwysau arall amlwg eleni yw costau i gwrdd â chynnal a chadw'r Cynllun Lesu Tai preifat, gyda gwaith dal fyny efo'r ochr cynnal a chadw yn dilyn oediad yn sgil Covid. Yn gydamserol, tanwariant ar gostau staff yn Digartrefedd ac yn y maes Gorfodaeth dan Tai Secotor Breifat ac hefyd yn Sipsiwn a Theithwyr dan 'Eraill'.

Gwasanaethau Eiddo - swyddi gwag a secondiadau sydd bennaf gyfrifol am y tanwariant a ragwelir ar yr ochr Eiddo, gyda chyfuniad o lai o wariant ar wasanaethau a chyflenwadau a rhagor o incwm yn y maes Gofalu, Arlwyo a Glanhau.

Argymhellir cadw at y drefn arferol i ganiatau i'r Adran Adran Tai ac Eiddo gadw (£100k) o'i danwariant, gan symud (£180k) sef y swm uwchlaw (£100k), i'w neilltuo i'r gronfa ar gyfer trefniadau adfer yn sgil Covid ar gyfer cyllido'r heriau ariannol cysylltiedig fydd yn wynebu'r Cyngor.

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - CYFRIFON TERFYNOL						
Adrannau Canolog	Cyllideb 2021/22	Sefyllfa 2021/22	Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	1,831	1,798	(33)	0	(33)	(87)
Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth)	6,420	6,324	(96)	0	(96)	(56)
Cefnogaeth Gorfforaethol	7,176	7,113	(63)	0	(63)	(83)
Cyfanswm Adrannau Canolog	15,427	15,235	(192)	0	(192)	(226)

Adrannau Canolog

Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol - lleihad yn y tanwariant yn dilyn i swydd wag y Cyfarwyddwr Corfforaethol gael ei glustnodi i gyllido cynlluniau penodol ynghyd â defnydd o gyfreithwyr asiantaeth yn lleihau'r tanwariant ar drosiant staff Cyfreithiol.

Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth) - cynnydd yn y tanwariant yn dilyn derbyniad ffioedd incwm am weinyddu grantiau amrywiol yn sgil Covid gan gynnwys y cynllun hunan ynysu, cymorth tanwydd gaeaf a grantiau busnes. Tanwariant un-tro gan yr adran oherwydd swyddi gwag a derbyniad incwm mewn nifer o feysydd.

Cefnogaeth Gorfforaethol - trosiant staff a rhagori ar incwm gan nifer o wasanaethau, er hyn, sgil effaith Covid wedi cael goblygiadau negyddol ar incwm mewnol yr Argraffdy, gyda diffyg incwm o £56k ar ddiwedd y flwyddyn ariannol. Tanwariant ar nifer o benawdau ar draws yr adran yn cyfrannu at y sefyllfa tanwariant cyffredinol.

CYLLIDEB REFENIW 2021/22 - CYFRIFON TERFYNOL						
Corfforaethol (Dim ond yn adlewyrchu y gwahaniaethau)	Cyllideb 2021/22	Sefyllfa 2021/22	Gor / (Tan) Wariant Gros 2021/22	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2021/22	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Tachwedd 2021/22
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Treth Cyngor	*	*	(1,493)	1,493	0	0
Gostyngiadau Treth Cyngor	*	*	(291)	291	0	0
Costau Cyfalaf	*	*	(2,183)	2,183	0	0
Derbyniad Llog	*	*	(72)	72	0	0
Cyllidebau a Bidiau a ddychwelwyd	*	*	(233)	233	0	0
Eraill	*	*	(204)	204	0	0
Ychwanegiad Setliad Llywodraeth Leol 2021/22	*	*	(2,479)	2,479	0	0
<u>Cyfanswm Corfforaethol</u>	*	*	(6,955)	6,955	0	0

Corfforaethol

Derbyniad grantiau gwerth £3.3 miliwn gan Lywodraeth Cymru ar ddiwedd y flwyddyn ariannol yn gyfrifol am gyfran sylweddol o'r tanwariant a adroddir.

Treth Cyngor - yn ystod y flwyddyn bu i Swyddfa'r Prisiwr ganiatau 469 eiddo i drosglwyddo o Dreth Cyngor i Drethi Annomestig (506 yn 2020/21, 397 yn 2019/20, 453 yn 2018/19). Er hyn, sefyllfa ffafriol o gynnyrch treth ychwanegol oherwydd rhagdybiaethau darbodus wrth osod cyllideb 2021/22 ynghyd â derbyniad grant o £0.9 miliwn yn hwyr ar ddiwedd y flwyddyn yn sgil yr argyfwng Covid. Derbyniwyd £6.5m o Bremiwm Treth Cyngor yn ystod 2021/22 sydd wedi ei neilltuo i'w ystyried ar gyfer y Strategaeth Dai.

Gostyngiadau Treth Cyngor - lleihad yn y niferoedd sydd yn hawlio'r gostyngiad yng Ngwynedd o'i gymharu â blynyddoedd blaenorol ynghyd â gosod amcangyfrifon darbodus.

Costau Cyfalaf - o ganlyniad i dderbyniad grantiau niferus i gyllido cyfalaf ynghyd â llithriadau ar gynlluniau yn y rhaglen cyfalaf, golyga hyn fod angen llithro arian refeniw a chyfnewid dulliau ariannu gan drosglwyddo gwerth (£2,183k) o arian refeniw i gronfa er mwyn ariannu'r rhaglen gyfalaf yn 2022/23.

Derbyniad Llog - derbyniad uwchlaw'r rhagolygon.

Cyllidebau a Bidiau a ddychwelwyd ac Eraill - y pwysau ar nifer o gyllidebau ddim cymaint â'r hyn a ragwelwyd eleni.

Ychwanegiad Setliad Llywodraeth Leol 2021/22 - derbyniad grant ychwanegol yn annisgwyl ym Mawrth o £2.5 miliwn gan Lywodraeth Cymru.

Argymhellir yn dilyn yr ymarferiad cynaeafu cronfeydd gwerth £851k a fanylir yn **Atodiad 4** y dylid cynorthwyo'r Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol sydd yn gorwario £746k yn 2021/22, drwy gyllido eu gorwariant yn llwyr, gan drosglwyddo y £105k sydd yn weddill o'r cynaeafu cronfeydd i falansau cyffredinol y Cyngor.

- fod (£2,183k) yn ymwneud â chostau cyfalaf yn cael ei neilltuo i gronfa ariannu'r rhaglen gyfalaf
- gyda gweddill y tanwariant net ar gyllidebau Corfforaethol yn cael ei neilltuo fel a ganlyn:
- (£395k) yn mynd i falansau cyffredinol y Cyngor
- (£3,000) i'r Gronfa Trawsffurfio i gyllido blaenoriaethau'r Cyngor a gwaith trawsffurfiol ei natur
- (£1,377) i'r Gronfa trefniadau adfer yn sgil Covid ar gyfer cyllido'r heriau ariannol cysylltiedig fydd yn wynebu'r Cyngor.

Grant gan y Llywodraeth yn Sgîl Argyfwng Covid

Atodiad 3

Iud. 169

		Cronfa Caledi Llywodraeth Cymru						Saib Swyddi (Furlough)							
		Digolledu Gwariant Ychwanegol		Digolledu Colled Incwm		Cyfraniad at Gyflogau									
Mis	Cais	Gwerth y Cais	Grant Wedi Dderbyn	Cais	Gwerth y Cais	Grant Wedi Dderbyn	Cais	Gwerth y Cais		Grant Wedi Dderbyn					
		Byw'n lach	Gweddill y Cyngor		Byw'n lach	Gweddill y Cyngor									
		£'000	£'000		£'000	£'000		£'000	£'000						
Ebrill	1	483	485	1	1,020	811	1	116	5	116	5				
Mai	2	813	811				2	35	5	35	5				
Mehefin	3	824	824				3	26	4	26	4				
Gorffennaf	4	1,434	1,423	2	687	567	4	27	3	27	3				
Awst	5	787	787				5	26	2	26	2				
Medi	6	891	839				6	16	2	16	2				
Hydref	7	1,392	1,090	3	490	490	7								
Tachwedd	8	1,773	1,773				8								
Rhagfyr	9	1,185	1,185				9								
Ionawr	10	1,365	1,334	4	113	113	10								
Chwefror	11	1,738	1,471				11								
Mawrth	12	2,221	1,257				12								
CYFANSWM		14,906	13,279		2,310	1,981						246	21	246	21

Trosgolwg o'r Holl Geisiadau:

	Gwerth y Cais £'000	Grant Wedi Dderbyn £'000
CYFANSWM	17,482	15,527
Elfen Byw'n lach	1,147	1,092
Gweddill y Cyngor	16,335	14,435

Adnoddau wedi'u Cynaeafu o Adolygu Cronfeydd

Yn dilyn adolygiad o'r cronfeydd, argymhellir rhyddhau'r symiau canlynol:

Cronfa	Swm i'w ryddhau £'000
Tanwariant Cefnogaeth Gorfforaethol (cynaeafu uwchlaw trothwy penodol)	100
Tanwariant y Tim Rheoli Corfforaethol (cynaeafu uwchlaw trothwy penodol)	48
Prosiectau Hanesyddol Amrywiol Gorffenedig	216
Amrywiol Gronfeydd hanesyddol	487
Cyfanswm	851

gan eu defnyddio i:

Cronfeydd a gynaeafwyd	Swm £'000
Cyllido gorwariant yr Adran Priffyrdd sydd yn gorwario yn 2021/22	746
Dychwelyd i falansau'r Cyngor	105
Cyfanswm	851

ADRODDIAD I'R CABINET 14 MEHEFIN 2022

Aelod Cabinet: Cynghorydd Ioan Thomas, Aelod Cabinet Cyllid

Pwnc: Rhaglen Gyfalaf 2021/22 –
Adolygiad Diwedd Blwyddyn (sefyllfa 31 Mawrth 2022)

Swyddog Cyswilt: Ffion Madog Evans, Uwch Reolwr Cyllid

Y penderfyniad a geisir / Pwrpas yr adroddiad

- Derbyn yr adroddiad ar adolygiad diwedd y flwyddyn (sefyllfa 31 Mawrth 2022) o'r rhaglen gyfalaf.
 - Nodi'r gwariant o £37,054,000 ar y rhaglen gyfalaf yn ystod y flwyddyn ariannol 2021/22, fydd yn cael ei ddefnyddio yn y datganiadau ariannol statudol ar gyfer 2021/22.
 - Cymeradwyo'r ariannu addasedig a gyflwynir yn rhan 4 o'r adroddiad, sef:
 - £173,000 lleihad mewn defnydd o fenthyca
 - £11,304,000 cynnydd mewn defnydd o grantiau a chyfraniadau
 - £94,000 lleihad mewn defnydd o dderbyniadau cyfalaf
 - £426,000 lleihad mewn defnydd o gyfraniadau refeniw
 - Dim newid mewn defnydd o'r gronfa gyfalaf
 - £1,003,000 cynnydd mewn defnydd o gronfeydd adnewyddu ac eraill
-

1. Cyflwyniad / Crynodeb

Cyflwynir yr adroddiad technegol yma fel rhan o'r drefn adolygu cyllideb 2021/22. Prif ddiben yr adroddiad yw cyflwyno'r rhaglen gyfalaf ddiwygiedig, a chymeradwyo'r ffynonellau ariannu perthnasol. Mae crynodeb yn rhan 3 a rhan 4 o'r adroddiad, gyda'r argymhellion yn rhan 6:

Rhan 3: Dadansoddiad fesul Adran o'r rhaglen gyfalaf £139.289m am y 3 blynedd 2021/22 – 2023/24.

Rhan 4: Ffynonellau ariannu'r cynnydd net oddeutu £11.614m ers yr adolygiad diwethaf.

Rhan 5: Manyllder grantiau ychwanegol ers yr adolygiad diwethaf.

Y Cabinet sydd wedi eu hawdurdodi i addasu'r rhaglen gyfalaf. Gofynnir am gymeradwyaeth i'r rhaglen arfaethedig (rhan 3) a'i ariannu (rhan 4).

Mae gweddill yr adroddiad er gwybodaeth:

- Atodiad A: Prif newidiadau fesul ffynhonnell ariannu
- Atodiad B: Symudiadau o 2021/22 i 2022/23

2. Prif Gasgliadau

Y prif gasgliadau sydd yn codi o'r sefyllfa ddiwygiedig yw :

- Llwyddodd y Cyngor i wario oddeutu £37.1m yn 2021/22 ar gynlluniau cyfalaf, gyda £29.9m (81%) ohono wedi'i ariannu trwy grantiau penodol a £4.1m o grant cyffredinol cyfalaf.
- Mae effaith argyfwng Covid19 a'r cyfnod clo ar y rhaglen gyfalaf i'w weld yn glir ac o'r herwydd bu oediad ar nifer o gynlluniau cyfalaf unwaith eto eleni. Yn ychwanegol, oherwydd cynnydd aruthrol yn y prisiau deunyddiau adeiladu, bu oediad bwriadol i rai cynlluniau. Y cyfuniad yma o ffactorau sydd wedi arwain at y darlun yn ei gyfanrwydd.
- Yn ychwanegol i'r £31.2m adroddwyd arno yn adolygiadau blaenorol 2021/22 mae £26.8m pellach o wariant arfaethedig wedi'i ail-broffilio o 2021/22 i 2022/23, ond ni achoswyd unrhyw golled ariannu i'r Cyngor ble gwelwyd cynlluniau yn llithro.

3. Rhaglen Gyfalaf 2021/22 i 2023/24

Gweler isod y rhaglen gyfalaf derfynol am 2021/22 ar ddiwedd Mawrth 2022, gyda'r sefyllfa ddiwygiedig arfaethedig i'r blynyddoedd dilynol.

ADRAN	ADOLYGIAD DIWEDD MAWRTH				CYFANSWM CYNNYDD / (LLEIHAD) ERS YR ADOLYGIAD DIWETHAF £'000
	2021/22	2022/23	2023/24	CYFANSWM	
	£'000	£'000	£'000	£'000	
Addysg	7,521	17,811	4,310	29,642	1,424
Amgylchedd	10,288	4,943	121	15,352	464
Cefnogaeth Gorfforaethol	60	-	-	60	-
Cyllid	598	1,828	838	3,264	200
Economi a Chymuned	2,882	2,498	180	5,560	469
Tai ac Eiddo	4,444	27,022	6,930	38,396	1,297
Oedolion, Iechyd a Llesiant	1,378	6,372	625	8,375	1,006
Plant a Chefnogi Teuluoedd	1,468	1,486		2,954	687
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	8,045	9,199	3,133	20,377	1,975
Ymgynghoriaeth	370	8,470	42	8,882	(7)
Corfforaethol	-	5,927	500	6,427	4,099
CYFANSWM	37,054	85,556	16,679	139,289	11,614

4. Newidiadau i'r Ffynonellau Ariannu

Mae cynnydd o £11.614m yn y gyllideb ar gyfer y rhaglen gyfalaf tair blynedd ers sefyllfa'r adolygiad diwethaf. Nodir isod y ffynonellau ariannu terfynol ar gyfer 2021/22 ar ddiwedd Mawrth 2022, gyda'r sefyllfa ddiwygiedig arfaethedig i'r blynnyddoedd dilynol:

ARIANNU	ADOLYGIAD DIWEDD MAWRTH				Addasiad Technegol £'000	CYNNYDD / (LLEIHAD) ERS YR ADOLYGIAD DIWETHAF £'000
	2021/22	2022/23	2023/24	CYFANSWM		
	£'000	£'000	£'000	£'000		
Benthyca gyda chefnogaeth	2,719	7,968	6,610	17,297	(4,087)	0
Benthyca Arall	266	9,498	3,289	13,053	-	(173)
Grantiau a Chyfraniadau	33,990	20,886	247	55,123	4,306	11,304
Derbyniadau Cyfalaf	79	813	-	892	-	(94)
Refeniw Adrannol a Chorfforaethol	-	131	-	131	(2,162)	(426)
Cronfa Cyfalaf	-	18,248	204	18,452	8,060	0
Cronfeydd Adnewyddu ac Eraill	-	28,012	6,329	34,341	(6,117)	1,003
CYFANSWM	37,054	85,556	16,679	139,289	0	11,614

5. Grantiau Ychwanegol

Ers yr adolygiad diwethaf ddiwedd Tachwedd, llwyddodd y Cyngor i ddenu'r grantiau canlynol ychwanegol o £11,200k. Mae nifer o addasiadau ychwanegol eraill gan gynnwys lleihad ar gynlluniau oedd yn is na'r amcan gwreiddiol yn dod â chyfanswm y symudiad i £11,304k (gweler Atodiad A am fwy o fanylion) :

- £3,213k Grant Cyfalaf Cyffredinol ychwanegol
- £3,100k Grantiau o'r Gronfa Datblygu Tir ac Adeiladau
- £1,305k Grant Cronfa Gofal Canolraddol – addasiadau sefydliadau a hwyluso gweithio ar y cyd ag asiantaethau eraill
- £1,122k Grant Cyfalaf Prydau Ysgol am Ddim
- £525k Grant cefnogi blaenoriaethau Fframwaith Economaidd Rhanbarthol Gogledd Cymru a chyflymu adferiad economaidd ôl-Covid ac Eraill
- £409k Grantiau Tai yn cynnwys Digartrefedd a Trawsnewid Trefi
- £398k Grant Cronfa Her Partneriaethau Natur Lleol
- £283k Grant o'r Gronfa Trafnidiaeth Leol a'r Gronfa Teithio Llesol

- £196k Grant cynlluniau Atal Llifogydd
- £195k Grant cyfalaf Cyfleon Chwarae Cymru
- £177k Grantiau Dechrau'n Deg a Gofal Plant gan Lywodraeth Cymru
- £159k Grantiau gan Lywodraeth Cymru, Cyngor Gweithredu Gwirfoddol a Chyfoeth Naturiol Cymru tuag at gynlluniau gwledig a datblygiadau amgylcheddol
- £118k Grant Trawsfurfio Trefi gan Lywodraeth Cymru i addasu Storiel

6. Argymhellion

Gofynnir i'r Cabinet:

- dderbyn yr adroddiad ar adolygiad diwedd y flwyddyn (sefyllfa 31 Mawrth 2022) o'r rhaglen gyfalaf,
- nodi'r gwariant o £37,054,000 ar y rhaglen gyfalaf yn ystod y flwyddyn ariannol 2021/22, a
- cymeradwyo'r ffynonellau ariannu perthnasol (rhan 4 uchod).

7. Rhesymau Dros Argymell y Penderfyniad

Rhaid sicrhau trefniadau ariannu priodol ar gyfer cynlluniau'r Cyngor i wario ar gyfalaf, a rhaid i'r Cabinet gymeradwyo'r rhaglen gyfalaf a'r ffynonellau ariannu.

Mater o drefn yw ymgorffori ariannu trwy grant, ond hefyd mae angen delio gyda sefyllfaoedd lle bu newid rhwng blynnydoedd mewn proffil gwario a newid mewn gwerth cyfraniadau a derbyniadau cyfalaf.

Argymhellir yma gamau er mwyn sicrhau ffynonellau ariannu pendant am gynlluniau cyfalaf 2021/22 – 2023/24.

8. Ystyriaethau Perthnasol

Materion technegol ynghylch ariannu'r cynlluniau sydd gerbron ac mae ymhlygiadau a dadleuon eisoes wedi'u cyfarch wrth fabwysiadu'r cynlluniau cyfalaf unigol.

9. Camau Nesaf ac Amserlen

Gweithredu ar yr argymhellion i ariannu'r rhaglen.

Barn yr Aelod Lleol

Dim yn berthnasol.

Barn y Swyddogion Statudol

Y Swyddog Monitro:

Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Y Pennaeth Cyllid:

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

Atodiadau

Atodiad A – Manylion y Prif Newidiadau

Atodiad B – Manylion Ail-broffilio

Manylion y Prif Newididau

Gweler isod y cynlluniau perthnasol sydd yn achosi'r prif newidiadau i'r ffynonellau ariannu ers yr adolygiad diwethaf:

	2021/22	2022/23- 2023/24
	£'000	£'000
Benthyciadau Arall		
<ul style="list-style-type: none"> Cywiro ariannu cynllun Atal Llifogydd o 2019-20 (<i>Adran Ymgynghoriaeth</i>). 	(173)	
Grantiau a Chyfraniadau		
<ul style="list-style-type: none"> Grant Cyfalaf Prydau Ysgol am Ddim (<i>Adran Addysg</i>). 	1,122	
<ul style="list-style-type: none"> Grant gan Lywodraeth Cymru i gefnogi blaenoriaethau Fframwaith Economaidd Rhanbarthol Gogledd Cymru a chyflymu adferiad economaidd ôl-Covid ac Eraill (<i>Adran Economi a Chymuned</i>). 	525	
<ul style="list-style-type: none"> Grant Trawsffurfio Trefi gan Lywodraeth Cymru i addasu Storiol (<i>Adran Economi a Chymuned</i>). 	118	
<ul style="list-style-type: none"> Grantiau Dechrau'n Deg a Gofal Plant gan Lywodraeth Cymru (<i>Adran Plant a Theuluoedd</i>). 	177	
<ul style="list-style-type: none"> Grant Cyfalaf Cyfleon Chwarae Cymru (<i>Adran Plant a Theuluoedd</i>). 	195	
<ul style="list-style-type: none"> Cronfa Gofal Canolraddol (ICF) - grant ychwanegol gan Lywodraeth Cymru ar gyfer addasiadau sefydliadau a hwyluso gweithio ar y cyd ag asiantaethau eraill (<i>Adran Plant a Theuluoedd; Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant</i>). 	1,305	
<ul style="list-style-type: none"> Grant Cronfa Her Partneriaethau Natur Lleol tuag at brosiect blodau gwylt (<i>Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol</i>). 	398	
<ul style="list-style-type: none"> Grant Llywodraeth Cymru tuag at Gynlluniau Atal Llifogydd (<i>Adran Ymgynghoriaeth</i>). 	196	

<ul style="list-style-type: none"> • Grantiau o'r Gronfa Trafnidiaeth Leol (LTF) a'r Gronfa Teithio Llesol (ATF) gan Lywodraeth Cymru ar gyfer nifer o wahanol gynlluniau (<i>Adran Amgylchedd</i>). 	283	
<ul style="list-style-type: none"> • Grantiau gan Lywodraeth Cymru, Cyngor Gweithredu Gwirfoddol a Chyfoeth Naturiol Cymru tuag at gynlluniau gwledig a datblygiadau amgylcheddol (<i>Adran Amgylchedd</i>). 	159	
<ul style="list-style-type: none"> • Grantiau Tai yn cynnwys Digartrefedd a Trawsnewid Trefi (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>). 	409	
<ul style="list-style-type: none"> • Grantiau o'r Gronfa Datblygu Tir ac Adeiladau gan Lywodraeth Cymru (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>). 	3,100	
<ul style="list-style-type: none"> • Grant Cyfalaf Cyffredinol ychwanegol (<i>Corfforaethol</i>). 	3,213	
Derbyniadau Cyfalaf		
<ul style="list-style-type: none"> • Newid ariannu cyfatebol Canolfan Ailgylchu Llandygai (<i>Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol</i>). 	(104)	
Refeniw Adrannol		
<ul style="list-style-type: none"> • Cyfraniadau Ysgolion tuag at gynlluniau (<i>Adran Addysg</i>). 	356	
<ul style="list-style-type: none"> • Newid ariannu cyfatebol Canolfan Ailgylchu Llandygai (<i>Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol</i>). 	40	
<ul style="list-style-type: none"> • Lleihau cyfraniad refeniw tuag at gynlluniau cyfalaf cynnal a chadw (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>). 	(950)	
<ul style="list-style-type: none"> • Cyfraniad tuag at gynnydd pryniant cyfrifiaduron yn sgil dull gweithio Covid (<i>Adran Cyllid</i>). 	198	
Cronfeydd Adnewyddu ac Eraill		
<ul style="list-style-type: none"> • Cynyddu'r rhaglen Cynnal Mawr Priffyrdd Sirol trwy ddefnyddio'r gronfa benodol (<i>Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol</i>). 	794	
<ul style="list-style-type: none"> • Adnewyddu cerbydau ac offer o gronfeydd adnewyddu (<i>Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol</i>). 	686	
<ul style="list-style-type: none"> • Lleihad net yn y cyfraniadau tuag at amrywiol gynlluniau (<i>Adran Ymgynghoriaeth; Adran Tai ac Eiddo</i>). 	(508)	31

Manylion Ail-broffilio

Gweler isod y prif gynlluniau sydd wedi eu hail-broffilio ers y gyllideb wreiddiol:

	2021/22 £'000	2022/23 £'000
Grant Cynnal a Chadw Ysgolion (disodli ariannu yn 21/22, sy'n llithro i 22/23 i'w ddyrannu) (<i>Adran Addysg; Corfforaethol</i>)	(1,575)	1,575
Cynlluniau Ysgolion (Ganrif 21 ac Eraill) (<i>Adran Addysg</i>)	(6,462)	6,462
Grant Cyfalaf Prydau Ysgol am Ddim (disodli ariannu yn 21/22, sy'n llithro i 22/23) (<i>Adran Addysg</i>)	(1,122)	1,122
Cynlluniau Adfywio (<i>Adran Economi a Chymuned</i>)	(279)	279
Cynlluniau Morwrol, Parciau Gwledig a Hamdden (nifer o grantiau yn disodli ariannu sy'n llithro i 22/23) (<i>Adran Economi a Chymuned</i>)	(652)	652
Cynllun Buddsoddiad Neuadd Dwyfor (grantiau yn disodli adnodd sy'n llithro) (<i>Adran Economi a Chymuned</i>)	(521)	521
Cynlluniau Grant Cyfalaf Gofal Plant (<i>Adran Plant a Theuluoedd</i>)	(765)	765
Cynllun Canolfan Integredig Maesgeirchen (<i>Adran Plant a Theuluoedd</i>)	(221)	221
Grant Ychwanegol Cronfa Gofal Canolraddol (ICF) (adnodd a ddisodlir yn llithro) (<i>Adran Plant a Theuluoedd</i>)	(520)	520
Hwb Iechyd a Gofal Penygroes (<i>Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant</i>)	(2,500)	2,500
Cynlluniau Cartrefi Preswyl, Sefydliadau Gofal Dydd Oedolion a chynlluniau eraill (<i>Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant</i>)	(2,152)	2,152
Adnewyddu Cerbydau (<i>Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol; Adran Ymgynghoriaeth; Adran Amgylchedd</i>)	(3,038)	3,038
Cynlluniau Peirianeg, Strwythurau, Ffyrdd a Bwrdeistrefol (<i>Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol</i>)	(1,681)	1,681
Cynlluniau Atal Llifogydd a Traenio Tir (<i>Adran Ymgynghoriaeth</i>)	(7,240)	7,240
Cynlluniau Trafnidiaeth (<i>Adran Amgylchedd</i>)	(3,196)	3,196

Gwelliannau Trefol a Chynlluniau Gwledig (<i>Adran Amgylchedd</i>)	(143)	143
Ail-wynebu Meysydd Parcio (<i>Adran Amgylchedd</i>)	(219)	219
Pwyntiau Gwefru Cerbydau (<i>Adran Amgylchedd</i>)	(957)	957
Systemau TG arbenigol Adran Amgylchedd (<i>Adran Amgylchedd</i>)	(72)	72
Cynlluniau Grantiau Tai ac Eraill (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>)	(2,324)	2,324
Cynlluniau Strategaeth Tai a Digartrefedd (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>)	(7,596)	7,596
Grantiau newydd Llywodraeth Cymru yn y maes Tai (adnodd a ddisodlir yn llithro) (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>)	(3,953)	3,953
Cynlluniau Addasiadau Swyddfeydd (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>)	(153)	153
Cynlluniau Cynnal a Chadw wedi eu cyfalafu (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>)	(222)	222
Cynlluniau Rheoli Carbon y Cyngor (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>)	(1,368)	1,368
Cynllun Gwaredu Asbestos (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>)	(491)	491
Cynlluniau Ysgogi'r Economi ac Unedau Diwydiannol (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>)	(2,925)	2,925
Adnewyddu Cyfarpar TG (<i>Adran Cyllid</i>)	(1,045)	1,045
Adnoddau Cynllun Asedau heb ddyrannu tan 22/23 (<i>Corfforaethol</i>)	(1,328)	1,328
Grant Cyffredinol Ychwanegol 21/22 (<i>Corfforaethol</i>)	(3,213)	3,213

Noder:

Ni fydd yr ail-broffilio uchod yn golygu unrhyw golled grant.

Mae amrywiol resymau dilys tu ôl i'r ail-broffilio mewn sawl achos, ond gall yr oedi cyn gweithredu'r cynlluniau yma olygu bod gwasanaethau yn ymdopi'n hirach gyda'r asedau presennol heb eu gwella.
